UCHWAŁA NR 402/XXXV/2022
RADY MIEJSKIEJ W ŚREMIE

z dnia 27 maja 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028

Na podstawie art. 18 ust. 1, art. 18 ust. 2 pkt 6a, art. 10f ust. 4 w związku z art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005) Rada Miejska w Śremie uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028 stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Śremu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Katarzyna Sarnowska

Załącznik do Uchwały Nr
402/XXXV/2022
Rady Miejskiej w Śremie
z dnia 27 maja 2022 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚREM NA LATA 2021-2028

Zespół autorski:
Agnieszka Mrozińska, Paweł Kamiński, Grzegorz Szproch

DORADZTWO GOSPODARCZE PMC Sp. z o.o.
ul. Wyspiańskiego 16/4
60-750 Poznań
te l .+48 61 839 90 24
fax. +48 61 839 92 97
e-mail: pmc@dgpmc.pl
NIP: 783-164-00-88

Spis treści

Wprowadzenie 3

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Śrem 4

1.1. Położenie 4

1.2. Analiza strefy społecznej 4

1.2.1. Demografia 4

1.2.2. Rynek pracy 7

1.2.3. Pomoc społeczna 9

1.2.4. Zaangażowanie społeczne i współpraca samorządowa 11

1.2.5. Edukacja 12

1.2.6. Ochrona zdrowia 14

1.2.7. Kultura i sport 15

1.3. Analiza strefy gospodarczej 17

1.3.1. Przedsiębiorczość 17

1.3.2. Struktura gospodarki 19

1.3.3. Budżet gminy 21

1.4. Analiza strefy przestrzennej 23

1.4.1. Infrastruktura techniczna 23

1.4.2. Środowisko 25

1.5. Raport z badań ankietowych 29

1.6. Analiza SWOT 33

2. Wnioski z diagnozy 35

3. Wizja 35

4. Cele strategiczne rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych 36

4.1 Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki 36

4.1.1 Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego 36

4.1.2 Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej 38

4.1.3 Poprawa jakości usług socjalnych 38

4.1.4 Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej 39

4.2 Zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura 40

4.2.1 Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń 40

4.2.2 Poprawa stanu infrastruktury 41

4.2.3 Ochrona środowiska przyrodniczego 42

4.3 Sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka 45

4.3.1 Sprawne zarządzenie 45

4.3.2 Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów 46
4.3.3 Zarządzanie marką Śremu i promocja 46
5. Oczekiwania rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia 48
6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Śrem 51
6.1 Układ przestrzenny i użytkowanie powierzchni 51
6.2 Rewitalizacja 54
6.3 Uwarunkowania przyrodnicze i hydrologiczne oraz ochrona przyrody 54
6.4 Komunikacja i infrastruktura techniczna 56
6.5 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy 58
7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Śrem 60
7.1 Instrumenty realizacji polityki przestrzennej na poziomie lokalnym 60
7.1.1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem 60
7.1.2 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Śrem 60
7.2 Wnioski z badania ankietowego mieszkańców gminy Śrem 62
7.3 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030 w kontekście obszarów strategicznej interwencji (OSI) 62
7.4 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania 65
7.4.1 Zapisy Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania dotyczące gminy Śrem 66
8. Spójność kierunków rozwoju Gminy z dokumentami strategicznymi 73
8.1. Zgodność z dokumentami strategicznymi 73
8.2. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa 76
8.3. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy 77
9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych 78
10. Ramy finansowe i źródła finansowania 81
Spis rysunków 82
Spis tabel 83

Wprowadzenie

Wyzwania rozwojowe, przed jakimi stają jednostki samorządu terytorialnego, związane są z procesami globalizacji i integracji. Przestrzeń, dotychczas rozumiana w klasycznym, geograficznym kontekście przestaje być tylko rozciągłością wzdłuż wymiarów, a poddaje się procesom kurczenia. Odległość ma coraz mniejsze znaczenie w dobie korzystania z Internetu, powszechnej mobilności i innowacjom. Paradygmat polityki regionalnej opiera się jednak na znaczeniu terytorium i jego specyfice. *Place-based policy* to długoterminowa strategia rozwoju oparta na czynnikach endogenicznych i ukierunkowana na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Paradygmat ten wyraźnie dostosowuje się do charakteru miejsca, skupia się na wykorzystaniu lokalnych umiejętności i doświadczeń. Projekty realizowane w ramach polityki regionalnej charakteryzować się mają wysokim stopniem kontroli społecznej i kluczowym znaczeniem partycypacji społecznej.

Strategia Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028 (dalej zwana *Strategią…)* została przygotowana z uwzględnieniem najważniejszego zasobu endogenicznego gminy, jakim jest kapitał ludzki. Partycypacja społeczna, na szeroką skalę zastosowana w tworzeniu tej *Strategii*, ma znaczenie ze względu na nowe podejście w funkcjonowaniu regionów. W tworzeniu *Strategii…* kluczową rolę odegrały władze gminy oraz pracownicy Urzędu Miejskiego w Śremie.
Korzystając z danych dostępnych w statystyce publicznej oraz przy zaangażowaniu pracowników Urzędu Miejskiego przygotowano diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Zostały także przeprowadzone konsultacje społeczne zrealizowane za pomocą dostępnego on-line kwestionariusza badania ankietowego.

Na podstawie danych zgromadzonych podczas konsultacji oraz formularza dostępnego poprzez stronę internetową www.srem.pl, spotkań z władzami gminy, naczelnikami pionów oraz pracownikami Urzędu Miejskiego sformułowano wizję, a także schemat celów uporządkowanych hierarchicznie. Do celów określono system monitorowania i ewaluacji działań strategicznych, proponując wskaźniki kontekstowe i strategiczne mierzące stopień realizacji zamierzeń. Wyznaczone cele poddano analizie uwzględniając spójność ich treści z zapisami krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych: Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR 2030), Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r. Opracowano także plan wdrażania i plan komunikacji społecznej dokumentu.

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Śrem

1.1. Położenie

Gmina Śrem to gmina miejsko-wiejska, położona w środkowej części województwa wielkopolskiego, na południowy wschód od Poznania. Gmina Śrem sąsiaduje z gminami miejsko-wiejskimi: Czempiń, Kórnik, Książ Wielkopolski, Dolsk, Krzywiń oraz gminami wiejskimi: Brodnica, Zaniemyśl (Rysunek 1). Wraz z gminami Dolsk, Książ Wielkopolski i Brodnica tworzą powiat śremski z siedzibą w Śremie. Stolica województwa oddalona jest od Śremu o 43 km, a czas dojazdu transportem prywatnym do centrum Poznania zajmuje średnio 55 min. Najbliższym portem lotniczym jest Ławica, do której można się dostać w 52 min (ok. 56 km). Do ośrodków subregionalnych: Leszna – można dojechać w 46 min, Konina w 85 min, Kalisza w 100 min. Bezpośrednio do Poznania można dojechać ze Śremu komunikacją autobusową i zajmuje to ok. 60 min, a więc nieco dłużej niż transportem prywatnym.

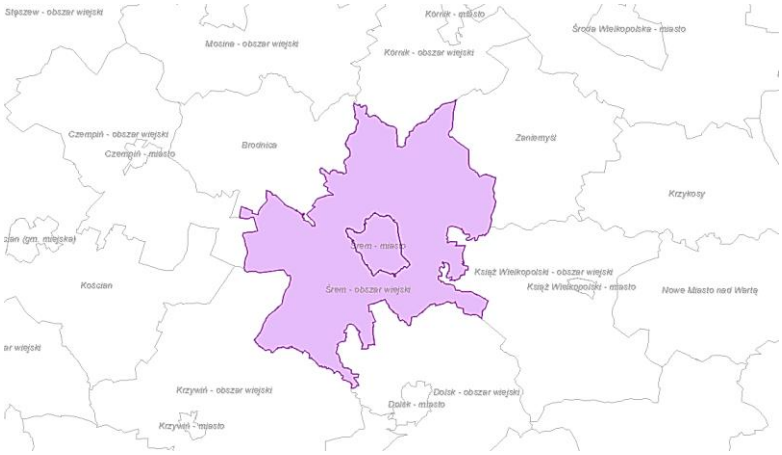

Rysunek 1. Położenie gminy Śrem

Źródło: opracowanie własne na podstawie: http://geo.stat.gov.pl/imap/ [dostęp: 2019-11-02].

1.2. Analiza strefy społecznej

1.2.1. Demografia

Na koniec 2020 r. w gminie Śrem zamieszkiwało ponad 42 tys. mieszkańców (Rysunek 2). Liczba ludności gminy w stosunku do 2009 r. wzrosła o 4,63%. Oznacza, że przybyło mieszkańców o 1810 w stosunku do 2009 r. W 2009r. trzech na czterech mieszkańców gminy (74,2%) zamieszkiwało w mieście Śrem. Na koniec 2020 r. mieszkańcy miasta stanowili już tylko 69,1% mieszkańców gminy. Porównując z rokiem 2009 w 2020 r. liczba mieszkańców miasta Śrem zmniejszyła się bardzo nieznacznie (o 2,5%), ale na obszarze wiejskim gminy zanotowano ponad 25,1% wzrost liczby mieszkańców.

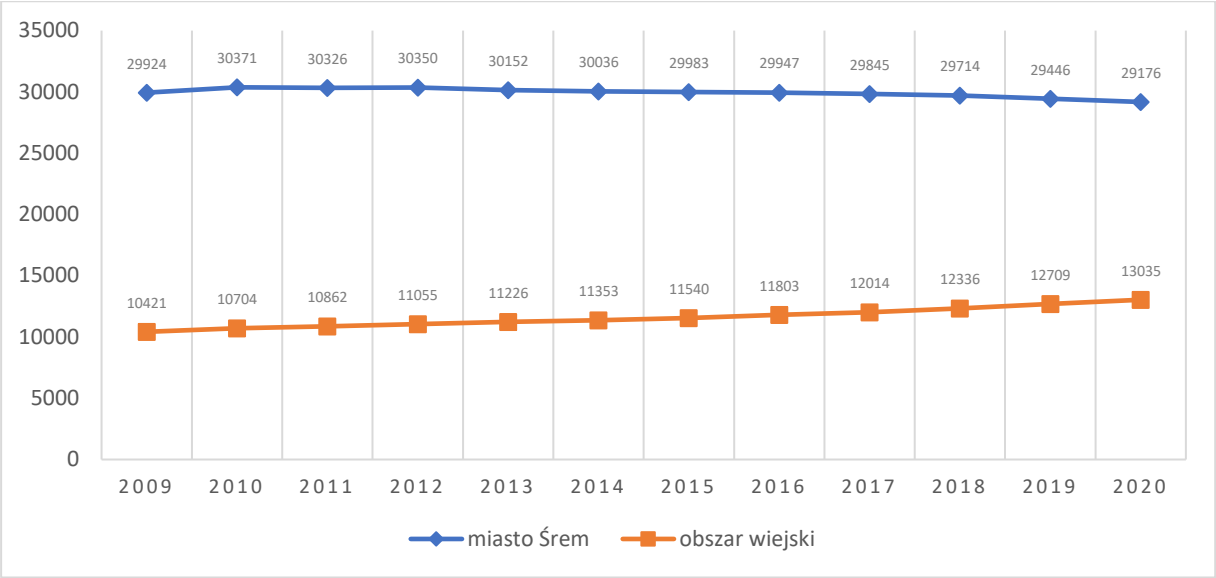

Rysunek 2. Liczba mieszkańców gminy Śrem w podziale na miasto Śrem i obszar wiejski w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Sytuacja taka, gdy liczba mieszkańców miasta nieznacznie spada lub pozostaje na niezmienionym poziomie, a zwiększa się liczba mieszkańców terenów otaczających główne miasto, jest charakterystyczna dla procesów suburbanizacji obserwowanych w dużych aglomeracjach w Polsce i w Europie.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Śrem z uwzględnieniem aktywności ekonomicznej nie odbiegała znacząco od wartości, którymi charakteryzuje się Polska i Wielkopolska (Rysunek 3). W Polsce w 2020 r. ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 15,3%, a wieku poprodukcyjnym 22,3% wszystkich mieszkańców. Podobnie sytuacja miała się w Wielkopolsce: odpowiednio 16,5% i 20,8%. Pozytywnym faktem jest, że w gminie Śrem odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym jest większy niż w kraju i w województwie. Podobnie w przypadku udziału osób w wieku poprodukcyjnym – jest on korzystniejszy niż dla kraju i regionu (w gminie Śrem 20,6%). Niestety, również w gminie Śrem, zaobserwować można krajowy i europejski trend starzenia się społeczeństwa. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym od 2009 r. wzrósł o 7,0 p.p., szczególnie kosztem zmniejszonego o 7,8 p.p. udziału osób w wieku produkcyjnym.

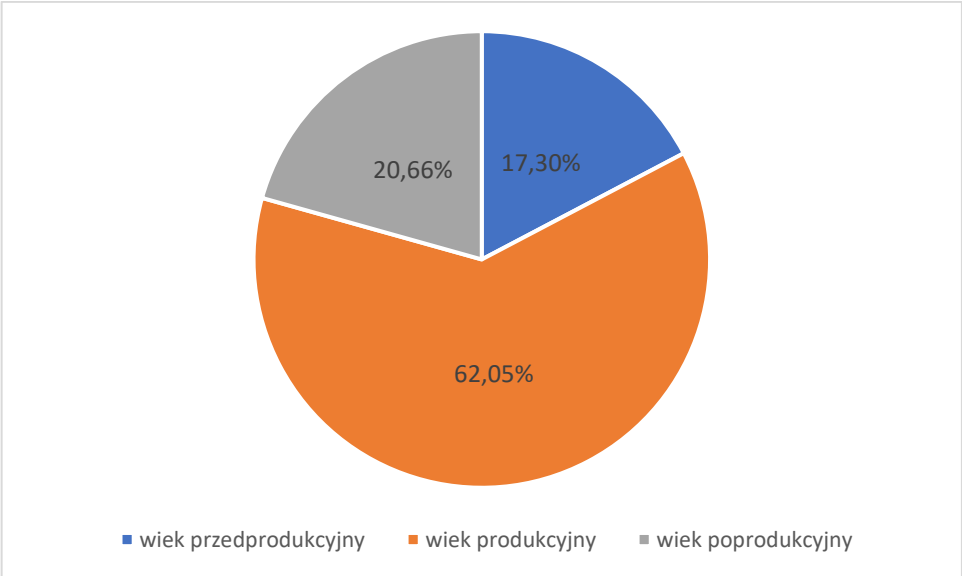

Rysunek 3 Odsetek ludności według aktywności ekonomicznej w gminie Śrem w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jeżeli chodzi o strukturę demograficzną, w 2020 r. najliczniejszą grupą wiekową były osoby w wieku 70 lat i więcej (10,77% ogółu ludności). Najmniej liczną grupą były osoby w wieku 15-19 lat, które stanowiły 4,7% ogółu ludności. Dość wysoki odsetek przyjmowały też grupy wiekowe: 35-39, 30-34, 40-44, a więc reprezentacja osób w wieku produkcyjnym, co jest bardzo korzystne dla lokalnego rynku pracy. Niestety odsetek osób w wieku produkcyjnym z roku na rok spadał (Tabela 1). Warto zwrócić uwagę na to, że zwiększała się liczebność najmłodszych grup wiekowych (najprawdopodobniej za sprawą wejścia w wiek najwyższej płodności roczników kobiet urodzonych w połowie lat 80.).

Wraz ze wzrostem liczby ludności w okresie 2009-2020, w szczególności na obszarze wiejskim, można zauważyć, że zwiększyła się gęstość zaludnienia w gminie (z 196 os./km^2 do 205 os./km^2). Wartości przyrostu naturalnego były przez cały okres dodatnie. Najmniejszy przyrost naturalny odnotowano w 2020 r. (-0,09), a największy w 2009 r. (4,11). W ciągu 12 analizowanych lat saldo migracji aż czterokrotnie przyjmowało wartości ujemne ale od 2016 r. można mówić o dodatnim saldzie migracji.

Stopień aktywności demograficznej opisano wykorzystując typologię demograficzną według metody Webba, która wyodrębnia osiem typów demograficznych od A do H. W 2009 r. gminę Śrem można było zaliczyć do typu B, gdzie wartość przyrostu naturalnego (4,11) rekompensowała wartość przyrostu migracyjnego (0,6). W 2019 r., gdy wartość przyrostu naturalnego (1,97) była wyższa niż wartość przyrostu migracyjnego (1,1), a więc gminę Śrem zakwalifikowano ponownie, jak w 2009 r., do typu demograficznego B. Można powiedzieć, że ten typ demograficzny jest korzystny z punktu widzenia rozwoju demograficznego gminy, chociaż należy pamiętać o strukturze wieku mieszkańców.

Wskaźniki obciążenia demograficznego wskazują na to jak „obciążone" są osoby w wieku produkcyjnym, czyli aktywna zawodowo część społeczności. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, podobnie jak to ma miejsce w całym kraju, zwiększała się w gminie z 51,6 osób w 2009 r. do 68,8 osób w 2020 r. Wskaźnik ten pokazuje również jak szybko starzeje się społeczność. Kolejny wskaźnik obciążenia demograficznego pokazuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób wieku przedprodukcyjnym, a więc w największym skrócie pokazuje, ile osób starszych przypada na 100 osób młodych. W tym przypadku szczególnie mocno widać proces starzenia się społeczeństwa i należy stwierdzić, że w gminie Śrem między 2018 i 2019 r. liczba osób młodszych i starszych (w wieku przedprodukcyjnym i w wieku poprodukcyjnym) zrównały się, a w 2019 r. liczba osób starszych przekroczyła liczbę osób młodych. Trend ten utrzymał się również w roku 2020 i można spodziewać się jego utrzymania w kolejnych latach.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki demograficzne gminy Śrem w latach 2009-2020

Nazwa wskaźnika	*2009*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*
Liczba ludności	40 345	41 075	41 188	41 405	41 378	41 389	41 523	41 750	41 859	42 050	42 155	42 196
Gęstość zaludnienia [os/km^2]	196	200	200	201	201	201	202	203	203	204	205	205
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym [%]	66	65,8	65,4	64,9	64,3	63,7	62,8	62	61,3	60,5	59,8	59,2
Przyrost naturalny (na 1000 ludności)	4,11	3	3,07	2,43	1,88	1,31	3,13	2,81	3,92	2,67	1,97	-0,09
Saldo migracji (na 1000 ludności)	0,6	-0,1	-0,3	0,7	-0,6	-1,5	0	1,1	0,1	1,1	1,3	b.d.
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	51,6	52	52,9	54,1	55,6	57,1	59,3	61,2	63,2	65,3	67,1	68,8
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	66,7	69	73,7	77,1	82,3	86,8	90,6	94	96,4	99,2	101,8	102,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Takie kształtowanie się wskaźników demograficznych sugeruje modyfikacje struktury wiekowej mieszkańców gminy. Biorąc pod uwagę zwiększanie się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym, sytuacja demograficzna w gminie wykazuje trendy negatywne np. rosnące wskaźniki obciążenia demograficznego. Cechą pozytywną sytuacji demograficznej jest dodatni przyrost rzeczywisty, na który składają się dodatni przyrost naturalny i dodatni bilans migracyjny.

1.2.2. Rynek pracy

Gmina Śrem należy do grupy gmin, których mieszkańcy nie mają problemów ze znalezieniem pracy. W gminie zlokalizowane są zakłady zatrudniające ponad 350 pracowników, m.in. Odlewnia Żeliwa Śrem, Rehau, Leopol, OFLOR czy Polish Assembly Centre. Poza tym dużo mieszkańców pracuje w pobliskim Poznaniu, czy okolicznych miastach powiatowych. W gminie Śrem liczba osób pozostających bez pracy od 2012 r. zmniejszała się z roku na rok (Rysunek 4). W 2020 r. (31.XII) w gminie zarejestrowane były 459 osoby bez pracy, co w porównaniu z rokiem 2011 r. (1294) dawało ponad trzykrotnie mniejszą wartość. Jest to wynik znacznie większy niż w roku 2019. W znacznej części jest to spowodowane sytuacją epidemiologiczną związaną z SARS-CoV-2 i wyłączaniem niektórych sektorów z gospodarki.

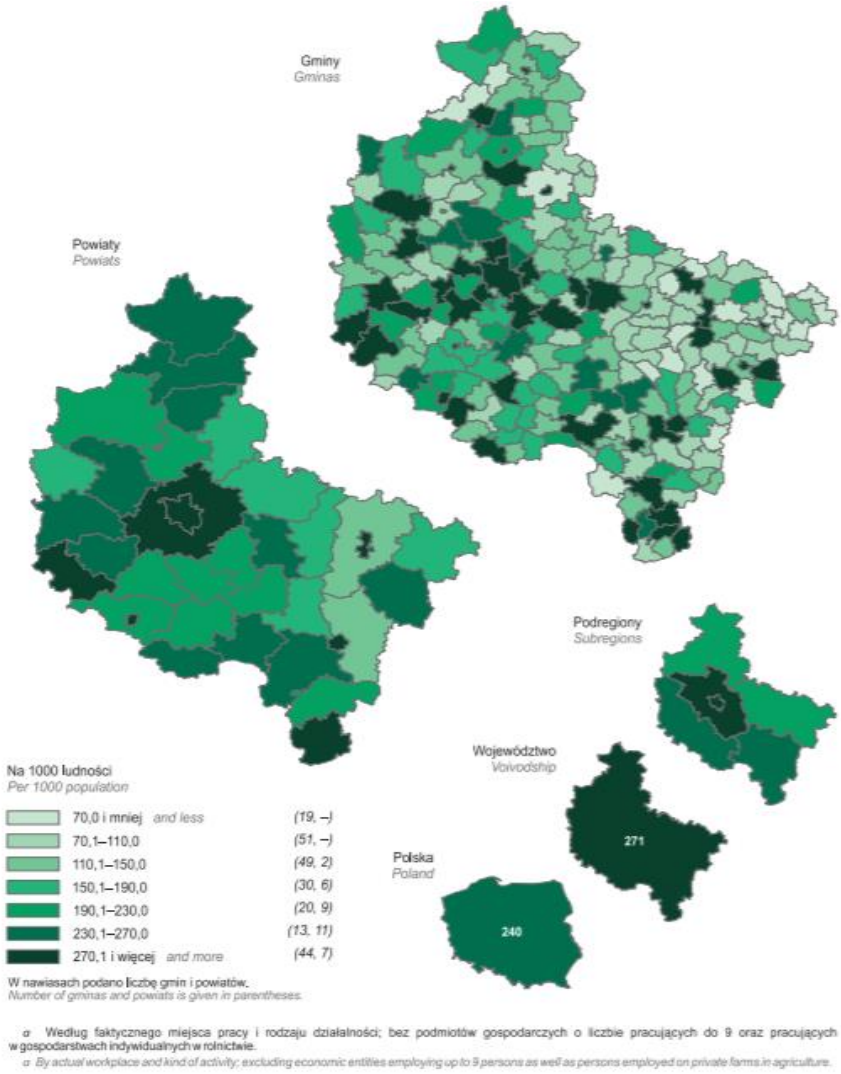

Rysunek 4 Pracujący na 1000 ludności według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r.

Źródło: „Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2016 r.", Informacje i opracowania statystyczne, Poznań, 2017, s. 32.

Z punktu widzenia całej społeczności istotny jest wskaźnik obrazujący odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym. W gminie Śrem w 2019 r. wyniósł on 1,2% i był jednym z najniższych w obserwowanym okresie (spadł o 3,6 p.p. w porównaniu do 2011 r.) i jednocześnie niższy o 1 p.p. w stosunku do wartości tego wskaźnika dla województwa (Rysunek 5). Warto podkreślić, że wskaźnik ten był rokrocznie niższy niż w regionie. Jeśli spojrzymy na rok 2020 to wynika, że sytuacja epidemiologiczna związaną z SARS-CoV-2 i wyłączaniem niektórych sektorów z gospodarki wpłynęła w znaczny sposób na rynek pracy. Stopa bezrobocia wynosiła w 2020r. 1,8 i w stosunku do przed pandemii wzrosła o 0,6. Podobny przyrost odnotowano w województwie wielkopolskim.

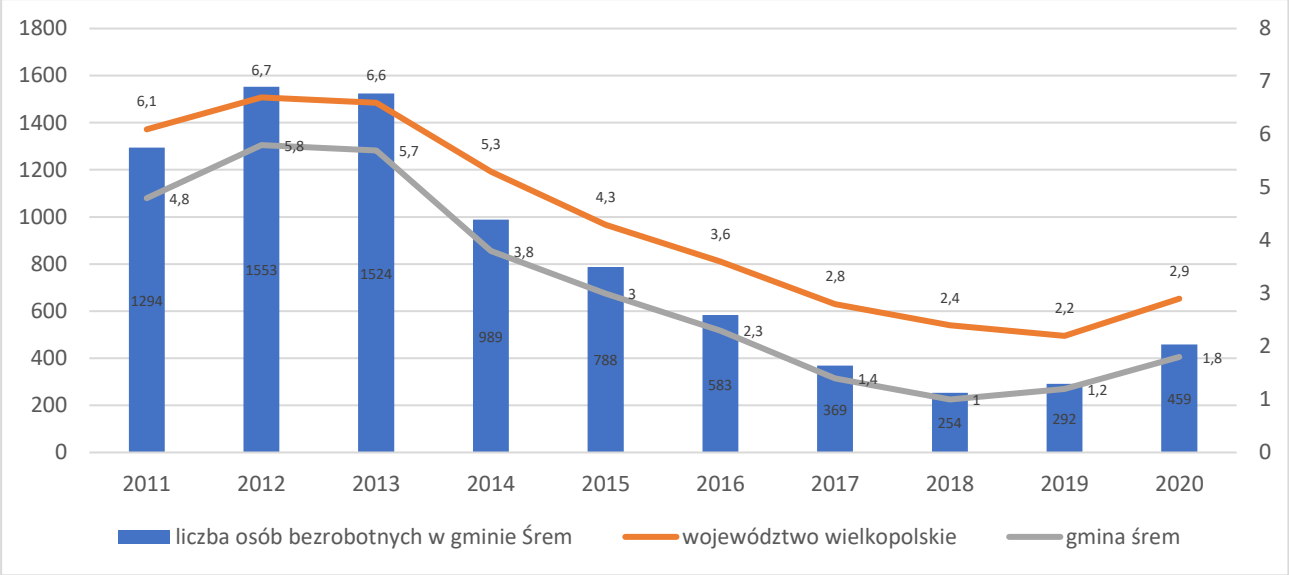

Rysunek 5 Liczba osób bezrobotnych w gminie Śrem (kolumny) oraz odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w województwie wielkopolskim i w gminie Śrem w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Warto podkreślić, że województwo wielkopolskie od lat należy do regionów, gdzie notowane są najniższe wartości stopy bezrobocia i najniższe wskaźniki bezrobocia dla poziomu gmin. Korzystną sytuację na rynku pracy w gminie Śrem i w województwie można zauważyć śledząc dane dla liczby pracujących na 1000 mieszkańców (Rysunek 5) i wskaźnika bezrobocia (liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w % ludności w wieku produkcyjnym) (Rysunek 6).

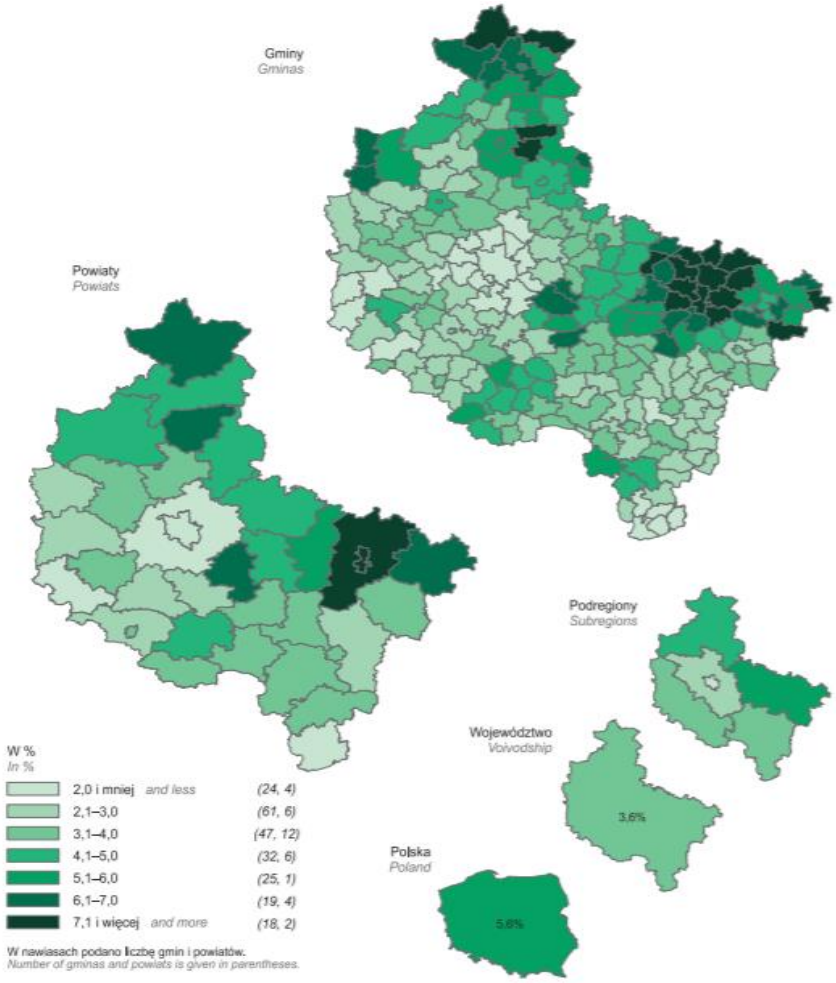

Rysunek 6 Bezrobotni zarejestrowani w % ludności w wieku produkcyjnym według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r.

Źródło: „Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2016 r.", Informacje i opracowania statystyczne, Poznań, 2017, s. 40.

1.2.3. Pomoc społeczna

Na pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej w Śremie (OPS) mogą liczyć osoby, które zostały dotknięte problemem ubóstwa, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, problemami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego. OPS pełni rolę organizatora i koordynatora systemu wsparcia społecznego. W okresie lat 2009-2019 liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmniejszyła się prawie o 37% (Rysunek 7). Znaczny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynika w dużej mierze z wprowadzenia programu „Rodzina 500 plus" oraz spadku bezrobocia.

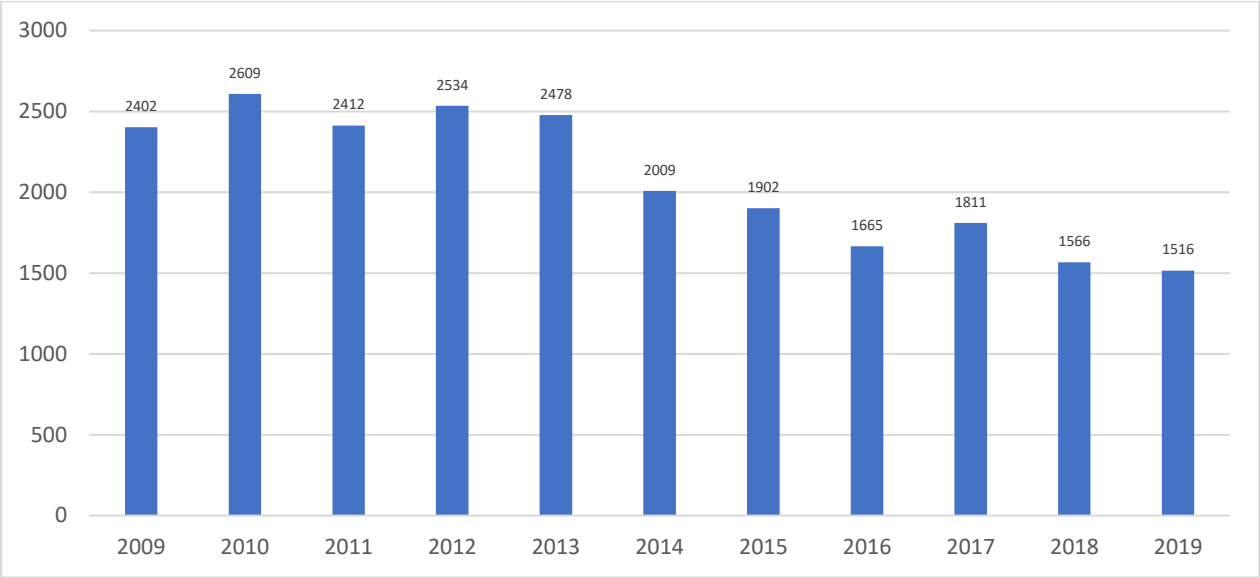

Rysunek 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Śrem w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własna na podstawie danych GUS.

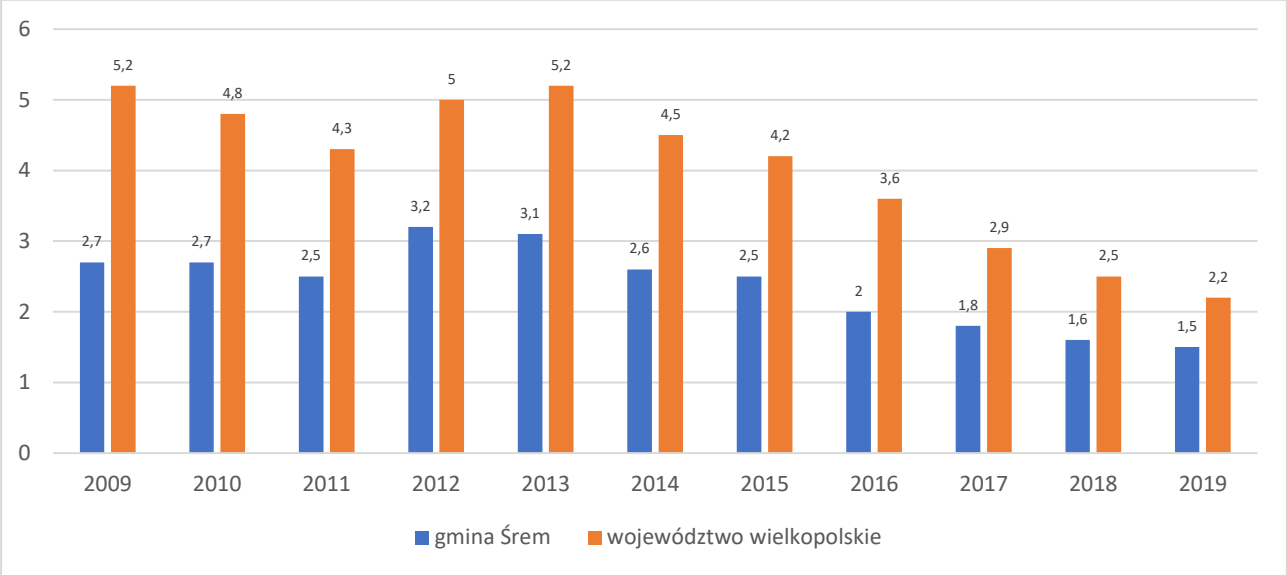

Rysunek 8 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (poniżej kryterium dochodowego) w gminie Śrem w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własna na podstawie danych GUS.

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem. Wskaźnik wyliczono jako udział korzystających poniżej kryterium dochodowego do ludności ogółem. W gminie Śrem w 2019 r. wskaźnik ten wyniósł 1,5% i w porównaniu z rokiem 2009 (2,7%) obniżył się o 1,2 p.p. (Rysunek 8). Należy stwierdzić, że tendencja wartości zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej była spadkowa, podobnie jak w województwie wielkopolskim. Warto zaznaczyć, że wartości tego wskaźnika co roku były niższe niż wartości dla regionu.

Na terenie gminy Śrem realizowana była profilaktyka oraz pomoc dla osób i rodzin z trudnościami, profilaktyka przemocy w rodzinie, polityka senioralna, pomoc dla osób starszych i niepełnosprawnych, usługi z zakresu aktywnej integracji. Funkcjonował także Środowiskowy Dom Samopomocy, który realizował zadanie prowadzenia i rozwoju infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Polityka prorodzinna realizowana była poprzez funkcjonowanie: programu „Rodzina 3+”, Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny i Wielkopolskiej Karty Rodziny. Wokół działań senioralnych powstała społeczność blisko 1200 osób. Realizowane były również dodatkowe zadania: Śremska Karta Seniora, Śremska Rada Seniorów, Pudełko Życia, wolontariat senioralny, edukacja obywatelska 60+, Mobilny Punkt Edukacji Obywatelskiej, lokalne media senioralne: Senior TV, „Czas seniora”, profil „Śremscy Seniorzy” na portalu społecznościowym, Śremski Senior – lider samorządowy.

1.2.4. Zaangażowanie społeczne i współpraca samorządowa

W gminie Śrem wskaźnik obrazujący zaangażowanie społeczne mierzony liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przeliczonych na 10 tys. mieszkańców wzrastał osiągając w 2020 r. wartość 29 (Rysunek 9). W porównaniu ze średnią dla kraju (39) i średnią dla województwa (41) była to wartość niewielka. Pozytywnie należy zanotować fakt, że liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wzrosła o 9 (o 45,0%). W 2020 roku gmina posiadała w wykazie organizacji i stowarzyszeń 29 podmiotów na 10 tys. mieszkańców gminy.

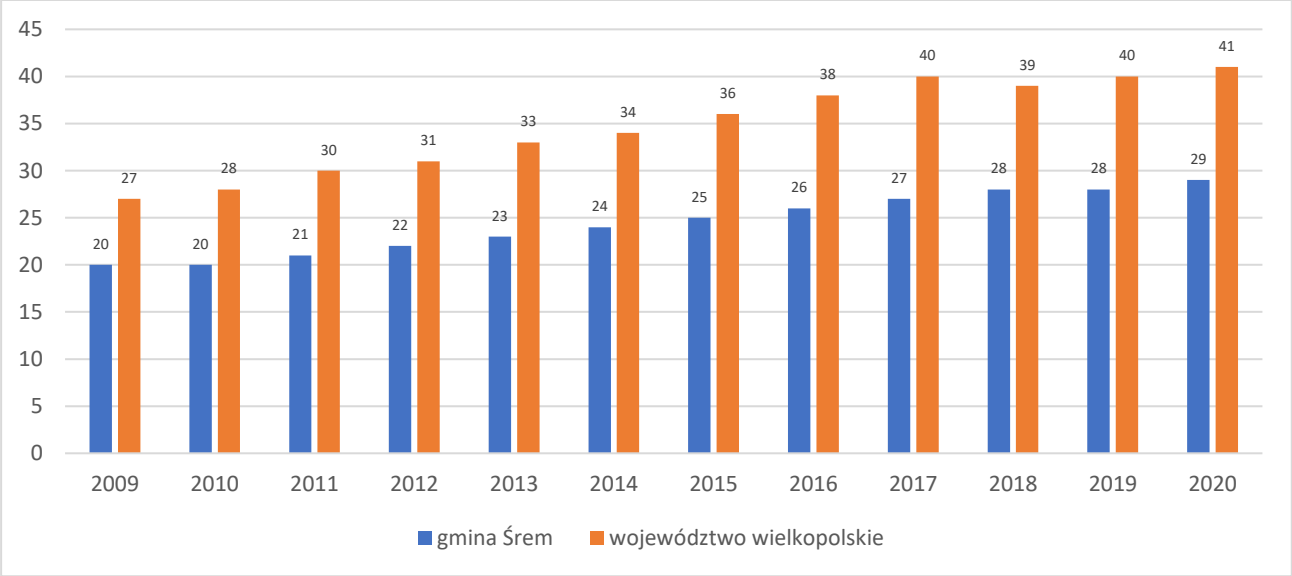

Rysunek 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Śrem była członkiem organizacji i stowarzyszeń skupiających samorządy w skali lokalnej i krajowej. Należała do takich organizacji jak: Stowarzyszenie Metropolia Poznań, Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich, Stowarzyszenie Lider Zielonej Wielkopolski, Związek Miast Polskich, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski, WOKISS – Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych, Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités”. Gmina Śrem realizuje także zadania publiczne w ramach porozumień międzygminnych w zakresie:

- zadania związanego z prowadzeniem schroniska dla bezdomnych zwierząt i ochroną przed bezdomnymi zwierzętami, polegającego na rozbudowie i eksploatacji międzygminnego schroniska dla bezdomnych zwierząt w Gaju (gmina Brodnica, gmina Dolsk, gmina Książ Wielkopolski., gmina Czempiń, miasto Kościan[1], gmina Kościan, gmina Krzywiń i gmina Krobia[2]),

1 Miasto Kościan – od dnia 01.01.2022r. nie będzie realizowało zadania w ramach porozumienia międzygminnego z Gminą Śrem.

2 Gmina Krobia – od dnia 01.01.2022r. nie będzie realizowało zadania w ramach porozumienia międzygminnego z Gminą Śrem.

- powierzenia gminie Jarocin przygotowania i wykonania zadania pn.: „Zorganizowanie i nadzór nad funkcjonowaniem systemu gospodarki odpadami i osadami ściekowymi dla gmin objętych POROZUMIENIEM wraz z budową Zakładu Zagospodarowania Odpadów Jarocin z siedzibą w Witaszyczkach z punktami przeładunkowymi" (gminy: Jarocin, Jaraczewo, Kotlin, Nowe Miasto, Żerków, Krzykosy, Czermin, Gizałki, Dobrzyca, Chocz, Borek Wielkopolski, Zaniemyśl, Książ Wielkopolski, Środa Wielkopolska, Piaski, Dominowo, Kórnik),
- przewozów pasażerskich z gminami: Brodnica, Dolsk, Książ Wlkp., Krzywiń, Zaniemyśl oraz Kórnik.

1.2.5. Edukacja

Gmina Śrem zapewnia mieszkańcom możliwość korzystania z przedszkoli i żłobków, szkół podstawowych i średnich. W 2020 r. działało 5 żłobków w sześciu lokalizacjach. Gmina Śrem za pomocą prywatnych podmiotów zapewnia 240 miejsc w żłobkach. Dzieci objętych opieką żłobkową (w wieku do 3 lat) było od 2,5% w 2010 r. do 11,8% w 2020 r. (Rysunek 10). Na uwagę zasługuje fakt, że co roku odsetek dzieci w wieku do 3 lat był wyższy w gminie Śrem niż średnia wartość dla województwa.

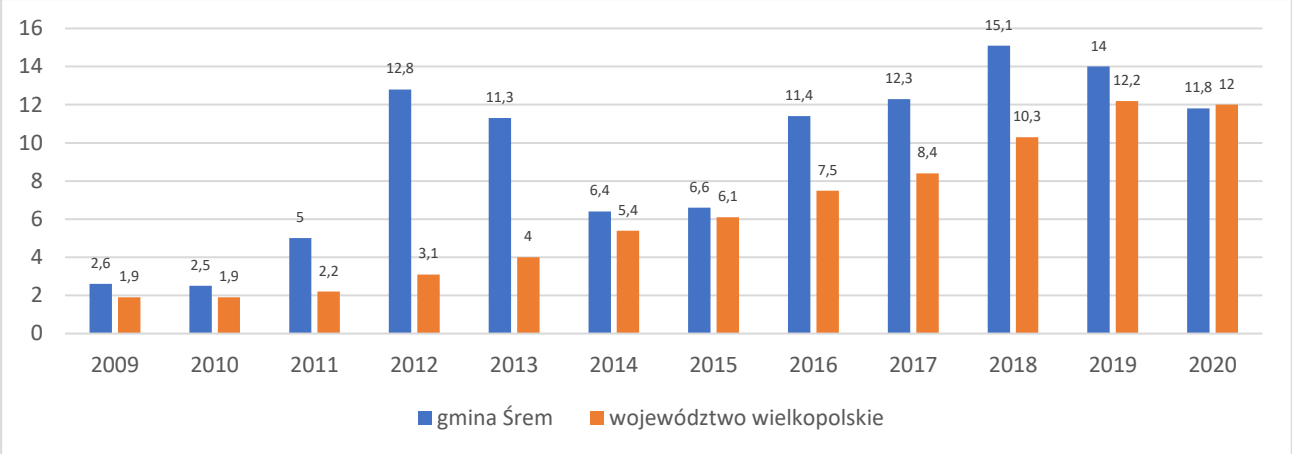

Rysunek 10 Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową [%]w gminie Śrem w latach 2009-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS. W 2012r. GUS zmienił metodologię i uwzględnia Od 2012 r. objęte dzieci klubach dziecięcych do liczby dzieci w grupie wieku do lat 3 (bez trzylatków).

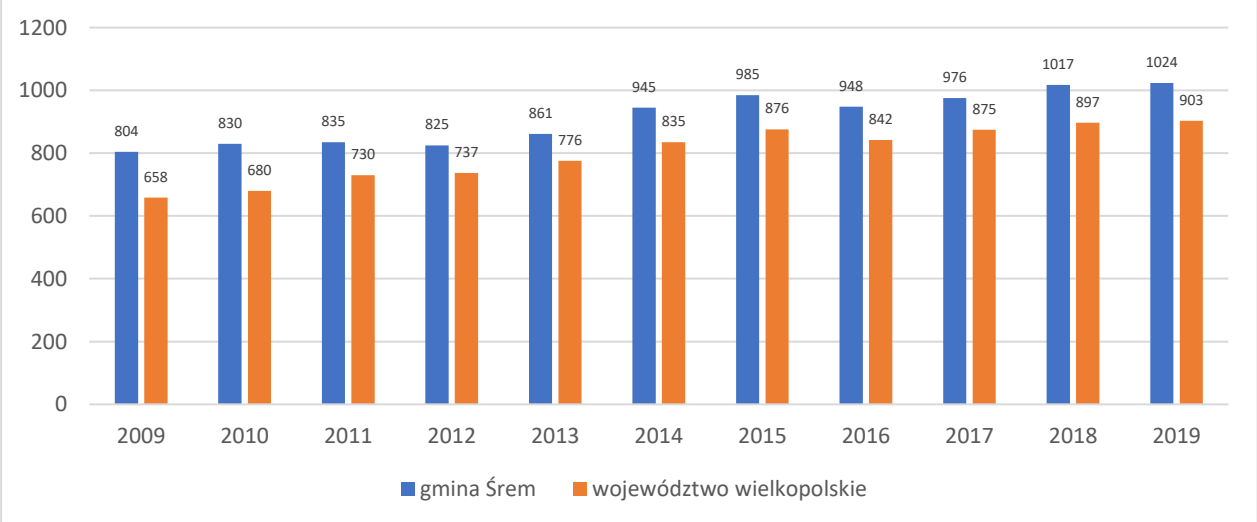

Rysunek 11 Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Śrem w latach 2009-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie gminy Śrem w 2020 r. funkcjonowało: 14 przedszkoli oraz 13 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na terenach wiejskich oraz 1 oddział przedszkolny w szkole podstawowej na terenie miasta. Liczba dzieci w przedszkolach wynosiła 2162. W przypadku dzieci starszych liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat wzrastała od 2009 r., a w roku 2019 osiągnęła wartość 1024, co świadczy o tym, że w gminie Śrem z wychowania przedszkolnego korzystały także dzieci spoza terenu gminy (najprawdopodobniej były to dzieci, których rodzice mieszkają poza gminą Śrem, ale pracują na jej terenie). Ponownie, podobnie jak w przypadku opieki żłobkowej, wskaźniki objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym w gminie Śrem były corocznie wyższe niż średnia dla województwa (Rysunek 11).

W gminie Śrem w 2020 r. działało 14 szkół podstawowych, do których uczęszczało ponad 4,2 tys. dzieci (Tabela 2). Gmina Śrem prowadziła 11 szkół podstawowych: 5 na terenie miasta i 6 na terenach wiejskich. Oprócz tego funkcjonowały placówki prowadzone przez inne organy niż gmina. Liczba uczniów szkół podstawowych była o 66,7% wyższa niż w 2009 r., kiedy to na terenie gminy działało 11 szkół podstawowych. Liczba dzieci w szkołach podstawowych utrzymywała się na mniej więcej stałym poziomie aż do roku 2013, po którym to liczba uczniów zaczęła rosnąć. Wyraźny wzrost nastąpił również w 2017, 2018, 2019 i 2020 r., w szczególności w wyniku reformy oświaty, która zlikwidowała szkoły gimnazjalne. Średnia liczba uczniów w klasach szkół podstawowych w Wielkopolsce wynosiła od 18 do 19 (w 2012 r., 2014 r. i 2015 r.) i była co roku niższa niż w gminie Śrem.

Tabela 2 Wybrane wskaźniki z zakresu edukacji w gminie Śrem w latach 2009-2020

	2009	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*
Liczba szkół podstawowych	11	12	11	12	12	13	13	13	15	15	14*	14*
Liczba uczniów	2574	2566	2501	2566	2605	2841	3178	2924	3427	3938	4159 *	4291 *
Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych	b.d.	20	20	20	21	21	21	20	20	19	18	b.d.
Wyniki egzaminu kończącego szkołę podstawową w gminie Śrem (%)	22,39	23,90	24,98	22,17	24,15	25,22	69,56/ 60,49[3]	68,16/ 55,67[4]	b.d.	56,38/ 40,69[5]	56,38/ 40,69	55,48/ 41,57
Wyniki egzaminu kończącego szkołę podstawową w województwie wielkopolskim (%)	21,90	23,76	24,69	21,98	23,37	25,17	70,58/ 59,18[1]	68,77/ 52,33[2]	b.d.	61,04/ 43,07[3]	61,04/ 43,07	56,90/ 44,06

**informacje na podstawie danych z Raportu o stanie gminy Śrem za lata 2019 i 2020 rok.*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i OKE w Poznaniu.

Uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych w gminie Śrem osiągali dobre wyniki z egzaminów sprawdzających ich wiedzę. Corocznie rezultaty egzaminu kończącego szkołę podstawową były wyższe niż średnia dla województwa (Tabela 2). Po 2017 r. wyniki uczniów kończących szkołę podstawową w gminie Śrem były gorsze niż w województwie wielkopolskim.

Podsumowując, sytuacja w zakresie szkolnictwa i opieki nad dziećmi w gminie Śrem utrzymywała się na dobrym poziomie. Rósł odsetek dzieci objętych opieką żłobkową, a dzieci do przedszkoli dowożone były także spoza obszaru gminy. W ostatnich 11 latach wzrosła liczba szkół, a także liczba uczniów (chociaż częściowo związane to było z reformą systemu edukacji). Wyniki uczniów były do 2014 r. lepsze niż średnie wyniki dla

3 Wyniki egzaminu: język polski/matematyka.

4 Wyniki egzaminu: język polski/matematyka.

5 Wyniki egzaminu ósmoklasisty: język polski/matematyka.

całego województwa. Po 2014 r. wyniki niektórych egzaminów były nieznacznie gorsze niż przeciętny wynik w Wielkopolsce.

1.2.6. Ochrona zdrowia

Liczba porad lekarskich udzielonych w okresie 2012-2020 wzrosła (z wyjątkiem 2017 i 2020 r.), a średnia liczba porad udzielonych jednemu mieszkańcowi wyniosła w 2020 r. 6,55 (przy średniej dla województwa ok. 6,55) (Rysunek 13). W przypadku liczby mieszkańców przypadających na jedną ogólnodostępna aptekę, przy niewielkim ogólnym wzroście liczby ludności, wskaźniki odzwierciedliły proces zwiększania się liczby aptek. Wskaźnik liczby osób przypadających na 1 aptekę w gminie Śrem w 2020 r. wyniósł prawie ok 2,6 tys. i był podobny do wskaźnika pokazującego liczbę osób przypadającą na aptekę ogólnodostępną w województwie (ok. 2,7 tys.) (Rysunek 12). Należy zauważyć, że dostępność do aptek w gminie Śrem zwiększyła się od 2009 r., kiedy to na 1 aptekę przypadało ponad 4 tys. mieszkańców. W gminie Śrem również funkcjonuje całodoobowa apteka.

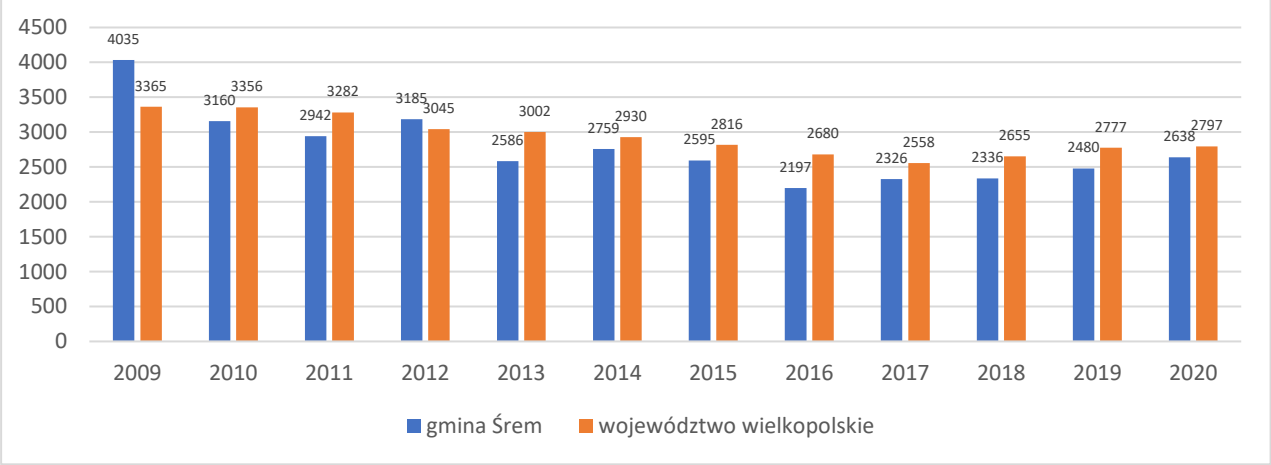

Rysunek 12 Liczba osób przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

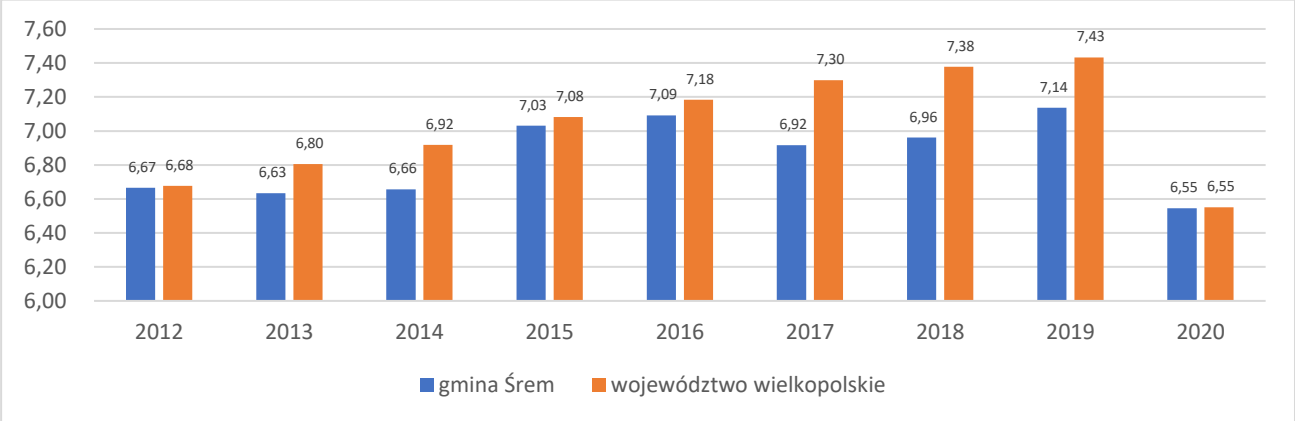

Rysunek 13 Liczba udzielonych porad lekarskich na 1 mieszkańca w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2012-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.2.7. Kultura i sport

Śremski Ośrodek Kultury odpowiada w gminie Śrem za różnorodne wydarzenia kulturalne, w tym koncerty, występy kabaretowe, przeglądy, konkursy czy spektakle[6]. W ofercie stałej są zajęcia plastyczne, edukacja filmowa, zajęcia wokalne, zajęcia plastyczne czy nauka gry na instrumentach. Ponadto Śremski Ośrodek Kultury organizuje cykliczne imprezy: Dni Śremu, Międzynarodowy Weekend Filmowy, Festiwal Orkiestr Dętych, „Pasjonaci – ocalić od zapomnienia" – cykl spotkań, „Świąteczne Klimaty" – bożonarodzeniowa impreza na rynku. W ramach Śremskiego Ośrodka Kultury działa Kinoteatr Słonko, które w 2019 r. zorganizowało 853 seansów, które obejrzało 48.158 tys. widzów. W 2020 roku kino wyświetliło 432 seanse, które obejrzało 16 130 widzów. Trzeba jednak mieć na uwadze, że był to rok pandemii COVID i wynikających z niej ograniczeń, co znacząco ograniczyło możliwość korzystania z oferty kinowej.

W gminie Śrem działa Muzeum Śremskie, które gromadzi, opracowuje i bezpiecznie przechowuje obiekty muzealne. Wskaźnikiem uczestnictwa w kulturze jest miernik pokazujący ile osób przypadało na 1 miejsce w kinach stałych. W gminie Śrem wartość tego wskaźnika nie zmieniła się znacznie od 2009 r. i wyniosła w 2020 r. 364 osoby (Rysunek 14). Można powiedzieć, że w okresie 2009-2020 wartość tego wskaźnika utrzymuje się na stabilnym poziomie, co jest trendem odwrotnym niż miało to miejsce w województwie. W Wielkopolsce w 2020 r. na 1 miejsce w kinie stałym przypadało średnio 126 osób, a w 2009 r. 136 osób. Świadczy to o tym, że mieszkańcy gminy mają szeroki dostęp do kultury i rozrywki.

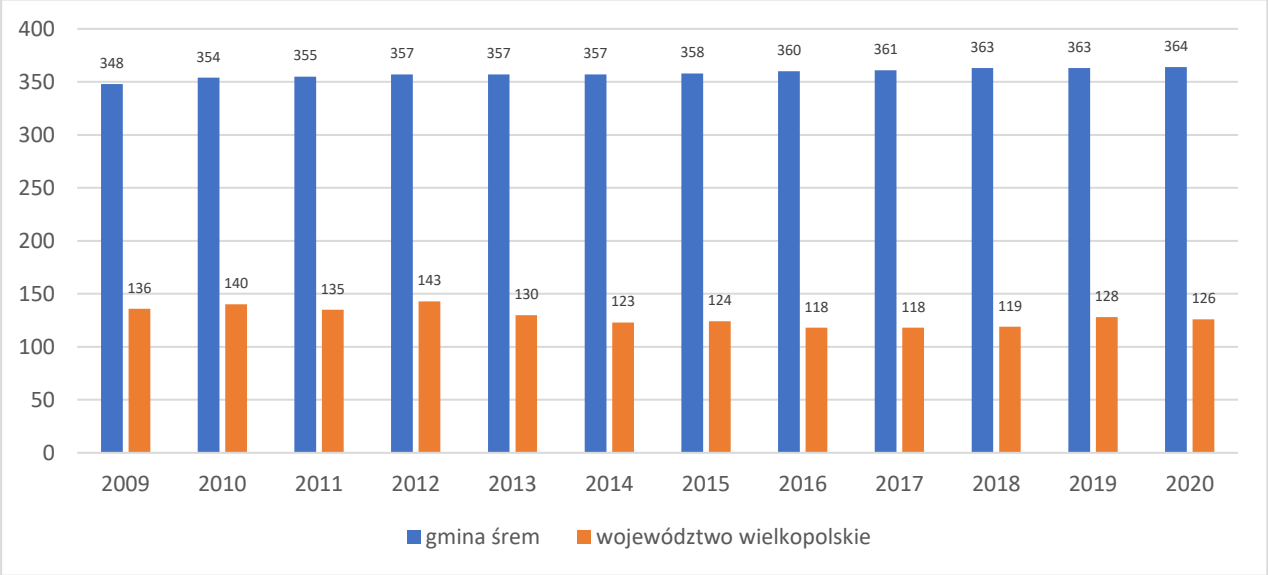

Rysunek 14 Liczba osób przypadająca na 1 miejsce w kinach w gminie Śrem w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

6 Opracowano na podstawie: „Raport o stanie gminy Śrem za rok 2019", s. 42-43.

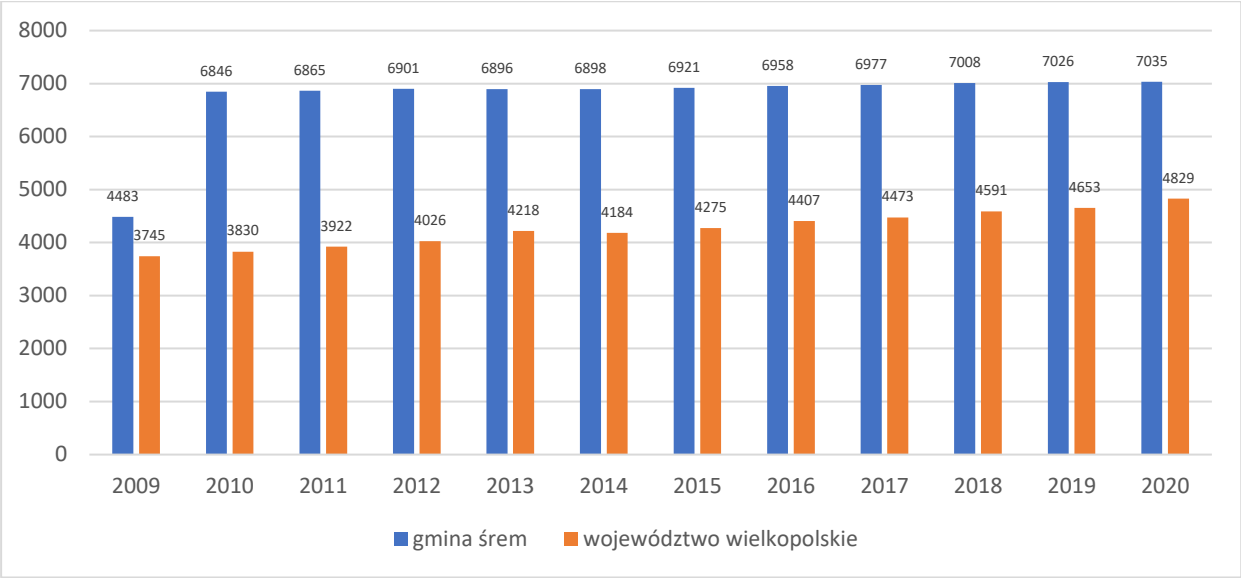

Rysunek 15 Liczba ludności przypadająca na 1 bibliotekę ogólnodostępną w gminie Śrem w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W gminie Śrem sieć biblioteczną tworzyła Biblioteka Publiczna im. Heliodora Święcickiego, a także jej filie: jedna miejska i 4 filie wiejskie. W ciągu roku z usług biblioteki korzystało ok. 6 tys. użytkowników. Innym wskaźnikiem istotnym dla zobrazowania uczestnictwa w kulturze jest poziom czytelnictwa. W gminie Śrem w 2020 r. w stosunku do 2009 r. zwiększyła się liczba ludności przypadająca na bibliotekę ogólnodostępną (Rysunek 15). Spowodowane to było łączeniem placówek bibliotecznych w celu oferowania lepszej dostępności, jakości księgozbioru i usług bibliotecznych oraz wzrostem liczby mieszkańców gminy. W 2020 r. w gminie ponad 7 tys. mieszkańców przypadało na 1 placówkę biblioteczną, co było wartością wyższą niż w województwie.

Od 2012 do 2019 r. w gminie Śrem zorganizowano ponad 1260 imprez o charakterze artystyczno-rozrywkowym, a z roku na rok liczba imprez rosła (Tabela 3). Statystyki wskazują na liczbę imprez zorganizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice. Liczba uczestników imprez z reguły zwiększyła się z roku na rok, chociaż można zauważyć znaczące spadki liczby uczestników np. w 2011, 2018 i 2019 r. Wyjątkowym rokiem jest rok 2020 w którym nastąpiły największe restrykcje związane z epidemią SARS-CoV-2. Brak możliwości organizowania wydarzeń kulturalnych skutkował spadkiem liczby imprez oraz osób w nich uczestniczących.

Tabela 3 Liczba imprez i liczba uczestników imprez zorganizowanych w gminie Śrem w latach 2009-2020

	2009	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*
Liczba imprez	56	47	55	53	42	68	118	234	313	276	157
*Liczba uczestników imprez**	45 164	24 190	27 740	27 017	39 264	30 185	40 112	53 494	19 499	17 550	6 821
Liczba widzów	8 896	13 326	12 308	18 592	21 368	25 349	30 628	39 111	46 577	46 165	16 130
Zwiedzający	5 310	4 679	3 838	2 610	623	420	2 224	2 298	3 092	850	2710

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

**Podgrupa: Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.*

Spółka komunalna Śremski Sport Sp. z o.o. odpowiada w gminie Śrem za działania polegające na upowszechnianiu kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży, osób dorosłych, zwiększaniu aktywności fizycznej

i świadomości społecznej o potrzebie aktywności ruchowej w każdym wieku[7]. Śremski Sport Sp. z o.o. działa w zakresie organizacji imprez sportowych i akcji promocyjnych dla mieszkańców gminy. Oprócz basenu spółka dysponuje pełnowymiarową salą sportową, a także kortami do squasha, siłownią, sauną, bowlingiem, a w sezonie zimowym krytym lodowiskiem. W obiektach organizowanych jest wiele zajęć stałych, wśród których każdy znajdzie coś dla siebie, np.: aerobic, spinning, squash, step, pilates. Dodatkowo obiekt jest doskonałym miejscem imprez integracyjnych oraz imprez okolicznościowych.

Do infrastruktury sportowej zaliczyć można stadion miejski z boiskiem bocznym, boiskami ze sztuczną nawierzchnią (ORLIK 2012) i budynkiem zaplecza bazy sportowej w Śremie, centrum rekreacyjno-sportowe w Psarskim, zmodernizowane boiska przyszkolne ze sztuczną nawierzchnią, plażę miejską nad jez. Grzymisławskim oraz przystań kajakową nad rz. Wartą. Na obszarze gminy Śrem działa wiele organizacji sportowych, które otrzymują wsparcie z zakresu sportu oraz w ramach otwartego konkursu ofert realizują zadania publiczne w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu. W 2018 i 2019 r. Śrem był gospodarzem wielu imprez sportowych o randze lokalnej, ogólnopolskiej oraz międzynarodowej, organizowanych przez Śremski Sport lub organizacje pozarządowe, m.in.: imprezy biegowe: półmaraton, biegi na 5 i 10 km, rajdy rowerowe, halowa liga piłki nożnej (w tym mistrzostwa zakładów pracy, turnieje zespołów wiejskich), zawody pływackie, mistrzostwa w squasha, triathlon, ogólnopolskie zawody konne w Olszy, turnieje piłki nożnej dla dzieci młodzieży.

1.3. Analiza strefy gospodarczej

1.3.1. Przedsiębiorczość

Jedną z miar poziomu przedsiębiorczości jest mierzony liczbą zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten od 2009 r. w gminie Śrem wzrastał z roku na rok (Rysunek 16). W 2020 r. osiągnął wartość 1268 podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców i od 2009 r. wzrósł o 17,3%. Patrząc na poziom tego wskaźnika w Wielkopolsce należy zauważyć, że do roku 2010 wartości wskaźnika były większe w gminie Śrem niż w regionie. W 2011 r. nastąpiło wyrównanie tej wartości na poziomie ok. 1090 i z każdym kolejnym rokiem wartości wskaźnika przedsiębiorczości dla gminy Śrem były niższe niż w województwie.

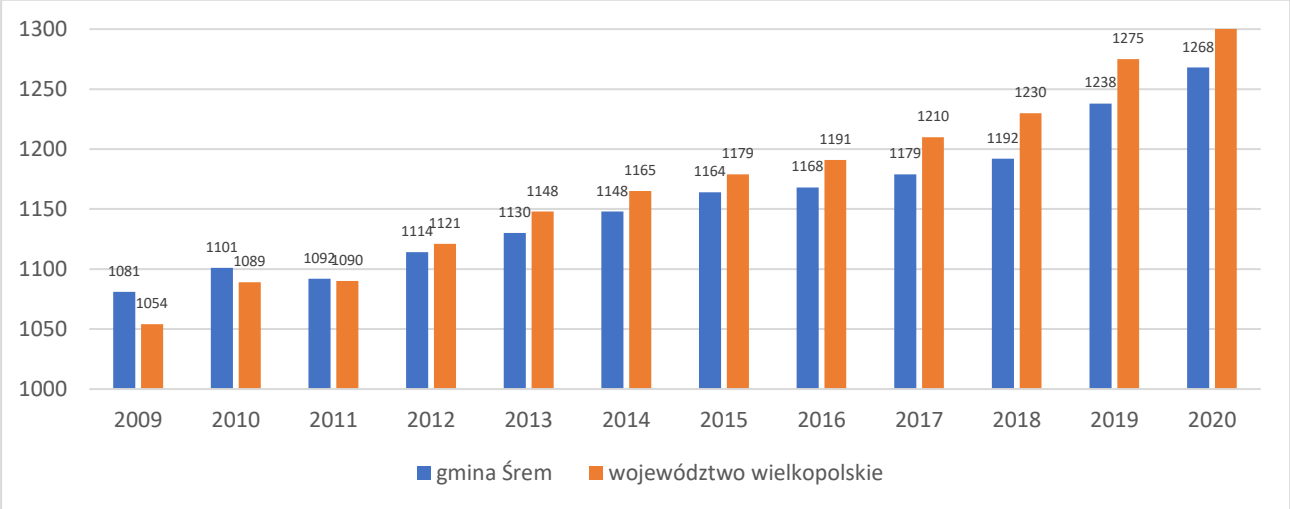

Rysunek 16 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Śrem w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

7 Opracowano na podstawie: „Raport o stanie gminy Śrem za rok 2019", s. 40-41.

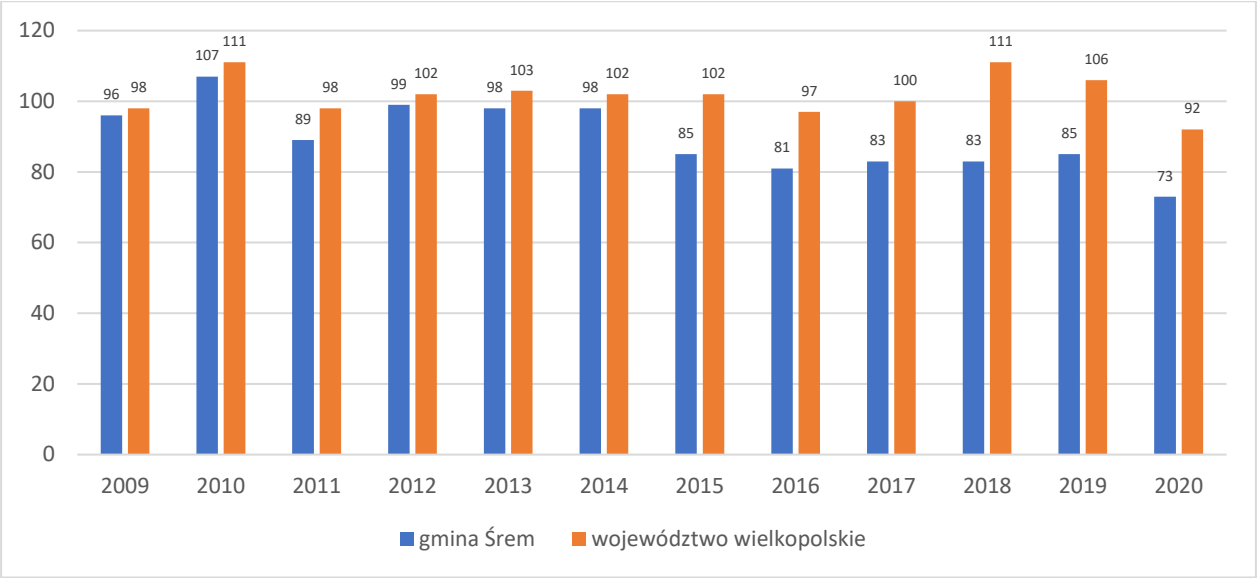

Rysunek 17 Nowo powstałe podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w województwie wielkopolskim i w gminie Śrem w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik, opisujący nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, który obrazuje wolumen podmiotów rozpoczynających działalność i będących w fazie startowej kształtował się w gminie Śrem na poziomie od 73 do 100 podmiotów (Rysunek 17). Porównując te dane z wartościami dla regionu, to były one corocznie niższe niż dla Wielkopolski. Sytuację taką można uzasadnić dużym zróżnicowaniem regionu w ramach wskaźników przedsiębiorczości i kumulację wysokich wartości mierników dla dużych miast.

Wskaźnik skłonności do przedsiębiorczości, wyrażony jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą przypadające na 100 osób w wieku produkcyjnym, wskazywał na wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców gminy. Gmina Śrem osiągnęła w 2020 r. wartość wskaźnika równą 16, co dawało od 2009 r. 23,0% wzrost (Rysunek 18). Wskaźnik skłonności do przedsiębiorczości wykazywał zarówno w gminie Śrem, jak i w województwie, tendencję wzrostową, a w każdym badanym roku wartości uzyskiwane w gminie Śrem były wyższe niż w Wielkopolsce.

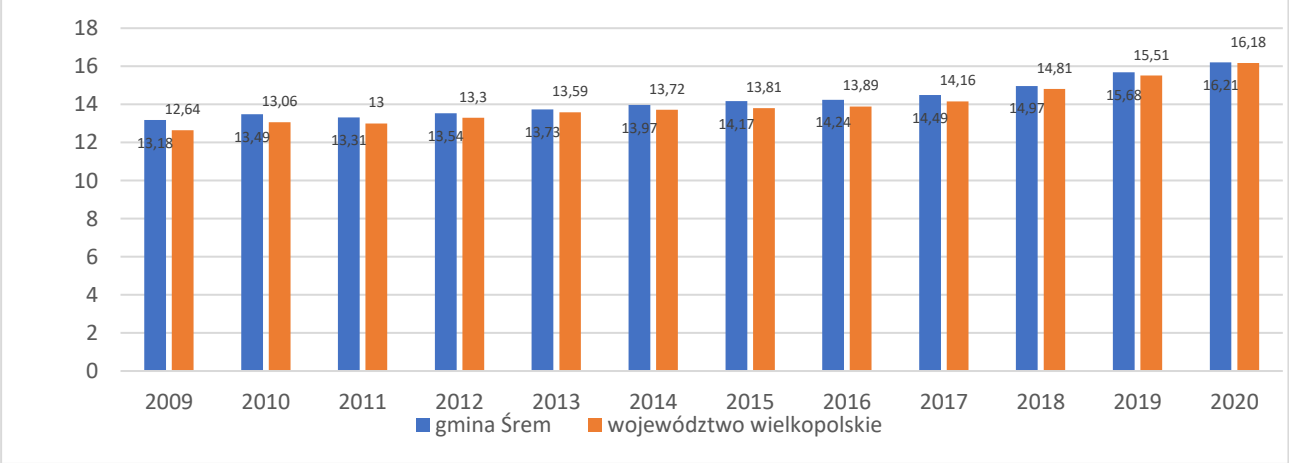

Rysunek 18 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Śrem w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

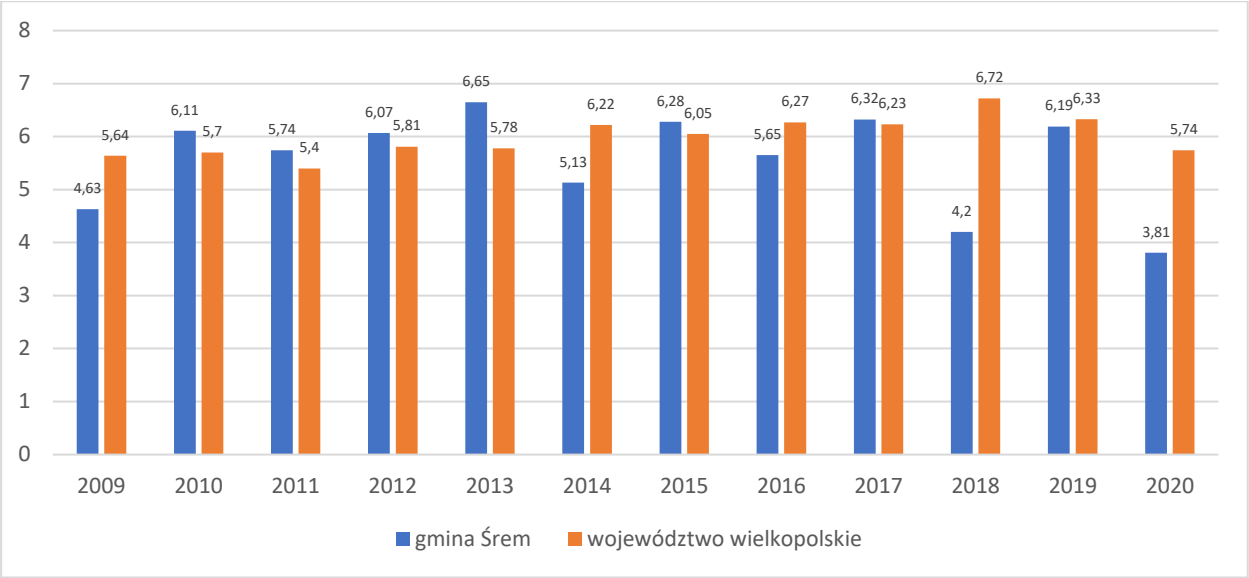

Rysunek 19 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w województwie wielkopolskim i w gminie Śrem w latach 2009-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z punktu widzenia gospodarki opartej na wiedzy, powszechnej cyfryzacji i serwicyzacji ważne jest tworzenie się podmiotów gospodarczych działających w tzw. sektorze kreatywnym. Są to głównie podmioty prowadzące działalność gospodarczą związaną z kulturą i technologią, łączące działalność artystyczną z przedsiębiorczością. W gminie Śrem w 2020 r. odnotowano 3,81% reprezentantów sektora kreatywnego wśród nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (Rysunek 19). Największy odsetek podmiotów z sektora kreatywnego w nowo powstałych podmiotach zaobserwowano w 2013 r. (6,7%). Od 2009 r. wartość tego wskaźnika w gminie Śrem była przez pięć lat wyższa niż w województwie.

1.3.2. Struktura gospodarki

W strukturze gospodarki gminy Śrem przeważają usługi (opisane ogólnie jako działalność pozostała), do których klasyfikowało się w 2020 r. 71,2% podmiotów gospodarczych w gminie. Przemysł i budownictwo obejmowały 27,2% podmiotów, a na rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo przypadało zaledwie 1,6% podmiotów. Podobnie, jak w całym kraju, znacząca większość przedsiębiorstw stanowiły mikroprzedsiębiorstwa.
W porównaniu z rokiem 2009 o 3 p.p. wzrósł udział podmiotów gospodarczych w sektorze przemysł i budownictwo. Sytuacja wyglądała podobnie w województwie wielkopolskim. W 2009 r. struktura wyglądała następująco: 1,3% rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo, 24,1% przemysł i budownictwo oraz 74,6% usługi. W 2020 r. udział usług w województwie zmalał o 6,5 p.p. na korzyść 6,5 p.p. wzrostu zarówno w przemyśle i budownictwie.

Najwięcej podmiotów gospodarczych w 2020 r. w gminie Śrem zarejestrowanych było w sekcji G - handel i naprawy (1223). Stanowiło to 22,8% wszystkich zarejestrowanych podmiotów (Rysunek 20). Innymi branżami, które dały się wyróżnić w strukturze podmiotów w gminie były: sekcja F – budownictwo (1007 podmiotów, 18,8%), sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (492 podmioty, 9,2%) oraz sekcja C – przetwórstwo przemysłowe (428 podmioty, 8,0%).

Ponad średnią wojewódzką w strukturze branż wyróżniał się przede wszystkim udział sekcji F - budownictwo, G – handel i naprawy, H – transport i gospodarka magazynowa, L – działalność związana z obsługą nieruchomości i Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Natomiast poniżej średniej dla Wielkopolski wypadły przede wszystkim sekcje: A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo, C- przetwórstwo

przemysłowe, I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J – informacja i komunikacja i M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

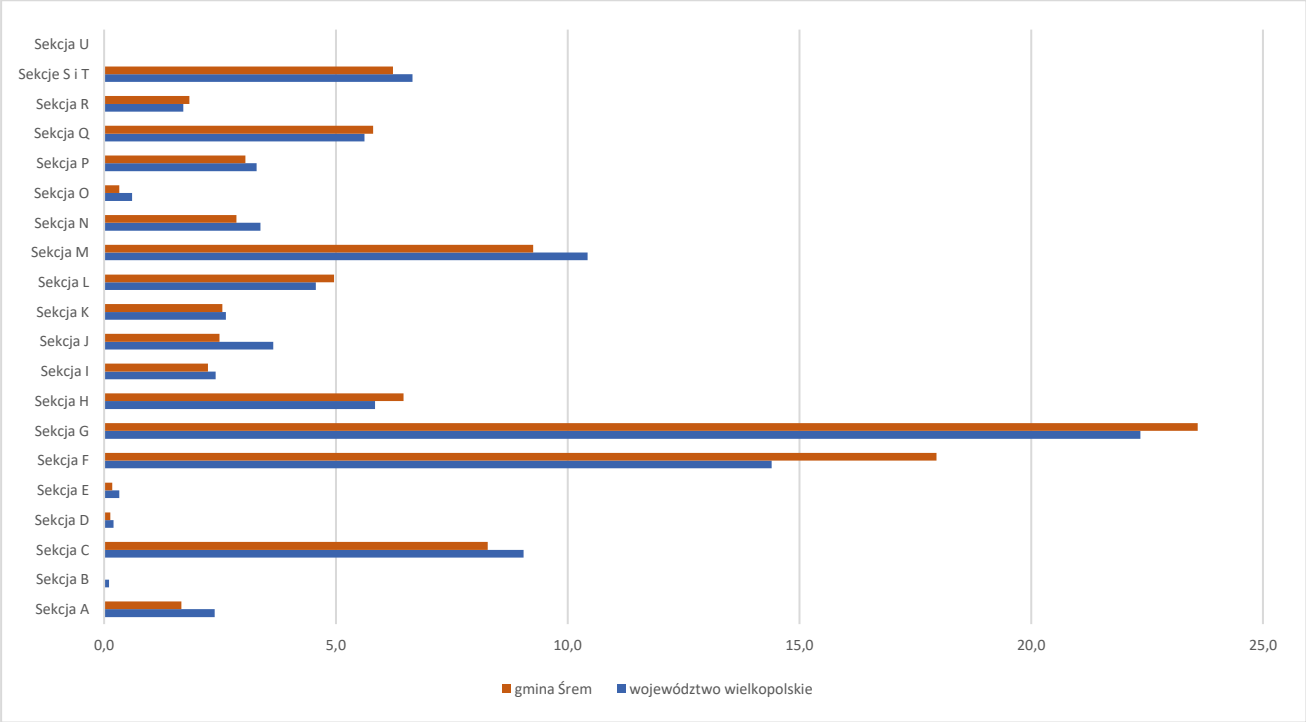

Rysunek 20 Struktura podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność gospodarczą wg rejestru REGON w gminie Śrem i w województwie wielkopolskim w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

**Objaśnienia:*
Nazwy sekcji PKD 2007:
Sekcja A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
Sekcja B. Górnictwo i wydobywanie,
Sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe,
Sekcja D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,
Sekcja E. Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją,
Sekcja F. Budownictwo,
Sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
Sekcja H. Transport i gospodarka magazynowa,
Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,
Sekcja J. Informacja i komunikacja,
Sekcja K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa,
Sekcja L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,
Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
Sekcja N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca,
Sekcja O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne,
Sekcja P. Edukacja,
Sekcja Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
Sekcja R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją,
Sekcja S. Pozostała działalność usługowa,
Sekcja T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby,
Sekcja U. Organizacje i zespoły eksterytorialne.

1.3.3. Budżet gminy

Gmina Śrem w 2020 r. w ramach budżetu pozyskała 228,8 mln zł, z czego największą część zapewniły transfery pochodzące z podatków dochodowych od osób prawnych i od osób fizycznych (36,55%), co stanowi gorszy wynik, niż w roku poprzednim, kiedy to podatki stanowiły 40,84% dochodów gminy (Rysunek 21). Największe wydatki związane były natomiast ze sferą oświatową i pochłonęły one 36,55% budżetu.

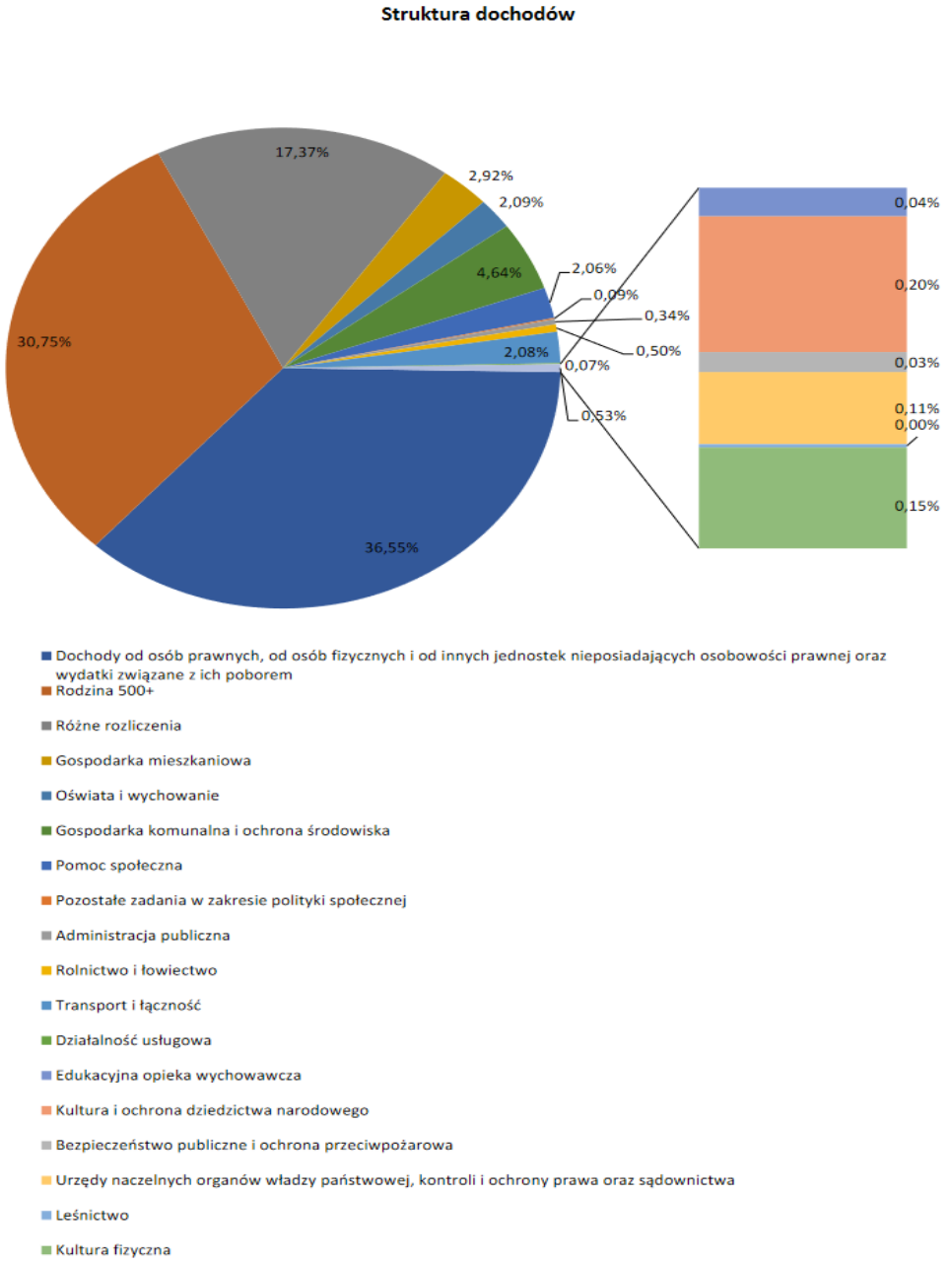

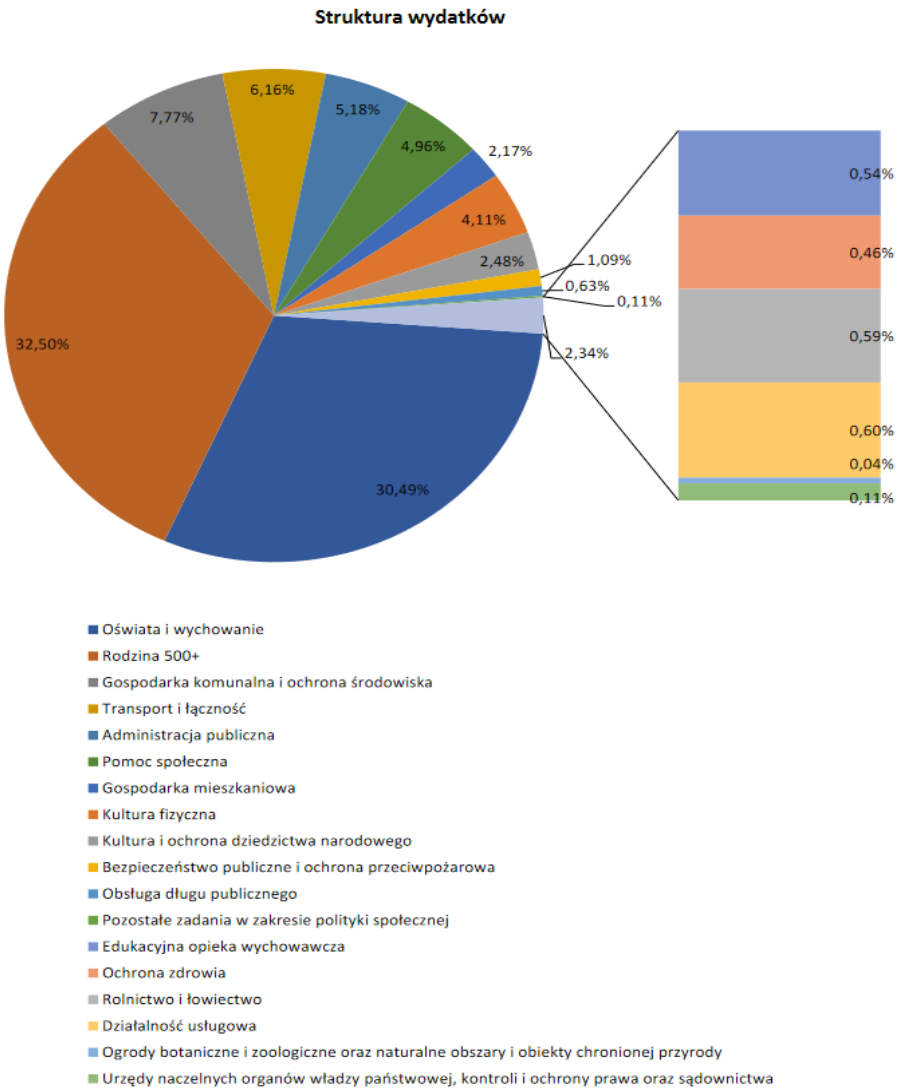

Rysunek 21 Struktura dochodów (po lewej) i wydatków budżetu gminy Śrem według rodzajów w 2020 r. [w %]

Źródło: Raport o stanie gminy Śrem za rok 2020.

Według danych GUS w 2019 r. dochody gminy na 1 mieszkańca wyniosły 4800,79 zł (w województwie średnio 5140,25zł), przy jednoczesnych wydatkach odzwierciedlonych kwotą 4871,48 zł (w województwie średnio 5332,01zł). Dochody własne stanowiły w 2019 r. 48,6% dochodów ogółem. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 9,6%.

Gmina Śrem w perspektywie unijnej 2014-2020 do końca 2020 r. pozyskała 23,7 mln zł unijnych dotacji na realizację projektów infrastrukturalnych oraz działań tzw. „miękkich" (np. pomoc społeczna lub dodatkowe zajęcia w szkołach). Dodatkowo należy dodać 6,7 mln zł otrzymanego dofinansowania na projekt realizowany przez jednostki podległe Gminie Śrem (Muzeum Śremskie), który nie był ujmowany w budżecie gminy. Łącznie w latach 2014-2020 wsparcie otrzymane z różnych programów unijnych wyniosło 30,4 mln zł. Można uznać, że Gmina Śrem jest aktywna i skuteczna w zakresie pozyskiwania dofinansowania UE, ponieważ w latach 2010-2019 70% złożonych wniosków o dofinansowanie zostało zatwierdzonych i uzyskało współfinansowanie unijne.

1.4. Analiza strefy przestrzennej

1.4.1. Infrastruktura techniczna

Gmina Śrem położona jest na skrzyżowaniu ważnych dla obsługi transportowej regionu dróg wojewódzkich nr 434, nr 432, nr 310 i nr 436 w odległości średniej ok. 40 km od Poznania (Rysunek 22). Przez obszar gminy przebiega jedna nieczynna niezelektryfikowana linia kolejowa. W 2020 roku realizowano działania na rzecz rewitalizacji linii kolejowej Śrem-Czempiń.

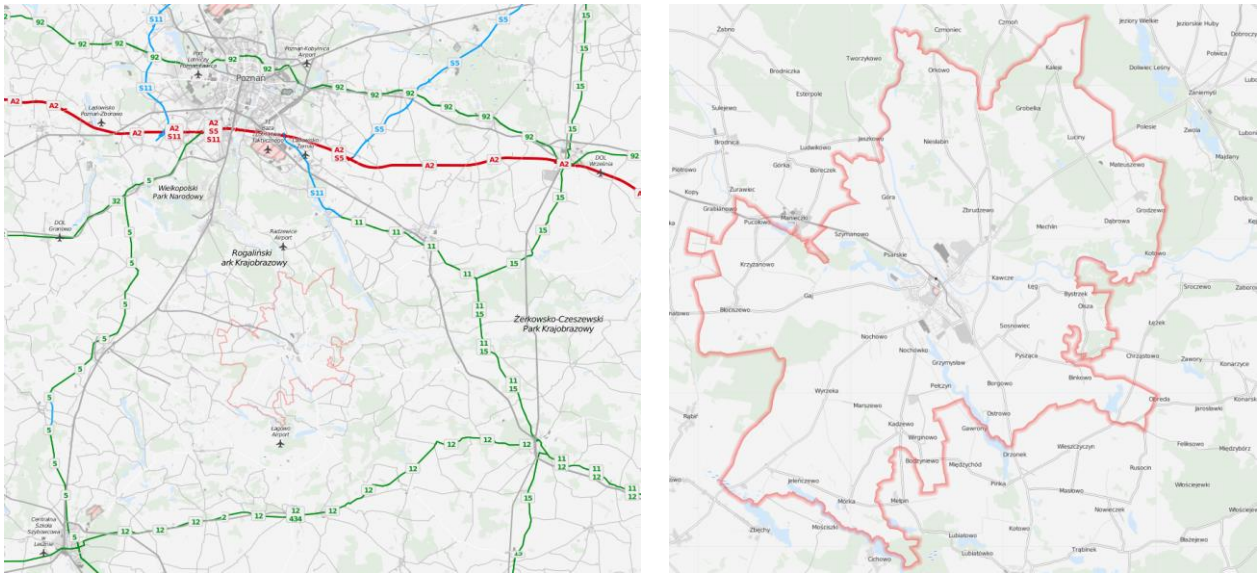

Rysunek 22 Lokalizacja gminy Śrem w przebiegu dróg krajowych oraz rozmieszczenie dróg publicznych w gminie

Źródło: na podstawie Systemu Informacji Przestrzennej gminy Śrem, http://sip.srem.pl/ [dostęp: 2019-11-10].

Bogate dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze Ziemi Śremskiej sprawiło, że dobrze rozwinięta jest infrastruktura dla komunikacji rowerowej i pieszej (8 znanych szlaków rowerowych, 1 szlak pieszy, 8 szlaków dla miłośników architektury, 2 szlaki przyrodnicze). Ponadto przez gminę przepływa rzeka Warta – żeglowna na całym odcinku[8].

Gmina Śrem charakteryzowała się wysokim wskaźnikiem zwodociągowania (99,3% w 2019 r.). Był on wyższy od średniej krajowej i średniej wojewódzkiej, ale nie odbiegał istotnie od pozostałych okolicznych gmin.

8 Na podstawie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śrem, Uchwała nr 473/XLIX/2018 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 18 października 2018 r., s. 12-13.

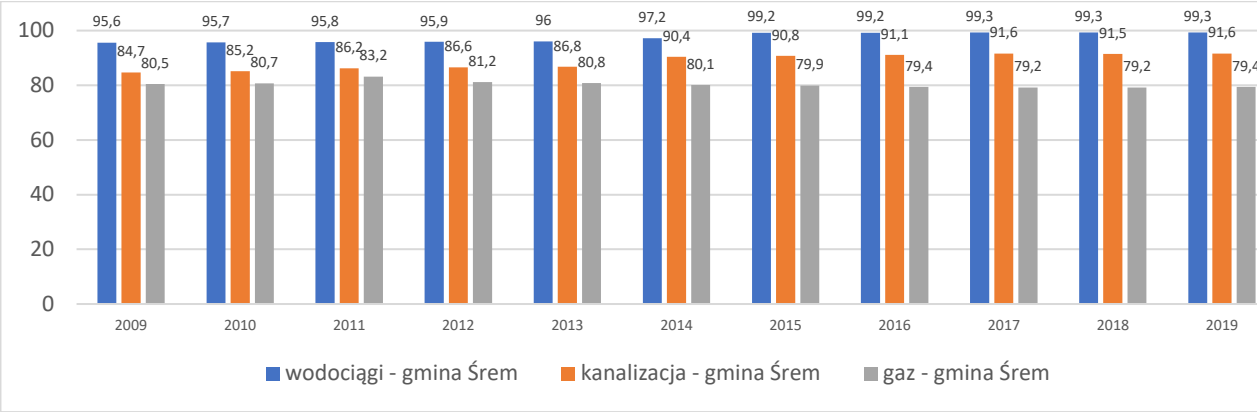

Rysunek 23 Wskaźnik zwodociągowania, kanalizowania oraz gazyfikowania w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Znaczące inwestycje w poprzedzających latach spowodowały, że procent ludności korzystającej z kanalizacji wzrósł w 2018 r. do bardzo wysokiego poziomu – 91,6%. W 2009 r. było to 84,7%, a więc o 6,9 p.p. mniej niż w 2020 r. W województwie wielkopolskim w 2020 r. tylko 72,2% mieszkańców korzystało z kanalizacji, pomimo tego, że wartość ta od 2009 r. poprawiła się aż o 11,8 p.p.

Na terenie gminy są usytuowane obiekty ponadlokalnej infrastruktury technicznej, tj.:

- ✓ linii elektroenergetycznych WN 110 kV relacji Leszno – Śrem – Środa Wlkp. – Września oraz dwóch Głównych Punktów Zasilania (GPZ przy Odlewni Żeliwa Śrem S.A. i GPZ Śrem-Helenki, zlokalizowane w Śremie),
- ✓ gazociągu wysokiego ciśnienia ø500 mm relacji Krobia – Poznań i gazociąg odbocznego ø100 mm wraz ze stacją redukcyjno-pomiarowej pierwszego stopnia, zlokalizowanej w Śremie,

stanowiących podstawowe źródło zaopatrzenia gminy w energię elektryczną i paliwa gazowe. Dzięki infrastrukturze technicznej o charakterze ponadlokalnym gmina Śrem charakteryzowała się dużym odsetkiem mieszkańców korzystających z instalacji gazowej. W 2019 r. wyniósł on 79,4% i był o 1,1 p.p. niższy niż w 2009 r. W porównaniu z województwem, gdzie w 2019 r. z gazociągów korzystało tylko 49,8% mieszkańców, wartość tego wskaźnika dla gminy Śrem jest bardzo wysoka. Obserwując stan i zmiany wyposażenia infrastrukturalnego gminy Śrem można powiedzieć, że zapewnia ona swoim mieszkańcom komfortowe, ponadprzeciętne warunki infrastrukturalne.

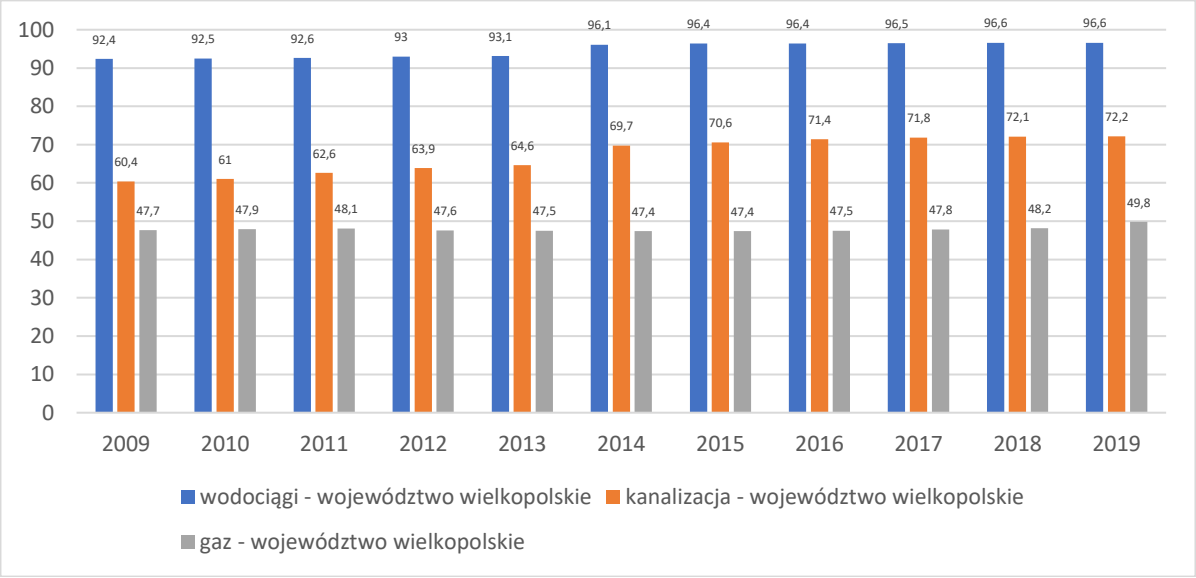

Rysunek 24 Ludność korzystająca z instalacji sieciowych jako % ogółu ludności w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W okresie 2008-2014 w gminie Śrem rosła liczba osób, które korzystały z oczyszczalni ścieków (Rysunek 25). Po części jest to również efekt bardzo dobrego wyposażenia infrastrukturalnego gminy, a szczególnie instalacji kanalizacyjnej. W gminie Śrem w 2018 r. 96,8% mieszkańców korzystała z oczyszczalni ścieków, co stanowi wzrost od 2008 r. o 8,3 p.p. W mieście Śrem odsetek korzystających z oczyszczalni ścieków w 2013 r. był równy 100%, a w pozostałych latach był zbliżony do tej wartości. Na obszarze wiejskim gminy w 2009 r. tylko 48,0% mieszkańców korzystało z oczyszczalni ścieków, ale sytuacja, szczególnie po 2013 r. uległa zdecydowanej poprawie i w 2019 r. na obszarze wiejskim 91,6% mieszkańców mogło korzystać już z oczyszczalni. W porównaniu z innymi gminami sytuacja taka jest bardzo pozytywna.

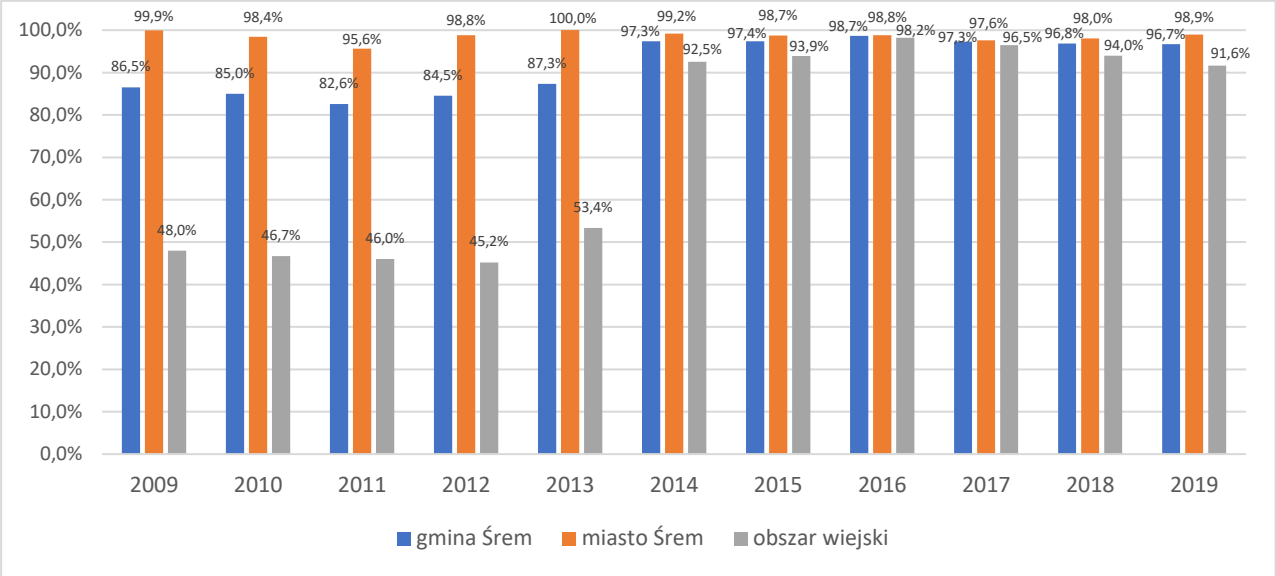

Rysunek 25 Odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem w gminie Śrem w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.4.2. Środowisko

Gmina Śrem położona jest w różnych regionach geograficznych[9]. Charakterystyczną formą rzeźby terenu jest rozległa forma dolinna, jaką jest Pradolina Warszawsko-Berlińska o wyraźnym równoleżnikowym przebiegu z odchyleniem na północ, zgodnie z biegiem rzeki Warty. Sieć fizjograficzna zdominowana jest przez wody płynące, czyli ok. 28 km odcinek rzeki Warty, ok. 14 km odcinek rzeki Pysząca oraz ok. 6 km kanał Szymanowo-Grzybno. Największym zbiornikiem jest Jezioro Grzymisławskie, które częściowo leży w sąsiedniej gminie Dolsk. Do większych jezior zaliczyć też można: Szymanowskie, i Mórka Mała. W użytkowaniu gruntów na obszarze gminy Śrem dominują grunty orne zajmując 57,5% powierzchni gminy. Łąki i pastwiska pokrywają odpowiednio: 6,7% i 5,0% powierzchni, występując przede wszystkim w dolinie Warty, a poza tym wzdłuż większych strumieni, rowów melioracyjnych i wokół jezior. Lasy zajmują ok. 16% powierzchni. Gmina Śrem poprzez Dolinę Warty i Rynnę Kórnicko-Zaniemyską włączona jest w system rekreacyjny aglomeracji poznańskiej – strefy podmiejskiej. Obok walorów przedstawionych wyżej dysponuje ona obszarami chronionymi lub proponowanymi do objęcia ochroną, na których mogą być uprawiane kwalifikowane formy turystyki, szczególnie tzw. ekoturystyka. Dotyczy to takich miejscowości jak: Mórka, Dalewo, Dobczyn, Bodzyniewo.

9 Akapit sporządzono na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śrem, Uchwała nr 473/XLIX/2018 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 18 października 2018 r.

Na terenie gminy Śrem występują różne formy ochrony przyrody, określone w Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55). Do tych form należą[10]:

- dwa obszary NATURA 2000 (Rogalińska Dolina Warty, Ostoja Rogalińska);
- Rezerwat Przyrody „Czmoń",
- dwa parki krajobrazowe (Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego i Rogaliński Park Krajobrazowy),
- 72 pomniki przyrody
- 14 użytków ekologicznych,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie".

W gminie Śrem w 2019 r. na 1 mieszkańca przypadło 255,8 kg odpadów zmieszanych zebranych z gospodarstw domowych (Rysunek 26). Było to o ponad 78kg więcej niż w 2009 r. Średnia wartość dla województwa była corocznie mniejsza niż dla gminy. W województwie w okresie 2008-2019 można dopatrzeć się trendu wzrostowego, natomiast w gminie Śrem zmieszane odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca naprzemiennie rosły i malały.

Ilość oczyszczonych ścieków komunalnych w gminie Śrem wzrastała w okresie od 2010 do 2018 r. Finalnie w 2018 r. odnotowano 1605 dam^3. W roku 2008 było to 1460 dam^3, a więc odnotowano w badanym okresie wzrost ilości oczyszczonych ścieków o prawie 10% (Rysunek 27). W przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Śrem w 2018 r. oczyszczono 0,038 dam^3 ścieków, czyli o 8,5% więcej niż w 2010 r. Podobnymi wartościami charakteryzował się region. Średnio na mieszkańca Wielkopolski w 2018 r. przypadało 0,035 dam^3 ścieków, a patrząc na okres od 2010 rokrocznie wartości dla województwa były niższe niż dla gminy Śrem.

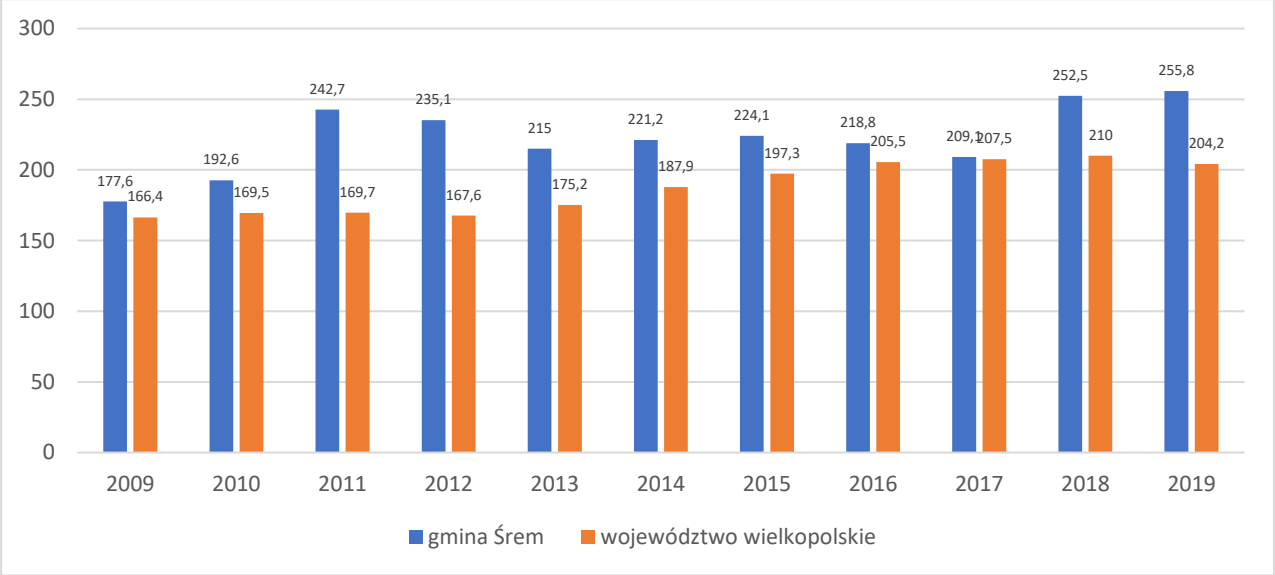

Rysunek 26 Zmieszane odpady zebrane z gospodarstw domowych w ciągu roku przypadające na 1 mieszkańca w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własna na podstawie danych GUS.

Oprócz rozwiniętej sieci kanalizacyjnej w gminie Śrem, w miejscach, w których nieopłacalne bądź niemożliwe było rozwijanie sieci kanalizacyjnej, gospodarowanie zanieczyszczeniami płynnymi wspierały przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe. W 2019 r. w gminie Śrem było 137 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 134 zbiorniki bezodpływowe. Od 2008 r. ich liczba zmniejszyła się ponad 5-cio krotnie (Rysunek 28). Szczególnie po roku 2015 widoczny jest spadek liczby zbiorników bezodpływowych. Jest to konsekwencją prowadzonych inwestycji, które przyczyniły się do rozwoju sieci kanalizacji. W roku 2009

10 Na podstawie danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf, [dostęp: 2020.02.04].

długość czynnej kanalizacji sanitarnej wynosiła 152,7 km a w roku 2019 232,7 km. W analogicznym okresie również nastąpił dynamiczny przyrost przyłączy prowadzonych do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania z 2 360 (2009r.) do 3 823 (2019r.).

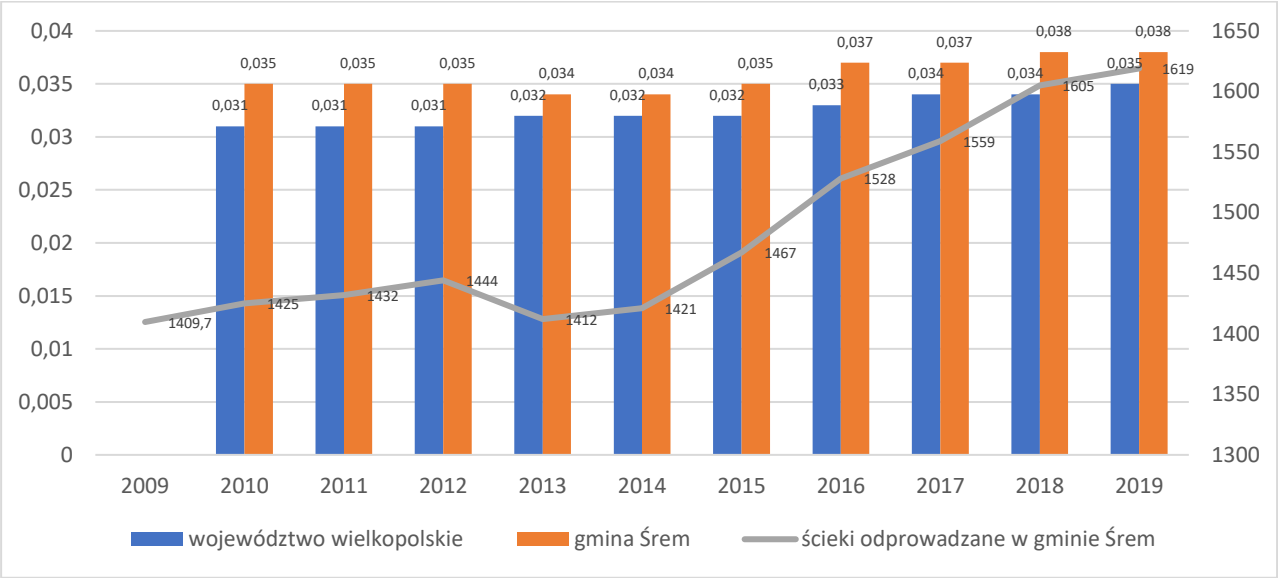

Rysunek 27 Ilość oczyszczonych ścieków komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca w województwie wielkopolskim i gminie Śrem oraz ilość oczyszczonych ścieków komunalnych w dam3 w gminie Śrem w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

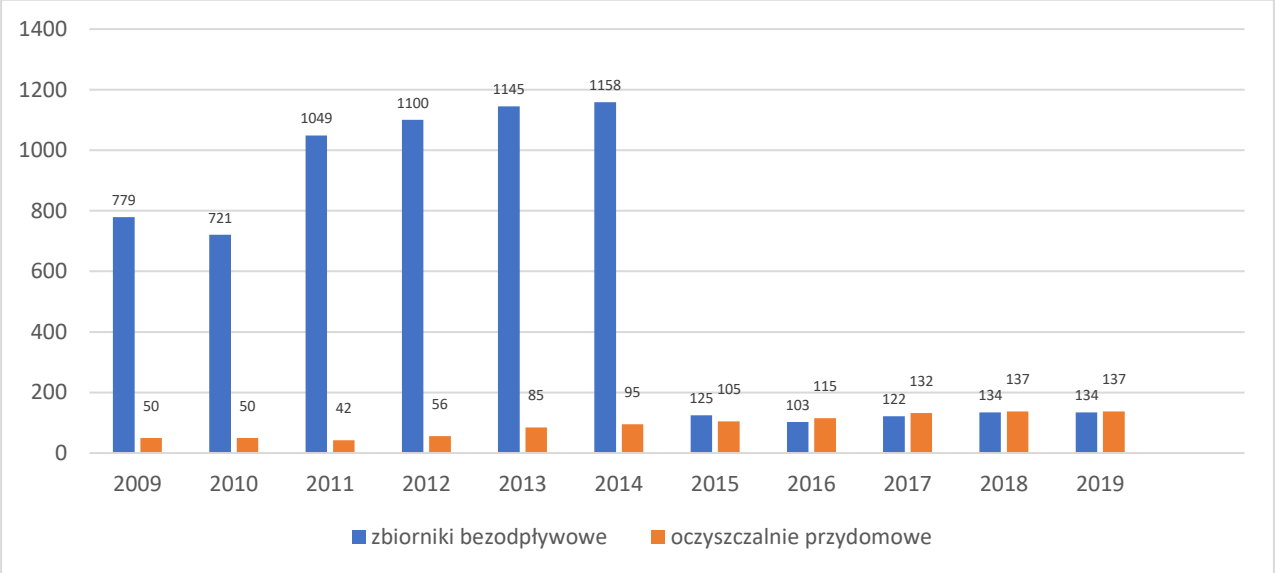

Rysunek 28 Liczba zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych wybudowanych w roku w gminie Śrem w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tereny zalewowe na ternie gminy związane są głównie z sezonowymi wezbraniami rzeki Warty. Najbardziej zagrożone są tereny w północnej części gminy, zwłaszcza prawobrzeżny rejon Warty. Tereny objęte ryzykiem powodziowym przedstawione zostały na poniższej mapie (Rysunek 29). Zgodnie z mapami zagrożenia

powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2021 r., poz. 624 ze zm. - dalej Prawo wodne) ustalono, że obszar gminy Śrem, znajduje się:

a) częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (p=1%),

b) częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi p=10%,

c) częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (p=0,2%),

d) częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego, tj. obszarze między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału,

e) częściowo na obszarze obejmującym tereny narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

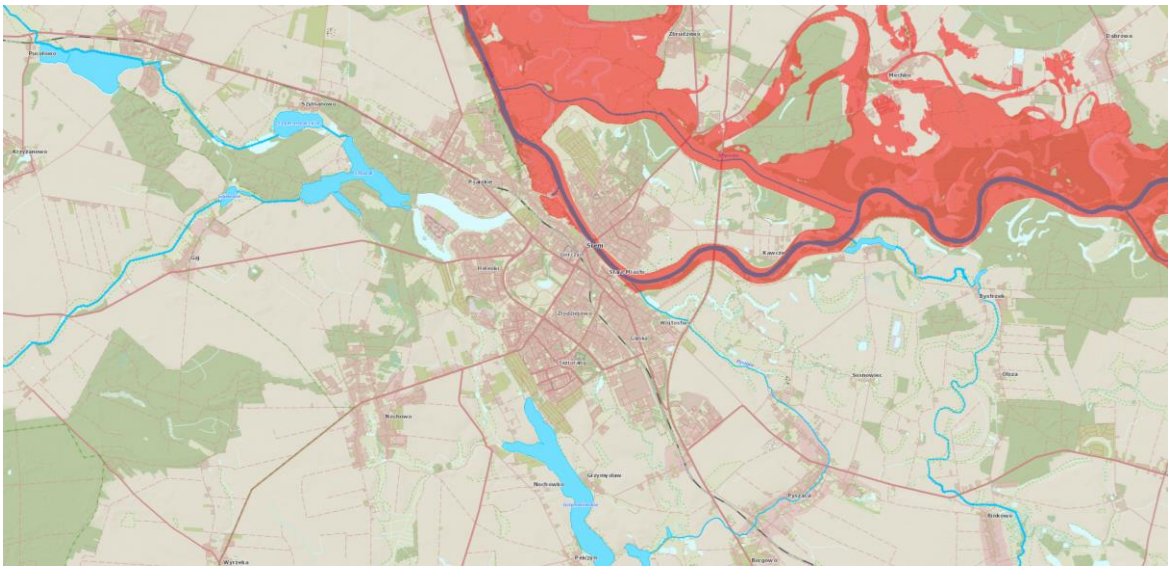

Rysunek 29 Wstępna ocena ryzyka powodziowego na terenie gminy Śrem

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpWORP

W poniższej przedstawiono ryzyko związane z zagrożeniami związanymi z suszą (Tabela 4). Wynika z niej, że gmina Śrem jest w stopniu bardzo znaczącym narażona na skutki suszy.

Tabela 4 Ryzyko suszy na ternie gminy Śrem

Stopień zagrożenia suszą - wg. rodzaju suszy				Sumaryczny stopień narażenia na skutki suszy sektorów i obszarów								
Atmosferyczna	Rolnicza	Hydrologiczna	Hydrogeologiczna	Gospodarka komunalna	Przemysł	Rolnictwo	Gospodarka stawowa	Leśnictwo	Energetyka wodna	Turystyka	Środowisko i zasoby przyrodnicze	Gmina
4	3	3	3	3	3	4	3	4	2	2	3	4

Stopień zagrożenia/narażenia	
1	obszar/sektor zagrożony suszą/narażony na skutki suszy w stopniu mało istotnym
2	obszar/sektor zagrożony suszą/narażony na skutki suszy w stopniu umiarkowanym
3	obszar/sektor zagrożony suszą/narażony na skutki suszy w stopniu znaczącym
4	obszar/sektor zagrożony suszą/narażony na skutki suszy w stopniu bardzo znaczącym

Źródło: http://www.poznan.rzgw.gov.pl/plan-przeciwdzialania-skutkom-suszy

Z punktu widzenia łagodzenia skutków suszy duże znaczenie mogą mieć obszary podmokłe, które gromadzą znaczne ilości wody, spowalniają odpływ wód opadowych oraz mogą stanowić rezerwę wód na okres pojawienia się zjawiska suszy.

1.5. Raport z badań ankietowych

W dniach 27.08.-01.10.2019 r. za pomocą opublikowanego w Internecie kwestionariusza ankietowego przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące jakości życia w gminie Śrem. W badaniu udział wzięło 255 osób, które odpowiadały na 10 pytań. W pierwszej części kwestionariusza pytano o ocenę sfer: społecznej, gospodarczej, sfery środowisko i przestrzeń, infrastruktura techniczna, turystyka i rekreacja, kultura i edukacja, a w drugiej części proszono o sugestie na temat najpilniejszych zadań do realizacji w gminie, mocnych i słabych stron gminy, a także preferencji co do finansowania działań samorządu.

Wśród respondentów przeważały kobiety (ok. 53%), a także osoby w wieku 26-45 lat, które stanowiły prawie 65% ankietowanej zbiorowości. Co piąty mieszkaniec biorący udział w ankiecie miał mniej niż 25 lat. Najmniejszą reprezentacją charakteryzowała się grupa wiekowa powyżej 61 roku życia (4,3%). Trzy czwarte osób wypowiadających się w ankiecie pracowało (74,1%), 8,6% odpowiedzi udzielili przedsiębiorcy, 8,2% stanowili uczniowie i studenci. Wypowiedziało się także 11 osób bezrobotnych i 11 osób o statusie emeryt/rencista (po 4,3%). W ankiecie uczestniczył tylko 1 rolnik (0,4%).

Pytania skonstruowano w ten sposób, że ankietowani oceniali poszczególne elementy obszarów tematycznych w skali od 1 do 5. Ocena 1 była oceną najniższą, a ocena 5 możliwie najwyższą notą. Można przyjąć także następującą interpretację ocen: 1 – bardzo zła, 2 – zła, 3 - średnia, 4 – dobra, 5 – bardzo dobra. Respondenci mogli także zaznaczyć opcję „nie dotyczy" jeśli nie chcieli się wypowiadać bądź stwierdzili, że nie są kompetentni w temacie.

Oceniając sferę społeczną zapytano respondentów o poziom zaangażowania mieszkańców, poziom usług pomocy społecznej, dostępność do usług ochrony zdrowia oraz o poziom poczucia bezpieczeństwa (Rysunek 30). Większość ankietowanych (40,4%) oceniła poziom zaangażowania mieszkańców jako średni, a co trzeci mieszkaniec ocenił je na 2, a więc nie ocenił jej pozytywnie. Prawie co czwarty ankietowany nie ocenił poziomu usług pomocy społecznej. Oceny tego obszaru rozkładały się prawie po równo jeśli chodzi o oceny złe i bardzo złe oraz dobre i bardzo dobre. Co czwarty ankietowany twierdził, że poziom usług pomocy społecznej jest przeciętny (średni).

Odpowiedź	1 ocena najniższa	2	3	4	5 ocena najwyższa	nie dotyczy
Jak ocenia Pan/Pani poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej (nicjatywy lokalne, współpraca)?	22 (8.6 %)	75 (29.4 %)	103 (40.4 %)	45 (17.6 %)	7 (2.7 %)	3 (1.2 %)
Jak ocena Pan/ Pani poziom usług pomocy społecznej?	28 (11.0 %)	42 (16.5 %)	62 (24.3 %)	43 (16.9 %)	21 (8.2 %)	59 (23.1 %)
Jak ocenia Pan/Pani dostepność do usług ochrony zdrowia w gminie (podstawowa opieka zdrowotna, stomatolog, apteki)?	38 (14.9 %)	67 (26.3 %)	64 (25.1 %)	68 (26.7 %)	17 (6.7 %)	1 (0.4 %)
Jak ocenia Pan/Pani poziom bezpieczeństwa w gminie?	26 (10.2 %)	33 (12.9 %)	70 (27.5 %)	98 (38.4 %)	27 (10.6 %)	1 (0.4 %)

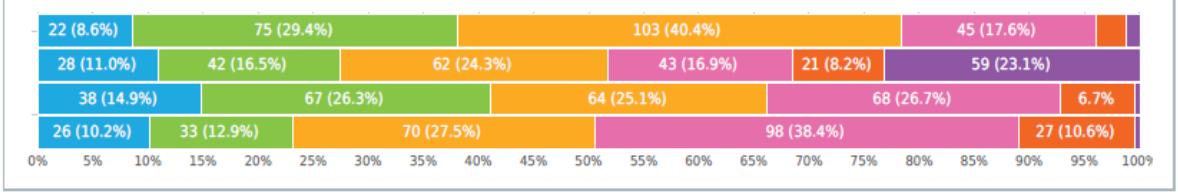

Rysunek 30 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym SFERA SPOŁECZNA

Źródło: opracowanie własne.

Wśród ocen dostępności do opieki zdrowotnej dominowały oceny negatywne. Ocenę 1 wystawiło 14,9%, a ocenę 2 – 26,3%. Łącznie więc było ponad 41% osób niezadowolonych. Jedynie 6,7% oceniło, że dostęp do usług ochrony zdrowia jest bardzo dobry. Za pozytywne można uznać wyniki oceny poczucia bezpieczeństwa w gminie. Prawie połowa, bo 49% osób oceniło poziom bezpieczeństw jako dobry i bardzo dobry. Chociaż warto zanotować, że niski poziom bezpieczeństwa (a więc oceny 1 i 2) zadeklarowało 23,1% respondentów.

Ocena sfery gospodarczej dotyczyła atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy, możliwości zatrudnienia na terenie gminy, warunków do prowadzenia działalności rolniczej i działalności produkcyjnej, a także dostępności usług handlowych i usługowych (Rysunek 31). Prawie połowa, bo aż 47,1% respondentów twierdziła, że atrakcyjność inwestycyjna jest zła lub bardzo zła, a niewiele ponad 25% twierdziło, że jest ona dobra lub bardzo dobra. Podobnie niekorzystanie oceniono możliwość podjęcia pracy w gminie. Łącznie 49% ankietowanych stwierdziło, że sytuacja jest zła lub bardzo zła. Co czwarty mieszkaniec uważał, że możliwość uzyskania pracy na miejscu jest wysoka i bardzo wysoka.
Prowadzenie działalności rolniczej oceniło tylko 60% ankietowanych, a działalności produkcyjnej 72% respondentów. Wśród oceniających działalność rolniczą przeważały oceny 1 i 2 (łącznie 31% respondentów) nad ocenami 4 i 5 (łącznie 13,3%). Działalność produkcyjna oceniona została bardzo podobnie: łącznie 12,2% głosów pozytywnych wobec 36,9% ocen negatywnych. Na uwagę zasługuje fakt, że ponad połowa ankietowanych (53,4%) wskazała, że poziom dostępności do usług i handlu jest dobry i bardzo dobry. W tym przypadku odpowiedzi z negatywną oceną były jedynie 21,2% (ocen 1 i 2).

Odpowiedź	1 ocena najniższa	2	3	4	5 ocena najwyższa	nie dotyczy
Jak ocenia Pan/Pani atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy? (cechy, dzięki którym gmina jest atrakcyjna dla inwestorów z zewnątrz)	53 (20.8 %)	67 (26.3 %)	61 (23.9 %)	48 (18.8 %)	16 (6.3 %)	10 (3.9 %)
Jak ocenia Pan/Pani możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?	60 (23.5 %)	65 (25.5 %)	62 (24.3 %)	42 (16.5 %)	22 (8.6 %)	4 (1.6 %)
Jak ocenia Pan/Pani warunki do prowadzenia działalności rolniczej?	30 (11.8 %)	49 (19.2 %)	38 (14.9 %)	26 (10.2 %)	8 (3.1 %)	104 (40.8 %)
Jak ocenia Pan/Pani warunki do prowadzenia działalności produkcyjnej (udogodnienia i ulgi dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania działalności gospodarczej)	43 (16.9 %)	51 (20 %)	59 (23.1 %)	26 (10.2 %)	5 (2.0 %)	71 (27.8 %)
Jak ocenia Pan/Pani dostępność usług na terenie gminy? (handel, punkty usługowe)	25 (9.8 %)	29 (11.4 %)	63 (24.7 %)	94 (36.9 %)	42 (16.5 %)	2 (0.8 %)

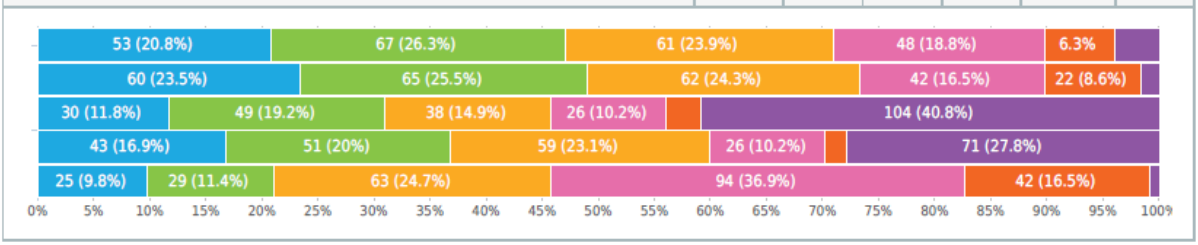

Rysunek 31 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym SFERA GOSPODARCZA

Źródło: opracowanie własne.

Opinia na temat środowiska i przestrzeni bazowała na ocenie estetyki przestrzeni publicznych, ocenie stanu środowiska naturalnego oraz efektywności zagospodarowania przestrzenie w gminie (Rysunek 32). Spośród tych trzech elementów najwyżej oceniono estetykę przestrzeni publicznych, a najgorzej optymalne wykorzystanie terenów w planowaniu przestrzennym. 44,7% respondentów oceniło estetykę przestrzeni

publicznych jako na poziomie dobrym i bardzo dobrym. Wskazanie takie przeciwstawione było złym opiniom, których zebrano łącznie 31,7%. Ponad 40% ankietowanych stwierdziło, że stan środowiska naturalnego nie jest najlepszy, a 34% deklarowało oceny pozytywne (oceny 4 i 5). Najwięcej najniższych ocen (łącznie 51%) i najmniej najwyższych ocen (łącznie 19,2%) dotyczyło efektywności zagospodarowania przestrzeni w gminie.

Odpowiedź	1 ocena najniższa	2	3	4	5 ocena najwyższa	nie dotyczy
Jak ocenia Pan/Pani estetykę przestrzeni publicznych w swojej miejscowości?	32 (12.5 %)	49 (19.2 %)	60 (23.5 %)	89 (34.9 %)	25 (9.8 %)	0
Jak ocenia Pan/Pani stan środowiska naturalnego na terenie gminy?	54 (21.2 %)	49 (19.2 %)	65 (25.5 %)	74 (29.0 %)	13 (5.1 %)	0
Jak ocenia Pan/Pani efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie? (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	60 (23.5 %)	70 (27.5 %)	74 (29.0 %)	36 (14.1 %)	13 (5.1 %)	2 (0.8 %)

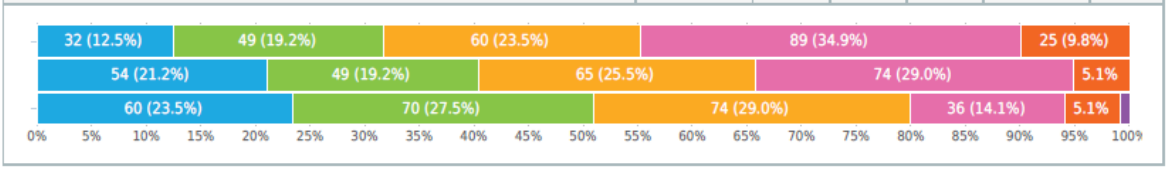

Rysunek 32 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ

Źródło: opracowanie własne.

Sfera infrastruktura techniczna została oceniona pod kątem stanu dróg publicznych i infrastruktury towarzyszącej, komunikacji zbiorowej, rozwoju sieci kanalizacyjnej oraz dostępu do Internetu (Rysunek 33).

Odpowiedź	1 ocena najniższa	2	3	4	5 ocena najwyższa	Nie dotyczy
Jak ocenia Pan/Pani stan dróg publicznych w gminie?	45 (17.6 %)	71 (27.8 %)	82 (32.2 %)	56 (22.0 %)	1 (0.4 %)	0
Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę towarzyszącą drogom? (chodniki, ciągi pieszo-rowerowe, oświetlenie)	48 (18.8 %)	76 (29.8 %)	65 (25.5 %)	58 (22.7 %)	8 (3.1 %)	0
Jak ocenia Pan/Pani efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie? (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	50 (19.6 %)	75 (29.4 %)	83 (32.5 %)	36 (14.1 %)	7 (2.7 %)	4 (1.6 %)
Jak ocenia Pan/Pani komunikację zbiorową w gminie?	24 (9.4 %)	25 (9.8 %)	56 (22.0 %)	82 (32.2 %)	59 (23.1 %)	9 (3.5 %)
Jak ocenia Pan/Pani poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?	18 (7.1 %)	29 (11.4 %)	49 (19.2 %)	82 (32.2 %)	51 (20 %)	26 (10.2 %)
Jak ocenia Pan/Pani dostęp do internetu w swoim miejscu zamieszkania?	34 (13.3 %)	35 (13.7 %)	36 (14.1 %)	67 (26.3 %)	82 (32.2 %)	1 (0.4 %)

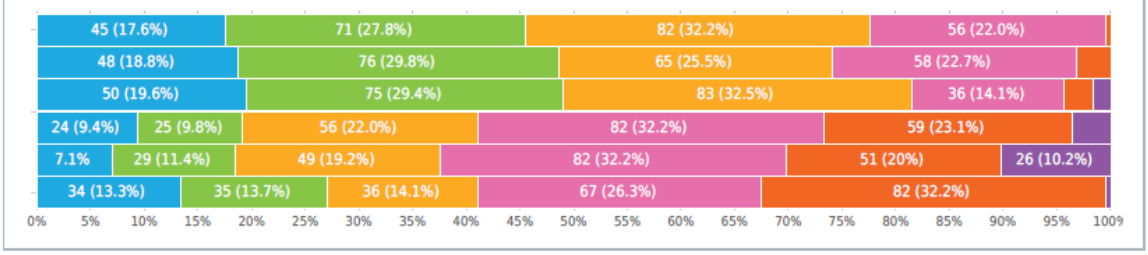

Rysunek 33 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Źródło: opracowanie własne.

Ponad 45% osób stwierdziło, że stan dróg publicznych nie jest najlepszy (oceny 1 i 2), natomiast na 4 stan dróg oceniło 22% respondentów. Tylko jedna osoba wskazała, że stan dróg jest bardzo dobry. Stan infrastruktury towarzyszącej został oceniony gorzej niż stan dróg przez większą liczbę osób (łącznie 48,6%), ale też więcej osób oceniło stan infrastruktury towarzyszącej jako dobry (łącznie 25,8%). Bardzo duży odsetek osób (łącznie 55,3%) wskazywał na zadowolonych z komunikacji zbiorowej. Niezadowolonych było tylko 19,2%. Podobnie działo się w przypadku rozwoju sieci kanalizacyjnej. Zadowolonych respondentów było aż 52,2% w stosunku do 18,5% niezadowolonych. Prawie 60% mieszkańców było zadowolonych z dostępu do Internetu, ale w tym przypadku pojawiło się 27% osób, które dostępność do sieci oceniły na 1 i 2.

Oceniając sferę turystyki i rekreacji ankietowani zaopiniowali atrakcyjność turystyczną gminy, poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej, poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz działania promocyjne gminy (Rysunek 34). W przypadku atrakcyjności turystycznej więcej respondentów wystawiło niskie oceny (1 i 2). Było ich ok. 44%, w stosunku do zadowolonych 21,5%. Bardzo podobnie oceniono poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej. Co trzeci ankietowany wystawił ocenę 4 bądź 5 dla poziomu rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, ale 38,4% osób twierdziło, że poziomu tego nie należy oceniać pozytywnie (oceny 1 i 2). Prawie dwie trzecie osób (63,2%) biorących udział w ankiecie stwierdziło, że działania promocyjne gminy mające na celu zachęcenie turystów do przyjazdu do gminy są niewystarczające. Tylko co dziesiąty mieszkaniec ocenił te działania pozytywnie.

Odpowiedź	1 ocena najniższa	2	3	4	5 ocena najwyższa	nie dotyczy
Jak ocenia Pan/Pani atrakcyjność turystyczną gminy? (liczba i stan zabytków i atrakcji turystycznych)	40 (15.7 %)	70 (27.5 %)	87 (34.1 %)	46 (18.0 %)	9 (3.5 %)	3 (1.2 %)
Jak ocenia Pan/Pani poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (baza noclegowa, gastronomiczna)	43 (16.9 %)	72 (28.2 %)	82 (32.2 %)	45 (17.6 %)	11 (4.3 %)	2 (0.8 %)
Jak ocenia Pan/Pani poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej? (boiska, place zabaw, parki)	37 (14.5 %)	61 (23.9 %)	78 (30.6 %)	57 (22.4 %)	22 (8.6 %)	0
Jak ocenia Pan/Pani działania promocyjne gminy mające na celu zachęcenie turystów do przyjazdu?	79 (31.0 %)	82 (32.2 %)	55 (21.6 %)	22 (8.6 %)	7 (2.7 %)	10 (3.9 %)

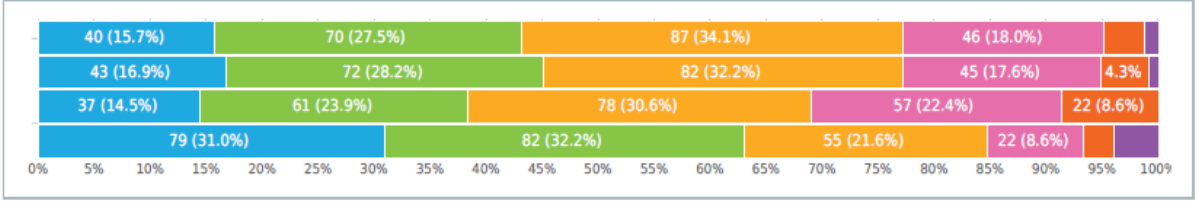

Rysunek 34 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym TURYSTYKA I REKREACJA

Źródło: opracowanie własne.

Odpowiedź	1 ocena najniższa	2	3	4	5 ocena najwyższa	nie dotyczy
Jak ocenia Pan/Pani jakość świadczonych usług kulturalnych? (działalność bibliotek, świetlic, ośrodków kultury)	19 (7.5 %)	43 (16.9 %)	61 (23.9 %)	82 (32.2 %)	46 (18.0 %)	4 (1.6 %)
Jak ocenia Pan/Pani jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych odbywających się w gminie?	36 (14.1 %)	57 (22.4 %)	66 (25.9 %)	62 (24.3 %)	33 (12.9 %)	1 (0.4 %)
Jak ocenia Pan/Pani poziom edukacji w gminie? (jakość kształcenia, dostępność zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze)	21 (8.2 %)	43 (16.9 %)	74 (29.0 %)	66 (25.9 %)	21 (8.2 %)	30 (11.8 %)
Jak ocenia Pan/Pani liczbę i stan techniczny obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły)	11 (4.3 %)	39 (15.3 %)	89 (34.9 %)	78 (30.6 %)	23 (9.0 %)	15 (5.9 %)

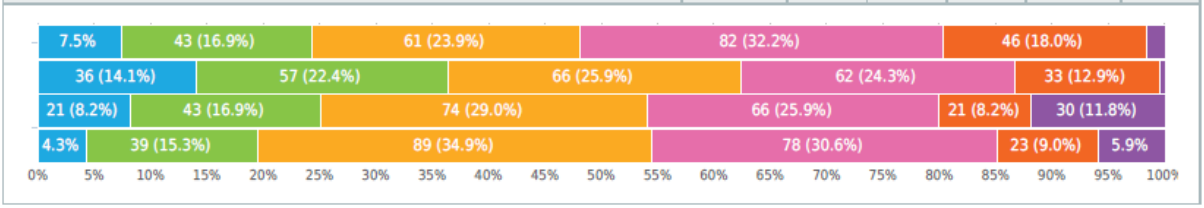

Rysunek 35 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym KULTURA I EDUKACJA

Źródło: opracowanie własne.

Kultura i edukacja zostały ocenione pod względem: jakości świadczonych usług kulturalnych, jakości i różnorodności wydarzeń kulturalno-rozrywkowych odbywających się w gminie, poziomu edukacji oraz liczby i stanu technicznego obiektów oświatowych (Rysunek 35). Połowa respondentów (50,2%) oceniła jakość usług kulturalnych pozytywnie (łącznie oceny 4 i 5). Niezadowolonych było 24,4%, czyli co czwarty mieszkaniec. Z kolei jakość i różnorodność wydarzeń kulturalnych zebrała 36,5% odpowiedzi oceniających ten obszar na 1 i 2, ale więcej niż jedna trzecia respondentów (37,2%) wskazała oceny pozytywne (4 i 5). Jedna czwarta (25,1%) respondentów stwierdziła, że poziom edukacji w gminie nie jest na najlepszy poziomie. Byli oni jednak w mniejszości, ponieważ na 4 i 5 jakość edukacji oceniło 34,1%. U przeważającej liczby respondentów (39,6%) przeważała opinia, że liczba i stan techniczny placówek oświatowych należy ocenić jako pozytywne. Odrębne zdanie miało 19,6% osób biorących udział w badaniu ankietowym.

1.6. Analiza SWOT

Do identyfikacji atutów i słabości gminy Śrem wykorzystano analizę SWOT. Narzędzie to umożliwiło wskazanie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń wynikających z czynników zewnętrznych mających swoje źródło poza gminą. Czynniki, które kształtują sytuację gminy można podzielić na dwie grupy kryteriów. Pierwsza z nich identyfikuje czynniki na podstawie miejsca powstawania lub miejsca występowania. Można wyróżnić czynniki, które zlokalizowane są na terenie gminy i wynikają z jej potencjału endogenicznego oraz takie, na które gmina nie ma wpływu. Na oddziaływania tego pierwszego typu gmina ma wpływ, choć wyjątkami o bardzo niewielkiej możliwości modyfikacji są np. środowisko naturalne czy ukształtowanie terenu ściśle związane z lokalizacją. Czynniki egzogeniczne pozostają poza bezpośrednim wpływem gminy i swoje źródło mają w bliższym i dalszym otoczeniu. Drugą grupą kryteriów jest charakter oddziaływania czynnika, który może być pozytywny lub negatywny.

Mocne strony	Słabe strony
• korzystne położenie w środkowej części województwa, bliskość Poznania, • wzrost liczby mieszkańców, • wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców,	• brak połączenia kolejowego, • niezrównoważony rozwój dwóch części miasta, • nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny rz. Warty,

• dostępność opieki przedszkolnej i wychowania przedszkolnego, • estetyczna przestrzeń publiczna, • dobra organizacja transportu zbiorowego, • ponadprzeciętny poziom wyposażenia infrastrukturalnego, w szczególności instalacji kanalizacyjnej, • dobrej jakości oferta kulturalna, • poziom rozwoju gospodarczego, duża liczba podmiotów, • niski wskaźnik bezrobocia, • umiarkowana intensywność zabudowy, • sprawnie działający system odbioru odpadów, • wysoko oceniona dostępność do usług i handlu, • wysoka ocena jakości edukacji w gminie.	• zbyt rzadkie połączenia autobusowe do Śremu z innych miejscowości na terenie gminy, • niewystarczająca kontrola nad jakością sprzątania gminy przez zewnętrzne firmy, • niezadowalająca skala budownictwa socjalnego, • niedoinwestowanie infrastruktury nad brzegami jezior, • niewystarczający system monitoringu, • standard lokalowy niektórych placówek edukacyjnych, • problemy z utrzymaniem należytego stanu czystości oczyszczalni przydomowych.
Szanse	Zagrożenia
• rozwój technologii i społeczeństwa sieciowego, • rosnąca świadomość ekologiczna, • wojewódzkie, krajowe i europejskie instrumenty rozwoju, w tym możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych • rosnące znaczenie ekonomii społecznej sprzyjające eliminowaniu wykluczeniu • migracje zarobkowe do Polski, szczególnie z kierunku wschodniego, • wzmacnianie znaczenia współpracy między podmiotami samorządowymi oraz współpracy międzysektorowej, • polityka prorodzinna państwa, • upowszechnienie wychowania przedszkolnego, • wzrost poziomu wykształcenia.	• sytuacja demograficzna kraju, m.in. starzenie się społeczeństwa, • ubożenie społeczeństwa, • emigracja zagraniczna młodych, wykształconych osób, • otwarcie niemieckiego rynku pracy dla obywateli Ukrainy, • niekorzystne zmiany klimatyczne, • ograniczenie wpływów finansowych z polityki spójności i konieczność większej mobilizacji środków własnych samorządu, • niekorzystny wpływ decyzji władz centralnych na sytuację finansową samorządów (pogłębiające się dysproporcje między zadaniami zlecanymi JST a ich finansowaniem z budżetu państwa, centralizacja finansów poprzez ograniczanie wpływów do budżetu gminy z podatków), • odpływ kapitału zagranicznego do innych krajów Unii Europejskiej lub poza Europę, • problem marginalizacji terenów peryferyjnych, • nielegalne składowisko śmieci w Pyszącej, • skutki pandemii COVID-19 i kolejnych.

2. Wnioski z diagnozy

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że „Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1378)", który znajduje się w Art. 10e. 3. Zasadnicza część strategii składa się z informacji odwołujących się do zagospodarowania przestrzennego (Rozdział 6) oraz wniosków w ramach poczynionych analiz społeczno-gospodarczo-ekonomicznych. Całość diagnozy strategicznej została umieszczona w rozdziale 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Śrem.

Przytoczone poniżej wnioski odnoszą się do analizy desk research. Analizę wyników badań społecznych przedstawiono punkcie 1.5. Raport z badań ankietowych.

Sytuacja demograficzna gminy Śrem w obecnym momencie jest korzystna pod względem utrzymującej się na względnie stałym poziomie liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat. Niestety, również w gminie Śrem, zaobserwować można krajowy i europejski trend starzenia się społeczeństwa. Zagrożenie płynące z prognoz demograficznych i nieodwracalnego procesu starzenia się społeczeństwa w szczególnym miejscu w hierarchii potrzeb stawia osoby starsze, do których powinna zostać przygotowana dedykowana oferta dóbr i usług. Gmina Śrem należy do grupy gmin, których mieszkańcy nie mają problemów ze znalezieniem pracy. Niemniej w najbliższych latach należy spodziewać się pogorszenia sytuacji związanej z bezrobociem, z powodu spowolnienia gospodarki w wyniku pandemii COVID 19, która rozpoczęła się w I kwartale 2020 r. Dlatego prawdopodobnie w najbliższych latach więcej osób będzie zmuszone przejść na bezrobocie, niż wynikałoby to z trendu ukazanego w danych statystycznych. W ostatnich latach współczynnik beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej maleje, co należy uznać za zjawisko pozytywne. Natomiast nieznacznie rośnie liczba rodzin emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej, co jest z pewnością wynikiem starzenia się społeczeństwa. Sytuacja w zakresie szkolnictwa i opieki nad dziećmi w gminie Śrem utrzymywała się na dobrym poziomie. Na terenie gminy organizowanych jest wiele różnego rodzaju imprez i wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym. Ogólnie można przyznać, że oferta kulturalna kierowana do mieszkańców gminy jest ciekawa i jednocześnie dostosowana do gustów i zainteresowań różnego rodzaju odbiorców, a organizowane imprezy mają charakter zarówno plenerowy i masowy, jak i kameralny. Wśród ocen dostępności do opieki zdrowotnej dominowały oceny negatywne. Sytuacja w zakresie szkolnictwa i opieki nad dziećmi w gminie Śrem utrzymywała się na dobrym poziomie. Wyniki uczniów były do 2014 r. lepsze niż średnie wyniki dla całego województwa. Po 2014 r. wyniki niektórych egzaminów były nieznacznie gorsze niż przeciętny wynik w Wielkopolsce. W badaniach ankietowych, jednym z najczęściej wymienianych problemów, na który wskazywali mieszkańcy, jest stan infrastruktury drogowej. Szczególne znaczenie dla rozwoju gminy będą miały inwestycje dążące do podniesienia dostępności komunikacyjnej gminy. Konieczność gospodarowania w przestrzeni nie pozostawia wątpliwości co do wpływu tej działalności na odnawialne i nieodnawialne zasoby przyrodnicze. Aby utrzymać ich, co najmniej dotychczasowy, stan i wolumen należy zwrócić szczególną uwagę na ograniczenie negatywnych oddziaływań na otoczenie przyrodnicze poprzez takie działania, które przede wszystkim zminimalizują presję środowiskową.

3. Wizja

Gmina Śrem jest rozwiniętą i dobrze zarządzaną gminą, która jest zintegrowaną częścią aglomeracji poznańskiej. Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki jest siłą napędową innowacyjnej gospodarki. Mieszkańcy korzystają z rozbudowanej infrastruktury społecznej i wysoko oceniają jakość usług publicznych. Walory środowiska naturalnego objęte są szczególną ochroną a wszelkim działaniom gminy towarzyszy troska o jakość środowiska i estetykę przestrzeni.

4. Cele strategiczne rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

W toku konsultacji społecznych, jak również po analizie wyników diagnozy strategicznej poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i dyskusji w gronie naczelników i pracowników pionów organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Śremie, sformułowano cele strategiczne na najbliższe lata, których realizacja pozwoli zmaterializować założenia wizji. Cele strategiczne brzmią następująco:

1. **Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki**
   - 1.1. Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
   - 1.2. Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej
   - 1.3. Poprawa jakości usług socjalnych
   - 1.4. Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej
2. **Zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura**
   - 2.1. Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń, nowoczesna infrastruktura
   - 2.2. Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej
   - 2.3. Ochrona środowiska przyrodniczego
3. **Sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka**
   - 3.1. Sprawne zarządzanie
   - 3.2. Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów
   - 3.3. Zarządzanie marką Śremu i promocja

4.1 Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki

Kapitał ludzki, a więc z punktu widzenia teorii ekonomicznych pewien *zasób wiedzy, zdrowia i zdolności człowieka, które przyczyniają się do wzrostu jego zdolności produkcyjnej*, ma niemałe znaczenie w rozwoju społeczno-gospodarczym jednostek terytorialnych. Uważa się, że wykształcenie, zdolności, a także stan zdrowia pracowników przedsiębiorstw wpływają na poziom produktywności kapitału rzeczowego. Z punktu widzenia rozwoju lokalnego, przy swobodnym przepływie czynników produkcji, w tym przede wszystkim kapitału ludzkiego, lokalizacja i poziom kapitału ludzkiego stanowi solidny fundament rozwoju gospodarczego. Siłą napędową rozwoju jest **stała zdolność do uczenia się, chęć zdobywania wiedzy oraz tworzenia innowacji** (*teoria regionalnych systemów innowacji*), a według teorii „*regionu uczącego się*" także klimat kulturowy i zdolności interpersonalne mieszkańców (**wiedza, kreatywność, komunikatywność i zdolność do uczenia się**), które ułatwiają tworzenie innowacji. Stąd też ważne jest świadome kreowanie i aktywizowanie kapitału ludzkiego, a także budowanie tożsamości lokalnej, dzięki której wzmacnia się poczucie więzi ze społecznością lokalną.

4.1.1 Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Wzajemne relacje społeczne, współpraca i zaufanie jednostek powoduje osiągnięcie teoretycznie większych korzyści poszczególnym osobom, grupom, czy całej społeczności, niżby to miało miejsce bez aktów współpracy. To przede wszystkim doskonalenie jakości relacji międzyludzkich, umiejętności współdziałania i wzajemnego zaufania jest kluczowe dla osiągania wzmożonych korzyści rozwojowych w kształtowaniu kapitału społecznego. Społeczeństwo obywatelskie, to z kolei takie społeczeństwo, które funkcjonuje bez impulsu ze strony władzy państwowej. Charakteryzuje się zdolnością do samoorganizacji i aktywnością w definiowaniu i osiąganiu zamierzonych celów. Świadomość potrzeb wspólnoty i poczucie odpowiedzialności za jego dobro wyrażone będzie w szeregu zadań realizowanych przez gminę.

Zagrożenie płynące z prognoz demograficznych i nieodwracalnego procesu starzenia się społeczeństwa w szczególnym miejscu w hierarchii potrzeb stawia osoby starsze, do których powinna zostać przygotowana dedykowana oferta dóbr i usług. Gmina będzie w dalszym ciągu wydawać **Śremskie Karty Seniora** i jednocześnie starać się o pozyskanie **nowych partnerów** do tej inicjatywy. Aktywizacja osób starszych będzie realizowana poprzez realizację zadań w ramach **otwartych konkursów współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego**. Jednocześnie gmina będzie dążyła do realizacji rocznych harmonogramów działań zgodnie ze **Śremskim Programem na rzecz osób starszych na lata 2017-2025**. Szczególną troską objęte też zostaną osoby z niepełnosprawnościami i osoby wykluczone społecznie, dla których istotna jest poprawa dostępności do usług i infrastruktury społecznej, a także dostępności architektonicznej.

Zwiększenie dostępności do profilaktyki zdrowotnej oraz wczesnej diagnostyki jest wyrazem dbałości gminy o stan zdrowia mieszkańców. Czujność profilaktyczna to przede wszystkim badania profilaktyczne, które mają na celu wykrywanie problemów zdrowotnych na wczesnym etapie zaawansowania i ochronę przed stanami zagrażającymi naszemu zdrowiu. Tak jak w poprzednich latach, gmina będzie systematycznie współpracować z szeregiem podmiotów, dzięki którym możliwe będzie **wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych oraz szczepień** dla mieszkańców. Są to m.in. Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Ośrodek Profilaktyki i Epidemiologii Nowotworów w Poznaniu czy Wojewódzki Specjalistyczny ZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy k/Kalisza.

Świadomość ekologiczna Polaków podniosła się w ciągu ostatnich lat. Wraz z lepszym dostępem do informacji o środowisku i jego stanie stale rośnie wiedza z zakresu dbania o środowisko, jak i zrozumienie oraz powszechne poparcie dla działań mających na celu poprawę jakości środowiska oraz zniwelowanie oddziaływania człowieka na środowisko. Gmina będzie realizować swoje bieżące działania z poszanowaniem środowiska, a także w każdy możliwy sposób wspierać dalszy proces **informowania o sposobach zmniejszania presji na środowisko i edukacji ekologicznej**. Gmina będzie realizowała szereg działań w zakresie edukacji ekologicznej, m.in. działania informacyjne i edukacyjne w zakresie ochrony powietrza i klimatu, w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz w zakresie promowania walorów przyrodniczych gminy.

Świadome społeczeństwo obywatelskie wymaga dbałości nie tylko o stan zdrowia, ale także uświadamiania w zakresie konieczności prowadzenia aktywnego trybu życia. Gmina będzie prowadzić działania mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia poprzez organizację imprez o charakterze sportowym, a także organizowanie szczepień ochronnych.

Gmina będzie dążyć także do wspierania inicjatyw obywatelskich, dzięki którym, szczególnie poprzez inicjatywy oddolne, możliwy będzie realny wpływ mieszkańców na działania gminy. Kontynuowane będą inicjatywy wzmacniające partycypację społeczną. Oprócz **konsultacji społecznych** dokumentów wymaganych przepisami prawa realizowane będą formy dialogu obywatelskiego oraz **idea Budżetu Obywatelskiego**. Wspierane będą inicjatywy mieszkańców dążące do poprawy jakości życia w gminie, m.in. funkcjonowanie Rady Seniorów, działania Stowarzyszenia na rzecz poprawy komunikacji Śrem – Poznań w Śremie, Rady Rowerowej Miasta Śrem itp.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:
• **Aktywizacja osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie**
• **Wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych dla mieszkańców**
• **Edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw prośrodowiskowych**
• **Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia**
• **Promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich**
• **Zwiększenie dostępności gminy dla osób z różnymi niepełnosprawnościami**

4.1.2 Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej

Funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwijanie jakości kapitału społecznego wymaga zapewnienia odpowiedniej infrastruktury społecznej, która będzie ułatwiała poruszanie się w nowoczesnym świecie i będzie gwarantowała dostępność do wysokiej jakości usług o charakterze społecznym.

Szczególnie najmłodsi mieszkańcy gminy skorzystają na realizacji działań zaplanowanych w ramach budowy i modernizacji bazy nowoczesnych obiektów oświatowych. W planie są przede wszystkim **bieżące remonty przedszkoli i szkół, modernizacja toalet szkolnych** oraz **uporządkowanie chodników wokół szkół i przedszkoli**. Zaplanowano także **doposażenie placów zabaw** oraz **wyposażenie placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt komputerowy i pomoce dydaktyczne**. Nowe technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK) są niezbędne w nowoczesnym nauczaniu i mają kluczowe znaczenie wobec współczesnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Istotnym elementem wzmacniającym wykorzystanie TIK w edukacji będą działania wspierające w postaci **rozbudowy elektronicznych platform oświatowych** umożliwiających szybką i wygodną komunikację rodziców ze szkołą, **propagowanie informatyki i kodowania poprzez organizowanie olimpiady informatycznej**. Ponadto kontunuowanie będą zajęcia dodatkowe.

W utrzymaniu zdrowego i aktywnego stylu życia pomagać ma **nowoczesna infrastruktura sportowa**. Gmina wykonuje modernizację stadionu miejskiego, modernizację obiektów infrastruktury sportowej oraz planuje budowę sala gimnastycznych przy Szkole Podstawowej nr 4 w Śremie oraz Szkole Podstawowej w Pyszącej.

Rozwój kompetencji „miękkich", tak ważnych dla procesu kształtowania kapitału ludzkiego, powinien obywać się w otoczeniu przyjaznym, nowoczesnym i powinien dawać możliwość realizacji aspiracji życiowych mieszkańców. Gmina będzie dążyć do poprawy dostępu do produktów i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym każdemu mieszkańcowi. W ramach modernizacji infrastruktury kulturalnej planuje się **modernizację piwnic w Śremskim Ośrodku Kultury oraz budowę amfiteatru nad jeziorem Grzymisławskim wraz z zapleczem sanitarnym i miejscami parkingowymi.**

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:
• **Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury oświatowej, w tym TIK**
• **Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury sportowej**
• **Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury kulturalnej**

4.1.3 Poprawa jakości usług socjalnych

W związku z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom zagrożeń związanych z prognozą demograficzną i starzeniem się społeczeństwa duże znaczenie ma stworzenie, także w skali lokalnej, komfortowych warunków dla rodzin z dziećmi. Ponadto wzmocnienia wymaga instytucjonalny wymiar pomocy socjalnej tzn. usprawnienie i wzrost efektywności bieżącej działalności instytucji i organizacji zajmujących się świadczeniem tego rodzaju usług.
Gmina zakłada realizację bieżących zadań z zakresu pomocy socjalnej. Oprócz sprawnej **realizacji programów rządowych** realizowane będą działania obejmujące **realizację zadań w ramach otwartych konkursów ofert przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego**. Gmina będzie m.in. przyznawać **pomoc materialną dla uczniów**, wpierać zadania opieki nad dziećmi do lat 3 oraz realizować **orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.** Ponadto będą trwały nadal zadania związane z dystrybucją **Karty Rodzina 3+**, Dużej Karty Rodziny, Wielkopolskiej Karty Rodziny oraz pozyskiwaniem nowych partnerów do tej inicjatywy.
Ponadto w ramach bieżącej działalności realizowane będą zapisy następujących dokumentów: **Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnych Programów**

Przeciwdziałania Narkomanii, rocznych programów współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:
• **Wsparcie rodzin w procesie wychowawczym**
• **Wspieranie działalności placówek pomocy społecznej i wspieranie działalności organizacji pozarządowych**

4.1.4 Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej

Wzmocnienie potencjału kulturowego to także zwiększenie współudziału mieszkańców w szeroko rozumianej ofercie spędzania wolnego czasu w przestrzeni publicznej. W planach gminy jest zagospodarowanie wieży ciśnień i realizacja zadań w ramach otwartych konkursów przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Ponadto w ramach wspierania aktywnego trybu życia mieszkańców organizowane będą imprezy sportowe dedykowane różnym grupom wiekowym. Gmina przewiduje także dalsze funkcjonowanie klas sportowych w placówkach edukacyjnych prowadzonych przez samorząd.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:
• **Poszerzenie oferty kulturalnej**
• **Poszerzenie oferty sportowej**

Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki
Kluczowe zadania

Kompleksowa modernizacja placówki/-ek oświatowej/-ych

Poza modernizacją bazy lokalowej (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, elektryki, prace malarskie remonty sanitariatów, pokrycia dachów) oraz sportowej (remonty szatni) należy również zadbać o rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo, jak: poprawa oświetlenia przy szkołach, budowa i modernizacja chodników i parkingów przy szkołach i przedszkolach. Planuje się m.in. wymianę części dachu nasz Szkole Podstawowej nr 2 w Śremie.

Modernizacja Stadionu Miejskiego

Dostosowanie parametrów i poprawa stanu technicznego istniejących urządzeń sportowych, jak również likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych. W ramach modernizacji planowane są następujące elementy: boisko do piłki nożnej, okrężna bieżnia lekkoatletyczna, rzutnia do pchnięcia kulą, skocznia do skoku w dal, trybuny, oświetlenie, wykonanie ogrodzenia. Planowana jest również budowa budynku zaplecza szatniowo-sanitarnego dla zawodników i kibiców. W wyniku realizacji tego zadania powstanie nowoczesny kompleks sportowy, posiadający szerokie możliwości techniczne do organizacji różnorodnych imprez sportowych oraz w znaczący sposób wpłynie na poprawę warunków treningowych.

Budowa sali gimnastycznej

Budowa sal sportowych z zapleczem szatniowo-sanitarnym przy Szkole Podstawowej nr 4 w Śremie, oraz Szkole Podstawowej w Pyszącej.

Budowa amfiteatru

Budowa obiektu amfiteatru wraz z widownią (budowa rekreacyjna) nad jeziorem Grzymisławskim w Śremie. Całość w formie otwartej przestrzeni z zadaszoną sceną uzupełnionej o zaplecze sanitarne i miejsca parkingowe.

Partycypacja społeczna

Realizacja kolejnych edycji Budżetu Obywatelskiego Śremu ma na celu podkreślenie roli oraz zwiększanie partycypacji społecznej. Mieszkańcy przez realizację projektów w demokratycznych wyborach mogą zmieniać swoje otoczenie. Konstatacje społeczne czyli prowadzenie dialogu z mieszkańcami gminy Śrem przez wypracowanie propozycji rozwiązania problemów lub diagnozowanie potrzeb w obszarze funkcjonowania gminy, w którym w przyszłości podejmowane będą decyzje.

4.2 Zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura

Jakość życia mieszkańców mierzona jest komfortem i możliwościami korzystania z przestrzeni, która jest miejscem, w którym zachodzą wszystkie procesy społeczno-gospodarcze. Zarówno rozwój gospodarczy, jak i społeczny, realizuje się za pomocą elementów osadzonych w przestrzeni, a jakość tej przestrzeni przekłada się bezpośrednio na jakość życia mieszkańców. W szczególności rozwój gospodarczy bazuje na wyposażeniu przestrzeni w urządzenia infrastruktury technicznej, które pozwalają na bieżące funkcjonowanie w konkretnym miejscu oraz umożliwiają łączność z partnerami w bliskim i dalekim otoczeniu. Nowoczesna infrastruktura komunikacyjna pozwala na szybkie i komfortowe przemieszczanie się wzmacniając mobilność kapitału ludzkiego i zwiększając dostępność usług społecznych i komercyjnych. Estetyka i użyteczność przestrzeni ma walor nie tylko porządkujący otoczenie, ale także wpływa na komfort życia codziennego poprzez wykorzystanie zasobów przyrodniczych. W obliczu globalnych problemów ekologicznych i wzrastającego konsumpcjonizmu poszanowanie zasobów środowiskowa przy zwiększającej się świadomości ekologicznej jest niezwykle ważnym wyzwaniem dla przyszłości, również w skali lokalnej.

4.2.1 Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń

Przestrzeń jest dobrem wspólnym, w którym gospodarujemy na co dzień. Co więcej jest dobrem ograniczonym i odnawialnym. Jakość przestrzeni, zarówno jej elementy wizualne, jak i wygoda w użytkowaniu, wpływa na jej postrzeganie, stopień wykorzystania oraz komfort potencjalnych użytkowników.
Urząd Miejski dołoży wszelkich starań aby podnieść **poziom poczucia bezpieczeństwa** mieszkańców w przestrzeniach publicznych. Stanie się tak w związku z budową i systematycznym rozwojem nowoczesnego **systemu monitoringu wizyjnego** oraz wsparciem jego funkcjonowania. System monitoringu oparty będzie na działalności sieci informatycznej, rejestratorów i kamer cyfrowych, który wspomagany będzie działaniami Straży Miejskiej oraz Policji.

Realizowane będą także działania, które uporządkują i zwiększą estetykę przestrzeni publicznych. Planowane są działania w zakresie **rewitalizacji, nowych nasadzeń** oraz uzupełnienia i **rozbudowy bazy infrastrukturalnej na terenach zieleni miejskiej** (elementy małej architektury, siłownie plenerowe, doposażenie placów zabaw). W planach na najbliższy czas jest **rozbudowa cmentarza komunalnego**.

Aby pełniej wykorzystać walory przyrodnicze gminy podjęte zostaną działania mające na celu **wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Warty**. Wielka Pętla Wielkopolski jest jednym z najważniejszych szlaków na polskich drogach wodnych o dużej atrakcyjności przyrodniczej. Gmina będzie podejmować działania zmierzające do inwestycji w urządzenia techniczne związane z obsługą turystyczną szlaku (np. przystanie, mariny, sanitariaty) oraz budowa bulwaru, miejsca spotkań i przestrzeni wypoczynkowej nad brzegiem Warty (miejsce spacerowe, z ławkami, zagospodarowaniem terenu).

W ramach działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji zakłada się przede wszystkim **ożywienie prawobrzeżnej części miasta**. Dodatkowo podjęte zostaną działania, które **zwiększą dostępność.**

Gmina będzie wspierała działania w zakresie wzmocnienia i utrzymania **spójności terenów wiejskich**. Działania te mają na celu przede wszystkim wyeliminowanie procesu utrwalania się obszarów peryferyjnych i zmarginalizowanych. Planuje się nadal modernizować i rozwijać infrastrukturę techniczną na obszarach wiejskich, a także zagwarantować poprawę dostępu i standardów usług oraz funkcjonowania infrastruktury społecznej.

Szybki rytm życia, stres w pracy powodują, że trudno o odpoczynek, który jest niezbędny aby zachować balans pomiędzy pracą a czasem wolnym. Przyjazne i estetyczne otoczenie wpływa na zdolność odpoczynku po pracy i w związku z tym gmina będzie starać się o to, aby zapewnić mieszkańcom miejsca, w których mogą wypocząć i wraz z rodziną i przyjaciółmi przyjemnie spędzić czas wolny. Planuje się **modernizację parków miejskich** (m.in. rewitalizację Parku Miejskiego im. Powstańców Wielkopolskich), **rozbudowę bazy infrastrukturalnej na terenie wszystkich parków, remonty alejek parkowych.** W planach jest także **modernizacja plaży miejskiej**, która zakłada uporządkowanie przestrzeni wokół plaży, budowę amfiteatru oraz placu zabaw.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:
• **Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego**
• **Dbałość o estetykę przestrzeni**
• **Wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Warty**
• **Realizacja Programu Rewitalizacji**
• **Spójny rozwój obszarów wiejskich**
• **Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury rekreacyjnej**

4.2.2 Poprawa stanu infrastruktury

Infrastruktura komunikacyjna i mieszkaniowa jest jednym z najważniejszych czynników wspierających atrakcyjność inwestycyjną obszarów oraz warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Istnienie sieci połączeń oraz dostępność i jakość mieszkań komunalnych rzutuje na dostępność usług społecznych i komercyjnych, przez co wpływa na jakość życia mieszkańców oraz wzmacnia działalność lokalnych przedsiębiorców. Oprócz samego istnienia sieci połączeń ważny, z punktu widzenia czasu przejazdów i bezpieczeństwa, jest stan techniczny infrastruktury komunikacyjnej oraz infrastruktura towarzysząca. W obliczu zmian klimatycznych na uwagę zasługują również wszelkie inicjatywy dążące do ograniczenia niekorzystnego wpływu na środowisko środków komunikacji.

W badaniach ankietowych, jednym z najczęściej wymienianych problemów, na który wskazywali mieszkańcy, jest stan infrastruktury drogowej. Zadaniem gminy będzie coroczne wykonywanie prac związanych z **budową, przebudową i rozbudową infrastruktury drogowej**, jak również budowa chodników, ścieżek pieszo-rowerowych, parkingów i oświetlenia. Poprawa stanu infrastruktury wpłynie na **wzrost poczucia bezpieczeństwa** na drogach.

Należy podjąć działania związane z modernizacją ogólnopojętej infrastruktury technicznej. Duża część infrastruktury jak kanalizacja deszczowa, sieci energetyczne, sieć wodociągowa itp. z racji wieku i zużycia wymaga modernizacji lub przebudowy.

Przy budowie i modernizacji **kanalizacji deszczowej** istotnym działaniem będzie budowa **zbiorników retencyjnych**. Zwiększy się poziom retencji na terenie miasta, a zebrana woda będzie mogła być wykorzystywana w momencie wystąpienia jej deficytu.

W związku ze wzmożonymi działaniami na rzecz ograniczenia presji na środowisko przyrodnicze istotne będą starania podejmowane w ramach **rozwoju zintegrowanego transportu zbiorowego**, **upowszechnienia w gminie transportu rowerowego**, **budowa stacji ładowania samochodów elektrycznych.**

Szczególne znaczenie dla rozwoju gminy będą miały inwestycje dążące do podniesienia dostępności komunikacyjnej gminy. Kontynuowane będą zabiegi **o przywrócenie połączenia kolejowego na trasie Śrem – Czempiń, budowy III etapu obwodnicy oraz przebudowy drogi wojewódzkiej 434,** która wobec niefunkcjonującego połączenia kolejowego jest nadmiernie obciążona ruchem samochodowym. Wymienione inwestycje nie są w gestii samorządu gminnego, ale świadomość ich wagi motywuje gminę do podejmowania bardzo intensywnych działań na rzecz ich sfinalizowania i aktywnej współpracy z partnerami instytucjonalnymi rangi wojewódzkiej i krajowej.

Z punktu widzenia jakości życia mieszkańców, istotnym elementem wpływającym na jakość życia jest stan zajmowanych przez nich **mieszkań komunalnych.** Dostępność i jakość lokali komunalnych może też pozytywnie wpływać na trendy demograficzne, stanowiąc atrakcyjną ofertę dla młodych rodzin z dziećmi.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:
• **Inwestycje w infrastrukturę drogową (drogi, kanalizacja deszczowa, oświetlenie) i mostową oraz wzrost bezpieczeństwa komunikacji**
• **Wsparcie nowych rozwiązań komunikacyjnych w związku z ograniczaniem presji na środowisko**
• **Rozwój infrastruktury rowerowej, budowa ścieżek rowerowych, funkcjonowanie systemu rowerów miejskich**
• **Modernizacja kanalizacji deszczowej**
• **Aktywizacja połączenia kolejowego**
• **Poprawa jakości i dostępności komunalnego zasobu mieszkaniowego.**

4.2.3 Ochrona środowiska przyrodniczego

Konieczność gospodarowania w przestrzeni nie pozostawia wątpliwości co do wpływu tej działalności na odnawialne i nieodnawialne zasoby przyrodnicze. Aby utrzymać ich, co najmniej dotychczasowy, stan i wolumen należy zwrócić szczególną uwagę na ograniczenie negatywnych oddziaływań na otoczenie przyrodnicze poprzez takie działania, które przede wszystkim zminimalizują presję środowiskową. Działania takie dotyczyć będą ochrony klimatu i jakości powietrza, poprawy efektywności energetycznej, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych, ochrony zasobów przyrodniczych oraz usprawnień w zakresie gospodarki odpadami.

Gmina w ramach działań na rzecz **ochrony klimatu i jakości powietrza** oraz **poprawy efektywności energetycznej** zakłada kontynuację systemu **dotacji na wymianę niskosprawnych urządzeń grzewczych**, zwiększenie **wykorzystania źródeł OZE** oraz prace planistyczne dążące do wyznaczenia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego **terenów pod lokalizację farm fotowoltaicznych**. Gmina zakłada kontynuację programu udzielania dotacji na dofinansowanie kosztów inwestycji polegających na modernizacji systemu grzewczego związanego z **likwidacją źródła ciepła opalanego paliwem stałym** i jego zastąpieniu kotłem gazowym, elektrycznym, olejowym lub pompą oraz **dotacji na dofinansowanie kosztów inwestycji** polegającej na montażu w **systemie grzewczym źródła wykorzystującego energię odnawialną** (np. kolektora słonecznego, pompy ciepła) lub montażu pompy ciepła będącej jedynym źródłem ciepła służącym ogrzewaniu pomieszczeń i wody użytkowej.

Ponadto gmina będzie promować **zalesianie i zazielenianie** obszarów jako powierzchni biologicznie czynnych przyczyniających się do wzrostu naturalnego pochłaniania CO_2 oraz wprowadzanie zróżnicowanych zadrzewień śródpolnych na terenach rolniczych.

W ramach działań na rzecz **ochrony wód podziemnych i powierzchniowych** gmina kontynuować będzie **monitoring jakości wód podziemnych zrekultywowanego składowiska odpadów w Górze, ewidencję**

zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz **kontrolę** zawartych **umów na odbiór ścieków ze zbiorników bezodpływowych**. Gmina Śrem będzie także podejmować oraz wspierać działania na rzecz rekultywacji wysypiska śmieci w Pyszącej.

W przypadku **zasobów przyrodniczych** kontynuowane będą działania na rzecz **ochrony owadów zapylających i lokalnych form ochrony przyrody**, a także zadania mające na celu **przeciwdziałanie fragmentaryzacji środowiska przyrodniczego** oraz **żywiołowej suburbanizacji** w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Utrzymanie bogactwa zasobów przyrodniczych gminy polega m.in. na aktywnej ochronie istniejących pomników przyrody, obejmowaniu **ochroną nowych obiektów, zasługujących na ochronę** oraz utrzymaniu systemu istniejących obszarowych form ochrony przyrody (zespół przyrodniczo-krajobrazowy, użytki ekologiczne).

Ważne zadania zostaną też zrealizowane w ramach **gospodarki odpadami**. Doskonalona będzie **selektywna zbiórka odpadów**, a także przeprowadzone zostaną działania **eliminujące nielegalne składowiska odpadów** oraz wspierających unieszkodliwianie **wyrobów zawierających azbest**. Działania kontrolne będą zmierzały do **uszczelniania systemu gospodarki odpadami komunalnymi**. Gmina uczestniczyć będzie we współpracy z Powiatem Śremskim i przy udziale środków zewnętrznych w programie usuwania z terenu nieruchomości wyrobów budowlanych i odpadów zawierających azbest, z obiektów zlokalizowanych na terenie gminy Śrem.

Postępujące od połowy XX wieku zmiany klimatu stanowią coraz większe zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju zarówno dzisiejszych, jak i przyszłych pokoleń. Aby przeciwdziałać, a także adaptować się do niekorzystanych zmian, Gmina Śrem podejmie działania w zakresie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury. Priorytetowo będą traktowane przedsięwzięcia w zakresie zwiększenia powierzchni terenów zieleni w miastach (np. zwiększenie zieleni miejskiej, zakładanie zielonych dachów i ścian, zielone przystanki, zakładanie i odnowa zielonych podwórek) oraz rozwoju małej retencji (np. budowa zbiorników podziemnych i naziemnych na wodę opadową, budowa i odnowa stawów, budowa zbiorników retencyjnych w systemie cieków lokalnych), co ma doprowadzić do minimalizacji miejskich „wysp ciepła" oraz skutecznego wykorzystania wód opadowych.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:

- **Działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej**
- **Działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych**
- **Ochrona zasobów przyrodniczych**
- **Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami**
- **Poprawa jakości komunalnego zasobu mieszkaniowego**
- **Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury**

Zadbane środowisko i estetyczna przestrzeń
Kluczowe zadania

Modernizacja parków miejskich

Planuje się modernizację parków miejskich (m.in. dalszy proces rewitalizacji Parku Miejskiego im. Powstańców Wielkopolskich, rozbudowa oświetlenia, wykonanie nowej nawierzchni w alejkach parkowych oraz wykonanie nowych nasadzeń), rozbudowę bazy infrastrukturalnej na terenie wszystkich parków, remonty alejek parkowych, sukcesywną wymianę elementów małej architektury na terenie parków, ze szczególnym uwzględnieniem Miejskiego Parku Ekologicznego im. W. Puchalskiego.

Rozbudowa Cmentarza Komunalnego w Śremie

W związku z ograniczoną dostępnością miejsc do pochówku na Cmentarzu Komunalnym w Śremie, gmina Śrem sukcesywnie realizuje plany rozbudowy cmentarza. Opracowana została pełna dokumentacja projektowa dla przygotowania inwestycji, która zapewni miejsca pochówku na kolejne

lata. Oprócz kompozycji części grzebalnej zaprojektowane zostały także miejsca parkingowe wzdłuż drogi publicznej. Inwestycja rozbudowy Cmentarza Komunalnego w Śremie podzielona została na kilka etapów. Trwają prace planistyczne zmierzające do pozyskania nowych terenów pod przyszłą rozbudowę Cmentarza.

Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich

Ciągły rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej zapewniony jest przez realizowanie funduszu sołeckiego. Mieszkańcy decydują między innymi o zagospodarowaniu przestrzeni wiejskiej, tworzeniu centrów sportowo-rekreacyjnych, promowaniu wsi oraz budowie placów zabaw i siłowni zewnętrznych. Kluczowym projektem będzie budowa oraz rozbudowa terenów sportowo-rekreacyjnych dla sołectwa Łęg, Dobczyn, Kadzewo, Binkowo i Marianowo.

Infrastruktura pieszo-rowerowa

Gmina jest w trakcie budowy kładki pieszo-rowerowej nad kanałem ulgi rz. Warty wraz ze ścieżką pieszo-rowerową do Zbrudzewa oraz w kierunku Mechlina. Planuje się budowę ścieżki pieszo-rowerowej Śrem – Psarskie od ul. Chełmońskiego w Śremie do Psarskiego wzdłuż zalewu, a także połączenie pieszo – rowerowe miejscowości Śrem – Kórnik oraz Śrem – Dąbrowa w porozumieniu zarządcami dróg: WZDW w Poznaniu i PZD w Śremie.

Budowa i rozwój systemu monitoringu wizyjnego

System kamer umożliwi monitorowanie określonej przestrzeni publicznej w gminie Śrem, rejestrowanie zdarzeń, efektywne zbieranie i wykorzystanie informacji, dostrzeganie ewentualnych zagrożeń, szybką interwencję w przypadkach ich występowania. System będzie rozwijany w oparciu o roczne plany rozbudowy oraz konserwacji systemu.

Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii

Budowa urządzeń typu fotowoltaika, pompy ciepła, wymiana źródeł oświetlenia na energooszczędne w budynkach itp. w budynkach użyteczności publicznej (szkołach, przedszkolach budynki urzędów, OPS. itp.).

Modernizacja oświetlenia ulicznego

Obecnie, zdecydowana większość oświetlenia ulicznego w gminie jest przestarzała technicznie, zbyt energochłonna i awaryjna. Dlatego zachodzi konieczność wymiany będącego własnością Enea S.A. oświetlenia na energooszczędne. Realizacja tego zadania jest szansą nie tylko na poprawę jakości oświetlenia, ale także na wprowadzeniu znacznych oszczędności w zużyciu energii a co za tym idzie a co za tym idzie oszczędności w budżecie gminy.

Modernizacja i przebudowa głównej sieci kanalizacji deszczowej

Duża część infrastruktury jak kanalizacja deszczowa z racji wieku i zużycia wymaga modernizacji lub przebudowy. Przy budowie i modernizacji kanalizacji deszczowej istotnym działaniem będzie budowa zbiorników retencyjnych. Zwiększy się poziom retencji na terenie miasta, a zebrana woda będzie mogła być wykorzystywana w momencie wystąpienia jej deficytu.

Aktywizacja połączenia kolejowego

Reaktywowanie połączenia kolejowego do Czempinia , co będzie stanowiło konkurencyjną alternatywę dla transportu samochodowego i autobusowego.

Zachęcanie społeczeństwa do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych

Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej, w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami oraz zachęcającej do ograniczania wytwarzania odpadów z tworzyw sztucznych

Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej promującej sens hierarchii postępowania z odpadami – w tym mniej konsumpcyjny styl życia

Poprawa warunków mieszkaniowych w budynkach komunalnych

Działania na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych w budynkach gminnych tj. przeprowadzenie remontów budynków komunalnych (dach, elewacja, instalacje), modernizacji budynków

(termomodernizacja), zmiana sposobu ogrzewania na ekologiczne, likwidacja wspólnych sanitariatów, wykwaterowanie osób z lokali w budynkach o złym stanie technicznym do lokali w innych budynkach.

Rozwój transportu drogowego

Działanie na rzecz budowy III etapu obwodnicy Śremu oraz w porozumieniu z gminą Kórnik na rzecz rozbudowy drogi wojewódzkiej nr DW 434 o dodatkowy pas ruchu. Kompleksowa modernizacja ul. Piłsudskiego i Sikorskiego w Śremie wraz z mostem im. Daniela Kęszyckiego oraz mostem nad kanałem ulgi rz. Warty.

4.3 Sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka

Celem funkcjonowania gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb gminnej wspólnoty samorządowej, w szczególności w zakresie zadań własnych sformułowanych w *Ustawie o samorządzie gminnym* z 1990 r. Administracja i inne struktury instytucjonalne działające na rzecz rozwoju gminy mają szczególne znaczenie w procesie świadczenia usług zaspokajających zbiorowe potrzeby społeczności. Kompetencje, wiedza i umiejętności kadr administracji publicznej, w zakresie dokonywania analiz, programowania procesów rozwoju i ewaluacji, są niezbędne do prowadzenia nowoczesnej polityki rozwojowej oraz pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych.
Oprócz kompetencji pracowników ważna jest także umiejętność współpracy z sąsiadami i jednostkami podobnymi, z którymi można wymienić się doświadczeniami w przezwyciężaniu problemów i dobrymi praktykami. Koncepcja *triple helix*, nawiązująca do znaczenia kapitału ludzkiego i kapitału społecznego, podkreśla znaczenie budowania dialogu między kluczowymi instytucjami z punktu widzenia pobudzania procesów rozwoju gospodarczego. Głównym założeniem tej teorii jest istnienie korzyści płynących ze współpracy oraz powiązań głównych aktorów, tj. prywatnych firm, wyższych uczelni, instytucji naukowych i parków technologicznych oraz administracji.

4.3.1 Sprawne zarządzenie

Sprawność rządzenia w jednostkach samorządu terytorialnego ma duże znaczenie dla realizacji potrzeb społeczności lokalnej. Poczynając od dostępności do usług, na zasobności i możliwościach budżetu kończąc, materializacja potrzeb społeczności lokalnej wpływa pozytywnie na jakość i komfort życia mieszkańców gminy.

Nowoczesne technologie stały się wraz ze zmianami społeczno-ekonomicznymi o charakterze globalnym i lokalnym nieodzownym narzędziem ułatwiającym codzienne życie. Powszechna **cyfryzacja usług publicznych** czy digitalizacja zbiorów analogowych niesie ze sobą korzyści dla każdego obywatela usprawniając jego obsługę. Zmniejszają się bariery w dostępności do usług społecznych i skraca się realny czas obsługi klientów. Gmina będzie podejmować kroki, by mieszkańcy w procesie obsługi i załatwiania bieżących spraw mogli skorzystać z **nowoczesnych technologii**.

Gmina dołoży wszelkich starań aby pracownicy i kadra zarządzająca byli na bieżąco ze zmieniającymi się przepisami prawa i najnowszymi standardami w administracji publicznej. W ramach potrzeb pracownicy administracji będą się **doszkalać, zwiększać swoje kompetencje, nabierać nowych doświadczeń i pozyskiwać nową wiedzę**, aby móc efektywnie realizować zadania gminy.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:
• **Wykorzystanie nowoczesnych technologii w świadczeniu usług**
• **Wzrost kompetencji kadr instytucji publicznych**

4.3.2 Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów

Wymiana doświadczeń, dobrych praktyk oraz współpraca międzysamorządowa, w ramach, mniej lub bardziej, sformalizowanych organizacji, jest cennym źródłem informacji i daje dostęp do poznania możliwych rozwiązań typowych problemów w zarządzaniu samorządem. Współpraca międzysamorządowa to nie tylko czynne włączenie się do działalności instytucji o różnych celach, ale także funkcjonowanie w ramach obowiązków jednostek samorządu terytorialnego. Przykładem są działania w zakresie wykonywania zadań własnych samorządów i zadań zleconych.

Gmina będzie nadal **aktywnym członkiem stowarzyszeń i organizacji**, w ramach których będzie wymieniać się spostrzeżeniami i doświadczeniami w zakresie szeroko pojętego rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej, regionalnej i krajowej. Gmina będzie **przystępować do inicjatyw**, które będą usprawniać i lobbować na rzecz zmian prawnych, organizacyjnych, które poprawiłyby sytuację organów samorządowych i poprawiły warunki zarządzania w administracji publicznej.

Najważniejszym zasobem gminy jest jej społeczność: mieszkańcy, przedsiębiorcy, aktywiści. Współpraca pomiędzy interesariuszami i uczestnikami rozwoju społeczno-gospodarczego daje szansę na **wymianę poglądów, poznania racji każdej ze stron, zrozumienia celów poszczególnych interesariuszy**, a w końcu **sformułowania najbardziej racjonalnych wniosków i kierunków działania**. Taka współpraca samorządu z różnymi sektorami życia społecznego i gospodarczego, może być okazją do wzajemnego uczenia się dobrych praktyk.

4.3.3 Zarządzanie marką Śremu i promocja

Głównym kierunkiem w procesie promocji Śremu jako elementu sprawnego zarządzania jest spójne wspieranie celów strategicznych zawartych w „Strategii Rozwoju Śremu na lata 2021 -2028".

Współczesne miasta konkurują między sobą na rynkach krajowych i międzynarodowych o mieszkańców, inwestorów, pracowników, turystów, a w szczególności o ograniczone zasoby kapitału. Potrzeba wyróżnienia miasta na tle innych ośrodków miejskich jest ważnym elementem budowy marki Śremu. W sprawnym zarządzaniu gminą proces promocji Śremu wykorzystywany do budowy świadomości marki Śrem, do kreowania pozytywnego i wyrazistego wizerunku oraz stanowi istotny czynnik rozwoju gminy.

Nadrzędnym zadaniem promocyjnym jest budowanie wizerunku Śremu odwołując się do już istniejącej tożsamości, dziedzictwa historycznego i przyrodniczego jako miasta o różnorodnej ofercie społecznej, gospodarczej, kulturalnej, rekreacyjnej dla mieszkańców, turystów oraz inwestorów.

Miasto konsekwentnie kontynuuje budowę marki w oparciu istniejący system identyfikacji wizualnej miasta. Graficzny logotyp Śremu jest najłatwiej i najszybciej identyfikowalną częścią marki, jednak zasadniczą częścią marki miasta jest sprawność organizacyjna, kultura, stopień aktywności podmiotów, walory otoczenia oraz angażowanie społeczności lokalnych. W oparciu o przyjęte standardy identyfikacji Śrem kontynuuje spójny przekaz promocyjny związany z ofertą gminy.

W budowie marki Śrem i kształtowaniu wizerunku miasta działania informacyjne oraz komunikacji odgrywają kluczową rolę. Współczesne formy internetowej komunikacji szybko wypierają dotychczasowe rozwiązania. W celu dotarcia z informacją o ofercie Śremu do wyznaczonych grup docelowych koniecznym jest nieustanne dostosowanie przekazu do aktualnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, obecność w mediach społecznościowych oraz dobór popularnej filmowej formy przekazu. Popularyzowana będzie forma dialogu obywatelskiego przez realizowanie idei Budżetu Obywatelskiego oraz konsultacji społecznych.

Śrem zabiega, aby był miejscem w którym dobrze się żyje, mieszka i pracuje. Miasto przez wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań oraz wdrażanie idei miasta inteligentnego - Smart City chce usprawnić funkcjonowanie i podnieść jakość życia.

Miasto Śrem dąży do rozwoju gospodarczego, chce być postrzeganym jako miasto w którym można inwestować i realizować swoje pomysły na biznes. Śrem jest silnym ośrodkiem gospodarczym przez budowanie trwałych relacji z lokalnymi przedsiębiorstwami, tworzy warunki i wspiera nowych przedsiębiorców oraz podejmuje działania mające na celu pozyskanie nowych inwestorów.

Śrem turystom oferuje swoje walory turystyczne przez aktywną współpracę z organizacjami Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej oraz Unię Gospodarczą Regionu Śremskiego. Miasto intensyfikuje ruch turystyczny przez ofertę kulturalną Śremu oraz okolic. Śrem dostarcza kompleksowej informacji oraz obsługuje turystów przez Miejskie Centrum Informacji.

KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI:

- **Działalność w ramach współpracy międzysamorządowej**
- **Wspieranie działań w zakresie współpracy międzysektorowej**

Sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka
Kluczowe zadania

Kompleksowa modernizacja systemów informatycznych

Wymiana komputerów osobistych, serwerów wraz z oprogramowaniem.

Modernizacja pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego

Przebudowa struktury funkcjonalnej budynku w celu wydzielenia sali obsługi klienta na parterze,. zagospodarowanie pomieszczeń w piwnicy oraz na poddaszu na potrzeby urzędu oraz Straży Miejskiej. Budowa nowoczesnej infrastruktury teletechnicznej, wodnokanalizacyjnej oraz C.O, dostosowanie rozwiązań do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Współpraca międzysamorządowa ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związkiem Miast Polskich, Unią Gospodarczą Regionu Śremskiego - Śremskim Ośrodkiem Wspierania Małej Przedsiębiorczości

Rozwój społeczno-gospodarczy gminy wymaga prowadzenia aktywnego dialogu i współpracy z organizacjami działającymi na rzecz wsparcia JST oraz rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczególnie cenne doświadczenia gmina czerpała ze współpracy z wymienionymi organizacjami i chciałaby nadal aktywnie uczestniczyć w działalności tych podmiotów.

5. Oczekiwania rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Monitoring i ewaluacja *Strategii…* oparte zostały na najnowszych trendach w zakresie tworzenia systemów monitoringu i ewaluacji. Skorzystano z metodologii J. Brysona[11] opartej na podejściu procesowym, a zmierzającej do pobudzenia zaangażowania wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy, mających kluczowe znaczenia dla realizacji *Strategii…* Istotnym z punktu widzenia tworzenia założeń monitoringu i ewaluacji jest podejście partycypacyjne. Ma ono znaczenie ze względu na nowe podejście w funkcjonowaniu terytoriów, które wskazuje na to, że terytorium jest systemem złożonym o wysokim stopniu skomplikowania. Odpowiednie zaangażowanie aktorów lokalnych w proces tworzenia, wdrażania i monitorowania strategii pozwala multiplikować efekty zmian i może prowadzić do zmiany ścieżki rozwoju danego terytorium w długim okresie. Założeniem systemu monitoringu jest odpowiedź na pytanie jak realizacja strategii wpływa na realizację założonej wizji i głównych celów strategicznych. W celu odpowiedzi na te pytanie zbudowano system wskaźników powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w *Strategii....*

Monitoring postępów w realizacji zapisów *Strategii…* będzie nadzorowany przez Pion Rozwoju i Infrastruktury, Zespół Inwestycji i Pozyskiwania Środków Zewnętrznych, który regularnie (z częstotliwością minimum raz na rok) sporządzi *Raport z monitoringu. Raport z monitoringu* powinien być sporządzony do końca maja danego roku i powinien obejmować dane dotyczące roku poprzedzającego oraz inne istotne informacje umożliwiające stwierdzenie postępów w realizacji zapisów *Strategii…*. Dane zawarte w *Raporcie z monitoringu* będą stanowiły fragment *Raportu o stanie gminy*.

Wskaźniki kontekstowe odpowiadają poziomowi wizji oraz celów strategicznych ogólnych i mają za zadanie zobrazować sytuację w poszczególnych obszarach. Jest ich niewiele, charakteryzują się wysokim poziomem ogólności i nie ma trudności w dotarciu do nich. Wskaźniki kontekstowe wybrane do Strategii Rozwoju gminy Śrem (

Tabela 5) powinny być relatywizowane za pomocą porównania do podobnych jednostek (w tym przypadku do gmin o podobnej wielkości, liczbie mieszkańców, potencjale gospodarczym, itp.) bądź dla wartości dla województwa. Analiza wskaźników kontekstowych powinna obejmować analizę statyczną i dynamiczną opartą na benchmarkingu. Oprócz oceny zjawiska, którego wskaźnik dotyczy należy uwzględnić także kierunek i tempo zachodzenia zmian.

Tabela 5 Wskaźniki kontekstowe dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028

AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI			
Nazwa wskaźnika	*Jednostka miary*	*Wartość bazowa 2018 r.*	*Zmiana 2030 r.*
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	szt.	28	wzrost
Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)	os.	65,3	spadek
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (poniżej kryterium dochodowego)	%	1,6	spadek

ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ			
Nazwa wskaźnika	*Jednostka miary*	*Wartość bazowa 2018 r.*	*Zmiana 2030 r.*
Odpady zmieszane zebrane z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca	kg	252,5	spadek

[11] Bryson, J., 2011, Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement, John Wiley & Sons.

Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km^2	km	1107,5	wzrost
Powierzchnia gminy pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	*%*	*36,12**	*wzrost*

* wartość dla 2017 r.

SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA			
Nazwa wskaźnika	*Jednostka miary*	*Wartość bazowa 2018 r.*	*Zmiana 2030 r.*
Dochody własne z tytułu PIT na 1 mieszkańca	zł	986,15	wzrost
Wskaźnik bezrobocia (odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym)	%	1,0	spadek/ bez zmian
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców	szt.	1192	wzrost

W celu oceny wskaźników kontekstowych zastosowano intuicyjną logikę świateł drogowych pogłębioną o wskazanie na kierunek zmian (Rysunek 36). Przy ocenie kierunku zmian należy uwzględnić także charakter wskaźnika (stymulanta[12], destymulanta[13]).

Wskaźnik	Grafika	Interpretacja
Wskaźnik o charakterze stymulanty	↗ 🟢	Sytuacja pozytywna, trend pozytywny
Wskaźnik o charakterze stymulanty	↗ 🔴	Sytuacja negatywna, trend pozytywny
Wskaźnik o charakterze destymulanty	↘ 🟡	Sytuacja neutralna, trend negatywny
Wskaźnik o charakterze destymulanty	↗ 🔴	Sytuacja negatywna, trend pozytywny

Rysunek 36 Wskaźniki kontekstowe ich interpretacja graficzna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Systemu Monitoringu, Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030.

Poza wskaźnikami kontekstowymi do każdego z celów strategicznych dobrano wskaźniki strategiczne (Tabela 6). Na podobnej zasadzie co ocena wskaźników kontekstowych należy stworzyć zestawienie i ocenić wskaźniki strategiczne dla każdego z celów zawartych *w Strategii…* Zaproponowane w tabeli 6 wskaźniki stanowią podstawę do prowadzenia regularnej ewaluacji *Strategii,* bazującej na porównaniu sytuacji na dzień prowadzenia analizy oraz z roku bazowego, tj. 2021.

Tabela 6 Wskaźniki strategiczne dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028

AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI - ZADANIA KLUCZOWE
Kompleksowa modernizacja placówki/-ek oświatowej/-ych
Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych
Modernizacja Stadionu Miejskiego
Liczba zmodernizowanych stadionów miejskich
Budowa sali gimnastycznej
Liczba wybudowanych sal gimnastycznych
Budowa amfiteatru

[12] stymulanta – dodatnia korelacja ze zmienną objaśnianą; wzrost wartości zmiennej objaśniającej prowadzi do wzrostu zmiennej objaśniane (źródło: Wikipedia)
[13] destymulanta – ujemna korelacja ze zmienną objaśnianą; wzrost wartości zmiennej objaśniającej prowadzi do spadku zmiennej objaśnianej (źródło: Wikipedia)

Liczba wybudowanych amfiteatrów
Partycypacja społeczna
Utrzymanie finansowania Budżetu Obywatelskiego

ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ - ZADANIA KLUCZOWE
Modernizacja parków miejskich
Liczba zmodernizowanych parków miejskich
Rozbudowa Cmentarza Komunalnego w Śremie
Liczba nowopowstałych miejsc grzebalnych
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich
Rozbudowane i nowo wybudowane tereny sportowo-rekreacyjne na obszarze wiejskim
Infrastruktura pieszo-rowerowa
Długość nowopowstałych ścieżek rowerowych [m]
Budowa i rozwój systemu monitoringu wizyjnego
Liczba zainstalowanych kamer w systemie monitoringu wizyjnego
Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii
Liczba budynków publicznych wyposażonych w instalacje zmniejszające zużycie energii elektrycznej
Modernizacja oświetlenia ulicznego
Ilość modernizowanych opraw oświetleniowych
Modernizacja i przebudowa głównej sieci kanalizacji deszczowej
Długość modernizowanej i przebudowanej sieci kanalizacji deszczowej [m]
Aktywizacja połączenia kolejowego
Liczba aktywowanych połączeń kolejowych

SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA - ZADANIA KLUCZOWE
Kompleksowa modernizacja systemów informatycznych
Liczba wymienionego sprzętu komputerowego.
Modernizacja pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego
Liczba zmodernizowanych USC
Współpraca międzysamorządowa ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związek Miast Polskich, Unią Gospodarczej Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości
Liczba wspólnie zorganizowanych wydarzeń

Źródło: Opracowanie własne.

Ocena stopnia realizacji zamierzeń zawartych w zapisach *Strategii…* pozwoli na odniesienie się do tego co już zostało zrobione i określenie skuteczności, efektywności i wydajności dotychczasowych działań. Monitoring pozwala także na określenie ogólnego poziomu rozwoju jednostki samorządowej. Brak skuteczności we wdrażaniu zapisów strategii lub przedwczesna realizacja celów jest impulsem do zmiany priorytetów w układzie celów oraz redefiniowania założeń.

6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Śrem

Przestrzeń jest strategicznym dobrem – zasobem, który charakteryzuje się określoną powierzchnią posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem różnego rodzaju czynników. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma na celu przedstawienie długookresowej, strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna określana jest jako układ przestrzenny kształtujący funkcjonalność jednostki, na który składa się rozmieszczenie głównych elementów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych oraz obszarów wyróżniających się charakterem i dynamiką procesów rozwojowych wraz z ich zależnościami i powiązaniami. Struktura ta, jest zatem, przedstawieniem systemu powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania, które występują lub będą występować w granicach danego obszaru (*Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny*… s. 63-64).

6.1 Układ przestrzenny i użytkowanie powierzchni

Układ przestrzenny gminy Śrem charakteryzuje się centralnym położeniem miasta Śrem na jej obszarze z otaczającymi wsiami[14]. Przez miasto przepływa rzeka Warta, dzieląc obszar gminy na dwie części. Na południowy zachód od rzeki, dominuje krajobraz rolniczy, z dużym udziałem gruntów rolnych klas chronionych. Jest to też obszar równinny z nielicznymi kompleksami leśnymi w Błociszewie, Krzyżanowie oraz Kadzewie i Mórce.

Część gminy Śrem znajdująca się na północny-wschód od rzeki, odznacza się znacznie większą lesistością i udziałem użytków zielonych oraz gruntów rolniczych słabszych klas bonitacyjnych. Wyjątek stanowią okolice wsi Kaleje, gdzie istnieje stosunkowo nieduży kompleks gruntów rolnych klasy III. Pod względem krajobrazowym ta część gminy odznacza się bardziej zróżnicowaną rzeźbą terenu. Widoczne są tereny rozlewisk nadwarciańskich, które są zlokalizowane w obrębach Bystrzek i Olsza.

Struktura przestrzenno-urbanistyczna miasta Śrem odzwierciedla przebieg rzeki Warty. Struktura przestrzenna prawobrzeżnej części miasta jest historyczna: rynek (Plac 20 Października) wraz z otaczającymi uliczkami i zabudową zabytkową. Okolice prawego nabrzeża Warty są zagospodarowane chaotycznie i wymagają rewitalizacji. Lewobrzeżny Śrem tylko częściowo wypełniony jest historyczną zabudową wzdłuż ulic Adama Mickiewicza i Powstańców Wielkopolskich. Zdecydowana większość tej części miasta to osiedla mieszkaniowe, z czego największe to Jeziorany (zabudowa blokowa, wielorodzinna) oraz Helenki (z przeważającą zabudową jednorodzinną). Struktura przestrzenna tej części miasta rozciąga się w kierunku północno-zachodnim, gdzie łączy się z zabudową wsi Psarskie oraz Nochowo. W chwili obecnej granica pomiędzy tymi jednostkami osadniczymi została właściwie zatarta.

W gminie wyznaczono 33 sołectwa: Binkowo, Borgowo, Bodzyniewo, Błociszewo, Dąbrowa, Dalewo, Dobczyn, Gaj, Góra, Grodzewo, Grzymysław, Kadzewo, Kaleje, Kawcze, Krzyżanowo, Łęg, Luciny, Marianowo, Mechlin, Mórka, Niesłabin, Nochowo, Olsza-Bystrzek, Orkowo, Ostrowo, Pełczyn, Psarskie, Pysząca, Sosnowiec, Szymanowo, Wirginowo, Wyrzeka i Zbrudzewo.

Większość wsi posiada w swojej strukturze przestrzennej charakterystyczny historyczny element zagospodarowania taki, jak kościół czy folwark - nierzadko z założeniem parkowym, bądź cmentarzem. Wokół tych części wsi rozwija się zabudowa. Najbardziej wartościowe pod względem zachowania historycznego układu przestrzennego są wsie: Błociszewo, Binkowo, Dalewo, Dobczyn, Łęg, Mechlin, Mórka, Niesłabin, Ostrowo i Orkowo.

[14] Tekst z podrozdziałów od 1.1. do 1.5. pochodzi z Projektu Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem udostępnionego przez Urząd Miejski w Śremie.

W gminie dominują grunty rolnicze, choć ich powierzchnia jest stopniowo umniejszana z uwagi na realizację zabudowy i tym samym zmianę użytków z rolnych na budowlane[15] (Tabela 7 i Rysunek 37).

Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów w gminie Śrem w 2019 r.

Wyszczególnienie	Udział w %
Tereny rolne	68
Tereny lasów	16
Tereny dróg	6
Tereny zabudowane	3
Tereny wód powierzchniowych	3
Tereny inne (nieużytki, inne tereny komunikacyjne)	3
Tereny zadrzewione, użytki ekologiczne	1

Źródło: Projekt Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem, maszynopis, s. 20.

Wskutek wzmożonego ruchu budowlanego na terenach poza miastem oraz możliwości uzyskiwania decyzji administracyjnych na obszarach wiejskich, pierwotna - dość klarowna struktura jednostek osadniczych - uległa zaburzeniu. Pojawiła się nowa zabudowa, najczęściej mieszkaniowa jednorodzinna, w miejscach bez kontekstu przestrzennego oraz o odmiennej architekturze. Tworzy ona w wielu miejscach enklawy nowej przestrzeni. Można zaobserwować to zjawisko w okolicach Nochowa, gdzie niewielkie enklawy zabudowy nie są ze sobą powiązane i nie stanowią spójnego założenia urbanistycznego. Niektóre plany miejscowe również tworzą zupełnie nową jakość przestrzeni w oderwaniu od pierwotnych struktur wsi (np. realizacja planu miejscowego w Zbrudzewie).

Centrum gminy stanowi miasto Śrem. Jako najliczniejsze pod względem liczby mieszkańców stanowi najważniejszy ośrodek mieszkaniowy w powiecie. Miasto wyposażone jest w szeroki wachlarz usług, w tym usług ponadlokalnych. Największą presję budowlaną można zaobserwować przy granicy miasta z wsiami Psarskie i Nochowo. Psarskie straciło już charakter wiejski i stanowi w chwili obecnej przedmieścia Śremu. W podobnym kierunku zmierza zagospodarowanie Nochowa. Zabudowa mieszkaniowa dekoncentruje się w mieście na rzecz wsi. Pierwotne kształty większości jednostek osadniczych uległy zatarciu. Dzieje się tak poprzez realizację planów miejscowych w miejscach oddalonych od centralnych części miejscowości, a także poprzez realizację zabudowy wskutek wydawanych decyzji administracyjnych.

W strukturze mieszkalnictwa dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, stanowiąc niemal 60% ogółu zabudowy mieszkaniowej. Niemal 30% stanowi zabudowa zagrodowa, natomiast zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna związana ściśle z obszarem miejskim to 10% ogółu zabudowy mieszkaniowej.

[15] Dane nt. struktury użytkowania gruntów prezentowane w opracowaniu zaczerpnięto z projektu Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem, w którym do oszacowania struktury posłużono się mapą ewidencji gruntów i budynków pozyskaną ze Starostwa Powiatowego w Śremie.

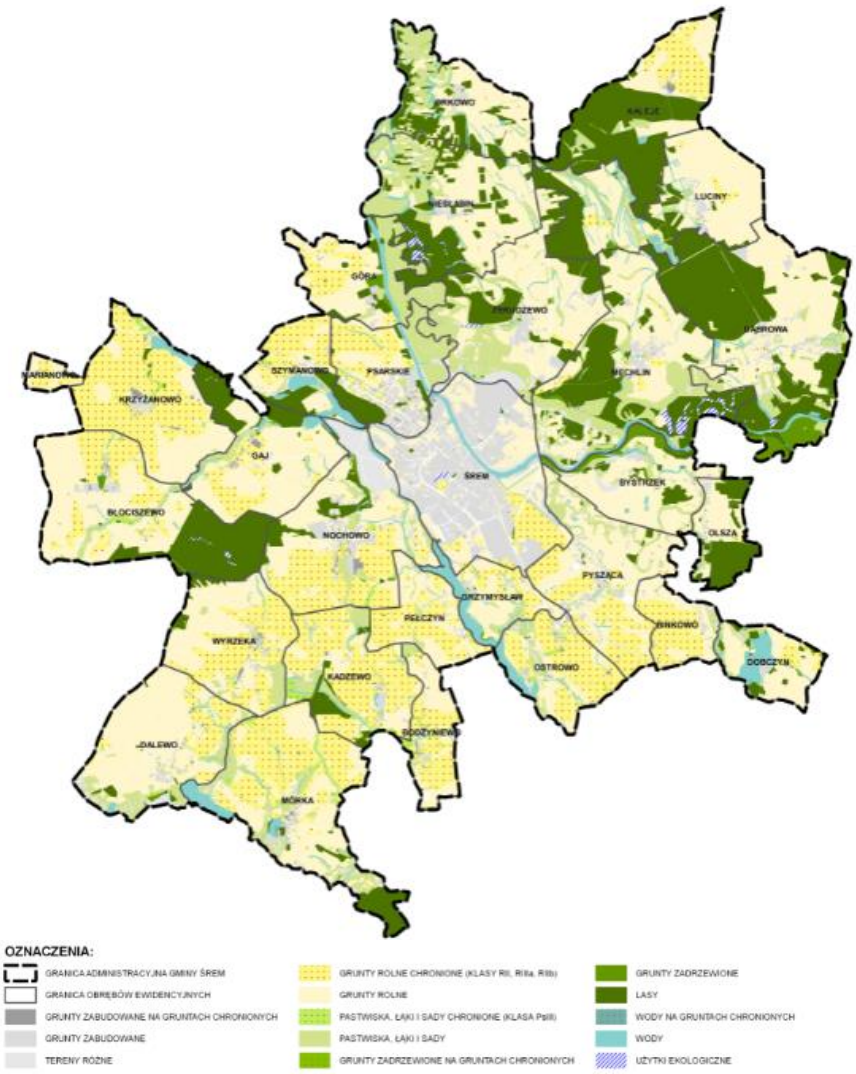

Rysunek 37. Użytkowanie gruntów w gminie Śrem

Źródło: Załącznik nr 1 – Użytkowanie gruntów w: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy Śrem oznaczono tereny zabudowy usługowej w łącznej powierzchni ponad 140 ha. W ramach tej kategoryzacji, największy udział procentowy zajmuje zabudowa usługowa ogólnie rozumiana jako tereny zajęte przez budynki o jednolitej funkcji usługowej, w tym obiekty handlowe o znaczeniu ponadlokalnym, również budynki administracji oraz zdrowia – 76%. Zabudowa usługowa oświatowa (tereny szkół i przedszkoli) zajmuje 14%, a zabudowa usług sportu i rekreacji stanowi 10%.

Wyniki inwentaryzacji urbanistycznej wskazują na powierzchnię 250 ha, które zajęte są przez zabudowę produkcyjną. Jako tę zabudowę potraktowano tereny zajęte przez budynki produkcyjne, składy i magazyny. Uwzględniono również rodzaj zabudowy produkcyjnej związanej z rolnictwem, ponieważ ze względu na charakterystykę gminy Śrem, stanowi ona ważną część tego rodzaju funkcji.

W zakresie usług oświaty, kultury i rekreacji rozwój gminy następuje adekwatnie do stanu zamieszkania i zagospodarowania. Śrem jako miasto powiatowe jest siedzibą urzędów, placówek administracyjnych wyższego rzędu, placówek medycznych świadczących usługi dla ludności zamieszkującej powiat śremski. Dostępność tych placówek jest wystarczająca dla potrzeb mieszkańców gminy (szkoły podstawowe 14 przedszkola 21, szkoły ponadgimnazjalne, artystyczne, specjalne i policealne 8). W zakresie usług sportu i rekreacji, obserwuje się stały i znaczny wzrost zainteresowania aktywnością fizyczną. W związku z tym, konsekwencją rozwoju terenów mieszkaniowych będzie wyznaczenie terenów sportowo-rekreacyjnych.

6.2 Rewitalizacja

Uchwałą Nr 410/XLIII/2018 Rady Miejskiej W Śremie z dnia 29 marca 2018 r. przyjęto „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023". W programie tym wykonano szereg analiz w celu zdiagnozowania obszarów zdegradowanych (Rysunek 38). Do zadań programu zaliczono: przywrócenie usług i handlu do centrum miasta, poprawę złej jakości powietrza, kontynuację zagospodarowania nadbrzeża rzeki Warty, zmianę funkcji przestrzeni publicznej, remont, modernizację oraz nadanie nowych funkcji byłej siedziby Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Śremie czy remont, rozbudowę oraz modernizację obiektów użyteczności publicznej w poszczególnych częściach gminy.

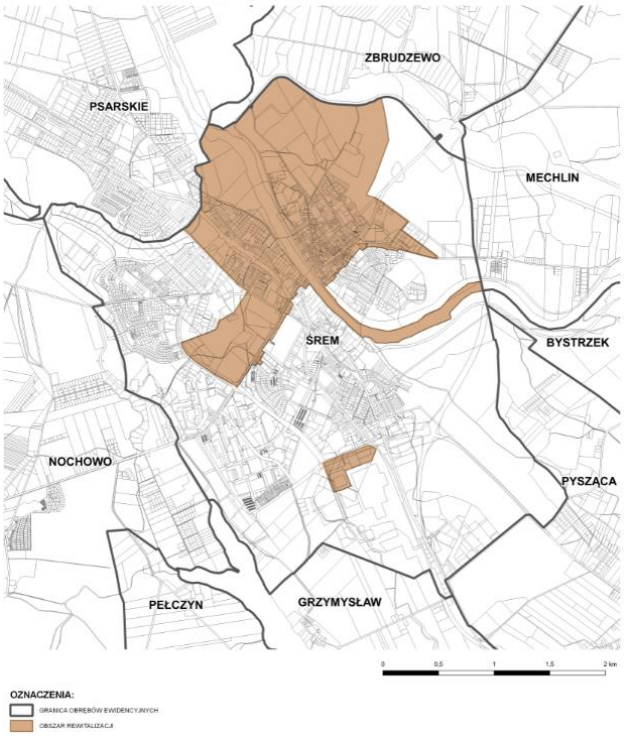

Rysunek 38. Obszar rewitalizacji uwzględniony w „Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023"

Źródło: Załącznik nr 9 – Obszary rewitalizacji w: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

6.3 Uwarunkowania przyrodnicze i hydrologiczne oraz ochrona przyrody

W gminie Śrem, z uwagi na znaczny udział terenów doliny Warty, dominuje roślinność łęgowa. Wzdłuż Warty i na obszarze jej terasy zalewowej potencjalną roślinność naturalną stanowią nadrzeczne łęgi wierzbowo-topolowe. Nadrzeczny łęg jesionowo-wiązowy dominuje w obszarze Łęgów Mechlińskich. W części wysoczyznowej gminy Śrem może występować również niżowy łęg wiązowo-dębowy i jesionowo-olszowy. W gminie występują również obszary grądu środkowoeuropejskiego – odmiana śląsko-wielkopolska zarówno w formie ubogiej i żyznej. W mniejszych skupiskach w zachodniej części gminy występują również kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe.

Najważniejszym elementem hydrograficznym na terenie gminy Śrem jest przebiegająca w krajobrazie dolinnym rzeka Warta. W gminie przepływa ona na odcinku o długości 28 km. Jej obecność związana jest z występowaniem obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Ponadto, w gminie przepływa jeszcze rzeka

Pysząca, która liczy ok. 14 km długości, a także kanał Szymanowo - Grzybno na odcinku 6 km. Północna część gminy, leżąca w pradolinie, jest bogata w zasoby wodne z uwagi na zachowane starorzecza i łączące je kanały. Południowa część gminy urozmaicona jest jeziorami i stawami. Największym zbiornikiem jest Jezioro Grzymisławskie, które częściowo leży w gminie Dolsk. Na terenie Gminy Śrem w regionie wodnym Warty położonych jest kilka jednolitych części wód rzecznych:

- Kanał Książ (PLRW600017185529),
- Kanał Graniczny (PLRW600017185532),
- Pysząca (PLRW600017185549),
- Młynisko (PLRW600017185552),
- Dopływ z Lucin (PLRW60001718556),
- Dopływ z gaj. Czmoń (PLRW600017185572),
- Kanał Szymanowo-Grzybno (PLRW600017185589),
- Olszynka (PLRW600017185694),
- Warta od Moskawy do Pyszącej (PLRW600021185539),
- Warta od Pyszącej do Kopli (PLRW60002118573),
- Racocki Rów (PLRW60002518567299),
- Głuszynka (PLRW6000251857489),

dwie jednolite części wód jeziornych:

- Grzymisławskie (PLLW10105),
- Mórka (PLLW10125),

oraz trzy jednolite części wód podziemnych:

- PLGW600060,
- PLGW600061,
- PLGW600070.

Zgodnie z obowiązującym planem wszystkie jednolite części wód powierzchniowych są w stanie złym (rzeki i jeziora), a większość z nich jest zagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu i posiada odstępstwa od osiągnięcia tego celu - brak możliwości technicznych oraz w przypadku Warty od Moskawy do Pyszącej także z uwagi na dysproporcjonalne koszty. Jedynie Młynisko (PLRW600017185552), Dopływ z Lucin (PLRW60001718556) i Dopływ z gaj. Czmoń (PLRW600017185572) nie są zagrożone i nie posiadają odstępstw. Wszystkie jednolite części wód podziemnych są w dobrym stanie zarówno pod względem chemicznym jak i ilościowym. Wszystkie jednolite części wód podziemnych nie posiadają odstępstw, natomiast tylko PLGW600070 jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego.

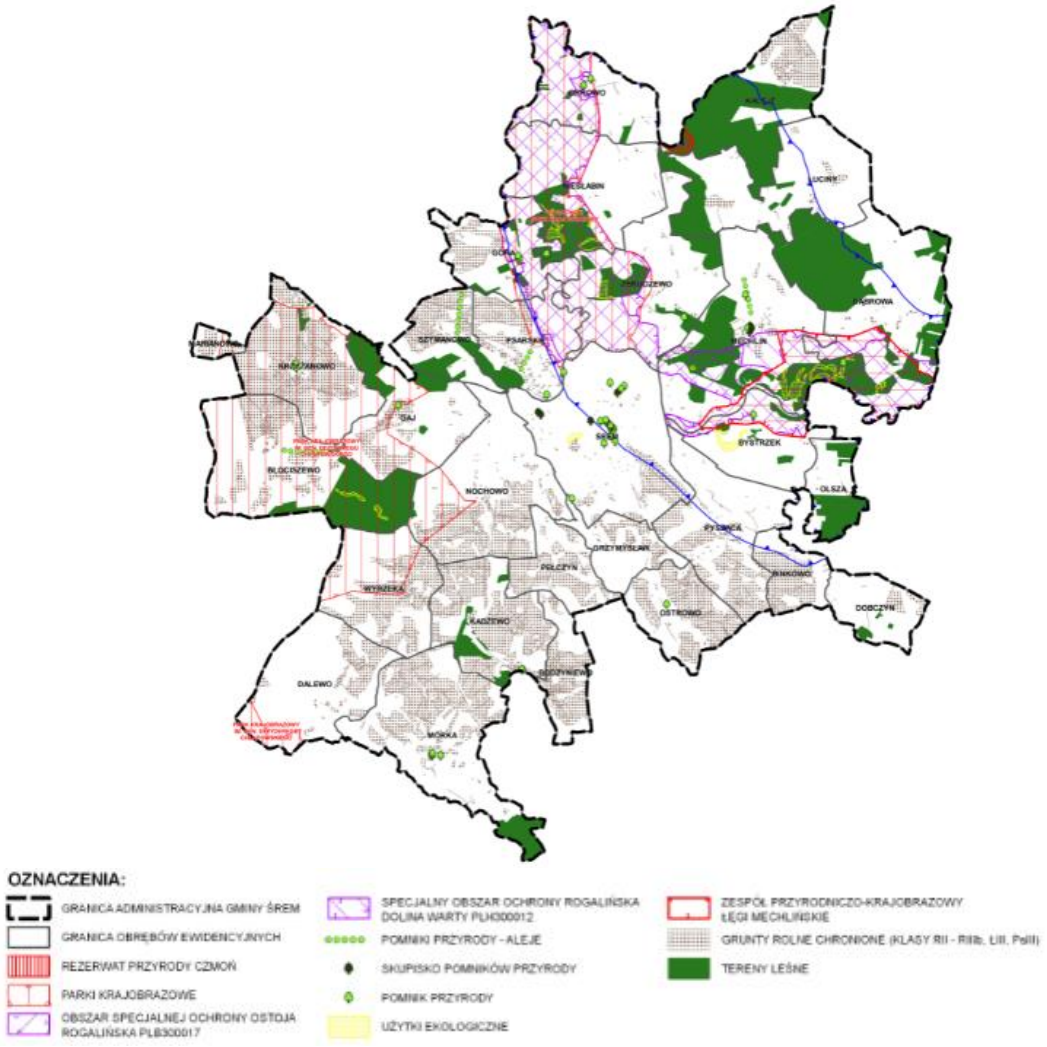

Rysunek 39. Środowisko przyrodnicze w gminie Śrem

Źródło: Załącznik nr 3 – Środowisko przyrodnicze w: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

W gminie Śrem występują liczne formy ochrony przyrody (Rysunek 39). Na obszarze gminy występują:

- obszar Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty,
- obszar Natura 2000 Ostoja Rogalińska,
- Rogaliński Park Krajobrazowy,
- Park Krajobrazowy im. gen Dezyderego Chłapowskiego,
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie”,
- rezerwat przyrody „Czmoń”,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

6.4 Komunikacja i infrastruktura techniczna

Przez gminę przebiegają drogi zarówno o znaczeniu ponadregionalnym jak i regionalnym (Rysunek 40). Przez gminę Śrem nie przebiega żadna czynna linia kolejowa. Ustala się lokalizację linii kolejowej kolei metropolitalnej na trasie Śrem-Czempiń (linia 369), przy czym przebieg linii określony został zgodnie z istniejącym przebiegiem tras kolejowych obecnie nieużytkowanych

Przez gminę przepływa rzeka Warta, która stanowi drogę wodną E70 o znaczeniu regionalnym. Rzeka stanowi fragment tzw. „Wielkiej Pętli Wielkopolski", jako szlaku żeglugi śródlądowej. Szlak obecnie wykorzystywany jest wyłącznie do celów turystycznych. Wraz z realizacją zadań własnych (takich jak drogi publiczne) oprócz istniejących połączeń gmina sukcesywnie wyposaża tereny dróg publicznych w chodniki dla pieszych, bądź też ścieżki rowerowe.

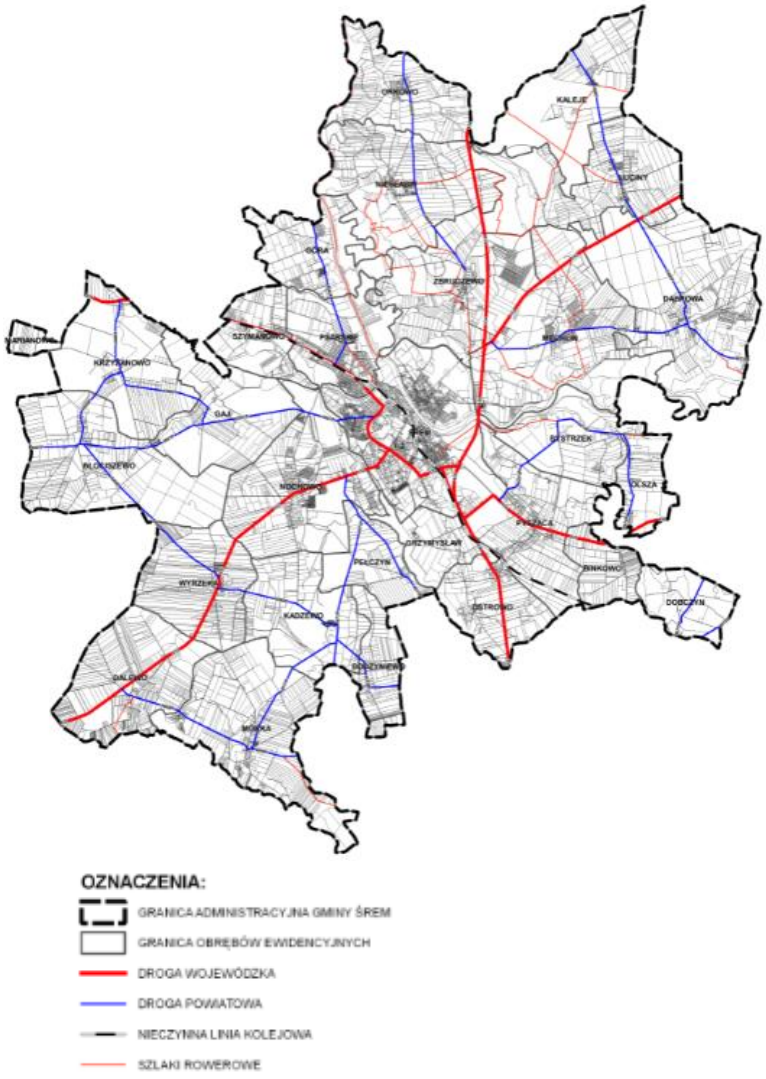

Rysunek 40. Układ komunikacyjny w gminie Śrem

Źródło: Załącznik nr 6 – Układ komunikacyjny w: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy jest usytuowany gazociąg wysokiego ciśnienia ø500 mm relacji Krobia – Poznań i gazociąg odbocznego ø100 mm wraz ze stacją redukcyjno-pomiarowej pierwszego stopnia, zlokalizowanej w Śremie, stanowiących podstawowe źródło zaopatrzenia gminy w paliwa gazowe. W gminie gaz ziemny doprowadzony jest do wszystkich miejscowości, przy czym obecnie w wielu częściach miejscowości takich jak: Dąbrowa, Grodzewo, Mechlin, Nochowo, Zbrudzewo nie ma faktycznej możliwości przyłączenia się do sieci (Rysunek 41). Stopień gazyfikacji wynosi 80,97%. W 2018 r. liczba ludności gminy korzystająca z sieci wodociągowej wzrosła do 99,9%, a na terenie gminy funkcjonuje pięć ujęć wody (w miejscowościach: Śrem, Nochowo, Gaj, Dąbrowa i Orkowo).

Poziom skanalizowania gminy Śrem wynosi 98,3%, w tym miasto Śrem skanalizowane jest w 99,9%, a obszary wiejskie w 94,3%. Rozgałęziona i rozbudowana struktura sieci, o łącznej długości prawie 260 km, odprowadza ścieki z 35 miejscowości gminy Śrem i 9 spoza jej obszaru, do centralnej Oczyszczalni Ścieków

w Śremie (oczyszczalnia ścieków typu mechaniczno–biologicznego z podwyższonym usuwaniem biogenów usytuowaną w Śremie przy ul. Zachodniej 76).

Rysunek 41. Infrastruktura w gminie Śrem

Źródło: Załącznik nr 5 – Infrastruktura w: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

6.5 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy

Gmina Śrem charakteryzuje się wyraźnym podziałem na strefy: miejską (miasto Śrem), podmiejską, w skład której wchodzą i związane z miastem wsie (Psarskie, Nochowo, Zbrudzewo) oraz wiejską, w której znajdują się wsie rozmieszczone w sposób dość regularny, charakteryzujące się zróżnicowanym stopniem intensywności rozwoju. Na ten stopień mają wpływ uwarunkowania przyrodnicze, społeczne i komunikacyjne.

Miasto Śrem

Struktura miasta jest różnorodna, w zależności od czasu powstania zabudowy, a także jej lokalizacji względem rzeki Warty. Stare miasto prawobrzeżne tworzy atrakcyjną przestrzeń wokół rynku i zabudowy historycznej, która go otacza. Pozostają tam wciąż rejony wymagające rewitalizacji. Należą do nich obszary nadwarciańskie, które wymagają kompleksowego zagospodarowania zarówno pod względem ciągów komunikacyjnych po obu stronach rzeki, jak i pod względem rewitalizacji zabudowy nadrzecznej.

Lewobrzeżna część miasta zabudowana jest budynkami z różnych okresów historycznych, przy czym zabudowa ta jest bardziej różnorodna pod względem form architektonicznych. Działania przestrzenne powinny koncentrować się na wydobyciu atutów tej różnorodności poprzez czytelne powiązania funkcjonalne i komunikacyjne z naciskiem na ruch pieszy i rowerowy.

W dobie klimatycznego ocieplenia konieczne jest utrzymanie i wzbogacanie terenów zieleni miejskiej, ponieważ to ona odpowiada za utrzymanie właściwych warunków klimatycznych centrum osiedli. Należy realizować nowe nasadzenia zieleni wysokiej oraz likwidować tereny utwardzone, gdzie nie pełnią funkcji użytkowej. Nie można dopuszczać do uszczuplania powierzchni zieleni miejskiej, a wszędzie, gdzie tylko pozwalają na to warunki należy szukać nowych miejsc dla tworzenia systemów zielonych i wodnych, w tym systemów retencji wód.

Zgodnie z analizą potrzeb i możliwości rozwoju gminy Śrem, miasto dysponuje znaczną chłonnością terenów przeznaczonych pod zabudowę. Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową jest dużo mniejsze niż wyznaczone rezerwy terenów. Chłonność terenów wolnych, wyznaczonych w studium pod zabudowę w samym mieście Śrem, przewyższa prognozy demograficzne dla całej gminy w okresie 30-letnim. W tych właśnie obszarach należy poszukiwać enklaw zieleni i podejmować działania na rzecz poprawy warunków życia po to, by chętniej wybierano obszar miejski do zamieszkania, a nie dokonywać kolejnej ekspansji zabudowy na tereny wiejskie.

Obszar wiejski

W oparciu o dane przedstawione w analizie potrzeb i możliwości rozwoju gminy Śrem na obszarze wiejskim można wyróżnić:

- ***wsie najbardziej dynamicznego rozwoju:*** *Psarskie, Nochowo, Zbrudzewo.*

Te miejscowości rozwijają się najdynamiczniej i świadczą o tym przyrosty liczby ludności w ostatnich 10 latach. Bez wątpienia są one funkcjonalnie powiązane z miastem Śrem (najmniej Zbrudzewo) – i odpływ ludności z miasta ma związek z osiedlaniem się mieszkańców właśnie tam. Kryterium bliskiej lokalizacji ośrodka miejskiego jest z pewnością ważnym czynnikiem wyboru miejsca zamieszkania. Miejscowości te mają jednocześnie ogromne chłonności terenów wyznaczonych pod zabudowę.

- ***wsie dynamicznego rozwoju***: *Mechlin, Dąbrowa oraz Pysząca.*

W tych miejscowościach również zauważa się przyrost liczby mieszkańców, jednak nie jest to taka skala jak w wyżej wymienionych. Uchwalone plany miejscowe realizują się stopniowo, choć ograniczeniem jest występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (Mechlin). Atrakcyjność tych terenów polega na walorach krajobrazowych. W ustaleniach zmiany studium wsie te wyróżniają się na tle pozostałych różnorodną formą terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych.

- ***wsie umiarkowanego rozwoju***: *Luciny, Grodzewo, Szymanowo, Niesłabin, Wyrzeka, Sosnowiec, Borgowo i Ostrowo, Pełczyn, Bodzyniewo, Bystrzek, Orkowo, Kawcze i Olsza.*

Wsie zaliczone do tej grupy rozwijają się w sposób zrównoważony pod względem mieszkalnictwa. Atutem tych lokalizacji są walory krajobrazowe. W miejscowościach tych występuje duży udział zabudowy zagrodowej oraz innej związanej z rolnictwem (produkcja rolnicza). Ustalenia zmiany studium odzwierciedlają charakter tych miejscowości.

- ***wsie ekstensywnego rozwoju:*** *Mórka, Binkowo, Jeleńczewo, Grzymysław, Kaleje, Marianowo, Nochówko, Pucołwo, Tesiny, Kadzewo, Dobczyn, Wirginowo, Marszewo, Mateuszewo, Łęg, Błociszewo, Góra, Gaj, Dalewo i Krzyżanowo.*

Wymienione w tej grupie wsie mają niewielkie przyrosty liczby mieszkańców, a niektóre mają odnotowane spadki (Gaj, Dalewo, Krzyżanowo). Miejscowości te nie pretendują do rozwoju pod względem zamieszkania. Mogą być atrakcyjne dla działalności rolniczej, ponieważ większość z nich znajduje się na terenach o najlepszych klasach bonitacyjnych.

7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Śrem7.1 Instrumenty realizacji polityki przestrzennej na poziomie lokalnym

7.1.1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Śrem wyznacza Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śrem (uchwała Nr 48/V/07 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 8 lutego 2007 r., zmieniona uchwałami Rady Miejskiej w Śremie: Nr 215/XXV/08 z dnia 26 czerwca 2008 r., Nr 24/V/11 z dnia 27 stycznia 2011 r., Nr 242/XXV/2012 z dnia 21 sierpnia 2012 r., Nr 33/V/2015 z dnia 26 lutego 2015 r., Nr 305/XXXII/2017 z dnia 27 kwietnia 2017 r. oraz Nr 473/XLIX/2018 z dnia 18 października 2018 r.).

Zawiera ono wymagany zakres uwarunkowań gminy i wyznacza zróżnicowane kierunki rozwoju przestrzennego, w tym tereny rolnicze stanowiące około 60 % powierzchni gminy, tereny zabudowy mieszkaniowej (w tym wielo- i jednorodzinnej oraz letniskowej) około 10%, natomiast tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej i usługowej około 3%.

Projekt zmiany Studium, zgodnie z podjętą przez Radę Miejską w Śremie uchwałą Nr 49/IV/2019 z dnia 21 marca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śrem, obejmujący całą gminę, znajduje się na etapie opiniowania i uzgadniania.

Wszelkie prace planistyczne uwzględniają obowiązujące przepisy prawa, w tym do zapisów planów zarządzaniem ryzykiem i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

7.1.2 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Śrem

Zadaniem aktu prawa miejscowego, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, jest ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu.

Zgodnie ze stanem w dniu 31 grudnia 2020 r. obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęto 8330,06 ha, co stanowi 40,46 % powierzchni gminy (Rysunek 42). W 2020 r. przystąpiono do sporządzenia trzech miejscowych planów lub zmian obowiązujących aktów, przy czym łącznie toczyło się 9 procedur planistycznych.

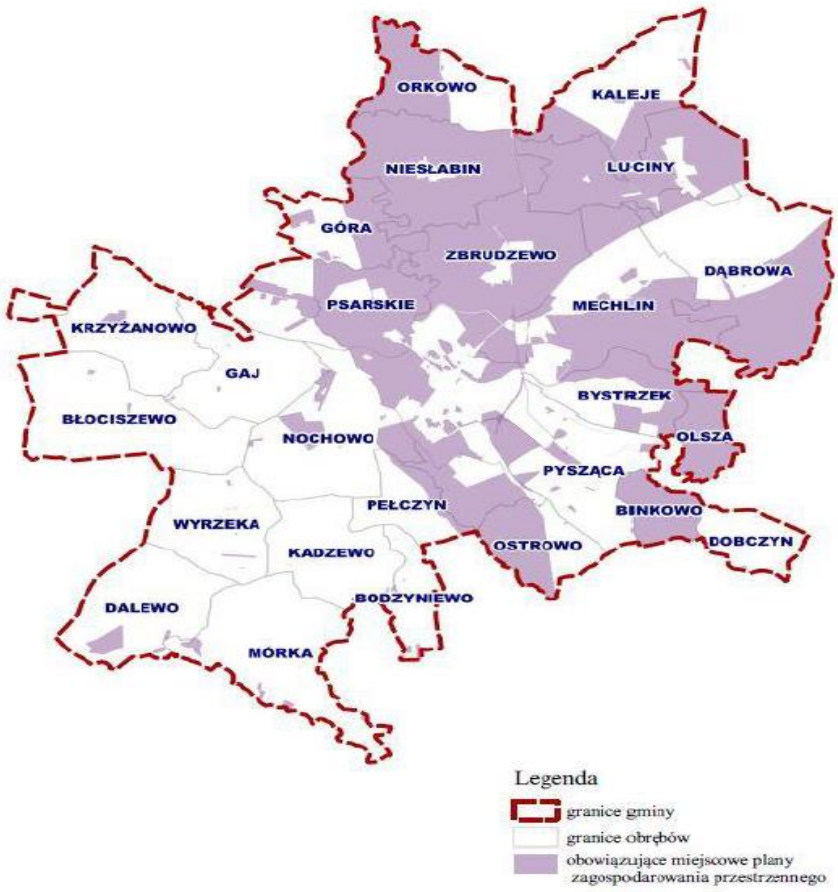

Rysunek 42. Powierzchnia gminy Śrem objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Raport o stanie gminy Śrem za rok 2020. (2021). Urząd Miejski w Śremie, s. 21 http://umsrem.bip.eur.pl/public/?id=194364 (2021/06/29).

W 2020 roku Burmistrz Śremu wydał 109 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, z czego 80 stanowiły decyzje o warunkach zabudowy. Wśród decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego dominowały te związane z budową sieci gazowych (blisko 38 %), a wśród decyzji o warunkach zabudowy wyraźnie przeważały inwestycje związane z budownictwem mieszkaniowym (blisko 64 %). Dane na temat liczby wydawanych decyzji Burmistrza we wcześniejszych latach przedstawia Tabela 8.

Tabela 8. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i o warunkach zabudowy w gminie Śrem w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego	16	22	34	37	37	26
Decyzje o warunkach zabudowy, w tym dotyczące:	106	172	158	156	150	80
zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	7	12	3	6	4	2
zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	43	83	89	85	77	45
zabudowy usługowej	13	12	9	8	10	2
innej zabudowy	43	65	57	57	59	31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

7.2 Wnioski z badania ankietowego mieszkańców gminy Śrem

Wnioski płynące z opinii mieszkańców wynikające z opisanego wcześniej badania, a które dotyczyły planowania przestrzennego przedstawiono poniżej:

- 44,7% respondentów oceniło estetykę przestrzeni publicznych na poziomie dobrym i bardzo dobrym
- ponad 40% ankietowanych stwierdziło, że stan środowiska naturalnego nie jest najlepszy,
- 51% ankietowanych niekorzystanie oceniło efektywność zagospodarowania przestrzennego w gminie (19,2% było przeciwnego zdania)
- ponad 45% osób stwierdziło, że stan dróg publicznych nie jest najlepszy
- prawie połowa (48,6%) respondentów była niezadowolona ze stanu infrastruktury towarzyszącej
- 55,3% osób było zadowolonych z komunikacji zbiorowej (niezadowolonych było 19,2%)
- 52,2% osób było zadowolonych z rozwoju sieci kanalizacyjnej (niezadowolonych 18,5%)
- prawie 60% mieszkańców było zadowolonych z dostępu do Internetu.

7.3 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030 w kontekście obszarów strategicznej interwencji (OSI)

W zapisach *Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030* wyróżniono obszary strategicznej interwencji, które przedstawiono na poniższym rysunku (Rysunek 43). W momencie tworzenia strategii wojewódzkiej oparto się na zapisach wskazanych w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+* (PZPWW), gdzie terytorialnie zdefiniowano obszary strategicznej interwencji (OSI). W PZPWW wyodrębniono obszary o najintensywniejszej sile oddziaływania miast na otoczenie, w których obserwować można wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Należą do nich miejskie obszary funkcjonalne (MOF):

- Poznański Obszar Metropolitalny,
- Aglomeracja Kalisko-Ostrowska,
- Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny
- Koniński Obszar Funkcjonalny,
- Leszczyński Obszar Funkcjonalny,
- Pilski Obszar Funkcjonalny.

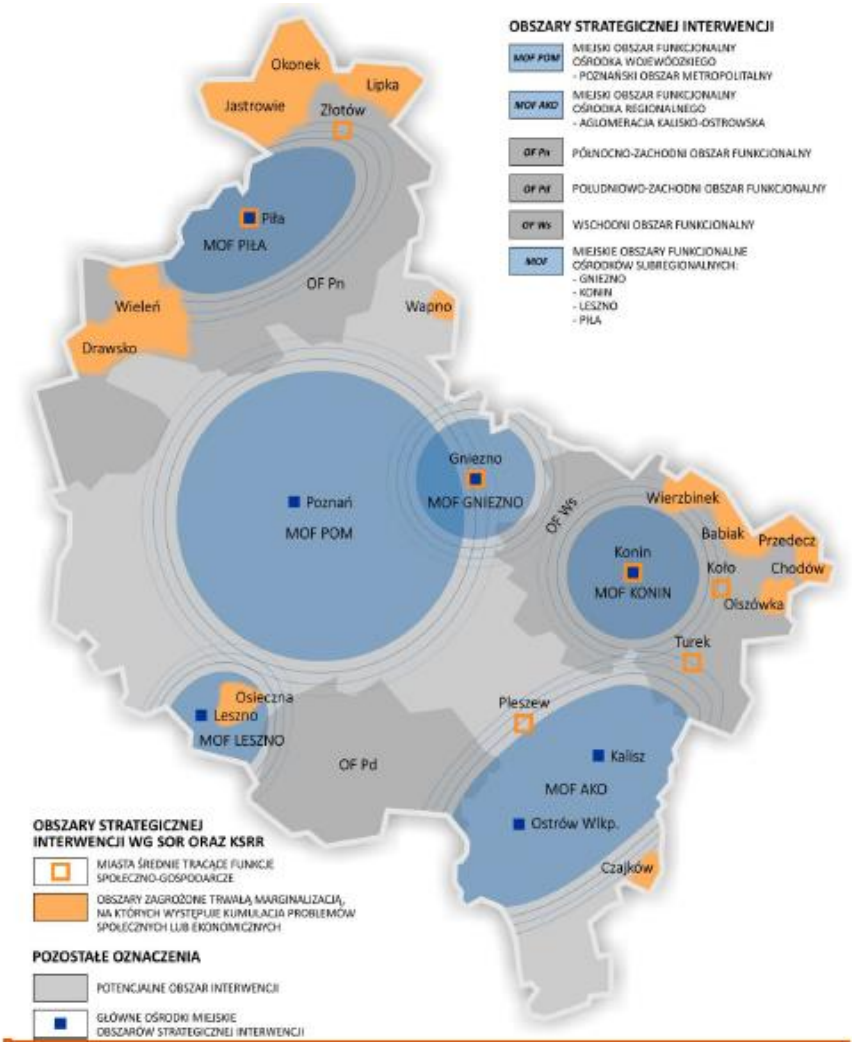

Rysunek 43. Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce o indykatywnym zasięgu

Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030, s. 86.

Gmina Śrem znajduje się na terytorium OSI ze względu na położenie w MOF Poznania. Dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, jako obszaru strategicznej interwencji, zdefiniowano kluczowe kierunki działań (s. 89-90).

WZROST GOSPODARCZY BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW:

- budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej
- rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych
- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność
- zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników
- rozwój społeczeństwa informacyjnego
- rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej
- rozwój IOB, współpracy sieciowej

- rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich
- podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej
- podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego
- wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu
- wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurowania na arenie międzynarodowej
- podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej

ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU:

- ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania
- rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego
- polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim
- działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego)
- upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM
- zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI:

- poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434)
- rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności
- zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych
- rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania
- zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego
- wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji
- ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków

- przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego
- działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
- zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych

WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM:

- wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych
- promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania
- przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego
- koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej).

7.4 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania

W dniu 25 marca 2019 r. Uchwałą Nr V/70/19, Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) Poznania[16].

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego jest najważniejszym dokumentem Samorządu Województwa Wielkopolskiego określającym politykę przestrzenną w granicach administracyjnych regionu, w tym dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Plan określa model rozwoju przestrzennego, cele polityki przestrzennej i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa oraz rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a także zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych.

Gmina Śrem należy do miejskiego MOF Poznania. Priorytetem w rozwoju każdej gminy Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (POM) jest dążenie do postępu społecznego i gospodarczego na zasadach zrównoważonego rozwoju oraz ładu przestrzennego. Zgodnie ze studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin POM tereny wskazane do urbanizacji obejmują 20,9% ogółu obszaru, tereny zieleni, czyli łąki i lasy – 29,1%, natomiast dla pozostałych funkcji (rolnictwo, wody, infrastruktura drogowa i inne) przeznaczone jest 50% powierzchni POM. Najwyższy procentowy udział w stosunku do terenów zurbanizowanych mają tereny przeznaczone pod wielofunkcyjny rozwój – 44,2%, następnie tereny mieszkaniowe – 33,5%, tereny aktywizacji gospodarczej – 15,3%, najniższy udział posiadają tereny przeznaczone pod funkcję usługową – 7%.

WIZJA zagospodarowania przestrzennego POM wyraża się poprzez cel horyzontalny, którym jest ŁAD PRZESTRZENNY, rozumiany jako oczekiwany stan przestrzeni, w której jej poszczególne elementy tworzą harmonijną i spójną CAŁOŚĆ poprzez uwzględnienie w uporządkowanych relacjach uwarunkowań i wymagań funkcjonalnych, społeczno-gospodarczych, środowiskowych, kulturowych oraz kompozycyjno-estetycznych,

[16] W podpunkcie 2.4. zastosowano dosłowne cytowania z treści dokumentu Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) Poznania.

budujących przewagę konkurencyjną obszaru metropolitalnego w skali kraju. Sformułowana wizja rozwoju przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego zostanie wdrożona poprzez 7 celów polityki przestrzennej:

I. rozwój funkcji metropolitalnych
II. kształtowanie zielonego pierścienia metropolii
III. kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego
IV. rozwój efektywnego systemu komunikacyjnego
V. rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego
VI. zapewnienie bezpieczeństwa publicznego
VII. rozwój efektywnych struktur osadniczych.

7.4.1 Zapisy Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania dotyczące gminy Śrem

Celem wyznaczenia zielonego pierścienia metropolii jest ograniczenie presji urbanizacyjnej na tereny podmiejskie i zapobieganie rozpraszaniu zabudowy oraz łączeniu się sąsiadujących jednostek osadniczych. Temu celowi towarzyszy funkcja społeczna, zapewnianiająca dostępność do terenów wypoczynku w bliskim sąsiedztwie miejsca zamieszkania, zachowanie odpowiedniej wielkości i jakości terenów otwartych, ochronę krajobrazu oraz funkcja środowiskowa, której głównym zadaniem jest ochrona terenów biologicznie czynnych, terenów o wysokiej przydatności dla gospodarki rolnej oraz wzmocnienie powiązań terenów aktywnych biologicznie.

W realizacji celu II. Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii uwzględniono obszary leżące w północnej części gminy. Są to obszary cenne przyrodniczo - Rogaliński Park Krajobrazowy (Rysunek 44).

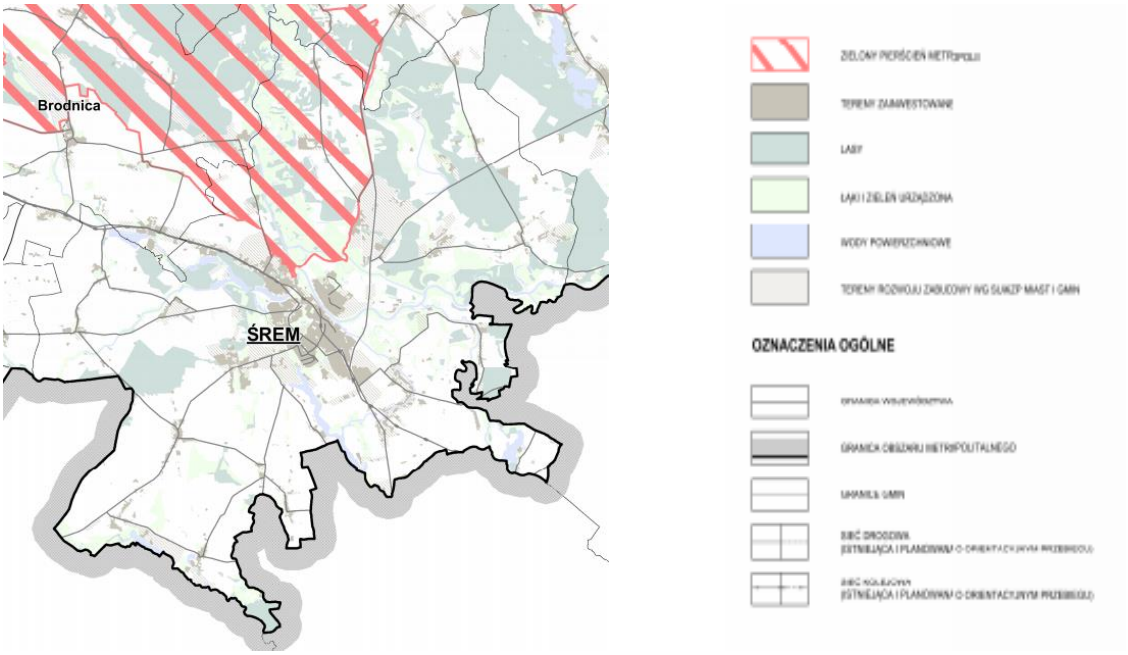

Rysunek 44. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii

Źródło: załącznik nr 2.1 do Uchwały nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

W celu zapewnienia ciągłości i stabilności ekologicznej w obszarze metropolitalnym, wskazuje się w Planie tereny kształtowania spójnego systemu przyrodniczego. System ten jest układem wzajemnie powiązanych ze sobą obszarów, pełniących funkcję środowiskotwórczą, ważnych dla zachowania i ochrony

ekosystemów oraz gatunków. System przyrodniczy uwzględnia powiązania przestrzenne z siecią ekologiczną miasta Poznania i zewnętrzne, z systemem powiązań przyrodniczych Wielkopolski i kraju.

W realizacji III. celu – Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego przewidziano różne jego elementy składowe. Na obszarze gminy Śrem wyodrębniono obszary węzłowe (na północy i na zachód od Śremu), a także korytarze ekologiczne – zarówno korytarze dolin rzecznych i lokalne (w środkowej części gminy o przebiegu z północnego zachodu na południowy wschód), a także korytarze lądowe w północnej części obszaru gminy (Rysunek 45).

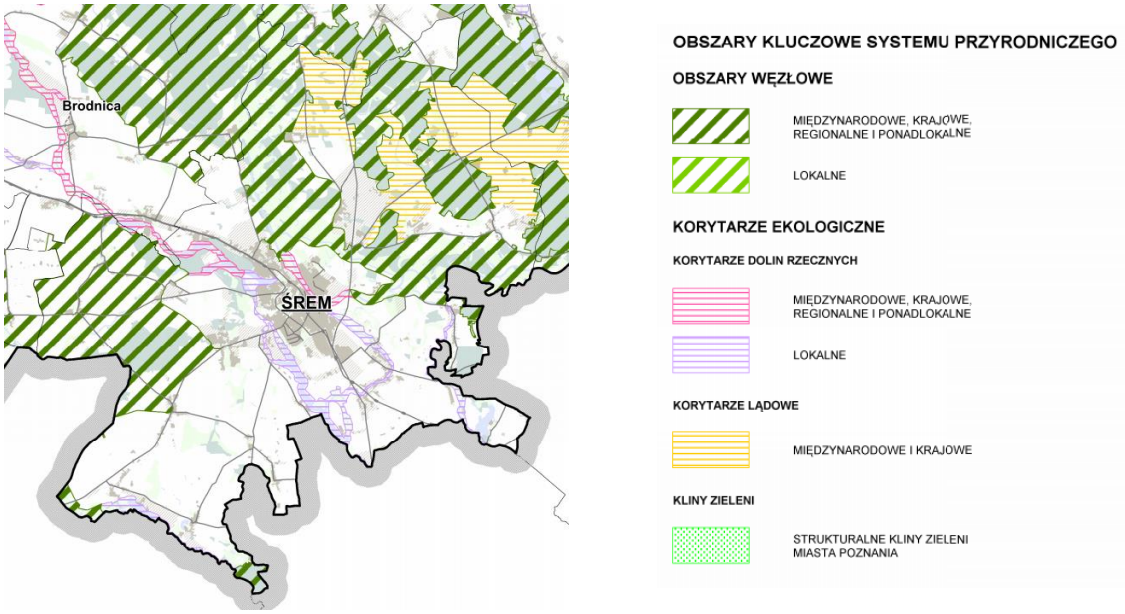

Rysunek 45. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego

Źródło: załącznik nr 2.2 do Uchwały nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

Rozwój komunikacji w Poznańskim Obszarze Metropolitalnym opierać się będzie na modelu pierścieniowo-pasmowym. Drogi kołowe oraz linie kolejowe o układzie pasmowym zapewnią dostępność Poznania w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych. Drogi kołowe o układzie pierścieniowym oraz obwodnice kolejowe Poznania będą pełniły funkcję rozprowadzania ruchu w centrum oraz na terenach podmiejskich.

Na terenie gminy Śrem wyróżniono główny typ sieci powiązań (nawiązujący do sieci dróg TEN-T), do którego zaliczone zostały drogi wojewódzkie nr 432 i nr 434, a także z infrastruktury transportu wodnego – drogi wodne: Warta klasy Ia (Rysunek 46). Jako powiązania uzupełniające wskazano drogę wojewódzką nr 310 i nr 436, a także planowaną do ponownego uruchomienia linię kolejową nr 369 Mieszków - Śrem.

Model rozwoju Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego opiera się na założeniu preferencji systemów transportowych opartych na środkach transportu zbiorowego. W związku z powyższym zakłada się budowę modelu zintegrowanego transportu zbiorowego opartego o Kolej Metropolitalną, gdzie sieć kolejowa organizacyjnie i przestrzennie powiązana będzie z innymi podsystemami komunikacji zbiorowej: podmiejską komunikacją autobusową, komunikacją miejską w Poznaniu w punktach przesiadkowych oraz z transportem indywidualnym w miejscach lokalizacji parkingów samochodowych P&R. Ze względu na zróżnicowane potrzeby i techniczne możliwości obsługi mieszkańców komunikacją zbiorową, obecną i przyszłą dostępności do linii kolejowych oraz odległość od Poznania, uwzględniając istniejące i potencjalne zainwestowanie, POM podzielono na cztery strefy funkcjonowania komunikacji zbiorowej.

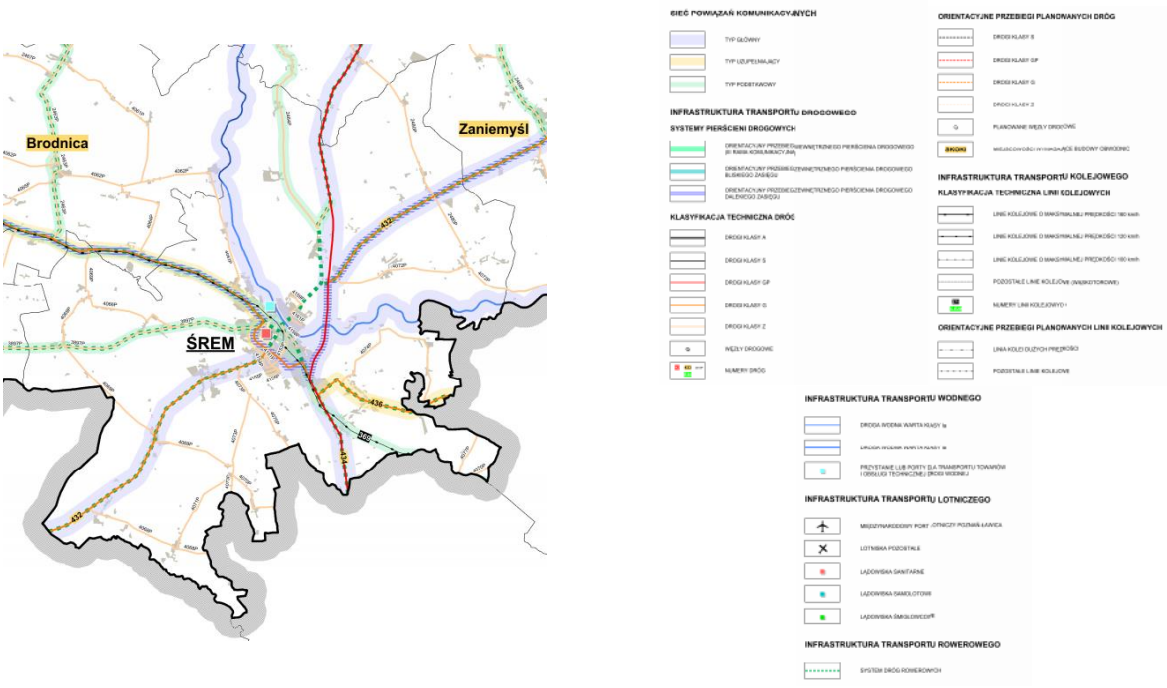

Rysunek 46. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Kształtowanie efektywnego systemu komunikacyjnego

Źródło: załącznik nr 2.3 do Uchwały nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

Gmina Śrem została zakwalifikowana do strefy IV. Jest to strefa realizacji potrzeb transportowych mieszkańców za pomocą komunikacji autobusowe z możliwością wykorzystania obecnie nieczynnej linii kolejowej na odcinku Śrem – Czempiń (Rysunek 45).

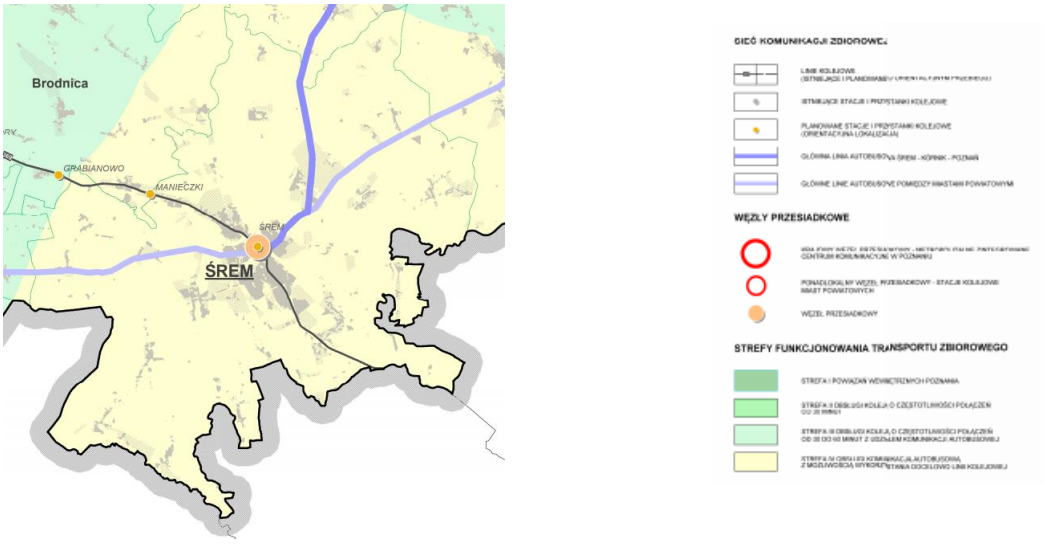

Rysunek 47. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Zintegrowany system transportu zbiorowego

Źródło: załącznik nr 2.4 do Uchwały nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

W związku z trudną sytuacją Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej S.A. 26 września 2019 roku 6 powiatów i Miasto Poznań podpisały porozumienie w sprawie powierzenia Powiatowi Poznańskiemu zadania organizacji przewozów o charakterze użyteczności publicznej w zakresie publicznego transportu zbiorowego w powiatowych przewozach pasażerskich, szczególnie w korytarzach oddalonych od linii Poznańskiej Kolei Metropolitalnej tak, a by na obszarze metropolitalnym nie występowało zjawisko nierównego traktowania mieszkańców ze względu na stan istniejącej infrastruktury kolejowej. Podpisanie porozumienia pozwoliło na utrzymanie dotychczasowych połączeń PKS Poznań S.A. m.in. na trasie Śrem-Poznań, zwłaszcza w dobie pandemii i przy wprowadzeniu ograniczeń dotyczących liczby przewożonych pasażerów środkami transportu zbiorowego. Podpisanie porozumienia nie byłoby możliwe bez wsparcia finansowego ze strony 16 gmin, w tym gminy Śrem. Z uwagi na stałe zwiększanie liczby połączeń kolejowych, Marszałek Województwa Wielkopolskiego nie przewiduje na terenie gminy Śrem organizacji jakichkolwiek linii autobusowych o zasięgu wojewódzkim. Autobusy PKS Poznań S.A. realizują na terenie powiatu śremskiego 65 kursów na dobę, z których wszystkie obsługują także gminę Śrem. Głównym zadaniem linii obsługiwanych przez PKS Poznań S.A. jest dowóz mieszkańców sąsiednich gmin i powiatów do zakładów pracy zlokalizowanych na terenie Śremu oraz mieszkańców Śremu do poznańskich zakładów pracy i uczelni wyższych. Planuje się, że połączenia PKS Poznań S.A. mają uzupełnić system komunikacyjny Metropolii Poznańskiej bazujący na Poznańskiej Kolei Metropolitalnej. Docelowo w II połowie 2021 roku ma zostać utworzony związek powiatowo-gminny „Wielkopolski Transport Regionalny". Oprócz Gminy Śrem uczestnikami związku mają być następujące jednostki samorządu terytorialnego: Powiat Poznański, Miasto Poznań, Powiat Grodziski, Powiat Kościański, Powiat Nowotomyski, Powiat Obornicki, Gmina Rogoźno, Gmina Buk, Gmina Czempiń, Gmina Dopiewo, Gmina Duszniki, Gmina Grodzisk Wielkopolski, Gmina Kórnik, Gmina Kuślin, Gmina Miedzichowo, Gmina Międzychód, Gmina Mosina, Gmina Oborniki, Gmina Stęszew, gmina Suchy Las, Gmina Śmigiel oraz Gmina Tarnowo Podgórne. Celem związku będzie zaspokojenie potrzeb mieszkańców gmin i powiatów uczestniczących w nim w zakresie publicznego transportu zbiorowego w powiatowo-gminnych przewozach pasażerskich oraz skorelowanych usług publicznych. Związek ma pełnić funkcję organizatora publicznego transportu zbiorowego. W 2020 roku realizowano wiele prac przygotowawczych w zakresie możliwości uruchomienia związku m.in.: określono jego strukturę, zakres działania, opracowano statut.

Kluczowe dla rozwoju POM jest dążenie do racjonalnego wykorzystania przestrzeni, które znajdzie wyraz w oszczędnym gospodarowaniu istniejącymi zasobami, tworzeniu struktur wielofunkcyjnych oraz łączeniu funkcji wzajemnie wzmacniających swoją rolę, unikając współwystępowania funkcji konfliktogennych. Niezbędne jest, wobec prognoz demograficznych i gospodarczych, skuteczne ograniczanie przeznaczania nowych obszarów pod rozwój osadnictwa, intensyfikowanie obszarów już zainwestowanych oraz rewitalizowanie obszarów zdegradowanych, tak aby inwestycje infrastrukturalne związane z tą formą urbanizacji ograniczały nadmierny wzrost obciążeń budżetów miast i gmin.

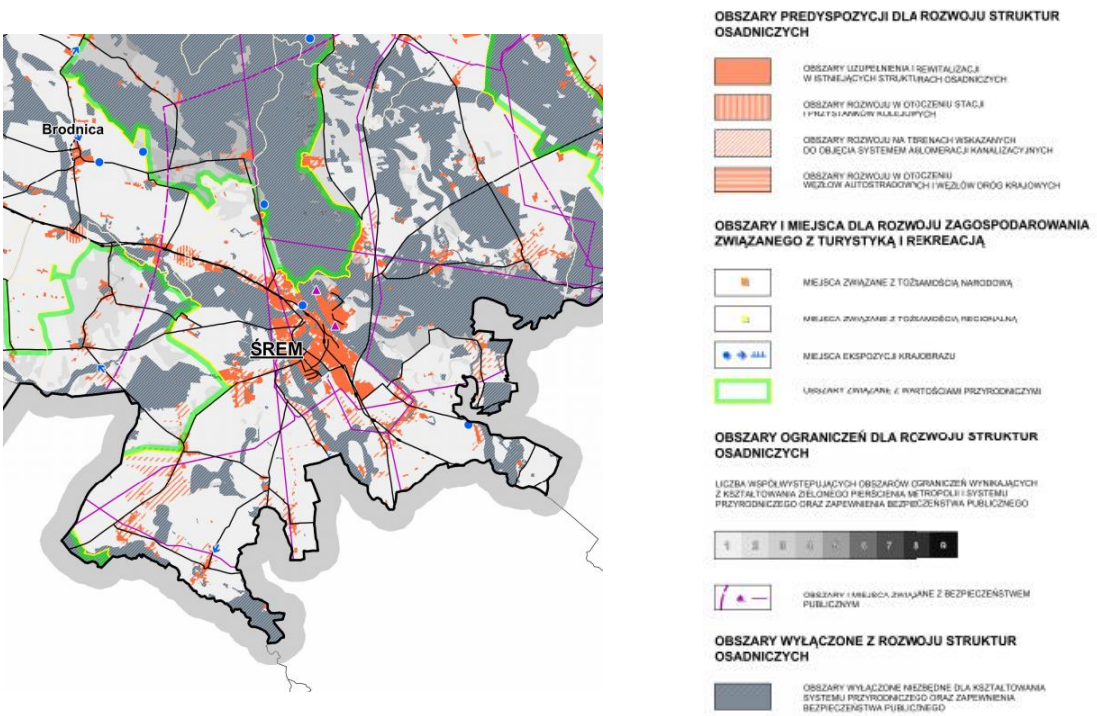

Rysunek 48. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Rozwój efektywnych struktur osadniczych

Źródło: załącznik nr 2.7 do Uchwały nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

Przyjmuje się, że efektywna struktura osadnicza POM oparta będzie m.in. na:

1) rozwoju w 4 ustalonych w modelu rozwoju POM strefach: procesów metropolizacji, procesów suburbanizacji miast powiatowych, równoważenia rozwoju i zielonym pierścieniu metropolii,
2) dążeniu do wysokiej zwartości struktur osadniczych,
3) podnoszeniu wydajności i skuteczności powiązań sieciowych pomiędzy jednostkami osadniczymi,
4) zachowaniu, ochronie i wykorzystaniu walorów historycznych, krajobrazowych, turystycznych i rekreacyjnych,
5) uwzględnianiu obszarów predyspozycji, ograniczeń dla rozwoju struktur osadniczych oraz obszarów wyłączonych z rozwoju.

Na terenie gminy Śrem w kategorii kształtowania struktur osadniczych wyodrębniono przede wszystkim obszary uzupełniania i rewitalizacji w istniejących strukturach osadniczych, a także obszary rozwoju na terenach wskazanych do objęcia systemem aglomeracji kanalizacyjnych. Wskazano także obszary i miejsca związane z bezpieczeństwem publicznym, a także miejsca ekspozycji krajobrazu, które są rozproszone po terenie gminy (Rysunek 48).

W północnej części gminy wyodrębniono obszary ograniczeń dla rozwoju struktur osadnicze, które przede wszystkim wynikają z konieczności ochrony obszarów o dużych walorach przyrodniczych. Rysunek 49 przedstawia obszary wyłączone z rozwoju struktur osadniczych. Są to w przypadku gminy Śrem, zlokalizowane na północy gminy obszary szczególnego zagrożenia powodzią, to znaczy obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i średnie, obszary pokryte wodami powierzchniowymi, obszary korytarzy ekologicznych dolin rzecznych, obszary pokryte lasami, a także na północ od Śremu strefy ochrony bezpośredniej ujęć wody.

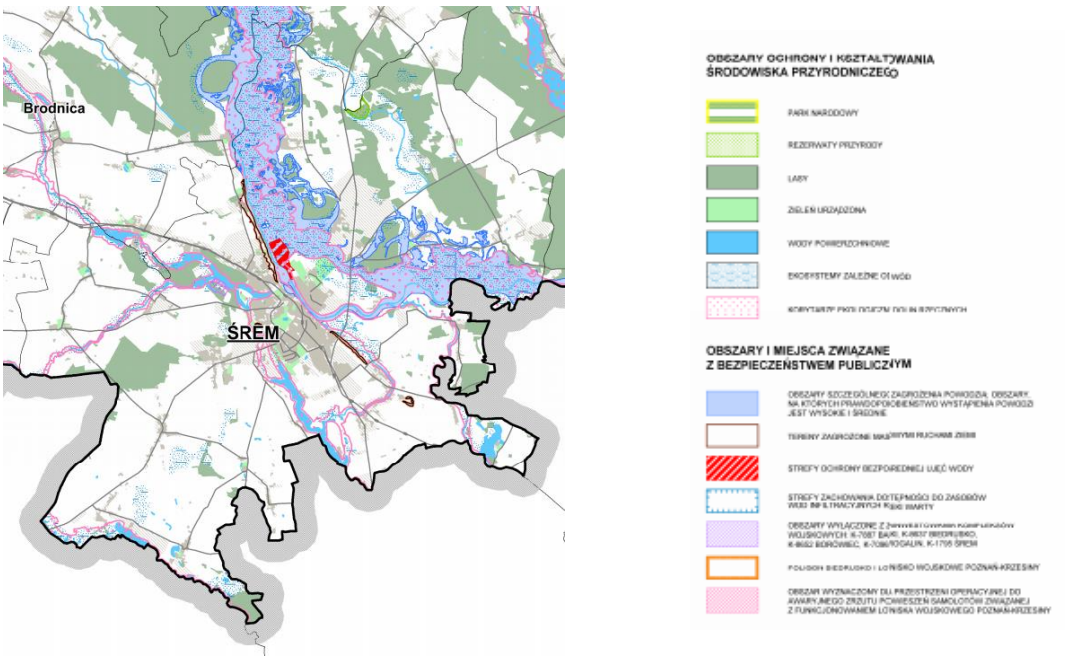

Rysunek 49. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Obszary wyłączone z rozwoju struktur osadniczych

Źródło: załącznik nr 2.6 do Uchwały nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

Na terenie gminy Śrem oprócz obszarów wyłączonych z rozwoju wyodrębniono także obszary ograniczeń dla rozwoju struktury osadniczej (Rysunek 50). W centralnej części gminy są to obszary:

- strefy perspektywicznej dla zapewnienia zaopatrzenia w wodę z zasobów i filtracyjnych rzeki Warty obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
- obszary form ochrony przyrody, w tym: parki krajobrazowe, obszary natura 2000, obszary chronionego krajobrazu czy lądowe drogi migracji zwierząt,

Ponadto na terenie miasta Śrem oznaczono ujęcia wody czy zakład o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a na terenie gminy także strefy bezpieczeństwa do obiektów liniowych infrastruktury.

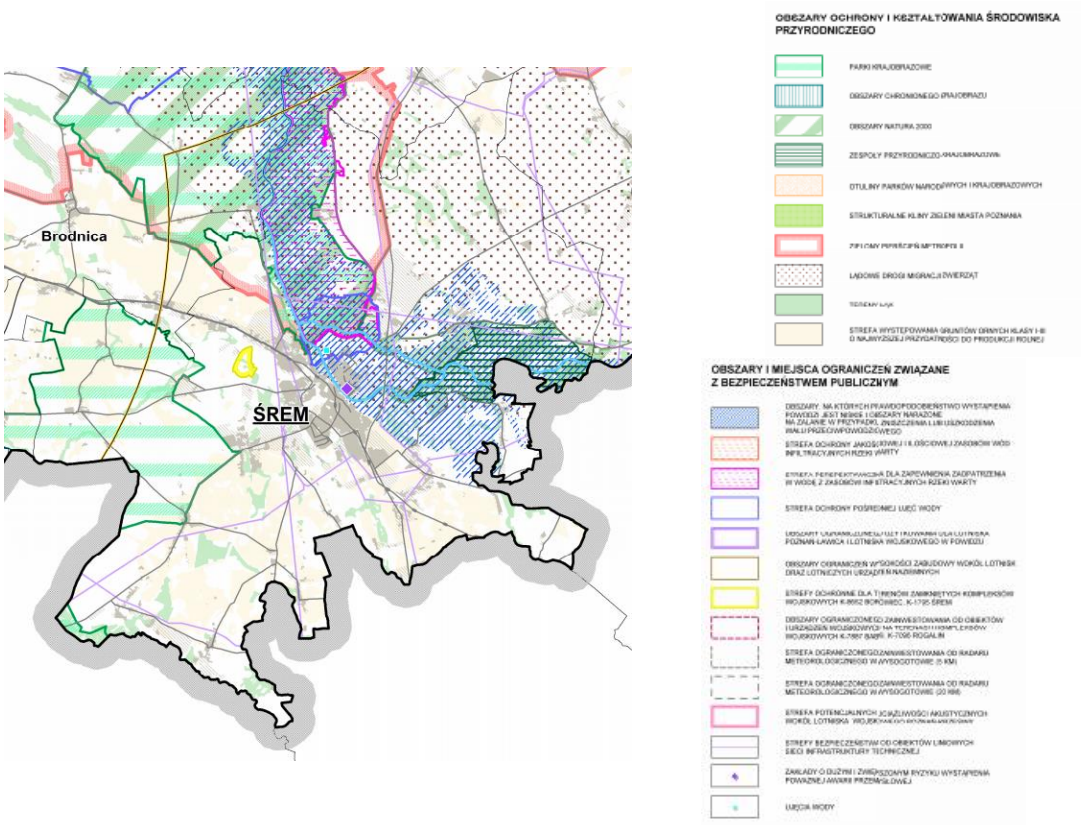

Rysunek 50. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Obszary ograniczeń dla rozwoju struktur osadniczych

Źródło: załącznik nr 2.5 do Uchwały nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

W PZPPOM zawarto zestawienie dotyczące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym . Na terenie gminy Śrem do realizacji przewidziano następujące inwestycje:

- komunikacja kolejowa:
  Utworzenie kolei aglomeracyjnej – Kontrakt Terytorialny dla województwa wielkopolskiego, odpowiedzialni: Samorząd Województwa Wielkopolskiego, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.,
- gospodarka wodna i ochrona przeciwpowodziowa:
  Regulacja i utrzymanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych: Kanał Grzymisławski (rz. Pysząca), odpowiedzialni: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie,
- obronność i bezpieczeństwo publiczne
  Budowa i modernizacja obiektów wojskowych: Modernizacja i przebudowa budynków administracyjnych (odpowiedzialni: Ministerstwo Obrony Narodowej).

8. Spójność kierunków rozwoju Gminy z dokumentami strategicznymi

8.1. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Cele wyznaczone do zrealizowania w ramach *Strategii…* zostały sformułowane jako wyraz potrzeb i postulatów zgłoszonych przez mieszkańców gminy i swoją formą realizują zamierzania nowej polityki regionalnej. Niemniej nie pozostają one bez związku z ustaleniami dokonanymi w dokumentach strategicznych szczebla krajowego i regionalnego. Analiza spójności celów *Strategii…* z celami zawartymi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030" (KSRR 2030) i Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r. wykazała, że znaczna większość celów jest zbieżna (Tabela 9).

Tabela 9 Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 z celami innych dokumentów o charakterze strategicznym szczebla krajowego i regionalnego

Cele	*Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*	*"Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030" (KSRR 2030)*	*Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.*
AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI			
Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	**II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialne zrównoważony** - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	**2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych** - 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	**1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców** - 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy **2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie, 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu **4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem** - 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług
Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej	**II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialne zrównoważony** - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	**1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym** - 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	**1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców** - 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy **2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wkluczeniom

Poprawa jakości usług socjalnych	**II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialne zrównoważony** - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	**1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym -** 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów; **3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem; Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	**2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wkluczeniom
Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej	**II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialne zrównoważony** - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	**1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym -** 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	**2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu
ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ			
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	**II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialne zrównoważony** - Zrównoważonym rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	**3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski -** 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski **4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem -** 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług
Poprawa stanu infrastruktury	**II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialne zrównoważony -** Zrównoważonym rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów		**2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wkluczeniom **3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski** - 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa

			3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetyczne
Ochrona środowiska przyrodniczego	**3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski** - 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa		**3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski** - 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetyczne **4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem -** 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA			
Sprawne rządzenie	**III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu -** Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne - dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Cyfrowe państwo usługowe	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie -** Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem; Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	**4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem** - 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	**I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną** - Nowe formy działania i współpracy	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie -** Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym	**1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców -** 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu **4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem** - 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju

Zarządzanie marką Śremu i promocja	**I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną** - Nowe formy działania i współpracy	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym	**4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem** - 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju

Źródło: Opracowanie własne.

8.2. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030 wskazuje również obszary interwencji, które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Gmina Śrem znajduje się na terytorium obszaru strategicznej interwencji ze względu na położenie w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania. Dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, jako obszaru strategicznej interwencji, zdefiniowano kluczowe kierunki działań. Przy opracowywaniu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028 brano pod uwagę powyższe zapisy. Poniżej przedstawiono cele operacyjne Strategii wojewódzkiej, które są szczególnie istotne dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, wraz z odpowiadającymi im celami strategii gminnej.

Tabela 10 Kluczowe cele dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w zestawieniu z celami gminy Śrem

Cele	*Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.* *Poznański Obszar Metropolitalny* *Kluczowe kierunki działań*
AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI	
Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU
Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej	ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU
Poprawa jakości usług socjalnych	ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU
Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej	ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU
ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ	
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	ROZWÓJ INFRASTRUKTURYZPOSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI
Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	ROZWÓJ INFRASTRUKTURYZPOSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI
Ochrona środowiska przyrodniczego	ROZWÓJ INFRASTRUKTURYZPOSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA	

Sprawne rządzenie	WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW
Zarządzanie marką Śremu i promocja	WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM

Źródło: Opracowanie własne.

8.3. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Zdefiniowano obszar strategicznej interwencji kluczowy dla gminy w zakresie działań rewitalizacyjnych. W perspektywie roku 2023 samorząd powinien realizować ustalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023 (przyjętego uchwałą Nr 410/XLIII/2018 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 29 marca 2018 r.). W szczególności należy kontynuować wdrażanie zadań podstawowych i uzupełniających, które dotychczas nie zostały zrealizowane lub są w trakcie realizacji.

W perspektywie po roku 2023 należy opracować nowy Program Rewitalizacji Gminy Śrem bazujący na ewaluacji ex-post. Zasadnym będzie dokonanie aktualizacji przedmiotowej strategii w kontekście tworzenia nowego Lokalnego Programu Rewitalizacji. Działania te powinny być zintegrowane ze śródokresową ewaluacją przedmiotowego opracowania.

9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Skuteczna realizacja wyznaczonych celów i kierunków działań dokumentu *Strategii…* zależeć będzie od prawidłowego ustanowienia systemu zarządzania procesami rozwojowymi i włączeniem w te działania szerokiego grona interesariuszy wszystkich szczebli administracji publicznej oraz sektora pozarządowego i gospodarczego. Poza określeniem systemu instytucjonalnego równie ważne będzie zarysowanie warunków organizacyjnych dla wdrażania, monitorowania, aktualizacji i ewaluacji Strategii.

Ze względu na długoterminową perspektywę wdrażania Strategii opisano główne założenia systemu, a szczegółowe rozwiązania będą ustalane według potrzeb wraz z postępem prac.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie Strategii

Wdrażanie celów i kierunków działań Strategii polegać będzie przede wszystkim na koordynacji współpracy pomiędzy zaangażowanymi w ten proces podmiotami, tj.:

Radą Miejską, która odpowiada za:

- zatwierdzenie Strategii,
- zatwierdzenie zmian Strategii,
- nadzór nad postępami i efektami wdrażania poprzez zatwierdzanie rocznego raportu o stanie gminy, który zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym obejmuje podsumowanie działalności w zakresie realizacji Strategii.

Burmistrz, który odpowiada za:

- nadzór nad realizacją celów i kierunków działań przyjętych w Strategii,
- zapewnienie środków finansowych na realizację celów i kierunków działań przyjętych w Strategii poprzez uwzględnienie ich w budżecie gminy i Wieloletniej Prognozie Finansowej, jak również poprzez pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania,
- monitoring, ocenę realizacji oraz opracowanie zmian Strategii,
- inicjowanie procedury zmiany Strategii.

Koordynatorem wdrażania Strategii (jednostka/osoba w strukturach Urzędu Miejskiego w Śremie), który odpowiada za:

- obsługę Burmistrza w zakresie jego zadań związanych z realizacją Strategii,
- przepływ informacji na temat działań związanych z wdrażaniem Strategii,
- promocję efektów realizacji Strategii,
- współpracę z interesariuszami Strategii w procesie jej wdrażania.

Interesariuszami wdrażania Strategii, którzy odpowiadają za:

- realizację zadań wynikających ze Strategii,
- wnioskowanie o zmiany w Strategii,
- dostarczanie danych do monitorowania oraz oceny wdrażania Strategii.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych wskaźników, w szczególności opisanych w rozdziale *Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia,*

- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji Strategii w ramach raportu o stanie gminy, zgodnie z art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym**.**

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych celów kierunków działań Strategii i dostarczy danych do działań ewaluacyjnych.

Ewaluacja

W związku z postanowieniami art. 10f. 5. ustawy o samorządzie gminnym – Strategia podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa. Badanie ewaluacyjne powinien przeprowadzić podmiot zewnętrzny niezależny od podmiotów wdrażających Strategię. Realizowane będą następujące rodzaje ewaluacji:

1. **Ewaluacja mid-term**

Z uwagi na okres wdrażania Strategii do 2028 r. zasadne jest przeprowadzenie ewaluacji „połówkowej" tzw. mid-term, tj. w 2024 r. Celem badania w połowie okresu realizacji jest ocena wstępnych wyników realizacji, takich jak: osiągnięte na danym etapie wdrażania produkty, rezultaty, stopień osiągnięcia celów, wykorzystanie środków finansowych oraz system wdrażania i monitorowania. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji mid-term podejmie burmistrz na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

2. **Ewaluacja ex-post**

Po zakończeniu okresu realizacji Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacji *ex-post*. Jest to badanie podsumowujące, którego głównym celem jest określenie trwałości zrealizowanych działań oraz stopnia ich oddziaływania. Istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych w Strategii celów oraz ocena, na ile udało się je osiągnąć. Ewaluacja *ex-post* powinna obejmować również pozytywne i negatywne czynniki wpływające na wdrażanie Strategii, a także identyfikować ewentualne wystąpienie efektów niezaplanowanych. Wyniki ewaluacji *ex-post* służą nie tylko kompleksowemu podsumowaniu realizacji Strategii, lecz również powinny stanowić istotne źródło informacji w strategicznym planowaniu interwencji publicznych w kolejnych latach. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji ex-post podejmie burmistrz na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

3. **Ewaluacja on-going (według potrzeb)**

Ocena realizacji Strategii typu on-going może zostać przeprowadzona w każdym momencie jej wdrażania, w sytuacji, gdy nastąpi konieczność potwierdzenia występowania przesłanek, o których mowa art. 10f. 5. ustawy o samorządzie gminnym. O potrzebie przygotowania ewaluacji on-going zdecyduje burmistrz na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

Za dokumenty wykonawcze uznaje się plany, programy, do których kompetencje do zatwierdzenia z tytułu przepisów prawa ma Rada Miejska Śremu lub burmistrz Śremu. Zaprezentowane wytyczne mają zastosowanie do dokumentów wykonawczych opracowywanych lub aktualizowanych po dacie przyjęcia Strategii.

1. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej monitoringu (jeżeli dotyczy) zaleca się uwzględnienie odpowiednich wskaźników osiągnięcia rezultatu, które zostały wskazane w rozdziale pn. *Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia*.
2. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich zarządzania (jeżeli dotyczy) zaleca się włączenie koordynatora wdrażania Strategii w procesy przepływu informacji w zakresie opracowania i wdrażania przedmiotowych planów i programów.

3. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich realizacji zaleca się wskazanie spójności tych dokumentów z niniejszą Strategią.
4. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w przedmiotowej strategii.
5. Dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.

10. Ramy finansowe i źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w niniejszej Strategii jest pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych kierunków działań i projektów.
Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w Strategii będą:

- budżet gminy Śrem,
- budżet wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- fundusz pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków budżetu państwa,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki z Unii Europejskiej,
- środki pomocowe pozyskiwane przez interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii,
- środki własne interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii.

Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę, jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.
Ramy finansowe realizacji Strategii określać będzie budżet gminy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Śrem. Ze względów formalnych i praktycznych nie ma możliwości określenia pozabudżetowych ram finansowania Strategii, w szczególności w zakresie podmiotów spoza sektora finansów publicznych.

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Śrem ... 4
Rysunek 2. Liczba mieszkańców gminy Śrem w podziale na miasto Śrem i obszar wiejski w latach 2009-2020 ... 5
Rysunek 3 Odsetek ludności według aktywności ekonomicznej w gminie Śrem w 2020 r. ... 5
Rysunek 4 Pracujący na 1000 ludności według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r. ... 7
Rysunek 5 Liczba osób bezrobotnych w gminie Śrem (kolumny) oraz odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w województwie wielkopolskim i w gminie Śrem w latach 2011-2020 ... 8
Rysunek 6 Bezrobotni zarejestrowani w % ludności w wieku produkcyjnym według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r. ... 9
Rysunek 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Śrem w latach 2009-2019 ... 10
Rysunek 8 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (poniżej kryterium dochodowego) w gminie Śrem w latach 2009-2019 ... 10
Rysunek 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2020 ... 11
Rysunek 10 Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową [%]w gminie Śrem w latach 2009-2020 .. 12
Rysunek 11 Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Śrem w latach 2009-2019 ... 13
Rysunek 12 Liczba osób przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2020 ... 14
Rysunek 13 Liczba udzielonych porad lekarskich na 1 mieszkańca w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2012-2020 ... 14
Rysunek 14 Liczba osób przypadająca na 1 miejsce w kinach w gminie Śrem w latach 2009-2020 ... 15
Rysunek 15 Liczba ludności przypadająca na 1 bibliotekę ogólnodostępną w gminie Śrem w latach 2009-2020 ... 16
Rysunek 16 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Śrem w latach 2009-2020 ... 17
Rysunek 17 Nowo powstałe podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w województwie wielkopolskim i w gminie Śrem w latach 2009-2020 ... 18
Rysunek 18 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Śrem w latach 2009-2020 ... 18
Rysunek 19 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w województwie wielkopolskim i w gminie Śrem w latach 2009-2020 ... 19
Rysunek 20 Struktura podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność gospodarczą wg rejestru REGON w gminie Śrem i w województwie wielkopolskim w 2020 r. 20
Rysunek 21 Struktura dochodów (po lewej) i wydatków budżetu gminy Śrem według rodzajów w 2020 r. [w %] ... 22
Rysunek 22 Lokalizacja gminy Śrem w przebiegu dróg krajowych oraz rozmieszczenie dróg publicznych w gminie ... 23
Rysunek 23 Wskaźnik zwodociągowania, kanalizowania oraz gazyfikowania w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2019 ... 24
Rysunek 24 Ludność korzystająca z instalacji sieciowych jako % ogółu ludności w gminie Śrem i województwie wielkopolskim w latach 2009-2019 ... 24
Rysunek 25 Odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem w gminie Śrem w latach 2009-2019 ... 25

Rysunek 26 Zmieszane odpady zebrane z gospodarstw domowych w ciągu roku przypadające na 1 mieszkańca w latach 2009-2019 26
Rysunek 27 Ilość oczyszczonych ścieków komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca w województwie wielkopolskim i gminie Śrem oraz ilość oczyszczonych ścieków komunalnych w dam3 w gminie Śrem w latach 2009-2019 27
Rysunek 28 Liczba zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych wybudowanych w roku w gminie Śrem w latach 2009-2019 27
Rysunek 29 Wstępna ocena ryzyka powodziowego na terenie gminy Śrem 28
Rysunek 30 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym SFERA SPOŁECZNA 30
Rysunek 31 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym SFERA GOSPODARCZA ... 30
Rysunek 32 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ 31
Rysunek 33 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 31
Rysunek 34 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym TURYSTYKA I REKREACJA 32
Rysunek 35 Rozkład udzielonych odpowiedzi w badaniu ankietowym KULTURA I EDUKACJA ... 33
Rysunek 36 Wskaźniki kontekstowe ich interpretacja graficzna 49
Rysunek 37. Użytkowanie gruntów w gminie Śrem 53
Rysunek 38. Obszar rewitalizacji uwzględniony w „Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023” 54
Rysunek 39. Środowisko przyrodnicze w gminie Śrem 56
Rysunek 40. Układ komunikacyjny w gminie Śrem 57
Rysunek 41. Infrastruktura w gminie Śrem 58
Rysunek 42. Powierzchnia gminy Śrem objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego 61
Rysunek 43. Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce o indykatywnym zasięgu 63
Rysunek 44. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii 66
Rysunek 45. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego 67
Rysunek 46. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Kształtowanie efektywnego systemu komunikacyjnego 68
Rysunek 47. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Zintegrowany system transportu zbiorowego 68
Rysunek 48. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Rozwój efektywnych struktur osadniczych 70
Rysunek 49. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Obszary wyłączone z rozwoju struktur osadniczych 71
Rysunek 50. Fragment Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania – Obszary ograniczeń dla rozwoju struktur osadniczych 72

Spis tabel

Tabela 1. Wybrane wskaźniki demograficzne gminy Śrem w latach 2009-2020 6
Tabela 2 Wybrane wskaźniki z zakresu edukacji w gminie Śrem w latach 2009-2020 13
Tabela 3 Liczba imprez i liczba uczestników imprez zorganizowanych w gminie Śrem w latach 2009-2020 16
Tabela 4 Ryzyko suszy na ternie gminy Śrem 28

Tabela 5 Wskaźniki kontekstowe dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028..... 48
Tabela 6 Wskaźniki strategiczne dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028..... 49
Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów w gminie Śrem w 2019 r. 52
Tabela 8. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i o warunkach zabudowy w gminie Śrem w latach 2015-2020 61
Tabela 9 Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 z celami innych dokumentów o charakterze strategicznym szczebla krajowego i regionalnego 73
Tabela 10 Kluczowe cele dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w zestawieniu z celami gminy Śrem..... 76

Przewodnicząca Rady

Katarzyna Sarnowska

Uzasadnienie

UCHWAŁY NR 402/XXXV/2022
RADY MIEJSKIEJ W ŚREMIE

z dnia 27 maja 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju gminy Śrem na lata 2021-2028

Strategia zawiera wnioski z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, strategiczne cele rozwoju oraz kierunki działań, podejmowanych dla ich osiągnięcia oraz model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Strategia określa zasady oraz kierunki polityki w celu zapewnienia szeroko pojętego, trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy oraz spójności społeczno-gospodarczej, a także terytorialnej.

Dokument ten będzie także stanowić podstawę do ubiegania się przez Gminę Śrem o środki zewnętrzne w ramach unijnej perspektywy finansowej w latach 2021-2027.

Przygotowana została również Prognoza oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028 w celu przeprowadzenia tzw. strategicznej oceny oddziaływania, wymaganej przepisami prawa, zgdonie z wytycznymi Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały należy uznać za uzasadnione.

Przewodnicząca Rady

Katarzyna Sarnowska

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028

2022-04-06

GMINA ŚREM
Pl. 20 października 1, 63-100 Śrem
Centrala:
tel. 61 28 35 225
fax. 61 28 35 337
urzad@srem.pl
NIP: 785-16-61-461
REGON**:** 631258135

DORADZTWO GOSPODARCZE PMC Spółka z o.o.
ul. Wyspiańskiego 16/4
60-750 Poznań
Autorka prognozy: mgr inż. Magdalena Głowacka

Spis treści

Wprowadzenie 5

1. Charakterystyka prognozy 6

1.1Podstawy prawne 6

1.2Cel i zakres prognozy 6

1.3Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy 8

1.4Materiały i dokumenty uwzględnione przy opracowaniu prognozy 9

2. Charakterystyka Strategii rozwoju gminy Śrem 11

2.1 Podstawy prawne opracowania strategii 11

2.2 Zawartość i główne cele opracowania strategii oraz jej powiązania z innymi dokumentami 11

2.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 - 2028 14

2.3.1 Międzynarodowe i wspólnotowe dokumenty strategiczne 14

2.3.2 Krajowe dokumenty strategiczne 17

2.3.3 Wojewódzkie i regionalne dokumenty strategiczne 20

2.3.4 Lokalne dokumenty strategiczne 27

3. Ocena istniejącego stanu środowiska gminy Śrem 30

3.1 Położenie fizyczno-geograficzne 30

3.2 Ukształtowanie terenu, krajobraz 31

3.3 Budowa geologiczna 32

3.4 Gleby 33

3.5 Wody podziemne 35

3.6 Wody powierzchniowe 37

3.7 Klimat 39

3.8 Jakość powietrza atmosferycznego 40

3.9. Zagrożenie hałasem 41

3.10 Szata roślinna, świat zwierzęcy 42

3.11 Formy ochrony przyrody 44

3.11.1 Rezerwat przyrody 44

3.11.2 Obszary Natura 2000 44

3.11.3 Parki krajobrazowe 46
3.11.4 Użytki ekologiczne 47
3.11.5 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Łęgi Mechlińskie" 47
3.11.6 Pomniki przyrody 48
3.12 Zabytki 48
4. Potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji strategii 52
5. Istniejące problemy ochrony środowiska 53
6. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko 55
7. Transgraniczne oddziaływanie 63
8. Rozwiązania alternatywne 63
9. Napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy 64
10. Proponowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 65
11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanej strategii rozwoju 67
12. Podsumowanie i wnioski 70
13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym 73
14. Oświadczenie autorki prognozy o spełnieniu wymagań dla sporządzających prognozy 77

Wprowadzenie

Niniejsza Prognoza oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028 (zwana dalej Prognozą) została opracowana w celu przeprowadzenia tzw. strategicznej oceny oddziaływania, wymaganej przepisami prawa. Stanowi ona, wraz ze Strategią Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028, niezbędną dokumentację na podstawie art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029).

Zaopiniowanie wyżej wymienionych dokumentów przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, a także przeprowadzone konsultacje społeczne dotyczące zarówno strategii jak i prognozy, umożliwią zatwierdzenie Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 -2028 w najbardziej optymalnym kształcie i z zachowaniem zasad postępowania w ramach tzw. strategicznej oceny oddziaływania dla przedmiotowej strategii.

1. Charakterystyka prognozy

1.1 Podstawy prawne

Wymóg sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028" oraz obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w prawodawstwie polskim nakłada art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029). Uchwalenie tej ustawy miało na celu implementację następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 248);
- dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 7, str. 375);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003, str. 17; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 466);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008, str.8).

1.2 Cel i zakres prognozy

Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego

ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029). Prognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 -2028, a jej podstawowym celem jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie strategii celów strategicznych.

Cel prognozy oddziaływania na środowisko wynika z wymagań zawartych w art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach na środowisko. Prognoza przede wszystkim ma na celu identyfikację skutków wpływu ustaleń strategii na środowisko, ocenę proponowanych rozwiązań funkcjonalno – przestrzennych i ich zgodności z przepisami prawa w zakresie ochrony środowiska.

Zakres prognozy wynika również z ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029). Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą i zawartym w niej artykułem 51 ust. 2 prognoza oddziaływania na środowisko:

1. zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązanie z innymi dokumentami,
- informację o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a,
- datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;

2. określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

- przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

3. przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029) zakres sporządzenia prognozy został uzgodniony z:

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu (pismo z dnia 6 grudnia 2021 r., znak WOO-III.410.784.2021.MM.1);
- Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Poznaniu (pismo z dnia 25 stycznia 2022 r., znak DN-NS.9011.1602.2021).

1.3 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029) informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko muszą być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektu dokumentu. Na podstawie zebranych materiałów oraz szczegółowej wizji terenowej dokonano: analizy komponentów i cech środowiska przyrodniczego, oceny prawidłowości jego funkcjonowania, oceny stanu funkcjonowania oraz charakterystyki dotychczasowego zainwestowania badanego obszaru. Wnioski wynikające z ww. analiz skonfrontowano z ustaleniami projektu strategii oraz przepisami prawa ochrony środowiska. Podczas tworzenia prognozy do Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, szczególny nacisk położono na ocenę aktualnego stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem strategicznym, ocenę potencjalnego wpływu ustaleń dokumentu strategicznego na

środowisko przyrodnicze a także opracowanie propozycji łagodzenia skutków realizacji ustaleń dokumentu strategicznego w obszarach, w których zidentyfikowano znaczące negatywne oddziaływania wraz z opracowaniem systemu monitorowania środowiskowych skutków wdrażania dokumentu strategicznego.

Podczas prac nad prognozą wykorzystano metodę indukcyjno – opisową, polegającą na łączeniu w całość zebranych informacji o środowisku i jego funkcjonowaniu. Zastosowano również metodę porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości.

1.4 Materiały i dokumenty uwzględnione przy opracowaniu prognozy

Podczas prac nad niniejszą prognozą zapoznano się z szeregiem dokumentów, opracowanych na szczeblu wspólnotowym, krajowym oraz regionalnym. W trakcie prac nad prognozą odniesiono się w szczególności do następujących dokumentów: Strategii Lizbońskiej, Ósmego Programu Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska, Zrównoważonej Europy dla lepszego świata, tzw. Strategii z Goeteborga, Konstytucji Rzeczypospolitej Polski, Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. W dokumentach tych ważne miejsce zajmują zagadnienia ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Przy sporządzaniu prognozy wykorzystano następujące materiały:

- ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 503),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r., Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 916),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 1326),
- ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 1316 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2021 r., poz. 624 ze zm.),
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.),
- ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2022 poz. 1029)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112),,

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883),
- ustawa o prowadzeniu polityk rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1057),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity z 2020 roku poz. 1668),
- Strategia Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 – dokument zatwierdzony uchwałą nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 roku,
- projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028, Doradztwo Gospodarcze PMC Sp. z o.o.,
- Program ochrony środowiska dla gminy Śrem na lata 2019- 2022 z perspektywą na lata 2023-2026, zatwierdzony uchwałą nr 97/IX/2019 Rady Gminy Śrem z 12 września 2019 roku,
- Strategia Rozwoju Powiatu Śremskiego do roku 2020 – dokument przyjęty przez Radę Powiatu w Śremie uchwałą nr XLIXVI/333/IV/14 z dnia 24 września 2014 roku,
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, zatwierdzony uchwałą nr XXI/391/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 roku,
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Śrem na lata 2018 – 2021, zatwierdzony uchwałą nr 411/XLIII/2018 Rady Gminy Śrem z dnia 29 marca 2018 roku,
- Przyrodnicze aspekty bezpiecznego budownictwa, Jan Jeż, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań, 2001 r.,
- Hałas komunikacyjny w klimacie rolniczym, Sylwia Dusza, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza,
- Geografia Polski, Mezoregiony fizyczno – geograficzne, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994 r.,
- Gleby orne makro- i mezoregionów fizycznogeograficznych Polski, Wojciech Tołoczko, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020,
- Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004, Biblioteka Monitoringu Środowiska Poznań 2005,
- uchwała nr 433/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. w sprawie uznania obiektów przyrodniczych za użytki ekologiczne,
- uchwała nr 434/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. w sprawie uznania obiektu przyrodniczego za zespół przyrodniczo-krajobrazowy,
- uchwała nr 220/XXV/08 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego w Łęgu,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śrem, zmienione uchwałami: 215/XXV/08, 24/V/11; 242/XXV/2012; 305/XXXII/2017; 473/XLIX/2018 Traci moc uchwała 169/XVI/99.
- uchwała nr 411/XLIII/2018 Rady Miejskiej W Śremie z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Śrem na lata 2018 – 2021”,
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023, zatwierdzony uchwałą nr 349/XXXVII/2017 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 28 września 2017 r.,

- uchwała NR 439/XLIV/2014 Rady Miejskiej W Śremie z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Łęgi Mechlińskie”,
- zarządzenie NR 2/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 lipca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty PLH300012,
- zarządzenie NR 2/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 lipca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty PLH300012,
- www.igipz.pan.pl/Regiony-geobotaniczne-zgik.html,
- Objaśnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Śrem 544, PIG, Warszawa 2005,
- www.sremskiewodociagi.pl,
- www.gov.pl/web/gdoswww.natura2000.gdos.gov.pl,
- www.poznan.rdos.gov.pl,
- www.google.pl/maps,
- www.gddkia.gov.pl,
- www.wzdw.pl,
- www.geoportal.gov.pl,
- www.sipgison.pl/srem.

2. Charakterystyka Strategii rozwoju gminy Śrem

2.1 Podstawy prawne opracowania strategii

Podstawa prawną opracowania „Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 -2028” jest art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) zgodnie, z którym politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju. Art. 2 natomiast, definiuje rozumienie polityki rozwoju, którą stanowi „zespół wzajemnie prowadzonych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej, przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.” Zgodnie z art. 3 wyżej wymienionej ustawy, politykę rozwoju gminy prowadzi samorząd gminny.

2.2 Zawartość i główne cele opracowania strategii oraz jej powiązania z innymi dokumentami

„Strategia rozwoju gminy Śrem na lata 2021 – 2028" jest dokumentem, wytyczającym wizję gminy Śrem, jako „rozwiniętą i dobrze zarządzaną gminą, która jest zintegrowaną częścią aglomeracji poznańskiej. Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki jest siłą napędową innowacyjnej gospodarki. Mieszkańcy korzystają z rozbudowanej infrastruktury społecznej i wysoko oceniają jakość usług publicznych. Walory środowiska naturalnego objęte są szczególną ochroną a wszelkim działaniom gminy towarzyszy troska o jakość środowiska i estetykę przestrzeni."

W celu realizacji zamierzonej wizji, analizie wyników diagnozy strategicznej poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i dyskusji w gronie naczelników i pracowników pionów organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Śremie, wyznaczono 3 nadrzędne cele rozwoju gminy Śrem:

1. Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki
2. Zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura
3. Sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka.

Do każdego z wyżej wymienionych celów przyporządkowane zostały działania i zadania o większym stopniu szczegółowości. Cele ogólny ma być spełniony poprzez realizację celów pośrednich, bezpośrednich oraz szczegółowych, które przedstawione zostały w tabelach zamieszczonych poniżej.

Tabela 1 Działania i zadania do celu aktywny i nowoczesny kapitał ludzki

1. AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI	
1.1	**Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego**
1.1.1	Aktywizacja osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie
1.1.2	Wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych dla mieszkańców
1.1.3	Edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw prośrodowiskowych
1.1.4	Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia
1.1.5	Promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich
1.1.6	Zwiększenie dostępności gminy dla osób z różnymi niepełnosprawnościami
1.2	**Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej**
1.2.1	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury oświatowej, w tym TIK
1.2.2	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury sportowej
1.2.3	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury kulturalnej
1.3	**Poprawa jakości usług socjalnych**
1.3.1	Wsparcie rodzin w procesie wychowawczym
1.3.2	Wspieranie działalności placówek pomocy społecznej i wspieranie działalności organizacji pozarządowych
1.4	**Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej**
1.4.1	Poszerzenie oferty kulturalnej
1.4.2	Poszerzenie oferty sportowej
1.5	**Kluczowe zadania**
1.5.1	Kompleksowa modernizacja placówki/-ek oświatowej/-ych
1.5.2	Modernizacja Stadionu Miejskiego
1.5.3	Budowa sali gimnastycznej
1.5.4	Budowa amfiteatru
1.5.5	Partycypacja społeczna

Tabela 2 Działania i zadania do celu zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura

2. ZADBANE ŚRODOWISKO, ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA	
2.1	**Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń**
2.1.1	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego
2.1.2	Dbałość o estetykę przestrzeni
2.1.3	Wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Warty
2.1.4	Realizacja Programu Rewitalizacji
2.1.5	Spójny rozwój obszarów wiejskich
2.1.6	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury rekreacyjnej
2.2	**Poprawa stanu infrastruktury**
2.2.1	Inwestycje w infrastrukturę drogową (drogi, kanalizacja deszczowa, oświetlenie) i mostową oraz wzrost bezpieczeństwa komunikacji
2.2.2	Wsparcie nowych rozwiązań komunikacyjnych w związku z ograniczaniem presji na środowisko
2.2.3	Rozwój infrastruktury rowerowej, budowa ścieżek rowerowych, funkcjonowanie systemu rowerów miejskich
2.2.4	Modernizacja kanalizacji deszczowej
2.2.5	Aktywizacja połączenia kolejowego
2.2.6	Poprawa jakości i dostępności komunalnego zasobu mieszkaniowego
2.3	**Ochrona środowiska przyrodniczego**
2.3.1	Działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej
2.3.3	Działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych
2.3.3	Ochrona zasobów przyrodniczych
2.3.4	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
2.3.5	Poprawa jakości komunalnego zasobu mieszkaniowego
2.3.6	Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury
2.4	**Kluczowe zadania**
2.4.1.	Modernizacja parków miejskich
2.4.2	Rozbudowa Cmentarza Komunalnego w Śremie
2.4.3	Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich
2.4.4	Infrastruktura pieszo-rowerowa
2.4.5	Budowa i rozwój systemu monitoringu wizyjnego
2.4.6	Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii
2.4.7	Modernizacja oświetlenia ulicznego
2.4.8	Modernizacja i przebudowa głównej sieci kanalizacji deszczowej
2.4.9	Aktywizacja połączenia kolejowego
2.4.10	Zachęcanie społeczeństwa do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych
2.4.11	Poprawa warunków mieszkaniowych w budynkach komunalnych
2.4.12	Rozwój transportu drogowego

Tabela 3 Działania i zadania do celu sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka

3. SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA	
3.1	**Sprawne zarządzanie**
3.1.1	Wykorzystanie nowoczesnych technologii w świadczeniu usług
3.1.2	Wzrost kompetencji kadr instytucji publicznych
3.2	**Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów**
3.3	**Zarządzanie marką Śremu i promocja**
3.3.1	Działalność w ramach współpracy międzysamorządowej
3.3.2	Wspieranie działań w zakresie współpracy międzysektorowej

3.4	Kluczowe zadania
3.4.1	Kompleksowa modernizacja systemów informatycznych
3.4.2	Modernizacja pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego
3.4.3	Współpraca międzysamorządowa ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związkiem Miast Polskich, Unią Gospodarczą Regionu Śremskiego - Śremskim Ośrodkiem Wspierania Małej Przedsiębiorczości

Zgodnie z zapisami Strategii „Cele wyznaczone do zrealizowania w ramach Strategii… zostały sformułowane jako wyraz potrzeb i postulatów zgłoszonych przez mieszkańców gminy i swoją formą realizują zamierzania nowej polityki regionalnej. Niemniej nie pozostają one bez związku z ustaleniami dokonanymi w dokumentach strategicznych szczebla krajowego i regionalnego. Analiza spójności celów Strategii… z celami zawartymi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030" (KSRR 2030) i Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r. wykazała, że znaczna większość celów jest zbieżna". Wskazane dowody na zbieżność celów zostały opisane w następnych rozdziałach prognozy.

2.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 - 2028

Cele i zadania zawarte w Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 - 2028 są zgodnie z polityką wielu dokumentów strategicznych poziomu międzynarodowego, wspólnotowego, krajowego, regionalnego, a także lokalnego. Zgodność założeń Strategii z tymi dokumentami gwarantuje, że podejmowane działania w skali gminy będą harmonizowały z kierunkami rozwoju ustalonymi na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Oznacza to, że planowane działania nie tylko nie będą przypadkowe, ale także przyczynią się do realizacji celów o charakterze globalnym i długoterminowym.

Poniżej zestawiono najistotniejsze powiązania tematyczne Strategii z założeniami i wymaganiami innych strategii szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego, uwzględniające zasady ochrony środowiska, a przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju.

2.3.1 Międzynarodowe i wspólnotowe dokumenty strategiczne

Agenda 2030

Agenda 2030 została uchwalona we wrześniu 2015 roku podczas Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku i stanowi globalny program zrównoważonego rozwoju ludzkości i ochrony zasobów środowiska naturalnego, który jest realizowany przez 193 kraje na świecie. Do jej powstania przyczyniła się Otwarta Grupa Robocza składająca się z przedstawicieli rządów państw, sektora prywatnego, środowiska naukowego i społeczeństwa obywatelskiego, która po prawie trzyletnich negocjacjach zdefiniowała 17 celów zrównoważonego rozwoju i aż 169 powiązanych z nimi zadań.

W Agendzie 2030 wyznaczono 5 obszarów o kluczowym znaczeniu dla ludzkości i naszej planety, nad którymi rządy poszczególnych państw będą pracować przez 15 lat:

„**Ludzie** Jesteśmy zdecydowani wyeliminować ubóstwo i głód, we wszystkich ich formach i wymiarach, a także zapewnić, by wszyscy ludzie mogli wykorzystywać swój potencjał w godności i poczuciu równości, żyjąc w zdrowym środowisku.

Planeta Jesteśmy zdecydowani chronić naszą planetę przed degradacją, między innymi poprzez zrównoważoną konsumpcję i produkcję, zrównoważone gospodarowanie jej zasobami naturalnymi oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu, tak aby mogła ona służyć potrzebom obecnych i przyszłych pokoleń.

Dobrobyt Jesteśmy zdecydowani zapewnić wszystkim ludziom możliwość korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego ich życia oraz by postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny odbywał się w zgodzie z naturą.

Pokój Jesteśmy zdecydowani wspierać pokojowe, sprawiedliwe i inkluzywne społeczeństwa, wolne od lęku i przemocy. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju nie jest możliwe bez pokoju, a pokój nie jest możliwy bez zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Partnerstwo Jesteśmy zdecydowani mobilizować środki konieczne do wdrożenia niniejszej Agendy poprzez ożywione globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju, w duchu wzmocnionej globalnej solidarności, koncentrujące się zwłaszcza na potrzebach osób najuboższych i najsłabszych, przy udziale wszystkich krajów, wszystkich interesariuszy i wszystkich ludzi.” Agenda stała się priorytetowym dokumentem dla formułowania celów wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego, opartych na zasadzie zrównoważonego rozwoju. W oparciu o przyjęte w niej zasady organizowane są międzynarodowe i europejskie systemy wspierania rozwoju.

Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest nową długookresową strategią rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010 - 2020. Dokument został zatwierdzony przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r., a wspomniana Strategia zastąpiła realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską. Fundamentalny cel reform, jakim jest przyspieszenie wzrostu gospodarczego i zwiększenie zatrudnienia w Unii Europejskiej, nie uległ zmianie, jednakże zaproponowany model europejskiej społecznej gospodarki rynkowej w większym niż dotychczas stopniu ma się opierać na trzech współzależnych i wzajemnie uzupełniających się priorytetach:

– rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
– rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
– rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.
Unia Europejska musi określić, gdzie chce się znaleźć w roku 2020. W tym celu Komisja proponuje wytyczenie kilku nadrzędnych, wymiernych celów UE:
– wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
– na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
– należy osiągnąć cele „20/20/20" w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
– liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
– liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Tabela 4 Spójność projektowanego dokumentu z obowiązującymi dokumentami międzynarodowymi i wspólnotowymi

Cele zawarte w Strategii:	**Agenda 2030**	**Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju**
Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie	Przyspieszenie upowszechnienia szybkiego Internetu i czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego dla gospodarstw domowych i firm,
Poprawa jakości usług socjalnych	Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt	Zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były powszechnie dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w społeczeństwie
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu	-
Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność	Uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, poprzez dekarbonizację gospodarki, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizację sektora transportu i

		wspieranie efektywności energetycznej.
Ochrona środowiska przyrodniczego	12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi	Redukcja emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 20% w porównaniu do poziomów z roku 1990 lub nawet o 30% przy sprzyjających warunkach, wzrost udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii do 20%, oraz osiągnięcie 20% wzrostu w efektywnym wykorzystaniu energii
Sprawne rządzenie	Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu	-
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienia oraz godną pracę dla wszystkich ludzi	Dostęp do finansowania badań i innowacji dla wzmocnienia łańcucha innowacji oraz zwiększenia poziomu inwestycji w całej Unii Europejskiej

2.3.2 Krajowe dokumenty strategiczne

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 (DSRK) **Trzecia fala nowoczesności** jest podstawowym dokumentem strategicznym w państwie. Istotnym punktem odniesienia w jej opracowaniu stała się opisana wyżej strategia Unii Europejskiej Europa 2020. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia

polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (art. 9 ust 1) – dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 podzielona została na trzy filary - innowacyjności, terytorialnego równoważenia rozwoju i efektywności, proponuje określenie celów i wyzwań oraz zadań do realizacji przez rząd w kluczowych dla rozwoju obszarach interwencji – innowacyjności i kreatywności indywidualnej, cyfryzacji, kapitału ludzkiego, bezpieczeństwa energetycznego i środowiska, rozwoju regionalnego, transportu, kapitału społecznego i administracji państwowej i samorządowej. Według DSRK, dla sprawności państwa najważniejsze jest zrealizowanie czterech zaleceń:

a) pomocności państwa, które zapewnia ludziom realizację praw i swobód obywatelskich, dba o ich niczym nieskrępowaną kreatywność, niezależność działania (w aktywności gospodarczej, publicznej, społecznej) ale jednocześnie szanuje ich prywatność;
b) przyjazności państwa, które zmienia formułę działania na bardziej otwartą, opartą na dwustronnej komunikacji;
c) partycypacyjności państwa, które zapewnia dostęp do wiedzy, gwarantuje możliwość udziału w sprawowaniu władzy poprzez konsultacje i debatę publiczną,
przejrzystości państwa, które nie tylko podejmuje decyzje, ale również tłumaczy je w sposób przejrzysty i zrozumiały dla wszystkich obywateli.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jego zróżnicowanych potencjałów rozwojowych w celu osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

W Koncepcji określono 6 celów głównych, dotyczących polityki zagospodarowania przestrzennego kraju:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

5. Zwiększanie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 Plan ten wskazuje niezbędność minimalizowania podatności na ryzyko związane ze zmianami klimatu, m.in. uwzględniając ten aspekt na etapie planowania inwestycji. Na skutek coraz częstszych ulewnych deszczy zwiększyło się ryzyko okresowych podtopień, szczególnie na terenach gdzie nie ma stworzonych warunków retencjonowania nadmiaru wody. W dokumencie wyszczególniono następujące cele i kierunki działań:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:

– Kierunek działań 1.1 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu;

– Kierunek działań 1.2 - adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu;

– Kierunek działań 1.3 - dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;

– Kierunek działań 1.4 - ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu;

– Kierunek działań 1.5 - adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie;

– Kierunek działań 1.6 - zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu;

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

– Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami;

– Kierunek działań 2.2 - organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu;

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:

– Kierunek działań 3.1 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu;

– Kierunek działań 3.2 - zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu;

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:

– Kierunek działań 4.1 - monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie);

– Kierunek działań 4.2 - miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu;

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

– Kierunek działań 5.1 - promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;

– Kierunek działań 5.2 - budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

– Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu;
– Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 jest spójna z wyżej wymienionym dokumentem poprzez następujące cele wskazane w Strategii: działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej, działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych, ochrona zasobów przyrodniczych, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. Niezmiernie ważne w kontekście zmniejszenia oddziaływania na klimat będzie również wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii (budowa urządzeń typu fotowoltaika, pompy ciepła, wymiana źródeł oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej (szkołach, przedszkolach budynki urzędów, OPS. itp.).

2.3.3 Wojewódzkie i regionalne dokumenty strategiczne

Strategia Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 – dokument zatwierdzony uchwałą nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 roku. Zgodnie z art. 11 pkt. 1 lit. c ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity z 2020 roku poz. 1668) strategia województwa określa w szczególności: cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych, oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia, model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, obszary strategicznej interwencji, obszary strategicznej interwencji kluczowe dla województwa, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań, system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, ramy finansowe i źródła finansowania. Według wizji zawartej w Strategii: „Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.”
W zapisach Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030 wyróżniono obszary strategicznej interwencji, zdelimitowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+ (PZPWW). W PZPWW wyodrębniono obszary o najintensywniejszej sile oddziaływania miast na otoczenie, w których obserwować można wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Gmina Śrem wchodzi w skład miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) o największej sile oddziaływania - Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, dla którego zdefiniowano następujące kluczowe kierunki działań.

1) **Wzrost gospodarczy bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:**

- budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej,
- rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych,
- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność,
- zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej,
- rozwój IOB, współpracy sieciowej,
- rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich,
- podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej,
- podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu,
- wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurowania na arenie międzynarodowej,
- podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej;

2) **Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:**

- ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania,
- rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego,
- polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim,

- działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego),
- upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM,
- zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących,

3) Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:

- poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S5, S11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434),
- rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności,
- zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych,
- rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania,
- zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji,
- ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków,
- przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego,
- działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych,

4) **Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem:**

- wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych,
- promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania,
- przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego,
- koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej).

Strategia Rozwoju Powiatu Śremskiego do roku 2020 – dokument przyjęty przez Radę Powiatu w Śremie uchwałą nr XLIXVI/333/IV/14 z dnia 24 września 2014 roku. „Powiat Śremski to przyjazne i atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i odpoczynku. Prężny rozwój społeczno-gospodarczy oparty jest na małej i średniej przedsiębiorczości oraz nowoczesnej infrastrukturze. Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz ponadprzeciętnie rozwinięta oferta usług publicznych gwarantują wysoki poziom życia Mieszkańców.” Do dnia dzisiejszego nie powstała aktualizacja strategii.

Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia 2020 „to nakreślenie wizji i kierunków jej rozwoju w perspektywie najbliższych 10 lat. Zaplanowane działania strategiczne w drodze konsultacji społecznych uzyskały akceptację mieszkańców aglomeracji. Realizacja Strategii to głównie zadanie dla podmiotów interwencji publicznej, samorządów lokalnych i innych instytucji, ściśle ze sobą współpracujących. Wyznaczone w Strategii cele rozwoju będzie można jednak w pełni osiągnąć tylko poprzez zaangażowanie mieszkańców i reprezentujących ich organizacji społecznych, jak też przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych działających na obszarze aglomeracji. (…) Wdrażania zapisów strategii, na miarę obecnych i przyszłych uwarunkowań oraz możliwości organizacyjnych finansowych podejmują się jednostki samorządu terytorialnego aglomeracji poznańskiej: miasto Poznań, powiat poznański, miasta i gminy: Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Skoki, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Szamotuły, Śrem, Tarnowo Podgórne.” Do dnia dzisiejszego nie powstała aktualizacja Strategii.

Z uwagi na utratę aktualności zarówno Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia 2020 jak i Strategii Powiatu Śremskiego do roku 2020 odstąpiono od analizy powiązań Strategii Rozwoju Gminy z tymi dokumentami. Stopień powiązań i spójność analizowanej strategii z dokumentami krajowymi i regionalnymi obrazują poniższe tabele.

Tabela 5 Spójność celów z zewnętrznymi dokumentami strategicznymi w ujęciu kraju i województwa

Cele	*"Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030" (KSRR 2030)*	*Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.*

Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	**2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych** - 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	**1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców** - 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy; **2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie, 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu
Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej	**1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym** - 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	**2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom
Poprawa jakości usług socjalnych	**1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym** - 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów; **3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem; Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	**2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom

Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej	**1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym** - 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	**2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu** - 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	**3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski** - 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski
Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej		**3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski** - 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa
Ochrona środowiska przyrodniczego		**3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski** - 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski
Sprawne rządzenie	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem; Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	**4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem** - 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym	**4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem** - 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju

Zarządzanie marką Śremu i promocja	**3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie** - Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym	**4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem** - 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju

Źródło: Strategia rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - *2028*

Tabela 6 Kluczowe cele dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w zestawieniu z celami gminy Śrem

Cele	*Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.* *Poznański Obszar Metropolitalny* *Kluczowe kierunki działań*
AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI	
Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
Poprawa jakości usług socjalnych	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ	
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
Ochrona środowiska przyrodniczego	Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA	
Sprawne rządzenie	Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
Zarządzanie marką Śremu i promocja	Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców

Źródło: Strategia rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - *2028*

Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, zatwierdzony uchwałą nr XXI/391/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2020 r. poz. 5954) Plan ten wskazuje na konieczność podjęcia następujących działań: ograniczenie emisji z ogrzewania indywidualnego w komunalnym zasobie mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej w gminach strefy wielkopolskiej, zachęty finansowe na modernizację budynków mieszkalnych oraz na wymianę kotłów, pieców i palenisk w gminach strefy wielkopolskiej, inwentaryzację źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gmin, kontrola realizacji uchwały ograniczającej stosowanie paliw stałych, termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, obniżenie emisji komunikacyjnej poprzez regularne utrzymywanie czystości ulic oraz zakaz używania spalinowych i elektrycznych dmuchaw do liści w gminach miejskich i miastach w gminach miejsko-wiejskich, ochrona i zwiększanie udziału zieleni w przestrzeni gmin miejskich strefy wielkopolskiej, edukacja ekologiczna, zapisy w planach miejscowych.

Wyżej wymieniony dokument znajduje swoje odzwierciedlenie w zapisach projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028, która w celu strategicznym „Zadbane środowisko i estetyczna przestrzeń" wskazuje kluczowe zadanie: „Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii (budowa urządzeń typu fotowoltaika, pompy ciepła, wymiana źródeł oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej (szkołach, przedszkolach, budynki urzędów, OPS. itp.)."

2.3.4 Lokalne dokumenty strategiczne

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Śrem, zatwierdzone uchwałą Nr 48/V/07 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 8 lutego 2007 roku, zmienione uchwałą Nr 215/XXV/08 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 czerwca 2008 r., uchwałą Nr 24/V/11 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 27 stycznia 2011 r., uchwałą Nr 242/XXV/2012 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 21 sierpnia 2012 r., uchwałą Nr 33/V/2015 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 lutego 2015 r., uchwałą Nr 305/XXXII/2017 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 27 kwietnia 2017 r. oraz uchwałą Nr 473/XLIX/2018 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 18 października 2018 r.) stanowi dokument polityki gminy w zakresie planowania przestrzennego. W obowiązującym dokumencie tereny rolnicze stanowiące około 60 % powierzchni gminy, tereny zabudowy mieszkaniowej (w tym wielo- i jednorodzinnej oraz letniskowej) około 10%, natomiast tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej i usługowej około 3%. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, a jedynie dokumentem wewnętrznym gminy, jednakże miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są formalnie z nim związane. Według ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zapisy studium i zapisy planu miejscowego nie mogą być ze sobą sprzeczne. Podczas jego opracowywania przewidziany jest dwukrotny udział społeczeństwa - na etapie składania wniosków do studium oraz na etapie wyłożenia dokumentu do publicznego wglądu i składania do niego uwag. Wyżej wymieniony dokument ma zatem bardzo istotne znaczenie w realizacji celu strategii, polegającemu

na podwyższeniu poziomu jakości środowiska naturalnego i ładu przestrzennego oraz zmniejszaniu presji na środowisko i edukacji ekologicznej, a także budowy kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Program ochrony środowiska dla gminy Śrem na lata 2019- 2022 z perspektywą na lata 2023-2026, zatwierdzony uchwałą nr 97/IX/2019 Rady Gminy Śrem z 12 września 2019 roku jest dokumentem utworzonym na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia Prawo ochrony środowiska, który nakazuje jego sporządzanie w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Program zawiera cele wskazane do osiągnięcia w perspektywie długoterminowej, priorytetowe kierunki działań związanych z ochroną środowiska w perspektywie lat 2019 - 2026 oraz szczegółowy wykaz zadań do 2026 roku. Głównymi celami wskazanymi w wyżej wymienionym dokumencie są:

- dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)piranu oraz pyłu zawieszonego PM2,5 i PM10; ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, głównie komunikacyjnego;
- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych;
- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód; zwiększenie retencji wodnej; bezpieczeństwo powodziowe; zmniejszenie odpływu biogenów do wód;
- poprawa jakości wody; pełny stopień zwodociągowania i skanalizowania gminy;
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kapalin; rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- dobra jakość gleb; rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych; przeciwdziałanie ruchom masowym; edukacja rolników w zakresie dobrych praktyk rolniczych;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania; zwiększenie liczby mieszkańców deklarujących selektywną zbiórkę odpadów; zwiększenie ilości usuniętych odpadów azbestowych;
- zachowanie różnorodności biologicznej; zwiększenie terenów leśnych w ogólnej powierzchni gminy;
- utrzymanie stanu bez wystąpienia poważnej awarii, skuteczne wyegzekwowanie usunięcia nielegalnie zgromadzonych odpadów.
- świadome ekologicznie społeczeństwo;
- zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Wyżej wymieniony dokument ma zatem bardzo istotne znaczenie w realizacji celu strategii, polegającemu na ochronie środowiska przyrodniczego, a także budowy kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Śrem na lata 2018 – 2021, zatwierdzony uchwałą nr 411/XLIII/2018 Rady Gminy Śrem z dnia 29 marca 2018, to dokument, którego nadrzędnym celem jest poprawa stanu zachowania i utrzymania zasobów dziedzictwa kulturowego gminy oraz wskazywanie i planowanie realizacji działań w dziedzinie ochrony zabytków. Cele, które gmina Śrem wskazała w wyżej wymienionym dokumencie wynikają z ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego służy atrakcyjności gminy i jest spójne z następującymi celami szczegółowymi wymienionymi w Strategii: rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej, dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023, zatwierdzony uchwałą nr 349/XXXVII/2017 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 28 września 2017 r. to dokument nakreślający działania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, określającym rodzaj, zakres i etapy działań rewitalizacyjnych w ujęciu wieloletnim.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017 –2023 sformułowano następujące cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań:

CEL 1. Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego oraz minimalizacja oddziaływania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w gminie: zmniejszenie bezrobocia oraz ubóstwa, poprawa bezpieczeństwa, wsparcie procesu wychowawczego;

CEL 2. Pobudzenie lokalnego rynku: gospodarcze ożywienie centrum miasta;

CEL 3. Polepszenie stanu środowiska: lepsza jakość powietrza w gminie;

CEL 4. Lepsza jakość przestrzeni i infrastruktury w gminie: inwestycje w obiekty i miejsca użyteczności publicznej, Poprawa stanu infrastruktury rekreacyjnej.

W celach operacyjnych wyznaczono konkretne projekty i programy, mające na celu szeroko pojętą rewitalizację. Są to:

- program „Świadomy Rodzic” (zwiększenie zaangażowania i wiedzy mieszkańców przełoży się na świadomość ich wpływu na postawy edukacyjne dzieci),
- program przywrócenia handlu i usług na obszarze rewitalizacji (podniesienie kompetencji zawodowych mieszkańców umożliwi znalezienie pracy lub przyczyni się do wzrostu skłonności do otwierania własnej działalności gospodarczej, ponadto rozwój przedsiębiorczości oznacza tworzenie nowych miejsc pracy),
- akcja „Bezpieczne miasto” (montaż kamer zmniejszy poczucie bezkarności i nieuchwytności sprawców przestępstw i wykroczeń, realizacja obydwu projektów przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa publicznego na podobszarze OR),
- budowa węzła przesiadkowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Śremie – etap I (instalacja kamer monitoringu miejskiego zwiększy bezpieczeństwo węzła przesiadkowego),
- projekt „Stop dymiącym kominom” (powiązanie działań inwestycyjnych i edukacyjnych),
- rewitalizacja budynków Zespołu Szkół Katolickich,
- budowa portu rzecznego nad rzeką Wartą (basen portowy, przystań dla kajaków i małych łodzi motorowych, kapitanat) wraz z nadbrzeżem,
- modernizacja kompleksu obiektów sportowych spółki gminnej Śremski Sport Sp. z o.o. poprzez termomodernizację budynku,
- modernizacja kompleksu obiektów sportowych spółki gminnej Śremski Sport Sp. z o.o. poprzez zabudowanie tarasu i zmianę jego funkcji oraz dobudowanie sali sportowej do sportów walki wraz z szatniami i węzłem sanitarnym,
- modernizacja kompleksu obiektów sportowych spółki gminnej Śremski Sport Sp. z o.o. – wymiana konstrukcji i pokrycia hali lodowiska zdegradowanych w wyniku działania obszarów przemysłowych oraz utworzenie posadzki na rurach wypełnionych glikolem,
- nadawanie bezpośredniemu otoczeniu miejsc zamieszkania przyjaznego charakteru i zapewniania ich funkcjonalności,
- uzupełnienie zieleni w miejscach publicznych.

3. Ocena istniejącego stanu środowiska gminy Śrem

3.1 Położenie fizyczno-geograficzne

Gmina Śrem jest jedną z 4 gmin powiatu śremskiego, graniczącą bezpośrednio gminami: Brodnica, Czempiń, Dolsk, Kórnik, Krzywiń, Książ Wielkopolski, Zaniemyśl. Położona jest w odległości 43 km na południowy-wschód od stolicy Wielkopolski - Poznania.

Śrem jest gminą miejsko - wiejską, podzieloną na 32 sołectwa: Binkowo, Borgowo, Bodzyniewo, Błociszewo, Dąbrowa, Dalewo, Dobczyn, Gaj Góra, Grodzewo, Grzymysław, Kadzewo, Kaleje, Kawcze, Krzyżanowo, Luciny, Łęg, Marianowo, Mechlin, Mórka, Niesłabin, Nochowo, Olsza - Bystrzek, Orkowo, Ostrowo, Psarskie, Pełczyn, Pysząca, Sosnowiec, Szymanowo, Wirginowo, Wyrzeka, Zbrudzewo oraz miasto Śrem.

Zarówno pod względem powierzchni (205,83 km^2), jak i liczby mieszkańców (40 989 osoby zamieszkałe - stan na 31 grudnia 2021 r.), Śrem zdecydowanie góruje nad innymi gminami powiatu śremskiego. Śrem nie jest położony wzdłuż najważniejszych tras komunikacyjnych, brakuje czynnej linii kolejowej oraz nie występują autostrady i drogi ekspresowe, przebiegające przez gminę. Drogową oś komunikacyjną tworzą drogi wojewódzkie: droga nr 310 relacji Głuchowo – Śrem, droga nr 432 relacji Leszno – Obłaczkowo, droga nr 434 relacji Łubowo - Kostrzyn oraz droga nr 436 relacji Śrem - Klęka.

Według podziału Polski na regiony fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego (2001) dokumentowany teren położony jest w trzech makroregionach, tj. na Pojezierzu Wielkopolskim (315.5), w obrębie mezoregionu Równina Wrzesińska (315.56), na Pojezierzu Leszczyńskim (315.8) w obrębie mezoregionów: Pojezierze Krzywińskie (315.82), Równina Kościańska (315.83) i Wał Żerkowski (315.84) oraz rozdzielającej 2 makroregiony Pradolinie Warciańsko-Odrzańskiej (315.6) - w obrębie mezoregionu Kotlina Śremska (315.64).

3.2 Ukształtowanie terenu, krajobraz

Obecne ukształtowanie rzeźby Wielkopolski, w tym również gminy Śrem nastąpiło podczas ostatnich glacjałów środkowopolskiego i północnopolskiego oraz rozdzielającego je interglacjału eemskiego. Na ukształtowanie środkowej i północnej rzeźby glacjalnej Wielkopolski największy wpływ miało zlodowacenie bałtyckie, głównie stadiału leszczyńsko-pomorskiego, które przyczyniło się do wytworzenia form glacjalnych i fluwioglacjalnych: rynien subglacjalnych, pradolin, wysoczyzn, wzgórz morenowych i sandrów. Zasięg zlodowacenia fazy poznańskiej w rejonie Poznania pozostawił ciekawe i różnicujące krajobraz formy akumulacyjne. Według typologii krajobrazów (Richling, 1996) w granicach administracyjnych gminy Śrem wyróżniamy krajobraz glacjalny nizin oraz krajobraz dolin i obniżeń zalewowych.

Krajobraz gminy Śrem w znacznym stopniu tworzą terasy akumulacyjne rzeki Warty, związane z Pradoliną Warciańsko-Odrzańską, której szerokość miejscami dochodzi do 8 km. Najstarszy taras I (pradoliny) jest miejscami lekko zatorfiony i bardzo wyrównany, kolejny taras II (bałtycki) o wysokości do 7 m nad poziomem rzeki stanowi rozległą płaską powierzchnię, pokrytą licznymi wydmami. Najmłodsze tarasy holoceńskie III (wyższy - do 4 m nad poziomem rzeki) i IV (niższy - do 2 m nad poziomem rzeki) są poprzecinane zawodnionymi starorzeczami i odsypami stanowią pokłady piasków eolicznych i pokładów popowodziowych.

Poza wyżej wymienionymi utworami w granicach gminy Śrem występują również wysoczyzny morenowe płaskie, wysoczyzny morenowe faliste, kemy, równiny piasków przewianych, wydmy, równiny torfowe i denudacyjne. Wysoczyzny morenowe poprzecinane są rynnami subglacjalnymi, z której najdłuższą stanowi rynna Jeziora Grzymisławskiego.

Na terenie gminy Śrem występuję dość zróżnicowane ukształtowanie terenu - najniższe tereny o wysokości 59 metrów nad poziomem morza występują w dolinie rzeki Warty w okolicach

Orkowa, najwyższe, osiągające wartości ponad 98,2 metrów nad poziomem morza w rejonie Mełpina i 96 metrów nad poziomem morza w rejonie Błociszewa.

3.3 Budowa geologiczna

Budowa geologiczna gminy Śrem jest ściśle związana z podziałem na regiony fizyczno-geograficzne, co widać szczególnie w paśmie rozdzielającej 2 makroregiony Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej, którą budują zupełnie inne utwory niż północną i południową część gminy. Pradolina Warciańsko-Odrzańska powstała na skutek wycofania się czoła lądolodu na północ, wody roztopowe z topniejącego lodowca wykorzystując istniejące obniżenia terenowe i rynny zaczęły migrować w kierunki zachodnim. Wzdłuż Warty dominują osady holocenu, wytworzone podczas akumulacji rzecznej. Najbardziej rozpowszechnione są piaski rzeczne tarasów zalewowych rzeki, towarzyszą im również torfy, namuły torfiaste i namuły piaszczyste, wytworzone w wyniku akumulacji organicznej oraz piaski eoliczne i piaski eoliczne w wydmach, powstałe na skutek akumulacji eolicznej.
Znacznie starsze utwory, związane z sedymentacją lodowcową dominują w pozostałych makroregionach: tj. na Pojezierzu Wielkopolskim oraz na Pojezierzu Leszczyńskim. Największą miąższością charakteryzują się osady ze zlodowaceń środkowopolskich - zlodowacenia Odry i Warty, które tworzą względnie płaską wysoczyznę morenową. Dominującymi utworami są gliny zwałowe, piaski i żwiry, miejscami głazy lodowcowe, Gliny zwałowe na piaskach i żwirach wodnolodowcowych, gliny zwałowe na iłach i mułkach. Na tych terenach występują również Namuły piaszczyste zagłębień bezdopływowych i okresowo przepływowych oraz torfy namuły torfiaste na piaskach i namułach piaszczystych den dolinnych, związane z akumulacją jeziorną.

Na szczególną uwagę zasługują mułki i iły mioceńskie i plioceńskie tzw. iły poznańskie, których maksymalna miąższość wynosi około 60 m. Iły są widoczne w wyrobisku w rejonie Pyszącej, gdzie często spotyka się również drobne kryształki gipsu.

Znaczenie surowcowe mają iły, piaski i żwiry, które są eksploatowane, głównie na potrzeby lokalne. Na obszarze gminy znajdują się następujące udokumentowane złoża kruszywa naturalnego:

1) złoże kruszywa naturalnego nr 10600 „Góra ZW” o powierzchni 13228 m^2,
2) złoże kruszywa naturalnego nr 7764 „Bodzyniewo” o powierzchni 13267 m^2,
3) złoże kruszywa naturalnego nr 20251 „Niesłabin JS” o powierzchni 19904 m^2,
4) złoże kruszywa naturalnego nr 11969 „Luciny” o powierzchni 102303 m^2,
5) złoże kruszywa naturalnego nr 19126 „Luciny III” o powierzchni 183195 m^2,
6) złoże kruszywa naturalnego nr 19957 „Luciny IV” o powierzchni 177258 m^2,
7) złoże kruszywa naturalnego nr 11017 „Luciny LK” o powierzchni 19779 m^2,
8) złoże kruszywa naturalnego nr 10123 „Luciny MP” o powierzchni 102623 m^2,
9) złoże kruszywa naturalnego nr 13750 „Luciny II” o powierzchni 13201 m^2,
10) złoże kruszywa naturalnego nr 10123 „Luciny MP” o powierzchni 102623 m^2,

11) złoże kruszywa naturalnego nr 14872 „Mechlin AC” o powierzchni 7981 m^2,
12) złoże kruszywa naturalnego nr 20126 „Mechlin KG” o powierzchni 14378 m^2,
13) złoże kruszywa naturalnego nr 18799 „Mechlin I” o powierzchni 70203 m^2,
14) złoże kruszywa naturalnego nr 13448 „Mechlin ” o powierzchni 19862 m^2,
15) złoże kruszywa naturalnego nr 9816 „Dąbrowa Śremska” o powierzchni 19984 m^2,
16) złoże kruszywa naturalnego nr 10943 „Dąbrowa ” o powierzchni 14840 m^2,
17) złoże kruszywa naturalnego nr 18962 „Luciny MP I” o powierzchni 34499 m^2,
18) złoże kruszywa naturalnego nr 10581 „Szymanowo” o powierzchni 9953 m^2,
19) złoże kruszywa naturalnego nr 3174 „Pysząca” o powierzchni 13045 m^2,
20) złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej nr 3170 „ Śrem (Wójtostwo)” o powierzchni 14965 m^2,
21) złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej nr 2270 „Pysząca” o powierzchni 39696 m^2,
22) złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej nr 3171 „Binkowo” o powierzchni 4451 m^2,

W 1974 roku odkryto złoże gazu ziemnego „Kaleje” w utworach czerwonego spągowca. Złoże nr 4685 o powierzchni 1854233 m^2 (znaczna część złoża znajduje się w gminie Zaniemyśl) jest wydobywane przez Kopalnię Gazu Ziemnego Kaleje i podlegający jej administracyjnie Ośrodek Grupowy Zaniemyśl.

3.4 Gleby

Analizowany obszar przynależy do regionu Szamotulsko-Opalenickiego, który wyraźnie różni się od średniej w całym województwie - wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksu 4 (żytniego bardzo dobrego), stanowiąc 35% powierzchni, z dużym udziałem kompleksu 2, i niewielkim – 1, a więc gleby dobre i bardzo dobre. Kompleks 5 (żytni dobry), stanowi ok. 20% gruntów ornych regionu. Gleby słabe i bardzo słabe (kompleksy 6 i 7) zajmują niewiele, ok. 16%, a kompleksy zbożowo-pastewne (8 i 9), ok. 7% powierzchni. Gleby tego regionu charakteryzują się stosunkowo dużą powierzchnią o korzystnym odczynie i wysokiej zasobności w magnez.

Zgodnie z książką Wojciecha Tołoczki „Gleby orne makro- i mezoregionów fizycznogeograficznych Polski”, na terenie gminy Śrem występują najczęściej gleby płowo ziemne lub gleby brunatno zimne (głównie gleby rdzawe) oraz mady piaszczyste oraz lokalnie występujące w płytkich zagłębieniach terenu czarne ziemie.

Grunty orne stanową 56,5 % powierzchni gminy (dane GUS z 2005 roku). Wynika z tego, że Śrem jest wciąż gminą, w której rolnictwo odgrywa istotną rolę. Do miejscowości typowo rolniczych zaliczają się: Binkowo, Borgowo, Bodzyniewo, Błociszewo, Dalewo, Gaj, Góra, Grzymysław, Kadzewo, Krzyżanowo, Marianowo, Mórka, Orkowo, Pełczyn, Pysząca, Szymanowo, Wirginowo. Sporo gruntów ornych występuję także w Dąbrowie, Kalejach, Mechlinie, Ostrowie, Grodzewie i Zbrudzewie.

Tabela 7 Struktura użytkowania gruntów w gminie Śrem w 2019 r.

Wyszczególnienie	Udział w %
Tereny rolne	68
Tereny lasów	16
Tereny dróg	6
Tereny zabudowane	3
Tereny wód powierzchniowych	3
Tereny inne (nieużytki, inne tereny komunikacyjne)	3
Tereny zadrzewione, użytki ekologiczne	1

Źródło: Projekt zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem, maszynopis, s. 20 (na podstawie mapy ewidencji gruntów i budynków pozyskanej ze Starostwa Powiatowego w Śremie)

Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przydatności produkcyjnej wynosi 54,8 pkt. Na wysokość plonów ma znaczny wpływ odczyn ph gleby - zakwaszenie gleby skutkuje niższymi plonami. W gminie Śrem jedynie mniej niż 20% gleb zostało wskazanych jako konieczne do wapnowania, które jest zabiegiem zmniejszającym kwasowość gleb.

Wobec udziału procentowego poszczególnych klas gleb, gmina Śrem charakteryzuje się występowaniem lepszych gleb niż powiat śremski, różnice te obrazuje tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 8 Procentowy udział powierzchni klas bonitacyjnych gruntów w gminie Śrem na tle powiatu śremskiego

Klasy bonitacyjne gruntów ornych wyrażone w %	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IV b	V	VI	VIRZ
Gmina Śrem	0	2	15	15	30	9	18	11	0
Powiat śremski	0	2	12	12	29	10	22	13	0

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolskich w latach 2000-2004 (WIOŚ 2005)

Pod względem rolniczej przydatności gleb około 32% gleb na terenie całej gminy nadaje się pod uprawę roślin o wyższych wymaganiach glebowych. Najrzadziej występujące w gminie Śrem są grunty rolne klasy II.

Tabela 9 Procentowy udział powierzchni kompleksów przydatności rolniczej gruntów ornych w gminie Śrem na tle powiatu śremskiego

Kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych wyrażone w %	pszenny bardzo dobry	pszenny dobry	pszenny wadliwy	żytni bardzo dobry	żytni dobry	żytni słaby	żytni bardzo słaby	zbożowo-pastewny mocny	zbożowo-pastewny słaby
Gmina Śrem	4	15	2	25	17	19	12	4	2
Powiat śremski	3	12	3	24	18	22	14	3	1

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolskich w latach 2000-2004 (WIOŚ 2005)

Gleby kompleksu 4 żytniego bardzo dobrego (pszenno-żytniego) tworzą największą powierzchnię w obrębie całej gminy - 25%, wchodzą tu najlepsze lekkie gleby zaliczane do klasy głównie IIIb. Są to gleby płowe przeważnie wykształcone z piasków gliniastych lekkich na glinach. Zaliczają się do

dobrych gleb, choć poziom plonów i dobór roślin uprawnych zależy od właściwej agrotechniki oraz odpowiedniego nawożenia organicznego i wapnowania. Kompleks 5 żytni dobry stanowi 17% gruntów ornych w gminie. Stanowią go najczęściej gleby płowe lub rzadziej brunatne wyługowane i czarne ziemie wykształcone z piasków gliniastych lekkich na glinach lub z piasków słabogliniastych na glinach. Są one okresowo za suche, a większość z nich wykazuje odczyn kwaśny, niedobory przyswajalnych dla roślin składników pokarmowych, stosunkowo dużą przepuszczalność oraz głębokie wyługowanie węglanu wapnia. Z uwagi na znaczne straty azotu w wyniku wypłukiwania, powodujące zanieczyszczenie wód azotanami, występują na nich ograniczenia wielkości nawożenia mineralnego.

3.5 Wody podziemne

Wody gruntowe

Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych nawiązuje do rzeźby i budowy geologicznej. Hydroizobaty przebiegają współkształtnie do powierzchni terenu. Na fragmentach wysoczyzny morenowej, zbudowanych z utworów piaszczystych i glin zwałowych, pierwszy poziom wód zalega przeważnie na głębokości 2 - 5 m ppt. Natomiast, na terasach zalewowych Warty, w dolinach kanałów: Tesiny-Orkowo, Dalewskiego, Kadzewskiego, Grzymisławskiego, wzdłuż rzeki Pyszącej i innych cieków wodnych, dnie rynny Jeziora Grzymisławskiego oraz w pobliżu Zalewu Śremskiego wody gruntowe występują na głębokości od 0 - 2 m ppt. Zwierciadło wody na głębokości powyżej 5 m ma najmniejsze rozprzestrzenienie i ogranicza się terenów na zachód od Góry, okolic Binkowa i Borgowskich Hub oraz na zachód od Wyrzeki.

Wody gruntowe charakteryzują się najwyższym poziomem w czasie roztopów wiosennych (marzec, kwiecień), okres niżówki występuje od sierpnia do listopada.

Wody wgłębne

Rozpatrywany obszar według podziału na regiony wodne (Nowicki, Sadurski, 2007) znajduje się w regionie Warty, w obrębie wydzielonych Jednolitych Części Wód Podziemnych JCWPd nr 60, 61 i 70. Głównymi poziomami użytkowymi wód podziemnych w tej części obszaru są wody w utworach czwartorzędowych i neogeńskich. „Są one rozdzielone nieprzepuszczalnymi glinami zwałowymi i iłami poznańskimi. Ponadto wśród zapiaszczonych glin zwałowych spotyka się dość często wody zaskórne. Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z piaszczysto-żwirowymi osadami wodnolodowcowymi i rzecznymi (w obrębie pradoliny). Można wyróżnić tu dwa zasadnicze poziomy wodonośne: poziom przypowierzchniowy i międzyglinowy. Miąższość warstw wodonośnych waha się od około 5 do około 40 m. Zwierciadło wody ma charakter swobodny, w poziomie międzyglinowym lekko napięty. Poziom wodonośny występuje na głębokościach od 1,0 do 6,0 m, lokalnie głębiej – do

około 19 m. Współczynnik filtracji waha się od 5,3 do ponad 136 m/dobę, a przewodność warstw od 85 do 3000 m2 /dobę. Wydajności pojedynczych studni są bardzo zróżnicowane i wynoszą od 4,5 do 149 m3 /h, przy depresjach od 0,8 do 11 m." (za Objaśnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Śrem 544).

Na podstawie potencjalnego zagrożenia wód zasobowych ww. zbiornik uznano za Obszar (wymagający) Wysokiej Ochrony (OWO) oraz Obszar (wymagający) Najwyższej Ochrony (ONO).

Stan wód podziemnych jednolitej części wód nr 60 oraz nr 61 w 2019 roku pod względem chemicznym i ilościowym określany był jako dobry. Natomiast stan wód podziemnych jednolitej części wód nr 70 w 2019 roku został określony jako dobry pod względem ilościowym i słaby pod względem chemicznym ze względu na przekroczenie wartości progowych dobrego stanu chemicznego stwierdzono w dwóch punktach pomiarowych. W obu punktach stężenie potasu zostało zakwalifikowane jako klasa IV, dodatkowo w jednym punkcie stężenie NO3 również zaliczono do klasy IV.

W 2020 roku klasa końcowa jakości wody w punkcie pomiarowym Orkowo wyniosła III.

Na obszarze gminy położony jest zbiornik wód podziemnych GZWP nr 150 „Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra)" – przebiegający w północno-centralnej części gminy, udokumentowany w utworach czwartorzędowych. Zbiornik ten charakteryzują wysokie szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 456 tys. m^3/dobę i płytka średnia głębokość występowania wód - około 25 - 30 metrów.

Gmina Śrem zaopatrywana jest w wodę z sześciu podziemnych ujęć wody, na których znajdują się dwadzieścia trzy studnie głębinowe oraz pięć stacji uzdatniania wody. Ujęcia wód zlokalizowane są w Śremie, Nochowie, Piotrowie, Gaju, Orkowie i Dąbrowie. Ujęciem wody o największym znaczeniu, zaopatrującym mieszkańców miasta Śrem i Brodnicy jest ujęcie „Przywale", zlokalizowane jest na prawym brzegu rzeki Warty i składa się z trzynastu studni głębinowych. Strefa ochronna ujęcia wody, ustanowiona na podstawie Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej z dnia 5 lutego 2007 roku, obejmuje teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 50,18 ha i teren ochrony pośredniej o powierzchni 356 ha.

Pozostałe ujęcia wody i stacje uzdatniania wody mają ustanowione następujące strefy ochronne:

- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Nochowie, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku - teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 560 m^2,
- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Gaju, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku - dwa tereny ochrony bezpośredniej dla studni o powierzchni 300 m^2 i 200 m^2,
- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Dąbrowie, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku - teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 4.855 m^2,
- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Orkowie, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku strefę ochronną, na którą składa się teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 2.440 m^2.

3.6 Wody powierzchniowe

Obszar gminy Śrem stanowi głównie część składową dorzecza Warty, jedynie niewielka część stanowi zlewnię Kościańskiego Kanału Obry. Kolejne ważniejsze cieki, występujące na terenie gminy to: Pysząca, Kanał Ulgi, Kanał Szymanowo Grzybowo, Kanał Tesiny-Orkowo, Kanał Dobczyn-Chrząstowo, Kanał Konarskie Łężek, Kanał Grzymysławski, Kanał Kadzewski, Kanał Mełpin-Mórka i Kanał Dalewski.

Warta, zgodnie z komentarzem do mapy hydrograficznej, charakteryzuje się śnieżno-deszczowym reżimem zasilania z wiosenną kumulacją stanu przepływu oraz jesienną niżówką. Z jej przebiegiem związane jest występowanie znacznej powierzchni obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz podtopieniami w części północnej gminy. Rozlewiskom Warty towarzyszą liczne starorzecza, zastoiska i oczka wodne.

Oprócz wyżej wymienionych wód powierzchniowych, na terenie gminy znajdują się jeszcze: część Jeziora Grzymisławskiego, Jezioro Szymanowskie, Gajewskie i Mórka, a także stawy i rowy melioracyjne, w tym stawy rybne w rejonie Dobczyna o powierzchni 42 ha w rynnie Błażejewskiej. Największy zbiornik wodny gminy Śrem i Dolsk to wspomniane Jezioro Grzymisławskie o powierzchni 183,9 ha i średniej głębokości 3 m. Jezioro zaliczane jest do jezior o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane. W 2018 roku jego stan chemiczny został oceniony jako dobry (za Klasyfikacja i ocena jcwp jeziornych w 2018 roku). W 1989 roku wybudowano również Zalew Śremski o powierzchni 64 ha, składający się z 2 zbiorników retencyjnych, zlokalizowanych na północ od Śremu.

Na terenie gminy Śrem wyznaczono następujące jednolite części wód powierzchniowych:

- nr 206 Kanał Książ (PLRW600017185529),
- nr 207 Kanał Graniczny (PLRW600017185532),
- nr 208 Pysząca (PLRW600017185549),
- nr 209 Młynisko (PLRW600017185552),
- nr 43 Dopływ z Lucin (PLRW60001718556),
- nr 210 Dopływ z gaj. Czmoń (PLRW600017185572),
- nr 211 Kanał Szymanowo-Grzybno (PLRW600017185589),
- nr 223 Olszynka (PLRW600017185694),
- nr 602 Warta od Moskawy do Pyszącej (PLRW600021185539),
- nr 601 Warta od Pyszącej do Kopli (PLRW60002118573),
- nr 510 Racocki Rów (PLRW60002518567299),
- nr 223 Głuszynka (PLRW6000251857489),
- Grzymisławskie (PLLW10105),
- Mórka (PLLW10125).

Za projektem Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 i danymi zamieszczonymi na stronach: www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod oraz www.poznan.wody.gov.pl „zgodnie z obowiązującym planem wszystkie jednolite części wód powierzchniowych są w stanie złym (rzeki i jeziora), a większość z nich jest zagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu i posiada odstępstwa od osiągnięcia tego celu - brak możliwości technicznych oraz w przypadku Warty od Moskawy do Pyszącej także z uwagi na dysproporcjonalne koszty. Jedynie Młynisko (PLRW600017185552), Dopływ z Lucin (PLRW60001718556) i Dopływ z gaj. Czmoń (PLRW600017185572) nie są zagrożone i nie posiadają odstępstw."

Zgodnie z Oceną stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu, jednolite części wód powierzchniowych zostały zakwalifikowane następująco:

a) nr 206 Kanał Książ (PLRW600017185529) - stan chemiczny dobry, zły stan wód, słaby potencjał ekologiczny,
b) nr 207 Kanał Graniczny (PLRW600017185532) - stan chemiczny poniżej dobrego, zły stan wód, słaby stan ekologiczny,
c) nr 208 Pysząca (PLRW600017185549) - umiarkowany stan ekologiczny, zły stan wód,
d) nr 211 Kanał Szymanowo-Grzybno (PLRW600017185589) - umiarkowany potencjał ekologiczny, zły stan wód,
e) nr 223 Olszynka (PLRW600017185694) - stan chemiczny poniżej dobrego, zły stan wód, zły potencjał ekologiczny,
f) nr 602 Warta od Moskawy do Pyszącej (PLRW600021185539) - umiarkowany potencjał ekologiczny, zły stan wód,
g) nr 601 Warta od Pyszącej do Kopli (PLRW60002118573) - stan chemiczny poniżej dobrego, zły stan wód, zły potencjał ekologiczny,
h) nr 510 Racocki Rów (PLRW60002518567299) - słaby stan ekologiczny, stan chemiczny dobry, zły stan wód (brak możliwości klasyfikacji wskaźników stanu chemicznego na podstawie wartości średniorocznej względu na niewystarczającą liczbę wyników, brak klasyfikacji ichtiofauny - brak ryb),
i) nr 223 Głuszynka (PLRW6000251857489) - umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny dobry, zły stan wód.

Zgodnie z Oceną stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 metodą przeniesienia, jednolita część wód powierzchniowych nr 209 Młynisko (PLRW600017185552), została zakwalifikowana następująco: słaby stan ekologiczny, zły stan wód.

Zgodnie z folderem JCWP (Ustalenia aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry w latach 2016-2021) jednolite części wód powierzchniowych zostały zakwalifikowane następująco:

a) nr 43 Dopływ z Lucin (PLRW60001718556) - zły stan wód,
b) nr 210 Dopływ z gaj. Czmoń (PLRW600017185572) - zły stan wód.

Zgodnie z Oceną jednolitych części wód jezior w latach 2014 - 2019 na podstawie monitoringu, jednolita część wód powierzchniowych Jezioro Grzymisławskie (PLLW10105) została zakwalifikowana następująco: zły stan wód.
Zgodnie z Oceną jednolitych części wód jezior w latach 2014 - 2019 metodą przeniesienia jednolita część wód powierzchniowych Jezioro Mórka (PLLW10125) została zakwalifikowana następująco: zły stan wód, dobry stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego.

3.7 Klimat

Gmina Śrem, tak jak cała Wielkopolska znajduje się w strefie przejściowej miedzy wpływami kontynentu Eurazji oraz dominującym wpływem zachodnich mas powietrza, nadciągających znad Atlantyku. W latach 1981-1990 masy tego powietrza, zwanego polarno-morskim, występowały przez ponad 75% dni w roku. W porównaniu do obszarów Polski centralnej i wschodniej występują tu łagodniejsze i krótsze zimy, mniejsze amplitudy temperatur oraz dłuższy okres wegetacyjny.

Według podziału rolniczo-klimatycznego polski wg Gumińskiego, Śrem przynależy do dzielnicy środkowej (VIII) o okresie wegetacyjnym trwającym około 180 - 200 dni. Region śląsko – wielkopolski charakteryzuje się długim i wczesnym okresem wiosenno-letnim oraz łagodną i krótką zimą. Średnia roczna temperatura wynosi 8°C, natomiast średnia roczna wielkość zachmurzenia - 64%.

Ze względu na niewielkie zmiany w ukształtowaniu terenu na klimat Wielkopolski wywierają wpływ przede wszystkim swobodnie napływające masy powietrza. Obszarem źródłowym dominujących mas powietrza jest północna i północno-wschodnia część Atlantyku. Niż Islandzki kieruje do Wielkopolski i Kujaw wilgotne masy powietrza polarno-morskiego (PPm), które decydują o pogodzie przez prawie 3/4 roku. W lecie powietrze polarno-morskie napływa jako masa powietrza chłodnego, z którym jest związane znaczne zachmurzenie nieba i często opady atmosferyczne. W zimie – napływ tego powietrza przynosi ocieplenie i zwiększenie zachmurzenia nieba, przyczynia się do wystąpienia okresowych odwilży. Powietrze polarno-morskie najczęściej napływa latem i jesienią. Najrzadziej notuje się obecność tej masy powietrza zimą (około 62 dni). Znacznie rzadziej napływa tu powietrze polarno-kontynentalne z sektora wschodniego. Cechuje je mała wilgotność i przynosi ono zmniejszenie zachmurzenia ogólnego nieba. Obecność powietrza polarno-kontynentalnego najczęściej obserwuje się zimą i wiosną. W lutym i marcu pojawia się z częstością ponad 10%. Masy powietrza polarnego dominują w ciągu całego roku. Średnio w roku ponad 80% dni odznacza się pogodą, będącą wynikiem zalegania tych dwóch mas powietrza.

Napływ powietrza arktycznego notuje się zimą i wiosną. W tych porach roku pojawia się ono z częstością ponad 21%. Napływ tego powietrza powoduje uformowanie się pogody bardzo zmiennej, ze znacznymi spadkami temperatury. Przezroczystość powietrza atmosferycznego sprzyja silnemu wypromieniowaniu ciepła z gruntu, co wiąże się z występowaniem przymrozków. Najrzadziej notowaną masą powietrza jest powietrze zwrotnikowe (średnia roczna częstość występowania – 2%)

– najczęściej występuje w sierpniu. Z napływem tych mas powietrza związane są gwałtowne ocieplenia i okresy upałów.

Według podziału Romera [1949] Region Wielkopolski został zaliczony do regionu klimatycznego Krainy Wielkich Dolin, charakteryzującego się najmniejszymi opadami w kraju (450–500 mm) i największymi niedoborami wody w rolnictwie. Na podstawie rozkładu temperatury i opadu w Polsce Schmuck [1969] zaklasyfikował obszar Wielkopolski i Kujaw do regionów najcieplejszych pod względem termicznym, a pod względem opadowym – do regionów bardzo suchych.

3.8 Jakość powietrza atmosferycznego

Skład powietrza atmosferycznego podlega istotnym zmianom okresowym w wyniku wprowadzania do przyziemnej warstwy zanieczyszczeń gazowych i pyłowych pochodzących z emitorów przemysłowych i komunalnych. Ważnymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są także motoryzacja, hałdy odpadów, transport materiałów sypkich, zniszczona i pozbawiona roślinności gleba, paleniska domowe i kotłownie ogrodnicze. Na terenie gminy Śrem większość podmiotów prowadzących działalność związaną z emisją posiada pozwolenia na emisję do powietrza atmosferycznego. Można przyjąć, że sytuacja jest w pełni uporządkowana. Potencjalne i rzeczywiste źródła zanieczyszczenia atmosfery to emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych z dróg, emisja zanieczyszczeń pochodzących ze sprzętu rolniczego oraz emisja z sektora komunalno-bytowego. Podczas spalania paliw silnikowych emitowane są węglowodory aromatyczne i alifatyczne, dwutlenek węgla, bioaerozole, substancje zapachowo-czynne.

Na podstawie wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu od roku 2002 WIOŚ w Poznaniu przeprowadza coroczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego. Obecnie, monitoring zmian jakości powietrza wraz z oceną poziomu substancji w powietrzu prowadzony jest na przedmiotowym obszarze przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu, realizujący to zadanie poprzez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. W roku 2021 dla terenu województwa wielkopolskiego zakończono roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego, dotyczącą roku 2020. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r. poz. 914) gmina Śrem należy do strefy wielkopolskiej.

Rezultatem końcowym rocznej oceny jakości powietrza jest każdorazowo określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie.

Zgodnie z definicjami zawartymi w dyrektywie 2008/50/WE:

- poziom dopuszczalny oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany;

- poziom docelowy oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie;
- poziom celu długoterminowego oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza za rok 2020 dla gminy Śrem należącej do strefy wielkopolskiej według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia i ochrony roślin przedstawiają się następująco:

w kryterium ochrony zdrowia sklasyfikowano gminę Śrem:

- dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu, pyłu PM10 – w klasie A,
- dla poziomu dopuszczalnego pyłu PM 2,5 – w klasie C1,
- ze względu na przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu – w klasie C,
- dla poziomu docelowego dla ozonu w klasie A,
- dla poziomu celu długoterminowego ozonu – w klasie D2,

w kryterium ochrony roślin strefę wielkopolską sklasyfikowano:

- dla SO2 i NOx zaliczono do klasy A,
- dla O3 zaliczono do klasy A,
- dla poziomu celu długoterminowego ozonu – w klasie D2.

Zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia nie powinno być utożsamiane ze stanem jakości powietrza całej strefy i może oznaczać lokalny problem związany z daną substancją. Powoduje to jednak konieczność wyznaczenia obszarów przekroczeń i zakwalifikowanie strefy do opracowania programów ochrony powietrza. Z przebiegu rocznych serii pomiarów stężenia pyłu PM10 wynika wyraźna sezonowa zmienność stężenia: jest ono zdecydowanie wyższe w sezonie zimowym. Można więc przypuszczać, że powodem przekroczeń w sezonie grzewczym jest niska emisja z sektora komunalno-bytowego wpływająca na wyraźnie pogorszenie warunków aerosanitarnych. Duży wpływ na sytuację aerosanitarną mają także: położenie geograficzne, rodzaj i charakter zabudowy oraz możliwości przewietrzania obszaru.

3.9. Zagrożenie hałasem

Nadmierny hałas jest uciążliwością dostrzeganą częściej niż degradacja innych elementów środowiska. Jego oddziaływanie nie powoduje nieodwracalnych zmian w środowisku, lecz jego ograniczanie napotyka na wiele trudności i pociąga za sobą znaczne koszty.

Standardy akustyczne określone w *rozporządzeniu w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku,* wyrażone równoważnym poziomem dźwięku A w dB; odpowiednio w czasie oceny – 16-tu godzin pory dziennej (od 6.00 do 22.00) oraz 8-miu godzin pory nocnej (od 22.00 do 6.00), wynoszą dla hałasu komunikacyjnego – samochodowego i kolejowego:

→ L*AeqT(D/N) = 61/56 dB – dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,

→ L*AeqT(D/N) = 65/56 dB – dla terenów zabudowy zagrodowej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego.

Główne źródła hałasu na terenie gminy Śrem stanowi hałas drogowy związany z drogami wojewódzkimi: drogą nr 310 relacji Głuchowo – Śrem, drogą nr 432 relacji Leszno – Obłaczkowo, drogą nr 434 relacji Łubowo - Kostrzyn oraz drogą nr 436 relacji Śrem - Klęka.

Z danych Generalnego Pomiaru Ruchu dla dróg wojewódzkich 2020/2021 wynika, że największy ruch odnotowano na drodze nr 310 na odcinku pomiarowym w Śremie - granica miasta/ulica Kilińskiego - 10357 pojazdów/dobę, w tym 660 pojazdów ciężarowych i autobusów. Kolejne najbardziej uczęszczane drogi stanowiły: droga nr 432 (9439 pojazdów/dobę w punkcie pomiarowym w Śremie), droga nr 434 (8770 pojazdów/dobę w punkcie pomiarowym w Śremie) oraz droga nr 436 (3443 pojazdów/dobę w punkcie pomiarowym w Radoszkowie, w gminie Książ Wielkopolski).

Z uwagi na brak czynnych linii kolejowych na terenie gminy Śrem (w 1995 roku został zawieszony ruch pasażerski na linii nr 369 relacji Mieszków - Śrem), analiza tego źródła hałasu jest bezprzedmiotowa. Nie stwierdzono również zagrożenia hałasem lotniczym - teren opracowania znajduje się poza wyznaczonym na podstawie nieobowiązującego rozporządzenia wojewody wielkopolskiego obszarem ograniczonego użytkowania dla lotniska Poznań – Krzesiny.

3.10 Szata roślinna, świat zwierzęcy

Według podziału geobotanicznego Polski dokonanego przez Władysława Szafera (1972) obszar gminy Śrem leży w obrębie Okręgu Poznańsko-Gnieźnieńskiego (7c) w Krainie Wielkopolsko-Kujawskiej (7) wchodzącej w skład Poddziału Pasa Wielkich Dolin (A_2), w Dziale Bałtyckim Prowincji Niżowo - Wyżynnej Środkowoeuropejskiej (A) w Państwie Holarktyda, na Obszarze Euro - Syberyjskim. Natomiast w podziale Polski na regiony geobotaniczne J. M. Matuszkiewicza (1993) według zbiorowisk potencjalnej roślinności naturalnej gmina należy do trzech podokręgów w Okręgu Kórnicko-Miłosławskim (B.2.2): Podokręgu Mosińskim (B.2.2.a), Podokręgu Kórnickim (B.2.2.c) i Podokręgu Czeszewskim (B.2.2.d). Wszystkie wymienione okręgi znajdują się w Krainie Środkowowielkopolskiej (B.2) w Dziale Brandenbursko-Wielkopolskim (B) w Podprowincji Środkowoeuropejskiej Właściwej w Prowincji Środkowoeuropejskiej. W podziale Polski na regiony przyrodniczo-leśne według Tramplera, Kliczkowskiej, Dmyterko i Degórskiej (1994) obszar badanego terenu zalicza się do Mezoregionu Kotliny Śremskiej (III.29) w Dzielnicy Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (III.7) Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej (III).

Roślinnością potencjalną w tej krainie są przede wszystkim środkowoeuropejskie lasy liściaste, składające się z grądów środkowoeuropejskich. Obszar gminy jest stosunkowo zróżnicowany pod względem potencjalnej roślinności naturalnej. Panującymi gatunkami drzew są sosna i dąb, a z pozostałych gatunków najwięcej jest brzozy i olchy.

Jednakże, ze względu na dobre gleby, dominujący krajobraz gminy Śrem stanowią użytki rolne, a nie lasy, które stanowią tylko 16% powierzchni gminy (lesistość Polski to 29,6%). Większe kompleksy leśne występują w okolicach: Nochowa, Grobelki, Lucin i Mateuszewa.

W gminie Śrem ogólna powierzchnia użytków leśnych to 680,23 ha (GUS 2020) użytków rolnych wynosi 13 637 ha w tym 11 635 ha to grunty orne, 117 ha to sady, łąki stanowią 1272 ha, a powierzchnia pastwisk to 613 ha (GUS, 2005). Na użytkach rolnych obecnie uprawiane są głównie zboża. Pośród upraw, wprowadzonych przez człowieka oraz terenów odłogowanych gdzieniegdzie występują rośliny zielne i tzw. chwasty segetalne zwane również chwastami właściwymi. Wśród nich pojawiają się: mniszek pospolity, mak polny, tasznik pospolity, perz właściwy, komasa, kąkol polny, rumianek czy życica wielokwiatowa. Są one z reguły bardzo wytrzymałe na niekorzystne czynniki środowiska, rozwijają się szybko, niezwalczane mogą nawet całkowicie uniemożliwić rozwój uprawianej rośliny, wygrywając z nią konkurencję o światło, wodę i składniki pokarmowe. Rozsiewają się i rosną wśród uprawianych roślin bez pomocy człowieka, a często wbrew jego przeciwdziałaniom.

Oprócz wyżej wymienionych form zieleni, na terenie gminy występują również zespoły zieleni parkowej w Śremie, Dobczynie, Mechlinie, Górze, Błociszewie, Lucinach, Grzymysławiu, Łęgu, Psarskim, Zbrudzewie, Mórce i Nochowie oraz zadrzewienia śródpolne, drzewa i krzewy towarzyszące zabudowie, a także ciągom komunikacyjnym i ciekom.

Według podziału zoogeograficznego Polski A.S. Kostrowickiego (1999) obszar gminy należy do Podokręgu Wielkopolsko-Podlaskiego w Okręgu Środkowopolskim w Podregionie Środkowym Regionu Środkowoeuropejskiego. Nie występują tutaj gatunki charakterystyczne.

Na wilgotnych terenach leśnych występować mogą, okresowo związane ze środowiskiem wodnym, płazy: grzebiuszka ziemna (*Pelobates fuscus),* traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus)*, traszka zwyczajna (*T. Vulgaris)*, ropucha szara (*Bufobufo)*, ropucha zielona (*B. Viridis)*, rzekotka drzewna (*Hyla arborea)*, żaba jeziorowa (*Rana lessonae)*, żaba moczarowa (*R. arvalis),* żaba śmieszka (*R.ridibunda),* żaba trawna (*R. temporaria)*, żaba wodna (*R. esculenta)*.

Na terenie gminy Śrem gady reprezentowane są przez podlegające ścisłej ochronie: jaszczurkę zwinkę (*Lacerta agilis)*, jaszczurkę żyworodną (*L. Vivipara)*, padalca zwyczajnego (*Anguis fragilis)*, zaskrońca zwyczajnego (*Natrix natrix)* oraz żmiję zygzakowatą (*Vipera berus)*.

Ptaki w analizowanym obszarze, to typowe dla krajobrazów leśnych: drozd śpiewak, dudek, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięcioł zielony, dzięciołek, dzwoniec, cierniówka, czarnogłówka, gajówka, grubodziób, grzywacz, jastrząb, jarzębatka, jemiołuszka, jer, kapturka, kos, kowalik, kozodój, krętogłów, krogulec, kruk, krzyżodziób świerkowy, kwiczoł, kukułka, kobuz, lerka, makolągwa, muchołówka mała, muchołówka szara, muchołówka żałobna, mysikrólik, myszołów, paszkot, pełzacz leśny, piecuszek, piegża, pierwiosnek, pleszka, pokrzywnica, puszczyk, raniuszek, remiz, rudzik, siniak, sójka, sikora bogatka, sikora czubatka, sikora sosnówka, sikora modra, słowik rdzawy, srokosz,

strumieniówka, strzyżyk, szpak, świergotek drzewny, świstunka leśna, trzmielojad, turkawka, wilga, zięba i zniczek.

Wśród ssaków należy wymienić związane ze środowiskiem leśnym, gatunki chronione: borowca wielkiego, gacka brunatnego (wielkoucha), jeża zachodniego, karlika większego, kreta, łasicę, nocka rudego, ryjówkę aksamitną, borowca wielkiego, gacka wielkoucha, wiewiórkę pospolitą. Liczne populacje stanowią również sarny, jelenie i dziki.

3.11 Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy miejsko-wiejskiej Śrem występują następujące formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody Czmoń, obszary Natura 2000 – Ostoja Rogalińska o symbolu PLB300017 oraz Rogalińska Dolina Warty o symbolu PLH300012, Rogaliński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie", 14 użytków ekologicznych oraz pomniki przyrody.

Ponadto, przez gminę Śrem przepływa rzeka Warta, która jest osnową korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym – doliną rzeki Warty. Na terenie gminy występują też liczne gatunki roślin i zwierząt objętych ochroną prawną.

3.11.1 Rezerwat przyrody

Na terenie gminy Śrem, na mocy rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody został wyznaczony rezerwat przyrody Czmoń o powierzchni około 23,6 ha. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ekosystemu żyznych lasów liściastych z bogactwem siedlisk i różnorodnością biotyczną. Na szczególną uwagę zasługują dęby szypułkowe i jesiony wyniosłe, a także rośliny naczyniowe i lilia złotogłów.

3.11.2 Obszary Natura 2000

Na terenie gminy Śrem znajdują się 2 obszary chronione Natura 2000 – Ostoja Rogalińska o symbolu PLB300017 oraz Rogalińska Dolina Warty o symbolu PLH300012. Ostoja Rogalińska i Rogalińska Dolina Warty obejmują bardzo zbliżone terytorium, różni je jedynie cel ochrony i dyrektywy unijne, które stanowiły podstawę prawną do ich utworzenia. Ostoja Rogalińska powstała na mocy dyrektywy ptasiej, która ma na celu ochronę gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy, natomiast Rogalińska Dolina Warty na mocy dyrektywy siedliskowej, której zadaniem jest ochrona siedlisk przyrodniczych.

Obszar Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty (kod obszaru PLH300012) został powołany na podstawie dyrektywy Rady Europy o numerze 92/43/EWG, na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Rogalińska Dolina Warty (PLH300012). Wyżej wymieniony obszar Natura 2000 został powołany ze względu na konieczność trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych, populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki lub konieczność odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków. Na terenie podlegają ochronie następujące siedliska: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością Chenopodion rubri p.p. i Bidention, ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe, ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, łąki selernicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe, starodub łąkowy oraz łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe.. Zgodnie ze Standardowym formularzem danych, na terenie Rogalińskiej Doliny Warty „występuje 11 gatunków roślin z krajowej "czerwonej listy" (Zarzycki, Szeląg 2006): fiołek mokradłowy Viola stagnina, goryczka wąskolistna Gentiana pneumonanthe, goździk pyszny Dianthus superbus, goździk siny Dianthus gratianopolitanus, groszek błotny Lathyrus palustris, kosaciec syberyjski Iris sibirica, kruszczyk błotny Epipactis palustris, nasięźrzał pospolity Ophioglossum vulgatum, pszeniec grzebieniasty Melampyrum cristatum oraz selernica żyłkowana Cnidium dubium. Kolejne figurują na regionalnej "czerwonej liście" (Jackowiak i in. 2007), w tym rzeżucha drobnokwiatowa Cardamine parviflora oraz skrzyp pstry Equisetum variegatum ze statusem "zagrożony" (kategoria "EN"). Dziewięć dalszych taksonów posiada w Wielkopolsce status "narażony" (kat. "VU"): bukwica zwyczajna Betonica officinalis, konitrut błotny Gratiola officinalis, kropidło piszczałkowate Oenanthe fistulosa, orlik pospolity Aquilegia vulgaris, rzeżucha niecierpkowa Cardamine impatiens, sitniczka szczecinowata Isolepis setacea, starzec bagienny Senecio paludosus, wolffia bezkorzeniowa Wolffia arrhiza oraz zamokrzyca ryżowa Leersia oryzoides. Kolejnych pięć gatunków zostało uznanych jako "najmniejszej troski" (kat. "LC"): koniopłoch łąkowy Silaum silaus, lilia złotogłów Lilium martagon, ożanka czosnkowa Teucrium scordium, topola czarna Populus nigra i wilczomlecz lśniący Euphorbia lucida.” Gatunki chronione zwierząt niebędących ptakami występującymi na tym terenie są: bóbr europejski, wydra, boleń, piskorz, koza, trzepla zielona, pachnica dębowa i kozioróg dębosz.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) pod nazwą Ostoja Rogalińska (kod obszaru PLB300017), powołany na podstawie dyrektywy Rady Europy o numerze 79/409/EWG tzw. dyrektywy ptasiej, na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2007 r. Nr 179, poz. 1275). Wyżej wymieniony obszar Natura 2000 Ostoja Rogalińska powołany został ze względu na występowanie co najmniej 19 stanowisk lęgowych ptaków określonych w Dyrektywie Ptasiej. Zgodnie ze standardowym formularzem danych, na terenie występuje co najmniej 26 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 7 gatunków z Polskiej Czerwonej

Księgi. Największe znaczenie ma występowanie co najmniej 1% populacji krajowej kani czarnej i kani rudej podczas okresu lęgowego oraz zimowanie ponad 1% populacji szlaku wędrówkowego gęsi zbożowej. W granicach obszaru Natura 2000 bardzo liczna jest również populacja rybitwy czarnej i dzięcioła średniego. Na obszarze Natura 2000 występują również między innymi: zimorodki zwyczajne, gęsi białoczelne, świergotki polne, bociany białe, bociany czarne, lerki, kropiatki, bieliki zwyczajne, żurawie zwyczajne, ortolany, oraz jarzębatki.

3.11.3 Parki krajobrazowe

Na terenie gminy Śrem wyznaczono 2 Parki Krajobrazowe: Rogaliński Park Krajobrazowy, utworzony na podstawie rozporządzenia Nr 4/97 Wojewody Poznańskiego z dnia 26 czerwca 1997 r. w sprawie utworzenia Rogalińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Poznańskiego Nr 14, poz. 98 z 1997 r.) oraz Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego, utworzony na podstawie rozporządzenia Nr 1/92 Wojewody Leszczyńskiego i Wojewody Poznańskiego z dnia 1 grudnia 1992 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego im. gen. Dezyderego Chłapowskiego.

Powierzchnia całkowita Rogalińskiego Parku Krajobrazowego wynosi 12.750 ha. Celem jego ochrony jest dolina rzeki Warty wraz z terenami terasowymi, na których rośnie największe skupisko dębów szypułkowych. W parku znajduje się ich aż 1435, a 860 z nich to pomniki przyrody. Oprócz terenów leśnych krajobraz tworzą starorzecza, łąki i pastwiska. Rogaliński Park krajobrazowy stanowi również miejsce bytowania wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Największym bogactwem gatunkowym odznacza się w szczególności ptactwo wodno-błotne. Teren Rogalińskiego Parku Krajobrazowego obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Park chroni również wartości historyczne z najbardziej znanym obiektem w jego granicach, jakim jest zespół pałacowo-parkowy w Rogalinie.

W obszarze Rogalińskiego Parku Krajobrazowego wyznaczono następujące cele szczególne ochrony:

- zachowanie kompleksu zbiorowisk roślinnych związanych funkcjonalnie z doliną rzeki Warty;
- zachowanie populacji rzadko występujących oraz zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów występujących w dolinie Warty;
- zachowanie walorów biocenotycznych oraz bogactwa gatunkowego lasów porastających dno doliny Warty oraz stopniowa renaturalizacja obszarów leśnych zniekształconych przez nadmierny udział drzewostanów sosnowych;
- zachowanie zgrupowań okazałych dębów szypułkowych rosnących na obszarze doliny Warty;
- zachowanie obecnego charakteru koryta Warty oraz charakterystycznych elementów geomorfologii doliny, w szczególności - starorzeczy w różnych stadiach lądowienia;
- zachowanie urozmaiconego krajobrazu doliny Warty wraz z unikatowymi panoramami widokowymi;
- zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.

Powierzchnia całkowita Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego wynosi natomiast 17.323 ha. Celem jego ochrony jest zachowanie unikatowego, historycznego krajobrazu rolniczego z siecią zadrzewień śródpolnych, ukształtowanego niemal 200 lat temu przez generała Dezyderego Chłapowskiego.

W obszarze Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego wyznaczono następujące cele szczególne ochrony:

- zachowanie historycznej sieci zadrzewień śródpolnych o dużych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych, naukowo-dydaktycznych i kulturowych;
- zachowanie i popularyzacja zrównoważonego krajobrazu rolniczego;
- zachowanie populacji rzadkich i chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt oraz ich siedlisk.

3.11.4 Użytki ekologiczne

Na mocy uchwały nr 433/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. w sprawie uznania obiektów przyrodniczych za użytki ekologiczne na terenie gminy Śrem utworzone zostały następujące użytki ekologiczne: „Żabie oczka" o powierzchni 8,36 ha, obejmujące śródleśne zbiorniki wodne i podmokłe łąki, „Kocanki" o powierzchni 1,44 ha, stanowiące wilgotną zalewową łąkę, „Żurawiec" o powierzchni 2,51 ha - śródleśny mocno zarośnięty zbiornik wodny, „Bagienko" o powierzchni 4,8 ha, obejmujące zbiornik wodny z przyległymi szuwarami i fragmentem podmokłej łąki w centrum Śremu (Miejski Park Ekologiczny im. Wł. Puchalskiego) oraz użytki ekologiczne „Łokcie I" o powierzchni 10,67 ha, „Łokcie II" o powierzchni 7,78 ha, „Żowiniec" o powierzchni 16,42 ha, „Przesmyk" o powierzchni 13,98 ha, „Samotnie" o powierzchni 3,92 ha, „Stara Warta" o powierzchni 3,38 ha, „Jeziorko" o powierzchni 3,98 ha, „Potop" o powierzchni 4,47 ha, Bobrzysko" o powierzchni 4,03 ha, obejmujące starorzecza Warty i przyległe zalewowe łąki. Celem ochrony wyżej wymienionych użytków ekologicznych jest zachowanie wodnych, podmokłych i wilgotnych siedlisk przyrodniczych o dużych wartościach krajobrazowych i naukowo-dydaktycznych.

W 2008 roku, na mocy uchwały utworzono kolejny użytek ekologiczny o powierzchni 7,6 ha, obejmujący starorzecze Warty i przyległe podmokłe łąki. Celem jego ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej, w szczególności ochrony miejsc bytowania i rozrodu płazów i ptaków oraz zachowania zróżnicowanej roślinności wodnej i błotnej.

3.11.5 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Łęgi Mechlińskie"

We wschodniej części gminy Śrem występuje zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Łęgi Mechlińskie", utworzony na mocy uchwały nr 434/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. Obejmuje on 780,89 ha i ograniczony jest od strony północnej ulicą Śremską, od

zachodu miejscowością Kawcze, wschodnia granica zespołu przebiega w miejscowości Kotowo, następnie jest tożsama z granicą gminy Śrem. Jego granice częściowo pokrywają się z obszarem Natura 2000 Ostoja Rogalińska, w jego obrębie wyznaczono również następujące użytki ekologiczne: „Łokcie I", „Łokcie II" oraz „Stara Warta". Dominujący typ chronionego krajobrazu stanowią wodne, podmokłe i wilgotne siedliska przyrodnicze o dużych wartościach krajobrazowych, naukowo-dydaktycznych, związane z zalewową doliną rzeki Warty i obiektami kulturowymi.

Na terenie zespołu występują bagienne łąki oraz lasy grądowe z dębami szypułkowymi, wiązami jesionami. Te siedliska zamieszkiwane są przez liczne gatunki ptaków, tym bociana czarnego, kanię rudą czy błotniaka zbożowego. Aby zaprezentować walory przyrodnicze i kulturowe okolic Mechlina zrealizowana została ścieżka przyrodniczo-kulturowa "Łęgi Mechlińskie".

3.11.6 Pomniki przyrody

Na terenie gminy Śrem występują liczne pojedyncze pomniki przyrody i grupy drzew pomnikowych, pośród których najczęściej występującym gatunkiem jest dąb szypułkowy. Oprócz dębów ochroną pomnikową objęto również przedstawicieli następujących gatunków drzew: klon pospolity, olsza czarna, lipa drobnolistna, lipa szerokolistna, kasztanowiec biały, platan zachodni, jesion wyniosły, żywotnik zachodni, cis pospolity, wiąz szypułkowy, sosna zwyczajna, topola czarna. Na szczególną uwagę zasługują również aleje drzew: aleja lipowa w Mechlinie (189 lip drobnolistnych, 13 lip szerokolistnych, 6 dębów szypułkowych, 1 robinia akacjowa oraz 1 grusza pospolita - w 2019 zniesienie 21 drzew), aleja platanowa w Psarskiem (21 platanów klonolistnych, 19 klonów zwyczajnych, 1 klon jawor i 10 jesionów wyniosłych, aleja 91 kasztanowców w białych w Szymanowie czy aleja 167 kasztanowców zwyczajnych i 5 klonów zwyczajnych w Błociszewie.

Wyjątkowy pomnik stanowi bluszcz nadwarciański, który obejmuje obecnie 70 sztuk bluszczu pospolitego, występującego w lesie dębowym na skarpie nadwarciańskiej za oczyszczalnią ścieków w Śremie.

3.12 Zabytki

Na obszarze gminy znajduje się szereg obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków to:

1) drewniany kościół p.w. Św. Michała Archanioła z 1736 roku (1905 r.) przy ul. Kasztanowej 1 w Błociszewie, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia1932 r. pod numerem 2415/A,
2) kostnica na cmentarzu kościelnym z 2 poł. XIX wieku przy ul. Rolnej w Błociszewie, wpisana do rejestru zabytków 13 lutego 1970 r. pod numerem 828/A,
3) zespół pałacowy przy ul. Rolnej 2 w Błociszewie: pałac z 1893 roku, wpisany do rejestru zabytków 12 kwietnia 1973 r. pod numerem 1436/A,

4) zespół pałacowy przy ul. Rolnej 2 w Błociszewie: park (pozostałości) XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 13 lutego 1970 r. pod numerem 829/A,
5) kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha w Dalewie z 1 połowy XIV wieku (1623), wpisany do rejestru zabytków 25 listopada 1932 r. pod numerem 2377/A,
6) zespół dworski w Dobczynie: dwór i park z pocz. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 21 listopada 1985 r. pod numerem 2035/A,
7) zespół dworski w Górze: dwór i park z XVIII/XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 16 lutego 1970 r. pod numerem 842/A,
8) założenie pałacowo-parkowe w Grzymisławiu z pocz. XX wieku, wpisane do rejestru zabytków 12 marca 2001 r. pod numerem 50/A,
9) zespół pałacowy i folwarczny w Kadzewie: pałac, park, folwark "małe podwórze", dom mieszkalny, powozownia, stajnia z 2 połowy XIX wieku, wpisane do rejestru zabytków: 2 lipca 1974 roku pod numerem 1533/A oraz 26 września 1996 roku pod numerem 2607/A,
10) zespół pałacowy w Krzyżanowie: pałac i park z 1910 r., 2 poł. XVIII wieku, XIX wiek, wpisane do rejestru zabytków: 23 kwietnia 1975 roku pod numerem 1717/A oraz 31 sierpnia 1984 roku pod numerem 1942/A,
11) park przy ul. Wspólnej w Lucinach z pocz. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 29 kwietnia 1986 roku pod numerem 2081/A,
12) zespół pałacowy w Łęgu: pałac z 1904 roku, wpisany do rejestru zabytków 21 marca 1983 roku pod numerem 1913/A,
13) zespół pałacowy w Łęgu: park z XIX/XX wieku, wpisany do rejestru zabytków 2 stycznia 1986 roku pod numerem 2038/A,
14) park z ogrodem i podwórzem przy ul. Parkowej w Mechlinie z poł. XIX wieku, wpisane do rejestru zabytków: 10 października 1985 roku pod numerem oraz 21 lipca 2007 roku pod numerem 2029/A,
15) kościół p.w. NMP Wniebowziętej przy ul. Spokojnej w Mórce z 1 poł. XVII wieku, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia 1932 roku pod numerem 2424/A,
16) park dworski przy ul. Spokojnej w Mórce z pocz. XX wieku, wpisany do rejestru zabytków 10 stycznia 1989 roku pod numerem 1989/A,
17) zespół pałacowy przy ul. Lipowej w Nochowie: pałac z lat 1914 - 1917, wpisany do rejestru zabytków 6 marca 1995 roku pod numerem 2345/A,
18) zespół pałacowy przy ul. Lipowej w Nochowie: park z końca XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 10 stycznia 1989 roku pod numerem 1989/A,
19) zespół pałacowy przy ul. Owocowej 8 w Psarskiem: pałac, obecnie dom pomocy z początku XIX wieku, 1900, 1910, wpisany do rejestru zabytków 13 kwietnia 1972 roku pod numerem 1362/A,
20) zespół pałacowy przy ul. Owocowej w Psarskiem: park z XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 23 kwietnia 1975 roku pod numerem 1718/A,
21) zespół koszarowy przy ul. Gen. Wł. Sikorskiego 2, ul. Jana Kilińskiego w Śremie: dwa budynki koszar, trzy budynki zaplecza, dawna ujeżdżalnia, trzy dawne wille oficerskie, internat (ul. Jana

Kilińskiego), budynek dawnego kasyna z 1902 - 1903, wpisany do rejestru zabytków 11 maja 1994 roku pod numerem 2302/A,

22) zespół klasztorny klarysek przy ul. Promenada 7 w Śremie: kościół klasztorny, obecnie kaplica szpitalna p. w. św. Ignacego Loyoli, klasztor, później szpital Zakładu Pielęgniarsko - Opiekuńczego, pozostałości ogrodu klasztornego - obecnie ogród, wraz z otoczeniem z 4 ćw. XVIII wieku, wpisane do rejestru zabytków: 18 lutego 1970 roku pod numerem 878/A i pod numerem 879/A oraz 28 grudnia 2011 roku pod numerem 856/Wlkp/A,
23) zespół klasztorny franciszkanów p.w. Narodzenia NMP przy ul. Franciszkańskiej 14 w Śremie z 4 ćw. XVII wieku i początku XVIII wieku: kościół, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia 1932 roku pod numerem 2428/A, klasztor i ogrodzenie z barami, wpisane do rejestru zabytków 2 maja 1969 roku pod numerem 582/A,
24) budynek stacji pomp i filtrów z otoczeniem w Śremie z lat 1908-1909, wpisany do rejestru zabytków 2 marca 2010 roku pod numerem 785/Wlkp/A,
25) Centrum Zawodowego przy ul. Floriana Marciniaka 2 w Śremie, obecnie budynek administracyjny z mieszkaniem z początku XX wieku, wpisane do rejestru zabytków 21 marca 1994 roku pod numerem 2298/A,
26) zespół budynków bractwa kurkowego przy ul. Ludwika Zamenhofa 1 w Śremie: kręgielnia (dawna strzelnica), świetlica, budynek administracyjny, z początku XX wieku, wpisane do rejestru 18 sierpnia 1992 roku zabytków pod numerem 2243/A,
27) wodociągowa wieża ciśnień przy ul. Adama Mickiewicza w Śremie z lat 1908-1910, wpisana do rejestru zabytków 21 maja 1985 roku pod numerem 2002/A,
28) wikariat przy ul. Farnej 18 w Śremie, obecnie dom pomocy społecznej z około 1889 roku, wpisany do rejestru zabytków 15 maja 2001 roku pod numerem 56/Wlkp/A,
29) starostwo powiatowe przy ul. Adama Mickiewicza 18 w Śremie z lat 1911-1913, wpisane do rejestru zabytków 16 maja 1996 roku pod numerem 2588/A,
30) ratusz Plac 20 Października 1 w Śremie z lat 1836-1838, wpisany do rejestru zabytków 11 marca 1970 roku pod numerem 1018/A,
31) ośrodek reumatologiczny przy ul. Adama Mickiewicza 95 w Śremie z 1907 roku, wpisany do rejestru zabytków w 1970 roku pod numerem 856/Wlkp/A,
32) ogrodzenie przy ul. Farnej 9 w Śremie: mur z bramami przy kościele parafialnym p.w. NMP Wniebowziętej wpisane do rejestru zabytków 3 maja 1969 roku pod numerem 586/A,
33) gimnazjum śremskie, obecnie liceum ogólnokształcące przy ul. Poznańskiej 11 w Śremie z 1869 roku, wpisane do rejestru zabytków w 1997 roku pod numerem 2619/A,
34) sala gimnastyczna obecnego liceum ogólnokształcącego przy ul. Poznańskiej 11 w Śremie z 1869 roku, wpisana do rejestru zabytków w 1997 roku pod numerem 2619/A,
35) kościół szpitalny p. w. Św. Ducha przy ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 13 w Śremie z około XVI wieku, wpisany do rejestru zabytków 18 lutego 1970 roku pod numerem 877/A,
36) kościół parafialny p.w. NMP Wniebowziętej przy ul. Farnej 9 w Śremie z około 1393 roku, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia 1932 roku pod numerem 2427/A,

37) zespół budynków dawnej fabryki odlewów żeliwnych Stanisława Malinowskiego przy ul. Kolejowej 1a w Śremie z lat 1925-1929, obecnie obiekt handlowy (market): budynek odlewni, narożna północno - wschodnia ściana i wschodnia ściana północnej części budynku stelmacharni (od ul. Kolejowej i ul. Jana Kilińskiego) oraz ściana wschodnia południowej części budynku stelmacharni (od ul. Jana Kilińskiego), wpisane do rejestru zabytków 20 lipca 1995 roku pod numerem 2352/A,
38) dom mieszkalny przy ulicy T. Kościuszki 2 w Śremie z 1827 roku, przebudowany w XX wieku, wpisany do rejestru zabytków 11 maja 1994 roku pod numerem 2303/A,
39) kamienica - dom mieszkalny przy ulicy T. Kościuszki 10 w Śremie z 1892 roku, wpisany do rejestru zabytków 13 października 1993 roku pod numerem 2279/A,
40) dom mieszkalny przy ul. dr Seweryna Matuszewskiego 2 w Śremie z XVIII/XIX w., przebudowany w 2 poł. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 8 sierpnia 1994 roku pod numerem 2309/A,
41) dom mieszkalny przy ul. ks. Piotra Wawrzyniaka 2 w Śremie z 1 poł. XIX w., dobud. front poł. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 18 lutego1970 roku pod numerem 880/A,
42) cmentarz przykościelny przy ul. Farnej 9 w Śremie wpisany do rejestru zabytków 29 września 1992 r. pod numerem 2242/A,
43) budynek lazaretu z przylegającym do niego łącznikiem, mieszczącym kaplicę przyszpitalną oraz parterowym skrzydłem od południowego - wschodu, obecnie dom pomocy społecznej przy ul. Farnej 16 w Śremie z lat 1861-1862 i 1927 - 1933, wpisany do rejestru zabytków 14 maja 2001 roku pod numerem 55/Wlkp/A,
44) bank ludowy przy ul. Ks. Piotra Wawrzyniaka 3 w Śremie z 1873 roku, wpisany do rejestru zabytków 8 września 2011 roku pod numerem 782/Wlkp/A,
45) historyczny założenie urbanistyczne miasta z 1253 roku - XIX wieku wpisany do rejestru zabytków 22 lutego 1956 roku pod numerem 543/49/A oraz wpisany do rejestru zabytków 22 października 1992 r. pod numerem 2524/A,
46) cmentarz parafialny Parafii p.w. NMP Wniebowziętej w Śremie wpisany do rejestru zabytków 17 lipca 1992 roku pod numerem 2239/A,
47) park dworski w Śremie przy ul. Wiosny Ludów 27 z pocz. XX w. wpisany do rejestru zabytków 4 września 1985 roku pod numerem 2018/A,
48) zespół dworski przy ul. Śremskiej 47 w Zbrudzewie: dwór i park dworski z II połowy XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 19 czerwca 2015 roku pod numerem 965/Wlkp/A.

Na terenie gminy Śrem znajduje się również 399 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (277 w Śremie i 122 na obszarach wiejskich) oraz 881 stanowisk archeologicznych, ujętych w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych, sporządzonej w 2013 roku. 3 pośród zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych zostało wpisanych do rejestru zabytków. Są to:

1) grodzisko późnośredniowieczne w Mórce, stan. 1, AZP 61-28/61, nr rejestru 1971/A z 10 grudnia 1984 roku,
2) grodzisko wczesnośredniowieczne w Śremie, stan. 7, AZP 59-28/108, nr rejestru 43/A z 4 maja 1957 roku,
3) cmentarzysko w Psarskiem, stan. 2, AZP 59-28/34, nr rejestru 1654/A z 13 grudnia 1974 roku.

Wśród pozostałych dóbr zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, występują również zabytki ruchome, stanowiące głównie wystrój obiektów sakralnych. Są to obiekty stanowiące wyposażenie i wystrój śremskich kościołów: kościoła parafialnego pod wezwaniem NMP Wniebowziętej, kościoła poklasztornego pod wezwaniem św. Ignacego Loyoli przy Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym w Śremie oraz kościoła pod wezwaniem Narodzenia NMP, a także wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Wojciecha w Dalewie, kościoła pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Błociszewie oraz kościoła pod wezwaniem N.M.P. Wniebowziętej w Mórce. Jedyną „świecką grupą obiektów zabytkowych stanowią zabytki prezentowane w Muzeum Śremskim.

4. Potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji strategii

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 w swoim założeniu realizuje politykę rozwoju regionu w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, polegająca na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej i społecznej w taki sposób, aby nie naruszyć równowagi w przyrodzie oraz jednocześnie sprzyjać przetrwaniu jej zasobów.

Brak realizacji celów strategicznych będzie powodował degradację środowiska, a także utratę konkurencyjności gminy Śrem jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji.

Rezygnacja z kluczowych kierunków interwencji w zakresie aktywacji osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie, zwiększenia dostępności gminy dla osób z różnymi niepełno sprawnościami wpłynie negatywnie na jakość życia ludzi starszych i niepełnosprawnych, pogłębiając ich izolację i trudności w adaptacji do zmieniających się warunków życia. Edukacja ekologiczna mieszkańców, kształtowanie postaw prośrodowiskowych, wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych czy promocja zdrowego i aktywnego stylu życia mają na celu nie tylko wydłużenie życia mieszkańców gminy, ale sprawienie, że ich życie bez chorób cywilizacyjnych będzie miało zdecydowanie wyższy komfort. Brak działań w tym zakresie zmniejszy prawdopodobieństwo zachowania i polepszenia zdrowia mieszkańców gminy, co zmniejszy ich aktywność zawodową i społeczną. Brak wsparcia rodzin w procesie wychowawczym pogłębi patologie w tzw. problemowych rodzinach.

Rezygnacja z celów dotyczących budowy atrakcyjnej infrastruktury oświatowej zmniejszy kompetencje technologiczne uczniów i przyczyni się do słabszych wyników edukacji dzieci i młodzieży. Brak modernizacji stadionu miejskiego oraz innych obiektów infrastruktury sportowej oraz planowanej budowy sal gimnastycznych przy Szkole Podstawowej nr 4 w Śremie oraz Szkole Podstawowej w Pyszącej obniży atrakcyjność oferty sportowej i wpłynie negatywnie na kształtowanie prozdrowotnych nawyków, szczególnie u dzieci i młodzieży. Inwestycje w kulturę i kompetencje społeczne, w tym modernizacja piwnic w Śremskim Ośrodku Kultury oraz budowa amfiteatru nad jeziorem Grzymisławskim wraz z zapleczem sanitarnym i miejscami parkingowymi jest istotna dla podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Rezygnacja z wspierania i realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych, budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach nieskanalizowanych, budowy ścieżek pieszo-rowerowych oraz tworzenia nowoczesnego systemu transportu publicznego przyczyniłaby się do pogarszania jakości powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, a także wzrostu poziomu hałasu i zanieczyszczeń gleb związanych z preferowaniem samochodowego transportu indywidualnego. Brak wymiany oświetlenia ulicznego uniemożliwi wprowadzenie znacznych oszczędności w zużyciu energii, a co za tym idzie oszczędności w budżecie gminy, co jest szczególnie istotne wobec drożejących cen energii.

Rezygnacja z działań na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej, w tym wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz zwiększenia wykorzystania źródeł OZE wpłynęłaby niekorzystnie na stan powietrza w gminie Śrem.

Budowa błękitnej infrastruktury, promocja zalesień i wprowadzanie zróżnicowanych zadrzewień śródpolnych na terenach rolniczych obszarów przyczyni się do wzrostu naturalnego pochłaniania CO_2 oraz będzie ograniczać dalsze stepowienie Wielkopolski. Rezygnacja z tych działań, wskazanych w Strategii byłaby niekorzystna dla wszystkich komponentów środowiska: wód powierzchniowych i podziemnych, klimatu, flory, fauny oraz gleb.

Działania wskazane w Strategii dotyczą ochrony klimatu i jakości powietrza, poprawy efektywności energetycznej, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych, ochrony zasobów przyrodniczych oraz usprawnień w zakresie gospodarki odpadami. Zaniechanie realizacji Strategii spowodowałoby dalszą degradację środowiska przyrodniczego, sukcesywne pogarszanie się stanu powietrza, gleb i wód, zmniejszenie podbudowy biologicznej gminy. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy mogłaby przyczynić się do niekorzystnych zmian w środowisku naturalnym gminy Śrem.

Utrzymanie wysokiej jakości środowiska ma ogromny wpływ na odnawialne i nieodnawialne zasoby przyrodnicze. To właśnie postulowane w celach strategicznych ograniczenie negatywnych oddziaływań na otoczenie przyrodnicze będzie minimalizować presję środowiskową, dlatego też odstąpienie od realizacji Strategii byłoby bardzo niekorzystne dla stanu środowiska w gminie Śrem.

5. Istniejące problemy ochrony środowiska

Przed wskazaniem zadań strategicznych, w dokumencie „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028” zidentyfikowane zostały kluczowe problemy Gminy w kwestii ochrony środowiska:

- nielegalne składowisko śmieci w Pyszącej,
- lokalizacja zakładu o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej (Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe BUT-GAZ Robert Ustasiak/Punkt Przeładunkowo-Magazynowy Gazu Płynnego w Śremie,

- występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, w tym na obszarach zabudowanych,
- wysoki poziom wód gruntowych powodujący zalewanie terenów,
- problemy z melioracją i odwodnieniem Gminy, zniszczona infrastruktura melioracyjna, która powoduje degradację terenu,
- przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: benzo(a)pirenu oraz PM2,5 i PM10,
- mały udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii w produkcji energii,
- niska lesistość gminy,
- zbyt szybki spływ powierzchniowych na terenach zurbanizowanych - niedostateczna retencja wód opadowych na terenie gminy,
- nasilająca się presja rekreacyjna i turystyczna na obszary cenne przyrodniczo,
- pogarszający się stan dróg lokalnych wobec rosnącej liczby mieszkańców, duże natężenie ruchu na terenie gminy,
- hałas i zanieczyszczenie środowiska związane z użytkowaniem dróg,
- występowanie osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- mała świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska,
- niedostateczna i niewłaściwa segregacja odpadów,
- zły stan wód powierzchniowych,
- zbyt małe wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- brak planów miejscowych dla wszystkich terenów gminy,
- lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą,
- niekontrolowane podziały terenów rolnych,
- problemy z utrzymaniem należytego stanu czystości oczyszczalni przydomowych i nieszczelne szamba.

Dodatkowo, wśród istotnych problemów środowiska niewymienionych w strategii, a bardzo istotnych z punktu widzenia struktury użytkowania gruntów w gminie Śrem należy wymienić zagrożenia dla środowiska, wynikające z prowadzenia gospodarki rolnej. Teren gminy Śrem w znacznej części użytkowany jest rolniczo. Środowisko przyrodnicze terenu objętego badaniem poddawane jest następującym niekorzystnym zjawiskom w postaci:

- zanieczyszczeń obszarowych powodowanych działalnością rolniczą. Obecność pól uprawnych powoduje typowo rolnicze „uciążliwości" wynikające z przebiegu roku produkcyjnego w rolnictwie (wiosenne prace polowe, żniwa, wykopki, siewy jesienne). W okresie użyźniania gleby często stosuje się nawozy naturalne – obornik. Opryski przeciwko chwastom i grzybom stosowane są w postaci pojedynczych zabiegów i przeważnie przy sprzyjających warunkach meteorologicznych,

- zanieczyszczeń metalami ciężkimi, szczególnie w pobliżu dróg wojewódzkich: drogi nr 310 relacji Głuchowo – Śrem, drogi nr 432 relacji Leszno – Obłaczkowo, drogi nr 434 relacji Łubowo - Kostrzyn oraz drogi nr 436 relacji Śrem - Klęka.

6. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 na środowisko przyrodnicze odniesiono się do celów szczegółowych zaproponowanych w Strategii. W stosunku do każdego zaplanowanego działania przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe.

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy. Zastosowano następujące oznaczenia:

(0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia;

(+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;

(-/+) - realizacja zadania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;

(-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;

(N) - brak możliwość jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.

Tabela 9 Macierz oddziaływań celów Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028

L. p.	AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI Działanie	obszary Natura 2000	ludzie	różnorodność biologiczna	zwierzęta i rośliny	wody powierzchniowe i podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki i dobra materialne	formy ochrony przyrody
1.1.1	Aktywizacja osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2	Wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych dla mieszkańców	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1.1.3	Edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw prośrodowiskowych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1.1.4	Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.5	Promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury oświatowej, w tym TIK	0	+	-	-	0	0	-	+	0	0	+	0
1.2.2	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury sportowej	0	+	-	-	0	0	-	+	0	0	+	0
1.2.3	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury kulturalnej	0	+	-	-	0	0	-	+	0	0	+	0
1.3.1	Wsparcie rodzin w procesie wychowawczym	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2	Wspieranie działalności placówek pomocy społecznej i wspieranie działalności organizacji pozarządowych	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4.1	Poszerzenie oferty kulturalnej	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4.2	Poszerzenie oferty sportowej	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L. p.	**ZADBANE ŚRODOWISKO, ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA** **Działanie**	**obszary Natura 2000**	**ludzie**	**różnorodność biologiczna**	**zwierzęta i rośliny**	**wody powierzchniowe i podziemne**	**powietrze**	**powierzchnia ziemi**	**krajobraz**	**klimat**	**zasoby naturalne**	**zabytki i dobra materialne**	**formy ochrony przyrody**
2.1.1	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.2	Dbałość o estetykę przestrzeni	0	+	0	0	0	0	0	+	0	0	+	+
2.1.3	Wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Warty	N	+	N	N	0	0	N	N	0	0	0	N
2.1.4	Realizacja Programu Rewitalizacji	0	+	+	+/-	0	+	+/-	+	+	0	+	+

2.2.1	Spójny rozwój obszarów wiejskich	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0	+
2.2.2	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury rekreacyjnej	0	+	-	-	-	0	-	+	0	0	+	0
2.2.3	Inwestycje w infrastrukturę drogową (drogi, kanalizacja deszczowa, oświetlenie) i mostową oraz wzrost bezpieczeństwa komunikacji	0	+	-	-	+/-	0	-	-	+/-	0	0	0
2.2.4	Wsparcie nowych rozwiązań komunikacyjnych w związku z ograniczaniem presji na środowisko	0	+	0	0	+	+	-	+/-	+	0	+	+
2.2.5	Rozwój infrastruktury rowerowej, budowa ścieżek rowerowych, funkcjonowanie systemu rowerów miejskich	0	+	-	-	+/-	+	-	+/-	+	0	0	0
2.2.6	Modernizacja kanalizacji deszczowej	0	+	+/-	+/-	+	0	0	+/-	+	0	0	+
2.3.1	Działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej	+	+	+	+	0	+	+	+	+	+	+	+
2.3.2	Działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych	+	+	+	+	+	0	+	+	+	0	0	+
2.3.3	Ochrona zasobów przyrodniczych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0	+
2.3.4	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami	+	+	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+
2.3.5	Poprawa jakości komunalnego zasobu mieszkaniowego	0	+	+/-	+/-	0	+	0	+	+	0	+	0
2.3.6	Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury	+	+	+/-	+/-	+	+	+	+	+	+	0	+
L. p.	**SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA** **Działanie**	**obszar Natura 2000**	**ludzie**	**różnorodność biologiczna**	**zwierzęta i rośliny**	**wody powierzchniowe i podziemne**	**powietrze**	**powierzchnia ziemi**	**krajobraz**	**klimat**	**zasoby naturalne**	**zabytki i dobra materialne**	**formy ochrony przyrody**
3.3.1	Wykorzystanie nowoczesnych technologii w świadczeniu usług	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	N
3.3.2	Wzrost kompetencji kadr instytucji publicznych	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
3.4.1	Rozwój inicjatyw opartych o												

	współpracę nauki, biznesu i samorządów	N	+	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
3.4.1	Działalność w ramach współpracy międzysamorządowej	N	+	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
3.4.2	Wspieranie działań w zakresie współpracy międzysektorowej	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

Powyższa ocena potencjalnego oddziaływania na środowisko celów zamieszczonych w tabeli została dokonana, biorąc pod uwagę wszystkie zadania szczegółowe, które przypisane były do celów wymienionych w tabeli. Głównym założeniem Strategii jest rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny gminy przy jednoczesnej poprawie stanu środowiska przyrodniczego. Wdrożenie Strategii w zakresie wielu celów strategicznych, takich jak: edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw pro środowiskowych, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami, ochrona zasobów przyrodniczych, działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej, działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych będzie miało bardzo pozytywne skutki dla środowiska. Część zadań, zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 ma charakter konkretnych inwestycji, których powstanie będzie wymagać przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Przykładowo rozbudowa cmentarza komunalnego wymaga szczegółowej analizy warunków gruntowo-wodnych w zakresie występowania węglanu wapnia oraz minimalnego poziomu wód gruntowych, który nie powinien być niższy niż 2,5 m pod powierzchnią terenu. Dla tego celu publicznego niezbędne jest opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dla którego jest sporządzana prognoza oddziaływania na środowisko, a następnie uzyskuje się pozwolenie na budowę. Dla części zadań ze względu na ich bardzo ogólny charakter nie można było jednoznacznie określić wpływu na środowisko. Zgodnie z ustawą z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych: o założeniu lub rozszerzeniu cmentarza komunalnego decyduje rada gminy, a w miastach na prawach powiatu rada miasta, po uzyskaniu zgody właściwego inspektora sanitarnego. W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie przedstawienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych.

Czynnikiem wpływającym negatywnie na bilans wód podziemnych będzie uszczelnienie gruntu poprzez zabudowę oraz towarzyszące jej powierzchnie utwardzone, co spowoduje ograniczenie infiltracji i spływu wód, które może pojawić się przy budowie wskazanych w Strategii inwestycji. Z tego względu należy dążyć do zwiększania retencji wody tj. zwiększenie ilości lub wydłużenie czasu przebywania wody w krajobrazie. Inwestycje zwiększające retencję sprawiają, że woda opadowa nie jest od razu odprowadzana do kanalizacji. Należą do nich różnego rodzaju stawy, oczka wodne, zielone dachy i ściany oraz zbieranie deszczówki na cele gospodarcze, np. do podlewania roślin. Bardzo ważna dla retencji wody jest także budowa nawierzchni przepuszczalnych, przez które woda przesiąka do podłoża. Stabilizująco na poziom wód gruntowych wpłynie określony w planie wskaźnik dotyczący powierzchni terenu biologicznie czynnego na każdej działce budowlanej.

Zgodnie z zapisami Strategii „przy budowie i modernizacji kanalizacji deszczowej istotnym działaniem będzie budowa zbiorników retencyjnych. Zwiększy się poziom retencji na terenie miasta, a zebrana

woda będzie mogła być wykorzystywana w momencie wystąpienia jej deficytu. (…) W ramach działań na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych gmina kontynuować będzie monitoring jakości wód podziemnych zrekultywowanego składowiska odpadów w Górze, ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrolę zawartych umów na odbiór ścieków ze zbiorników bezodpływowych. Gmina Śrem będzie także podejmować oraz wspierać działania na rzecz rekultywacji wysypiska śmieci w Pyszącej."

Wskazane w Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 -2028 działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych będą miały bardzo pozytywne skutki dla środowiska.

Dlatego też należy jednoznacznie stwierdzić, że realizacja ustaleń projektu Strategii nie spowoduje pogorszenia czystości wód na obszarze gminy Śrem, a także nie spowoduje nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry" (Dz. U. z 2016 r. poz. 1967).

„Postępujące od połowy XX wieku zmiany klimatu stanowią coraz większe zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju zarówno dzisiejszych, jak i przyszłych pokoleń. Aby przeciwdziałać, a także adaptować się do niekorzystnych zmian, Gmina Śrem podejmie działania w zakresie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury. Priorytetowo będą traktowane przedsięwzięcia w zakresie zwiększenia powierzchni terenów zieleni w miastach (np. zwiększenie zieleni miejskiej, zakładanie zielonych dachów i ścian, zielone przystanki, zakładanie i odnowa zielonych podwórek) oraz rozwoju małej retencji (np. budowa zbiorników podziemnych i naziemnych na wodę opadową, budowa i odnowa stawów, budowa zbiorników retencyjnych w systemie cieków lokalnych), co ma doprowadzić do minimalizacji miejskich „wysp ciepła" oraz skutecznego wykorzystania wód opadowych." (za projekt Strategii Gminy Śrem na lata 2021-2028)

Projekt Strategii spełnia wyznaczony w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030" cel odnoszący się do zwiększania obszarów zieleni i wodnych oraz dopuszczalnego, preferowanego sposobu ogrzewania budynków. Zapisy dotyczące promocji zalesiania i zazieleniania obszarów, przeciwdziałanie fragmentaryzacji środowiska przyrodniczego oraz żywiołowej suburbanizacji, a także planowana termomodernizacja budynków oraz zmiana sposobu ogrzewania na ekologiczne, przyczyni się do ograniczenia negatywnego wpływu na klimat.

Poprzez wskazaną w projekcie Strategii modernizację parków miejskich oraz oświetlenia ulicznego, realizację Programu Rewitalizacji, a także dbałość o estetykę przestrzeni, realizacja Strategii będzie pozytywnie oddziaływać na krajobraz. W związku z powyższym, projekt Strategii jest spójny z Europejską Konwencją Krajobrazową, sporządzoną we Florencji w 2000 roku, która ma na celu między innymi ochronę różnorodności krajobrazów europejskich, zarówno naturalnych, jak i kulturowych, a także racjonalne zagospodarowanie i planowanie krajobrazu.

Jednakże, z uwagi na ogólny charakter dokumentu i brak konkretnych rozwiązań projektowych, które przesądzałyby o gabarytach, formie architektonicznej oraz materiałach, z który zostaną wykonane planowane obiekty budowlane nie sposób jednoznacznie ocenić czy projektowane obiekty będą uwzględniały zachowanie charakterystycznych form krajobrazu. Z uwagi na ogromny nacisk

Strategii na wymianę doświadczeń, współpracę metropolitalną i podnoszenie kompetencji osób zatrudnionych w Urzędzie, należy jednak założyć, że osoby zatwierdzające projekty będą podejmować bardzo korzystne decyzje, dotyczące planowanych zmian w krajobrazie.

W wyniku jednoczesnej realizacji kilku zadań wymienionych w Strategii w tym samym czasie w obrębie poszczególnego terenu lub na terenach zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie może pojawić się oddziaływanie skumulowane, które może wystąpić w szczególności w zakresie okresowego zwiększenia natężenia hałasu i wzrostu zanieczyszczeń powietrza. Kumulacja niekorzystnych oddziaływań będzie krótkoterminowa i będzie miała miejsce podczas okresu prac budowlanych. Oddziaływania skumulowane będą związane z jednoczesną realizacją w kilku zadań w tym samym czasie, na terenie lub na sąsiadujących terenach (akumulacja wpływów w czasie i przestrzeni). Związane będą z okresowym zwiększeniem hałasu i zanieczyszczenia powietrza związanego z etapem prac budowlanych. Należy jednak podkreślić, że natężenie i zakres przewidywanych oddziaływań skumulowanych będzie niewielkie. Będą to oddziaływania krótkoterminowe, ograniczone do czasu trwania prac budowlanych. Nie zidentyfikowano oddziaływań skumulowanych wynikających z realizacji innych programów lub planów na tym terenie, w tym samym czasie. Określenie wtórnych oddziaływań w prognozach, dotyczących dokumentów o wysokim stopniu ogólności, jakimi są dokumenty strategiczne, jest obarczone zbyt dużym ryzykiem błędu, jak również niecelowe na tak wczesnym etapie planowania. Zadaniem prognoz, wykonywanych na najwcześniejszym etapie planowania i podejmowania decyzji, jest przede wszystkim zidentyfikowanie możliwości wystąpienia oddziaływań na środowisko oraz określenie ich przybliżonej siły i kierunku, po to by umożliwić skorygowanie celów i założeń rozpatrywanego dokumentu, aby jego potencjalne oddziaływania negatywne mogły zostać wyeliminowane lub zminimalizowane), a oddziaływania pozytywne wzmocnione i zwielokrotnione.

Z uwagi na występowanie licznych form ochrony przyrody na terenie gminy Śrem, w tym stanowisk gatunków roślin i zwierząt podlegających ochronie, przeanalizowano również potencjalne oddziaływanie projektu strategii na te obszary prawnie chronione.

Realizacja „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028” nie wpłynie na funkcjonalność i integralność rezerwatu przyrody „Czmoń”. W § 7 Rozporządzenia Nr 1/07 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 10 stycznia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody Czmoń wprowadza się ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych. W sąsiedztwie rezerwatu, w pasie o szerokości 200 m od granicy rezerwatu: 1) nie zmieniać kategorii użytkowania gruntu z wyjątkiem zmiany na las, 2) wyłączyć tereny spod zabudowy, 3) utrzymywać obecne stosunki wodne, gospodarując zasobami wodnymi na niezmienionym poziomie. 21 marca 2019 roku Rada Miejska w Śremie uchwaliła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru "Tesiny", który wyłącza tereny rezerwatu oraz tereny z nim sąsiadujące spod zabudowy. Miejscowy plan jest aktem obowiązującym i został uzgodniony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, co stanowi potwierdzenie, że

ustalenia planu miejscowego eliminują wszelkie negatywne oddziaływania na teren rezerwatu. Z uwagi na fakt, że strategia nie przewiduje żadnych zadań inwestycyjnych na terenie rezerwatu oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie, a także na fakt obowiązywania planu zagospodarowania przestrzennego chroniącego szerokim buforem rezerwat „Czmoń" nie przewiduje się żadnego negatywnego oddziaływania Strategii na zachowanie ekosystemu żyznych lasów liściastych z bogactwem siedlisk i różnorodnością biotyczną, które stanowią cel ochrony rezerwatu „Czmoń".

Na stronie 46 prognozy zostały wyszczególnione cele ochrony Rogalińskiego Parku Krajobrazowego oraz cele ochrony Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego. Cele wskazane w „Strategii Gminy Śrem na lata 2021 - 2028" są spójne z celami ochrony wyżej wymienionych parków krajobrazowych.

Edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw prośrodowiskowych przyczyni się do zmniejszenia presji również na tereny chronione przyrodniczo. Zapisy Strategii wskazują jednoznacznie, że „gmina będzie promować zalesianie i zazielenianie obszarów jako powierzchni biologicznie czynnych przyczyniających się do wzrostu naturalnego pochłaniania CO_2 oraz wprowadzanie zróżnicowanych zadrzewień śródpolnych na terenach rolniczych." Tym samym Strategia przyczyni się do zachowania i popularyzacji zrównoważonego krajobrazu rolniczego, które stanowią cel ochrony Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego oraz zachowania kompleksu zbiorowisk roślinnych Rogalińskiego Parku Krajobrazowego.

W przypadku zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Łęgi Mechlińskie" celem ochrony jest zachowanie wodnych, podmokłych i wilgotnych siedlisk przyrodniczych. W związku z powyższym, szczególnie ważne są zapisy strategii odnośnie rozwoju małej retencji, poprawy stanu infrastruktury, a także edukacji ekologicznej mieszkańców, mającej na celu poprawę jakości środowiska oraz zniwelowanie oddziaływania człowieka na środowisko. Planowany w Strategii dalszy proces informowania o sposobach zmniejszania presji na środowisko i edukacji ekologicznej, a także deklaracja, że Gmina będzie realizować swoje bieżące działania z poszanowaniem środowiska przyczyni się w sposób pozytywny do lepszej realizacji celu ochrony zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. Realizacja tego celu jest tym łatwiejsza, że na terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego obowiązuje uchwała NR 439/XLIV/2014 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Łęgi Mechlińskie", która określa dominujące przeznaczenie terenu jako tereny wyłączone z zabudowy: tereny zieleni otwartej, tereny lasów i dolesień, tereny rolnicze, oraz tereny wód powierzchniowych śródlądowych. W związku z powyższym, wpływ realizacji Strategii na zachowanie wodnych, podmokłych i wilgotnych siedlisk przyrodniczych należy jednoznacznie ocenić jako bardzo pozytywny.

Celami ochrony licznych użytków ekologicznych, ustanowionych na terenie gminy Śrem są: śródleśne zbiorniki wodne i podmokłe łąki, a także starorzecza Warty i przyległe zalewowe łąki. Celem ochrony wyżej wymienionych użytków ekologicznych jest zachowanie wodnych, podmokłych i wilgotnych siedlisk przyrodniczych o dużych wartościach krajobrazowych i naukowo-dydaktycznych, zachowanie różnorodności biologicznej, w szczególności ochrony miejsc bytowania i rozrodu płazów i ptaków oraz zachowania zróżnicowanej roślinności wodnej i błotnej. W związku z powyższym,

szczególnie ważne są zapisy Strategii odnośnie rozwoju małej retencji, poprawy stanu infrastruktury, a także edukacji ekologicznej mieszkańców, mającej na celu poprawę jakości środowiska oraz zniwelowanie oddziaływania człowieka na środowisko. Planowany w Strategii dalszy proces informowania o sposobach zmniejszania presji na środowisko i edukacji ekologicznej, a także deklaracja, że Gmina będzie realizować swoje bieżące działania z poszanowaniem środowiska przyczyni się w sposób pozytywny do lepszej realizacji celów ochrony użytków ekologicznych.

Zapisy Strategii dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej, a także działania eliminujące nielegalne składowiska odpadów, konieczności ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontroli zawartych umów na odbiór ścieków ze zbiorników bezodpływowych mają kluczowe znaczenie dla ochrony klimatu i jakości powietrza, poprawy efektywności energetycznej, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych oraz ochrony zasobów przyrodniczych. Uporządkowanie gospodarki ściekowej w wymiarze długofalowym przyczyni się do poprawy jakości wód podziemnych i powierzchniowych, a tym samym wpłynie pozytywnie na stan środowiska siedlisk obszarów będących pod ochroną. Negatywne oddziaływanie może jedynie występować na etapie budowy. Realizacja inwestycji wymagać będzie przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Realizacja zapisów strategii będzie w większości przypadków będzie korzystna dla roślin, zwierząt oraz grzybów, w tym gatunków chronionych. Jedynie w jednostkowych przypadkach, na etapie pracy budowlanych mogą zaistnieć zagrożenia dla stanowisk gatunków chronionych. Na etapie opracowywania Strategii nie można dokładnie przewidzieć czy te oddziaływania wystąpią oraz jaki będzie ich skutek. Żadne z zadań Strategii nie jest sprzeczne z art. 119 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tj. nie będzie powodowało wznoszenia w pobliżu jezior i innych zbiorników wodnych, rzek i kanałów obiektów budowlanych uniemożliwiających lub utrudniających ludziom i dziko występującym zwierzętom dostęp do wody. Z uwagi na bardzo ogólny charakter dokumentu jakim jest Strategia, wszystkie potencjalne oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska mogą być tylko sformułowane w sposób ogólny i hipotetyczny. Bardziej szczegółowe prognozy są wykonywane na etapie przygotowywania konkretnych inwestycji, gdy zdefiniowane zostaną szczegółowe parametry inwestycji oraz ich dokładna lokalizacja.

Niezmiernie istotne jest przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony gatunkowej, określonych w rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej grzybów, rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej roślin, rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, w szczególności zakazu niszczenia gniazd i siedlisk gatunków chronionych oraz przypadkowego płoszenia. Każdy inwestor zobowiązany jest również do przestrzegania art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, z późn. zm.), tj. uwzględnienia ochrony środowiska w trakcie prac budowlanych. Zapisy Prawo ochrony środowiska zobowiązują inwestora do oszczędnego korzystania z terenu w trakcie przygotowania i realizacji inwestycji oraz ochrony gleb, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych.

Zgodnie z zapisami Strategii „W przypadku zasobów przyrodniczych kontynuowane będą działania na rzecz ochrony owadów zapylających i lokalnych form ochrony przyrody, a także zadania mające na celu przeciwdziałanie fragmentaryzacji środowiska przyrodniczego oraz żywiołowej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Utrzymanie bogactwa zasobów przyrodniczych gminy polega m.in. na aktywnej ochronie istniejących pomników przyrody, obejmowaniu ochroną nowych obiektów, zasługujących na ochronę oraz utrzymaniu systemu istniejących obszarowych form ochrony przyrody (zespół przyrodniczo-krajobrazowy, użytki ekologiczne).” Promowany w Strategii rozwój małej retencji wpłynie korzystnie na zachowanie walorów biocenotycznych oraz bogactwa gatunkowego lasów, w tym występujących na terenie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego.

Dokonano szczegółowej analizy zakazów obowiązujących na terenach: rezerwatu przyrody „Czmoń”, Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, Park Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Łęgi Mechlińskie” oraz 14 użytków ekologicznych pod kątem ustalenia ich zgodności z zapisami projektu „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028”. Z przeprowadzonej analizy, jednoznacznie wynika, że wszystkie ustalenia projektu „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028” w żaden sposób nie ingerują w ustanowione zakazy.

7. Transgraniczne oddziaływanie

Dokumentowany teren znajduje się w odległości około stu kilkudziesięciu kilometrów od najbliższej granicy z Republiką Federalną Niemiec. Z uwagi na tak znaczną odległość od granic innych państw oraz lokalny charakter planowanych inwestycji nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko realizacji ustaleń „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028” poza terytorium Rzeczpospolitej Polskiej. Ponadto, zaproponowane w strategii działania oraz lokalny charakter zmian na terenie gminy Śrem, ograniczą również możliwość występowania konfliktów, związanych z zagospodarowaniem obszaru gminy a terenami gmin sąsiednich: gminy Brodnica, Czempiń, Dolsk, Kórnik, Krzywiń, Książ Wielkopolski czy gminy Zaniemyśl.

8. Rozwiązania alternatywne

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 stanowi uporządkowany zbiór działań zmierzających do zrównoważonego i trwałego rozwoju gminy, opracowany pod kątem osiągnięcia celów strategicznych i opartym na dostępnej wiedzy i istniejących obecnie uwarunkowaniach. Dokument strategii charakteryzuje się wysokim stopniem ogólności, często nie zawierając propozycji

konkretnych działań i nie mając odniesienia w wytycznych lokalizacyjnych. Wobec powyższych przesłanek dotyczących w zasadzie każdego wieloaspektowego dokumentu, niniejsza prognoza nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Strategii, do czego przyczynił się brak możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Strategii miało miejsce w toku opracowywania dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje w ramach zespołu projektowego z przedstawicielami różnych środowisk oraz ankietowania mieszkańców gminy. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Strategii.

Należy również podkreślić, że większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Zdefiniowane w Strategii działania, będące narzędziem służącym do spełnienia celów dokumentu nie mają charakteru tzw. twardych założeń, a wskazują raczej kierunek aktywności, pozwalający na elastyczny dobór formy ich realizacji.

9. Napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

W trakcie sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 -2028 nie napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jej opracowanie. Jednakże, ze względu na ogólny charakter dokumentu jakim jest strategia, określenie oddziaływania na środowisko realizacji poszczególnych celów jest bardzo trudne. W skonstruowaniu w pełni rzetelnej prognozy przeszkadzały pewne braki informacji na temat konkretnych sposobów realizacji strategii. Zatem, jedynym problemem okazał się zbyt ogólny charakter zadań proponowanych w Strategii. Brak dokładnych kierunków działań w ramach poszczególnych celów utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego działania. Ponadto, strategia rozwoju gminy powstała w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Obszary podmiejskie, do których zalicza się gmina Śrem, należą do najbardziej dynamicznych, złożonych i nieprzewidywalnych obszarów z punktu widzenia zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Ewentualne, obecnie nieznane i niedające się przewidzieć przyszłe uwarunkowania rozwoju gminy mogą wymusić zmianę prowadzonej polityki rozwoju gminy, co spowoduje dezaktualizację strategii. Zagadnienia, które mogą determinować rozwój gminy często mają charakter zewnętrzny np. poziom konkurencyjności innych gmin metropolii Poznań, koniunktura gospodarcza państwa, czy też prowadzona polityka na szczeblu wojewódzkim. Dodatkowo, należy spodziewać się postępu technologicznego i wprowadzania nowych rozwiązań

technologicznych i organizacyjnych. Strategia jest na tyle elastyczna w swych ustaleniach, że adaptacja jej ustaleń do potrzeb tych rozwiązań nie powinna w większości przypadków stanowić problemu. Przy założeniu, że nowe technologie powinny mieć prośrodowiskowy charakter, więc postęp nie tylko nie będzie stanowił przeszkody w realizacji ustaleń Strategii, a wręcz będzie tej realizacji sprzyjał.

10. Proponowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, wskazując cele strategiczne a nie konkretne kierunki działań, jest dokumentem o znacznym stopniu ogólności i nie przesądza o znaczącym oddziaływaniu na przedmiot, cele i integralność obszarów Natura 2000: Ostoji Rogalińskiej o symbolu PLB300017 oraz Rogalińskiej Dolinie Warty o symbolu PLH300012, znajdujących się na terenie gminy.

Według standardowego arkusza danych obszaru Natura 2000 PLB300017 Ostoja Rogalińska, negatywnym oddziaływaniem o największej wadze jest rozproszona zabudowa - nadmierna penetracja siedlisk, związana z bliskim sąsiedztwem zabudowań mieszkalnych. Inne zagrożenia to zmniejszenie płodności/depresja genetyczna (inbredowa) u zwierząt, turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych, stosowanie nawozów sztucznych, zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, zanieczyszczenia powietrza, infrastruktura sportowa i rekreacyjna, sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze, wędkarstwo i międzygatunkowe interakcje wśród roślin.

Według standardowego arkusza danych wspomnianego obszaru Natura 2000 PLH300012 Rogalińska Dolina Warty, negatywnym oddziaływaniem o największej wadze jest modyfikowanie funkcjonowania wód oraz uprawa, w tym zwiększanie obszarów rolnych. Inne zagrożenia to biotyczne i abiotyczne procesy naturalne związane z wysychaniem, obce gatunki inwazyjne, zabudowa rozproszona, tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane, tereny przemysłowe, tereny handlowe, zamulenie, stosowanie nawozów sztucznych, zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, zmiana sposobu uprawy, wędkarstwo i międzygatunkowe interakcje wśród roślin.

Wyżej wymienione zagrożenia dotyczą przede wszystkim działań w obszarze Natura 2000, ale mogą być pośrednio związane również z zagospodarowaniem terenów sąsiednich. Dla ochrony terenów Natura 2000 niezmiernie istotna jest realizacja celu strategicznego gminy: spójnego rozwoju obszarów wiejskich, który jest możliwy poprzez tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów decydujących o rozwoju Gminy. Niezmiernie istotny jest fakt pokrycia planami

miejscowymi, gwarantującymi ład przestrzenny, ale w kontekście ochrony obszarów Natura 2000 jeszcze ważniejszy jest rodzaj planowanego przeznaczenia na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie. Bardzo korzystnym jest fakt, że tereny znajdujące się w granicach obszarów Natura 2000 objęte są obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które definiują jednoznacznie ich zagospodarowanie i sposób użytkowania. Ich zapisy w znacznym stopniu wprowadzają zakaz realizacji zabudowy i utrzymują obecny sposób użytkowania.

W przypadku realizacji dopuszczenia lokalizacji nowych osiedli mieszkaniowych, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów Natura 2000 może zwiększyć się ich penetracja poprzez spacery nowych mieszkańców i ich gości oraz psów mogących płoszyć zwierzynę. Stopień ingerencji będzie nieznaczny, gdy tereny te pozostają w stanie naturalnym bez traktów pieszo - rowerowych czy innych udogodnień, które czyniłyby teren bardziej dostępny. Również, poprzez posadowienie budynków w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru podlegającego ochronie, mogłyby ulec zmianie stosunki wodne poprzez trwałe obniżenie wód gruntowych, jednakże zmiany te wystąpią raczej lokalnie i nie będą negatywnie oddziaływać na obszary chronione przyrodniczo. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, w swoich celach nie odnosi się konkretnie do wyżej wymienionych obszarów Natura 2000. W dokumencie nie ma zarówno wzmianki o planowanych sposobach ochrony obszarów oraz wzmocnienia ich podbudowy biologicznej, ani też o planowanych przez gminę inwestycjach mogących znacząco oddziaływać na wyżej wymienione obszary. Jednoznacznie można stwierdzić, że projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 na obecnym etapie nie definiuje zadań, które dyskwalifikowałyby ją ze względu na skalę i charakter oddziaływań na cele, przedmiot ochrony i integralność obszaru Natura 2000.

W związku z powyższym, na terenach Natura 2000, w ich najbliższym sąsiedztwie, a także na innych obszarach bezpośrednio związanych z przedmiotem ochrony Natura 2000 należy zapewnić taki sposób użytkowania terenu, aby zapobiec wszelkim negatywnym oddziaływaniom na środowisko naturalne, a w szczególności na ptaki, stanowiące największą wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszym priorytetem ochrony obszarów Natura 2000 powinno być pozostawienie w niezmienionej formie wszystkich terenów lęgowych oraz terenów żywicielskich gatunków prawnie chronionych.

Dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty, wyznaczonego na terenie gminy Śrem obowiązuje zarządzenie NR 2/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 lipca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty PLH300012. Zapisy Strategii są spójne bądź neutralne w stosunku do zadań ochronnych, ustanowionych dla tego obszaru w zarządzeniu NR 2/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 lipca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty PLH300012. Wymienionym celom działań ochronnych dotyczących; utrzymania gatunków we właściwym stopniu ochrony: trzepli zielonej, pachnicy dębowej, kozioroga dobosza, bobra europejskiego i wydry, a także poprawy złego stanu ochrony w kierunku stanu właściwego: bolenia, kozy, piskorza, starodubu łąkowego będzie sprzyjać realizacja celów strategicznych dotyczących poprawy powietrza atmosferycznego oraz jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Realizacja inwestycji z zakresu modernizacji i rozbudowy

kanalizacji sanitarnej oraz inwestycji w zakresie retencjonowania wód opadowych spowoduje pozytywny wpływ na środowisko m.in. poprzez zmniejszenie ilości odprowadzanych do środowiska ścieków nieoczyszczonych ze źródeł komunalnych oraz będzie przeciwdziałać pogarszaniu się stosunków wodnych i w efekcie będzie korzystna dla środowiska, w tym także dla obszarów chronionych.

Realizacja ustaleń Strategii rozwoju gminy Śrem nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a także nie będzie stanowić zagrożenia dla gatunków roślin, zwierząt i siedlisk, dla których ochrony zostały one powołane. Realizacja przedsięwzięć zawartych w programie nie wpłynie na funkcjonalność i integralność obszarów chronionych.

Zgodnie z art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, kompensacja przyrodnicza powinna być realizowana w sytuacji, gdy ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa. W odniesieniu do zidentyfikowanych oddziaływań na obecnym etapie planowania sytuacja taka nie ma miejsca. W związku z tym nie przewiduje się konieczności przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 należy stosować wszystkie dostępne technologie i rozwiązania, sprzyjające ochronie środowiska, takie jak:

- racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody poprzez:
  - stosowanie energii z źródeł odnawialnych i wybór rozwiązań proekologicznych takich jak: budowa budynków pasywnych i energooszczędnych, wykorzystanie kolektorów słonecznych i pomp ciepła;
  - minimalizację wytwarzanych odpadów i zwiększanie stopnia ich recyklingu,
  - preferowanie i wspieranie transportu zbiorowego i rowerowego,
  - zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, które powoduje zarówno degradację krajobrazu jak i wyższe koszty infrastruktury technicznej,
- stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, zmniejszających emisję hałasu oraz minimalizujących wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, gleb i powierzchni ziemi,
- ograniczenie do minimum wszelkich przejawów antropopresji na terenach chronionych i w ich sąsiedztwie,
- działania zmierzające do poprawy wskaźnika lesistości w gminie Śrem.

11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanej strategii rozwoju

W „Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 – 2028” przedstawiono metody monitoringu realizacji założonej wizji i głównych celów strategicznych.

W celu określenia stopnia ich realizacji, zbudowano system wskaźników powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w Strategii. Regularna analiza wskaźników

wskazanych w poniższej tabeli pozwoli na analizę skuteczności podjętych działań oraz określenie poziomu rozwoju jednostki w danej dziedzinie i aktualizację priorytetów gminy.

AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI			
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2018 r.	Zmiana 2030 r.
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	szt.	28	wzrost
Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)	os.	65,3	spadek
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (poniżej kryterium dochodowego)	%	1,6	spadek

AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI - ZADANIA KLUCZOWE
Kompleksowa modernizacja placówki/-ek oświatowej/-ych
Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych
Modernizacja Stadionu Miejskiego
Liczba zmodernizowanych stadionów miejskich
Budowa sali gimnastycznej
Liczba wybudowanych sal gimnastycznych
Budowa amfiteatru
Liczba wybudowanych amfiteatrów
Partycypacja społeczna
Utrzymanie finansowania Budżetu Obywatelskiego

ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ			
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2018 r.	Zmiana 2030 r.
Odpady zmieszane zebrane z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca	kg	252,5	spadek
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km^2	km	1107,5	wzrost
Powierzchnia gminy pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	36,12*	wzrost

ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ - ZADANIA KLUCZOWE
Modernizacja parków miejskich
Liczba zmodernizowanych parków miejskich
Rozbudowa Cmentarza Komunalnego w Śremie
Liczba nowopowstałych miejsc grzebalnych
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich
Rozbudowane i nowo wybudowane tereny sportowo-rekreacyjne na obszarze wiejskim
Infrastruktura pieszo-rowerowa
Długość nowopowstałych ścieżek rowerowych [m]
Budowa i rozwój systemu monitoringu wizyjnego

Liczba zainstalowanych kamer w systemie monitoringu wizyjnego
Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii
Liczba budynków publicznych wyposażonych w instalacje zmniejszające zużycie energii elektrycznej
Modernizacja oświetlenia ulicznego
Ilość modernizowanych opraw oświetleniowych
Modernizacja i przebudowa głównej sieci kanalizacji deszczowej
Długość modernizowanej i przebudowanej sieci kanalizacji deszczowej [m]
Aktywizacja połączenia kolejowego
Liczba aktywowanych połączeń kolejowych
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2018 r.	Zmiana 2030 r.
Dochody własne z tytułu PIT na 1 mieszkańca	zł	986,15	wzrost
Wskaźnik bezrobocia (odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym)	%	1,0	spadek/ bez zmian
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców	szt.	1192	wzrost

SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA - ZADANIA KLUCZOWE
Kompleksowa modernizacja systemów informatycznych
Liczba wymienionego sprzętu komputerowego.
Modernizacja pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego
Liczba zmodernizowanych USC
Współpraca międzysamorządowa ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związek Miast Polskich, Unią Gospodarczej Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości
Liczba wspólnie zorganizowanych wydarzeń

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028

Ponadto, należy monitorować proces wdrażania Strategii poprzez określenie jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań, zdefiniowanie częstotliwości monitorowania realizacji zadania, określanie statusu i problemów związanych z realizacją zadania. Zgodnie z zapisami strategii „Monitoring postępów w realizacji zapisów *Strategii…* będzie nadzorowany przez Pion Rozwoju i Infrastruktury, Zespół Inwestycji i Pozyskiwania Środków Zewnętrznych, który regularnie (z częstotliwością minimum raz na rok) sporządzi *Raport z monitoringu. Raport z monitoringu* powinien być sporządzony do końca maja danego roku i powinien obejmować dane dotyczące roku poprzedzającego oraz inne istotne informacje umożliwiające stwierdzenie postępów w realizacji zapisów *Strategii…*. Dane zawarte w *Raporcie z monitoringu* będą stanowiły fragment *Raportu o stanie gminy*."

Monitoring efektów realizacji założeń Strategii powinien obejmować wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska, a także wskaźniki społeczno-ekonomiczne. Dlatego też, niezmierne istotna jest również analiza stanu środowiska w gminie Śrem - jakości powietrza atmosferycznego -

wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł grzewczych i komunikacyjnych do atmosfery, jakości wód stojących, płynących i podziemnych, jakości wody do picia, gospodarki odpadami, a także poziomu hałasu.

Za monitoring jakości środowiska przyrodniczego odpowiedzialny jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, który realizuje zadania gromadzenia i analizy badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu. W ramach monitoringu środowiska prowadzony jest monitoring: jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, hałasu i wibracji, pól elektromagnetycznych, gospodarki odpadami, gleb. Do instytucji, które wspomagają monitoring stanu środowiska przyrodniczego oraz mogą wyeliminować niekorzystne oddziaływania na obszarze objętym projektem strategii na terenie powiatu śremskiego są m.in.: Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Śremie czy Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego. Istotną rolę w kontroli realizacji postanowień projektowanego dokumentu ma Urząd Miejski w Śremie oraz wskazane do tego celu piony lub zespoły, które mogą reagować na bieżąco na powstałe zagrożenia środowiskowe, dostosowując strategię rozwoju gminy do aktualnych potrzeb. Jednostką odpowiedzialną za przestrzeganie bezpieczeństwa, ładu i porządku jest Straż Miejska, do zadań, której należy m.in. zapewnienie i utrzymanie porządku publicznego, udział i pomoc w usuwaniu miejsc wypadków, awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych oraz innych zagrożeń.

Corocznie zaleca się analizę i ocenę stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz innych dostępnych wyników pomiarów i obserwacji, które umożliwiłyby dostosowanie potrzeb monitoringu do lokalnych uwarunkowań i ewentualnych problemów. Analiza ta musi się odnosić do obszaru objętego planem.

Za szczególnie istotny uważa się coroczny monitoring jakości wód i powietrza, a także zaleca się kontrolę i ocenę zgodności wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną z ustaleniami projektu strategii, a także zgodnie z art. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2018 r. poz. 1454 ze zm.) prowadzenie kontroli prawidłowości złożonych przez właścicieli nieruchomości „deklaracji śmieciowych".

Wszystkie wyżej wymienione działania i instytucje pozwolą na ocenę skutków realizacji planowanego zagospodarowania oraz umożliwią szybką reakcję na ewentualne negatywne zjawiska zachodzące w środowisku przyrodniczym.

12. Podsumowanie i wnioski

Prognoza oddziaływania na środowisko stanowi podstawowy dokument, niezbędny do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji Strategii Gminy Śrem na lata 2021 - 2028. Obowiązek jej opracowania wynika z zapisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale

społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zasadniczym celem prognozy oddziaływania na środowisko jest diagnoza obecnego stanu środowiska oraz wskazanie potencjalnego oddziaływania realizacji ustaleń strategii na środowisko. Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029). Prognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028, a jej podstawowym celem jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie strategii celów.

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 jest dokumentem, wytyczającym wizję gminy Śrem, jako „rozwiniętą i dobrze zarządzaną gminą, która jest zintegrowaną częścią aglomeracji poznańskiej. Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki jest siłą napędową innowacyjnej gospodarki. Mieszkańcy korzystają z rozbudowanej infrastruktury społecznej i wysoko oceniają jakość usług publicznych. Walory środowiska naturalnego objęte są szczególną ochroną a wszelkim działaniom gminy towarzyszy troska o jakość środowiska i estetykę przestrzeni.” Analizując cele strategiczne pod kątem ich wpływu na poszczególne elementy środowiska naturalnego można stwierdzić, że przyjęte w nim ustalenia wprowadzają rozwiązania, które minimalizują negatywny wpływ istniejącego i planowanego zainwestowania na środowisko przyrodnicze. Głównymi celami strategicznymi, postulowanymi przez Strategię Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 są: aktywny i nowoczesny kapitał ludzki, zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura, sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka. Do każdego z wyżej wymienionych celów przyporządkowane zostały działania i zadania o większym stopniu szczegółowości. Cele ogólny ma być spełniony poprzez realizację celów pośrednich, bezpośrednich oraz szczegółowych, które przedstawione zostały w tabelach zamieszczonych poniżej.

Warunkiem niezbędnym dla ograniczania negatywnych skutków oddziaływania na środowisko będzie precyzyjne wyegzekwowanie ustaleń strategii i restrykcyjne przestrzeganie przepisów i wymogów ochrony środowiska, wynikających z przepisów odrębnych. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju zapisy strategii muszą mieć na celu ochronę środowiska i jego poszczególnych komponentów, jednakże ocena skutków realizacji projektowanego dokumentu będzie przede wszystkim możliwa na etapie realizacji konkretnych zadań i wprowadzenia określonego zagospodarowania. Realizacja działań, zapisanych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028 może wpłynąć na niektóre elementy środowiska przyrodniczego. Oddziaływanie to można ograniczyć lub wyeliminować poprzez zastosowanie na etapie realizacji i użytkowania odpowiednich zabezpieczeń technicznych lub organizacyjnych.

Mimo szeregu ustaleń minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko i prawidłowym określeniu priorytetów działania, zawsze istnieje ryzyko wystąpienia negatywnych zjawisk dla środowiska, które są trudne do określenia i zminimalizowania w ustaleniach strategii (np. pożar, eksplozja czy też umyślne łamanie prawa przez użytkowników terenu).

W ocenie oddziaływań projektu dokumentu na środowisko, niezwykle ważne jest również oddziaływanie na obszary chronione, w tym obszary Natura 2000, znajdujące się na terenie gminy

Śrem. W dokumencie nie ma zarówno wzmianki o planowanych sposobach ochrony obszarów oraz wzmocnienia ich podbudowy biologicznej, ani też o planowanych przez gminę inwestycjach mogących znacząco oddziaływać na wyżej wymienione obszary.

Jednoznacznie można stwierdzić, że projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 na obecnym etapie nie definiuje zadań, które dyskwalifikowałyby ją ze względu na skalę i charakter oddziaływań na cele, przedmiot ochrony i integralność obszaru Natura 2000.

W związku z powyższym, na terenach Natura 2000, w ich najbliższym sąsiedztwie, a także na innych obszarach bezpośrednio związanych z przedmiotem ochrony Natura 2000 należy zapewnić taki sposób użytkowania terenu, aby zapobiec wszelkim negatywnym oddziaływaniom na środowisko naturalne, a w szczególności na ptaki, stanowiące największą wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszym priorytetem ochrony obszarów Natura 2000 powinno być pozostawienie w niezmienionej formie wszystkich terenów lęgowych oraz terenów żywicielskich gatunków prawnie chronionych.

Zgodnie z art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, kompensacja przyrodnicza powinna być realizowana w sytuacji, gdy ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa. W odniesieniu do zidentyfikowanych oddziaływań na obecnym etapie planowania sytuacja taka nie ma miejsca. W związku z tym nie przewiduje się konieczności przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 należy stosować wszystkie dostępne technologie i rozwiązania, sprzyjające ochronie środowiska, takie jak:

- racjonalnie gospodarowanie zasobami przyrody poprzez:
  - stosowanie energii z źródeł odnawialnych i rozwiązań proekologicznych takich jak budowa budynków pasywnych i energooszczędnych, wykorzystanie kolektorów słonecznych i pomp ciepła;
  - minimalizację wytwarzanych odpadów i wysoki stopień ich recyklingu,
  - preferowanie i wspieranie transportu zbiorowego i rowerowego,
  - zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, które powoduje zarówno degradację krajobrazu jak i wyższe koszty infrastruktury technicznej,
- stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, zmniejszających emisję hałasu oraz minimalizujących wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, gleb i powierzchni ziemi,
- ograniczenie do minimum wszelkich przejawów antropopresji na terenach chronionych i w ich sąsiedztwie,
- działania zmierzające do poprawy wskaźnika lesistości w gminie Śrem.

Dokumentowany teren znajduje się w odległości około stu kilkudziesięciu kilometrów od najbliższej granicy z Republiką Federalną Niemiec. Z uwagi na tak znaczną odległość od granic innych państw nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko realizacji ustaleń projektu strategii w rozumieniu Konwencji z Espoo z 25 lutego 1991 roku. Ponadto, zaproponowane w strategii rozwiązania operacyjne wykluczają również możliwość występowania konfliktów, związanych z zagospodarowaniem obszaru gminy a terenami gmin sąsiednich.

13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029).bPrognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, opracowanej w lipcu 2021 roku. Podstawowym celem prognozy jest wskazanie, jak określone w Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 cele strategiczne wpłyną na środowisko w przypadku ich realizacji.

W niniejszej prognozie, w rozdziale 1 przedstawiono cel i zakres prognozy, materiały wykorzystywane przy opracowaniu prognozy, a także metody zastosowane przy jej sporządzaniu. Prognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028, a jej podstawowym celem jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie strategii celów ogólnych, pośrednich, bezpośrednich i szczegółowych. Podczas prac nad prognozą wykorzystano metodę indukcyjno – opisową, polegającą na łączeniu w całość zebranych informacji o środowisku i jego funkcjonowaniu. Zastosowano również metodę porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości.

W rozdziale 2 przedstawiono krótką charakterystykę projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem ze szczególnym uwzględnieniem celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, a także przedstawiono sposoby uwzględnienia ich w dokumencie Strategii. Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 wyznaczyła 3 główne cele: aktywny i nowoczesny kapitał ludzki, zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura oraz prawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka. Wyżej wymienione cele strategiczne mają być realizowane między innymi przez: modernizację parków miejskich, rozbudowę cmentarza komunalnego w Śremie, rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich, infrastrukturę pieszo-rowerową, budowę i rozwój systemu monitoringu wizyjnego, wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii, modernizację oświetlenia ulicznego, modernizację i przebudowę głównej sieci kanalizacji deszczowej, aktywizację połączenia kolejowego, zachęcanie społeczeństwa do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, poprawę warunków mieszkaniowych w budynkach komunalnych, rozwój transportu drogowego, kompleksową modernizację placówek oświatowych, modernizację stadionu miejskiego, budowę sali gimnastycznej, budowę amfiteatru, partycypację społeczną, kompleksową modernizację systemów informatycznych, modernizację pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego, współpracę międzysamorządową ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związkiem Miast Polskich, Unią Gospodarczą Regionu Śremskiego - Śremskim Ośrodkiem Wspierania Małej Przedsiębiorczości. W rozdziale 2 przedstawiono również powiązania tematyczne Strategii z założeniami i wymaganiami innych strategii szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego, uwzględniające zasady ochrony

środowiska, a przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju. Odniesiono się do następujących dokumentów: Globalnej Agendy 2030, Europy 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2030 (DSRK) Trzecia fala nowoczesności, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Strategii Województwa Wielkopolskiego do roku 2030, Strategii Rozwoju Powiatu Śremskiego do roku 2020.

Rozdział 3 stanowi charakterystykę istniejącego stanu środowiska gminy Śrem, z uwzględnieniem położenia fizyko-geograficznego, ukształtowania terenu, budowy geologicznej, gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, klimatu, jakości powietrza atmosferycznego, zagrożenia hałasem, szaty roślinnej i świata zwierzęcego, form ochrony przyrody, a także zabytków i dóbr materialnych. Cechami charakterystycznymi gminy są: niska lesistość, dobre gleby, rezerwat przyrody Czmoń, obszary Natura 2000 – Ostoja Rogalińska o symbolu PLB300017 oraz Rogalińska Dolina Warty o symbolu PLH300012, Rogaliński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie", 14 użytków ekologicznych oraz pomniki przyrody oraz zabytki.

W rozdziale 4, prognoza wskazuje istniejące problemy środowiska, a także potencjalne zmiany w środowisku, jakie mogłyby wystąpić w przypadku braku realizacji strategii. Brak realizacji celów strategicznych będzie powodował degradację środowiska, a także utratę konkurencyjności gminy Śrem jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji. Rezygnacja z celów wskazanych w strategii wpłynie negatywnie na jakość życia mieszkańców gminy i ich aktywność społeczną i zawodową. Natomiast niezrealizowanie celów oświatowych przyczyni się do słabszych wyników edukacji dzieci i młodzieży. Rezygnacja z kluczowych kierunków interwencji w zakresie aktywacji osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie, zwiększenia dostępności gminy dla osób z różnymi niepełnosprawnościami wpłynie negatywnie na jakość życia ludzi starszych i niepełnosprawnych, pogłębiając ich izolację i trudności w adaptacji do zmieniających się warunków życia. Rezygnacja z wspierania i realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych, budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach nieskanalizowanych, budowy ścieżek pieszo-rowerowych oraz tworzenia nowoczesnego systemu transportu publicznego przyczyniłaby się do pogarszania jakości powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, a także wzrostu poziomu hałasu i zanieczyszczeń gleb związanych z preferowaniem samochodowego transportu indywidualnego. Brak wymiany oświetlenia ulicznego uniemożliwi wprowadzenie znacznych oszczędności w zużyciu energii, a co za tym idzie oszczędności w budżecie gminy, co jest szczególnie istotne wobec drożejących cen energii.

W rozdziale 5, poświęconym istotnym problemom środowiska, wśród wielu wymienionych problemów, szczególny nacisk kładzie się na kolizję między koniecznością ochrony walorów przyrodniczych gminy Śrem – flory, fauny, gleb wysokich klas bonitacyjnych, krajobrazu, zasobów wodnych - a presją budowlaną. Bardzo istotny jest też problem nielegalnego składowania odpadów,

zanieczyszczenia wód i powietrza, niski udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii w produkcji energii.

W rozdziale 6, prognoza wskazuje również przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe. Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

W rozdziale 7 stwierdzono, że realizacja niniejszego dokumentu nie spowoduje trans granicznego oddziaływania. Ponadto, zaproponowane w strategii działania oraz lokalny charakter zmian na terenie gminy Śrem, ograniczą również możliwość występowania konfliktów, związanych z zagospodarowaniem obszaru gminy a terenami gmin sąsiednich: gminy Brodnica, Czempiń, Dolsk, Kórnik, Krzywiń, Książ Wielkopolski czy gminy Zaniemyśl.

W rozdziale 8, dotyczącym rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w Strategii, stwierdzono, że dokument strategii charakteryzuje się wysokim stopniem ogólności, często nie zawierając propozycji konkretnych działań i nie mając odniesienia w wytycznych lokalizacyjnych. Wobec powyższych przesłanek dotyczących w zasadzie każdego wieloaspektowego dokumentu, niniejsza prognoza nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Strategii, do czego przyczynił się brak możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Strategii miało miejsce w toku opracowywania dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje w ramach zespołu projektowego z przedstawicielami różnych środowisk oraz ankietowania mieszkańców gminy. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Strategii.

Rozdział 9, dotyczący napotkanych trudności i braków dostępnej wiedzy wskazuje, że jedynym problemem okazał się zbyt ogólny charakter zadań proponowanych w Strategii. Brak dokładnych kierunków działań w ramach poszczególnych celów utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego działania. Ponadto, strategia rozwoju gminy powstała w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Rozdział 10 poświęcony został analizie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie oraz kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, będących rezultatem realizacji założeń Strategii. Są to następujące działania:

- racjonalnie gospodarowanie zasobami przyrody poprzez:
- stosowanie energii z źródeł odnawialnych i wybór rozwiązań proekologicznych takich jak: budowa budynków pasywnych i energooszczędnych, wykorzystanie kolektorów słonecznych i pomp ciepła;
- minimalizację wytwarzanych odpadów i zwiększanie stopnia ich recyklingu,

- preferowanie i wspieranie transportu zbiorowego i rowerowego,
- zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, które powoduje zarówno degradację krajobrazu jak i wyższe koszty infrastruktury technicznej,
- stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, zmniejszających emisję hałasu oraz minimalizujących wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, gleb i powierzchni ziemi,
- ograniczenie do minimum wszelkich przejawów antropopresji na terenach chronionych i w ich sąsiedztwie,
- działania zmierzające do poprawy wskaźnika lesistości w gminie Śrem.

W rozdziale 11 wskazano liczne propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień strategii gminy. W celu określenia stopnia realizacji celów strategicznych, zbudowano system wskaźników powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w Strategii. Regularna analiza wskaźników wskazanych w poniższej tabeli pozwoli na analizę skuteczności podjętych działań oraz określenie poziomu rozwoju jednostki w danej dziedzinie i aktualizację priorytetów gminy.

Całość dokumentu kończy podsumowanie, zawierające najważniejsze wnioski wynikające z niniejszej prognozy.

14. Oświadczenie autorki prognozy o spełnieniu wymagań dla sporządzających prognozy

Zgodnie z art. 74 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1029) oświadczam, że ukończyłam studia pierwszego stopnia (inż. budownictwa) oraz jednolite studia magisterskie (gospodarka przestrzenna) i posiadam kilkunastoletnie doświadczenie w pracach przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko oraz brałam udział w przygotowaniu ponad stu prognoz oddziaływania na środowisko.

Jednocześnie oświadczam, że jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.